

**İNTERNET GAZETESİ OKUYUCULARI KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİ
NASIL YORUMLUYOR? ESKİŞEHİR’DE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA**

Yüksek Lisans Tezi

Merve Deniz TUNALILI

Eskişehir 2019

**İNTERNET GAZETESİ OKUYUCULARI KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİ
NASIL YORUMLUYOR? ESKİŞEHİR’DE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA**

Merve Deniz TUNALILI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Emre GÖKALP

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz, 2019

Bu tez çalışması BAP Komisyonunca kabul edilen 1805E111 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Merve Deniz TUNALILI'nın "İnternet Gazetesi Okuyucuları Kadın Cinayeti Haberlerini Nasıl Yorumluyor? Eskişehir'de Sosyolojik Bir Araştırma" başlıklı tezi 22 Temmuz 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan Sosyoloji Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Emre GÖKALP

Üye : Prof.Dr.İncilay CANGÖZ

Üye : Dr.Öğr.Üyesi İlke ŞANLIER YÜKSEL

.....
.....
.....

Prof.Dr.Bülent GÜNSOY
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

.....

ÖZET

İNTERNET GAZETESİ OKUYUCULARI KADIN CİNAYETİ HABERLERİNİ NASIL YORUMLUYOR? ESKİŞEHİR’DE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Merve Deniz TUNALILI

Sosyoloji Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2019

Danışman: Doç. Dr. Emre GÖKALP

Türkiye’de en önemli toplumsal sorunlardan biri ve bu açıdan gündemden düşmeyen bir olgu olarak kadın cinayetleri gerek geleneksel yazılı basında gerek internet gazetelerinde kendine sıkça yer bulmakta ve bu konuyla ilgili haberlerin nasıl sunulduğu, okuyucuların bu haberleri nasıl değerlendirdiği önem arz etmektedir. Bunun yanında, internet gazetelerinin teknolojik avantajları bağlamında daha çok kişiye hızla ulaşabilmesi, bu mecralarda yer alan haberlerin incelenmesini de önemli hale getirmektedir. Bu çalışma, Türkiye’de internet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl sunduğunu, bu haberlerde kadınların nasıl temsil edildiğini ve okuyucuların bu haberleri nasıl yorumladıklarını/değerlendirdiklerini sosyolojik bir yaklaşımla araştırmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda iki aşamalı bir veri toplama süreci tasarlanmış, nitel içerik çözümlemesi ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler araştırmanın birbiriyle ilişkili ve birbirini destekleyen iki aşamasını oluşturmuştur. Öncelikle, Türkiye’de en sık ziyaret edilen haber siteleri arasında bulunan üç internet gazetesindeki kadın cinayeti haberleri nitel içerik çözümlemesiyle incelenmiş, haberlerin sunumu ve haberlerde kadınların nasıl temsil edildiğiyle ilgili problemler belirlenerek bir soru çizelgesi oluşturulmuştur. Daha sonra internet gazetesi okuyucularının, internet gazetelerindeki kadın cinayeti haberlerini nasıl yorumladıklarını ve değerlendirdiklerini betimleyebilmek amacıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda farklı haber sunumlarının ve kadın temsillerinin, okuyucuların bakış açılarını farklı yönlerde şekillendirdiği bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın cinayetleri, İnternet gazetesi, Okuyucu

ABSTRACT

HOW THE INTERNET NEWSPAPER READERS INTERPRET THE NEWS OF FEMICIDE? A SOCIOLOGICAL RESEARCH IN ESKİŞEHİR

Merve Deniz TUNALILI

Department of Sociology

Anadolu University, Graduate School of Social Science, July, 2019

Supervisor: Doç. Dr. Emre GÖKALP

Femicide is one of the most important social problems in Turkey and finds its place often in both the traditional print media and the internet newspapers. Therefore, what kind of language used in the news and how the readers evaluate the news is a significant issue. In addition, the fact that internet newspapers can reach more people faster in the context of technological advances makes the researches carried out in these channels significant. In this study, it is aimed to investigate with a sociological approach the portrayal of femicide in internet newspapers, how women are represented in these news and how readers evaluate these news. For this purpose, a two-stage data collection process was designed. Qualitative content analysis and semi-structured in-depth interviews constituted two interrelated and supporting phases of the research. Through content analysis, femicide news on three most commonly used internet newspapers in Turkey were examined in a period of three months. By this way, problematic points on how women were represented were identified and a questionnaire form was created. Afterwards, semi-structured in-depth interviews were conducted in order to describe how internet newspaper readers evaluate the news of femicide in internet newspapers. According to the findings of the research, various news presentations and female representations shape readers' perspectives in different directions.

Keywords: Femicide, Internet newspaper, Reader response

TEŞEKKÜR

Öncelikle beni yetiştiren, hayatımın her anında yanımda olan ve bana destek olan aileme, annem Nihal Şekerci'ye, babam İlhan Şekerci'ye, anneanneme, dedeme ve teyzelerime çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans öğrenimim süresince ve bu çalışmanın her aşamasında ilgisini ve desteğini esirgemeyen, bilgisi ve önerileriyle bana yol gösteren tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Emre Gökalp'e, ders dönemim süresince yolumu aydınlatan ve öğrencilerini en iyi şekilde yetiştirmek için çabalayan Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün tüm hocalarına çok teşekkür ederim ve şükranlarımı sunmayı bir borç bilirim.

Tez sürecimde bana destek olan eşim Gökhan Tunalılı'ya, kayınvalidem Zeynep Tunalılı'ya ve kayınpederim Metin Tunalılı'ya, ayrıca bu süreçte bana moral veren, motivasyonumu korumama yardımcı olan, yanımda olan tüm dostlarıma ve zamanını ayırıp araştırmama katılarak düşüncelerini benimle paylaşan herkese çok teşekkür ederim.

Merve Deniz ŞEKERCİ TUNALILI

Eskişehir, 2019

31.08/2019

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Merve Deniz Tuncalı

(İmza)

Merve Deniz Tuncalı

(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemleri.....	4
1.2. Araştırmanın Amaçları.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Tanımları	7
2. ALANYAZIN.....	8
2.1. Kadın Cinayeti (Femicide/Femisid) Kavramı	9
2.1.1. Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet.....	11
2.1.2. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri	17
2.1.2.1. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet	17
2.1.2.2. Türkiye’de kadın cinayetleri.....	21
2.1.2.3. Türkiye’de namus algısı ve namus/töre cinayetleri	23
2.2. Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği	28
2.2.1. Yeni medya bağlamında dönüşen habercilik ve gazetecilik	32
2.2.2. İnternet gazeteciliği	34
2.3. Medyada Temsil ve Anlam Üretimi.....	43
2.3.1. Medyada toplumsal cinsiyet ve kadınların temsili	47
2.4. Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi ve İnternet Gazeteciliğinde Kadın Cinayeti Haberleri	50

3. YÖNTEM.....	58
3.1. Araştırma Teknikleri	58
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	64
3.3. Araştırma Verilerinin Toplanması.....	66
4. BULGULAR VE YORUM.....	67
4.1. İnternet Gazetelerinde Yer Alan Kadın Cinayeti Haberlerinin Nitel İçerik Çözümlemesi	67
4.1.1. İncelenen haberlerle ilgili istatistik bilgileri	68
4.1.1.1. Haberlerin haber sitelerine ve aylara göre dağılımı	68
4.1.1.2. Haberlerin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	69
4.1.1.3. Haberlerdeki Olayların Gerçekleşme Yılı.....	70
4.1.2. Haberin temaları ve konumlandırma biçimi	70
4.1.2.1. Haber başlıkları.....	70
4.1.2.2. Cinayetin işlenme nedeni	71
4.1.2.3. Öldürülme şekli	73
4.1.2.4. Eylemin konumlandırılma biçimi	74
4.1.2.5. Kadın cinayetlerine atfedilen sıfatlar	76
4.1.3. İnternet gazetelerinde mağdurun konumlandırılma biçimi	79
4.1.3.1. Mağdurun yaş aralığı.....	79
4.1.3.2. Mağdurun birliktelik durumu	80
4.1.3.3. Mağdura atfedilen sıfatlar	81
4.1.4. İnternet gazetelerinde failin konumlandırılma biçimi	83
4.1.4.1. Failin yakınlık derecesi	83
4.1.4.2. Failin cinayet sonrası durumu	85
4.1.4.3. Faile atfedilen sıfatlar	86
4.1.5. Haber fotoğraflarının analizi	88
4.1.6. Kadın cinayeti haberlerinin sunumu ve haberlerde kadının temsili	92
4.2. İnternet Gazetesi Okuyucularının Kadın Cinayeti Haberleri Hakkındaki Değerlendirmeleri	96
4.2.1. Katılımcıların demografik özellikleri.....	99
4.2.2. Katılımcıların internet kullanımı ve haber okuma alışkanlıkları.....	100
4.2.3. Katılımcıların kadın cinayetleri üzerine düşünceleri	101

4.2.4. Katılımcıların haberlerde kullanılan haber dili ve haberlerin sunumu hakkındaki yorumları	104
4.2.4.1. Katılımcıların haber başlıkları hakkındaki yorumları.....	105
4.2.4.2. Katılımcıların haber içerikleri hakkındaki yorumları	108
4.2.4.3. Cinayetlerin suçluları ve failer hakkındaki yorumlar	112
4.2.4.4. Haberlerle ilgili diğer sorunlar: Eksik bırakılan yerler, tarafsızlık sorunu, eleştirel tavır ve örnek oluşturma meselesi	116
4.2.4.5. Haberin sunumu açısından haber fotoğrafları ve katılımcıların yorumları	121
4.2.5. Katılımcıların haberlerde kadının temsili hakkındaki düşünceleri....	125
4.2.6. Katılımcıların haberlere olan duygusal tepkileri ve haberlerden akılda kalanlar	130
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	132
KAYNAKÇA.....	149
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Yakın partner şiddetinde risk faktörleri.....	15
Tablo 3.1. Katılımcıların demografik verileri.....	65
Tablo 4.1. İncelenen haberlerin haber sitelerine ve aylara göre dağılımı	69
Tablo 4.2. Ensonhaber.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi	75
Tablo 4.3. Haber7.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi	75
Tablo 4.4. Sabah.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi	76
Tablo 4.5. İnternet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerine atfettiği sıfatlar	77
Tablo 4.6. İncelenen haberlerdeki mağdurların yaş aralığı.....	79
Tablo 4.7. İncelenen haberlerdeki mağdurların birliktelik durumu	80
Tablo 4.8. Faillerin mağdurlara yakınlık derecesi.....	84
Tablo 4.9. Haberlerin failin cinayet sonrasındaki durumuna göre dağılımı	85
Tablo 4.10. Haber sitelerinin, incelenen haberlerde kullandıkları fotoğraf sayıları.....	88
Tablo 4.11. Haber sitelerinde kullanılan fotoğrafların niteliği	89
Tablo 4.12. Haberlerin fail veya mağdurun fotoğrafının kullanımına göre dağılımı	91

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.1. İncelenen haberlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı.....	69
Şekil 4.2. Haberlerin cinayetin işlenme sebeplerine göre dağılımı	72
Şekil 4.3. Haberlerin kullanılan cinayet aletine göre dağılımı	74
Şekil 4.4. Haber7.com sitesinin cinayet olaylarına atfettiği sıfatlar	77
Şekil 4.5. Sabah.com sitesinin cinayet olaylarına atfettiği sıfatlar	78
Şekil 4.6. Ensonhaber.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar	81
Şekil 4.7. Sabah.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar	82
Şekil 4.8. Haber7.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar	82
Şekil 4.9. Ensonhaber.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar	86
Şekil 4.10. Haber7.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar	87
Şekil 4.11. Sabah.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar	87

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 4.1. Haber sitelerinde kullanılan olay yeri fotoğrafları ve cenaze fotoğraflarına örnekler	90
Görsel 4.2. Haber sitelerinde kullanılan temsili fotoğraflara örnekler	90
Görsel 4.3. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen birinci haberin fotoğrafları.....	121
Görsel 4.4. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen ikinci haberin fotoğrafları.....	122
Görsel 4.5. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen üçüncü haberin fotoğrafları	123

1. GİRİŞ

Bu çalışma, internet gazetelerinde yayınlanan kadın cinayeti haberlerinin, haber sunumu bağlamında kadınları nasıl temsil ettiğine ve bu haberleri okuyan katılımcıların haberleri nasıl yorumladıklarına odaklanmakta, böylece hem haberlerde kadının temsili hakkında hem de okuyucuların bu haberlere bakış açıları hakkında bir betimleme yapmayı amaçlamaktadır.

Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin (2018) araştırmasına göre, günümüzde Türkiye'de, kadınların toplumda yaşadığı en büyük sorun şiddettir. Bu durum elbette sadece bireysel, kişiler arası bir problem değildir; bu açıdan toplumun tarihsel, kültürel gelişimiyle ve ataerkil yapının yarattığı toplumsal cinsiyet rejimi içinde kadının konumlandırılmasıyla ilişkili olarak değerlendirilmelidir. Nitekim Bingöl (2014, s. 111), İslamiyet öncesi dönemde yok denecek kadar silik bir toplumsal cinsiyet ayrımı varken İslamiyet'in kabulüyle birlikte ortaya çıkan etkilerin, Doğu'nun geleneksel kültürel niteliklerinin ve Türk erkeği ile toplumunun kadına yaklaşımının Osmanlı dönemine varıncaya kadar kadının hayatını zorlaştırıcı yönde ilerlediğini belirtmektedir.

Cumhuriyet döneminde ise Türk toplumu ve kadını Batılı, laik, modern bir doğrultuda yönlendirilmeye çalışılsa da tarihi bir geçmiş ve toplumsal bir hazırlık olmadığı için, bu doğrultuda yapılan girişimler daha çok üst sınıf kadınlar tarafından kabul görmüş ve uygulanmıştır (agk., s. 112). Dolayısıyla Türkiye'de kadının ikincil konumunun modernleşmeyle birlikte ortadan kaldırılamadığı çünkü yerleşik kültürün bu durumu teşvik eden uygulamalarının kökeninin çok eskiye gittiği söylenebilmektedir.

Kadın cinayetleri konusuna sosyolojik yaklaşımın temel ilkesi, kadınların ve erkeklerin çok farklı sosyal koşullarda ve farklı failler tarafından öldürülmesi olup, kadınlar daha çok eşleri tarafından veya aile içinde öldürülürken erkeklerin ise daha çok kendisine yakın olmayan kişiler veya ailesi dışındaki kişiler tarafından öldürülmesi, kadın cinayetlerini sosyal bir fenomen haline getirmektedir (Corradi vd., 2016, s. 6-7). Bu açıdan araştırmamızda kadın cinayetleri olgusu incelenirken bunun ataerkil yapı içerisindeki kadına yönelik şiddetin, aile içi şiddetin dinamiklerinden ve toplumsal cinsiyet konusundaki ayrımlardan bağımsız olarak incelenemeyeceği düşünülmüştür.

Bu bağlamda Bahar (2018, s. 932), toplumsal cinsiyet eşitsizliğindeki artışın, kadınların mağduriyetinde de bir artışa yol açtığını söylemektedir: Ataerkillik ve cinsiyet eşitsizlikleri, suçun mağduru kadınlar, failleri de erkekler olduğunda hem dolaylı olarak hem de açıkça gözlenmektedir; ayrıca özellikle cinsel saldırı ve cinayet suçlarında, eşitsiz muameleler ve mağdurun suçlanmasına yönelik davranışlar gittikçe artmaktadır. Dolayısıyla hem alınması gereken yasal önlemler bağlamında hem de toplumun konuya bakış açısının eşitlikçi yöne çevrilmesi anlamında cinsiyet eşitsizliklerinin ve cinsiyet rollerinin toplumda nasıl öğrenildiği, yayıldığı ve kanıksandığı önemli bir konudur.

Toplum içindeki sosyalizasyon, cinsiyetlerin eril ve dişil olarak farklılaşmasının bir sebebi olarak düşünülebilir; aileden, medya ve eğitime kadar kurumsal yapılar bu sürecin yürütücüleridir (Walby, 1990, s. 93). Aile içinde öğrenilmeye başlanan toplumsal cinsiyet rolleri eğitimle pekiştirilmekte ve bilgi edinmeyi, haber almayı, görüş ve düşünceleri paylaşılmasını sağlayan kitle iletişim araçları anlamında medya, bu rollerin kanıksanması konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanında medya yalnızca bir iletişim aracı değil, çok etkin bir sosyalizasyon aracı olarak kültürel ürünleri geniş halk kitlelerine yaymak, öğretmek ve öğrenilenlerin içselleştirilmesini sağlamak gibi önemli işlevlere sahiptir ve aynı ileti içinde, çok farklı insanlara, çok sayıda ve farklı mesajları iletebilme gücünü elinde bulundurmaktadır (Arslan, 2004, s. 6). Bu açıdan medyada toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl temsil edildiği, kadınlık ve erkekliğin nasıl sunulduğu, medyanın cinsiyet ayrımcılığı konusundaki tutumu üzerinde durulması gereken bir noktadır.

Medyanın her zaman tarafsız olmadığı ise hem kadına yönelik yaklaşımı konusunda hem de diğer toplumsal olayların medyada yer alışı biçimi doğrultusunda sıklıkla gözlemlenmektedir. Bu tarafsızlık sorunu, medyanın içinde bulunduğu ekonomik ve politik sistemlerle doğrudan ilgilidir. Egemen ideolojiler doğrultusunda medya, toplumda halihazırda var olan söylemleri yeniden üretmekte ve güçlendirmektedir. Kadınlara yönelik cinsiyetçi söylemler de medya iletileriyle yeniden üretilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır. Kadınlar, medyada belli kalıplarla tanımlanmaktadır. Özellikle medyada kadınların nasıl temsil edildiği konusunda toplumdaki ataerkil yapılanmaların etkisine rastlanmaktadır. Erdoğan'a (2011, s. 32) göre kitle iletişim araçlarında sunulan kadın kimliği, uzun zamandır ataerki tarafından oluşturulup yeniden üretilen, böylece kanıksatılan kadın kimliklerinin anlaşılmasında ve yeniden şekillendirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Benzer bir şekilde Mora (2005, s. 6), kitle iletişim araçları ile dayatılan kadın imajının, toplumda kadına yüklenen rollerle özdeş olduğunu; bu rolün ya güzel, hoş, iyi eş, iyi anne, iyi ev kadını şeklinde tanımlanan ve toplumda kabul gören kutsal anne-eş temsili ya da şiddet mağduru veya cinsel obje olarak tanımlanan ve aşağılanan, dışlanan kadının temsili olduğunu söylemektedir. Çelenk (2010, s. 233) ise Türkiye’de medyada kadının temsiliyle ilgili sorunun, eşitlikçi bir temsil sorunun ötesine geçtiğini, kadınların yaşam hakkını, kadın cinselliğini yok sayan bir gelenek ve kültürün medyada nasıl yeniden üretildiği veya pekiştirildiği sorununa dönüştüğünü belirtmektedir.

Sonuç olarak, medyada kadınların temsili hali hazırda problemli bir konuyken kadının mağdur olduğu olaylarda bu durum daha karmaşık bir hal almakta, haberlerde bir yandan bu durum kınanarak ve ayıplanarak anlatılsa da diğer yandan ataerkil bakış açısının izleri silinememekte, örtük olarak da olsa cinsiyetçiliğe yer verilmektedir. Bu duruma hem televizyon haberlerinde hem de yazılı basının ürettiği haberlerde rastlanmaktadır. Araştırmamızın asıl konusunu oluşturan internet gazeteleri ise geleneksel medyadan ayrı olarak yeni medya kavramı içerisinde değerlendirilmektedir ve kendine özgü birtakım özelliklere sahiptir. Araştırmanın sonraki bölümlerinde detaylı olarak aktarılan bu özellikler, internet gazetelerinde kadın cinayetleri haberleştirilirken nasıl bir yaklaşım içinde bulunulduğunun ayrıca araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amaçları, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde, alanyazında, kadın cinayetlerine, yeni medya kavramına, internet gazeteciliğine dair daha önce yapılan çalışmalar bağlamında tanımlar ve tartışmalar ele alınmıştır. Bu bölümler, araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde ise araştırmanın yöntemi ve araştırma teknikleri açıklanmış, ayrıca araştırmanın evreninin ve örnekleminin nasıl oluşturulduğu, verilerin nasıl toplandığı hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölümde araştırmanın bulguları aktarılmış ve yorumlanmıştır. Son olarak, beşinci bölümde araştırma hakkında genel bir değerlendirme yapılmış, araştırma problemleri cevaplanmış, konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir.

1.1. Araştırma Problemleri

Araştırmanın temel problemini "Türkiye'de internet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerinde kadınlar nasıl temsil edilmektedir ve bu haberleri okuyucular nasıl yorumlamaktadır/değerlendirmektedir?" sorusu oluşturmaktadır. Bu problem aşağıdaki alt problemler etrafında cevaplanmaya çalışılmıştır:

- İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerinde kullanılan haber dili, haberin sunumu ve haberlerde kadının temsili nasıldır?
- İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberleri, toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl değerlendirilebilir? Bu doğrultuda incelenen gazeteler arasında kadına ilişkin söylemlerde farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?
- Kadın cinayeti haberlerinin sunumu, okuyucuların bakış açılarını nasıl şekillendirmektedir?
- İnternet gazetesi okuyucularının yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum vb. değişkenlere göre bakış açıları arasında benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

Araştırma problemlerinin cevaplanması, internet gazetelerinde kadın cinayeti haberlerinin nasıl algılandığını, yorumlandığını ve bu haberler hakkında okuyucuların düşüncelerini anlamak açısından önem arz etmektedir. Bunun yanında kadın cinayetlerinin haberleştirilmesini ve haberlerdeki kadın temsillerini sosyolojik bir yaklaşımla incelemenin, iletişim araştırmalarının yanında sosyolojik bir araştırma olarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amaçları

Araştırmanın amacı, Türkiye'de internet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerini ve internet gazetesi okuyucularının, ilgili haber portallarında yer alan haberleri nasıl değerlendirdiklerini/yorumladıklarını/alımladıklarını sosyolojik bir yaklaşımla araştırmaktır. Böylece, haberlerde kadınların nasıl temsil edildiğini ve bu temsili okuyucuların nasıl değerlendirdiğini betimlemek amaçlanmaktadır.

İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerine dair değerlendirmelerin, haberin sunumundan bağımsız incelenemeyeceği açıktır. Bu bağlamda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerinde kullanılan haber dilini ve haberlerde kadının temsilini araştırmak
- İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerini, toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirmek ve gazetelerin söylemlerindeki benzerlikleri ve farklılıkları tespit etmek
- Kadın cinayeti haberlerinin sunumunun, okuyucuların bakış açılarını nasıl şekillendirdiğini araştırmak
- İnternet gazetesi okuyucularının yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum vb. değişkenlere göre bakış açıları arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet haberciliğinde kadın cinayeti haberlerinin yer alış biçimini, kadın temsillerini ve okuyucuların bu haberler hakkındaki değerlendirmelerini sosyolojik bir yaklaşımla ele alan bu araştırma, öncelikle ilgili literatüre katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Geleneksel basında kadının mağdur olduğu olaylar ve kadının temsilinde haber dili ve sunumu hakkındaki araştırmaların yanında, “internet gazetelerindeki kadın cinayeti haberleri” özelinde bu çalışmalar (Yegen, 2014; Coşkun ve Köse, 2018) kısıtlı sayıdadır. Bu konudaki okuyucu değerlendirmeleri ise okuyucuların, haberlere, yayınladığı site üzerinden yaptıkları yorumlar incelenerek (Ayhan ve Kükrer-Aydın, 2015) araştırılmıştır.

İnternet gazetelerindeki haberler kısa sürede, çok sayıda kişiye, zaman ve mekân sınırlaması olmadan ulaşabildiği için bu platformlarda yapılan araştırmalar önem kazanmaktadır. Araştırmada elde edilen bulguların kadın cinayeti haberlerinin üretimi ve bu haberlerin okuyucuların düşüncelerini nasıl şekillendirdiğinin belirlenmesi bakımından, bu konuda gereken duyarlılığın oluşmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma sonucunda, Türkiye’de medyada sıkça yer alan konulardan biri olan kadın cinayetleri hakkında hem haber üreticilerinin hem de haberleri okuyanların bu haberlere yaklaşımlarının incelenmesiyle, bu konudaki sorunlu yaklaşımlar tespit edilerek bir dizi çözüm önerisi geliştirilebilecektir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Araştırmanın nitel içerik çözümlemesi 1 Ocak 2018 ve 31 Mart 2018 tarihleri arasındaki üç aylık zaman dilimi ve araştırma kapsamında belirlenen üç internet gazetesiyle sınırlıdır. Araştırmanın asıl odağı kadın cinayeti haberleri olduğu için yalnızca cinayetle sonuçlanan vakalar hakkındaki haberler incelenmiş ve kadına yönelik şiddet vakaları hakkındaki haberlerin tamamı araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

Ayrıca bu araştırmanın kadın cinayeti vakaları üzerine bir analiz değil, bu vakaların haberleştirilmesi üzerine bir analiz olduğunu belirtmek gereklidir. Ancak elbette bu konudaki haberler, kadın cinayetlerinin olgusal bağlamlarından bağımsız değildir. Ayrıca araştırmada kadın cinayeti haberleriyle ilgili 11 erkek ve 11 kadın katılımcı olmak üzere, 22 katılımcı amaçsal örneklem seçim yöntemiyle seçilmiş ve yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, Türkiye'nin Eskişehir iliyle sınırlı olup, görüşmelerin betimsel analizi sonucu elde edilen bulguları genelleme amacı gütmemektedir. Araştırmanın bulguları, uygulamanın gerçekleştiği zaman dilimiyle sınırlıdır.

Araştırmanın bir diğer sınırlılığı ise araştırmanın doğasıyla ilgili olarak ortaya çıkmıştır ve araştırmanın amaçları bağlamında, derinlemesine görüşmelerle katılımcıların kadın cinayeti haberlerine bakış açılarını araştırmanın, katılımcıların okuyacakları haberleri kendilerinin seçmesinin önüne geçmesiyle ilişkilidir. Görüşmelerde katılımcılara araştırma kapsamında incelenen internet gazetelerinden seçilen birer haber okutulmuş ve bu haberler araştırmanın problemine ve amaçlarına yönelik olarak araştırmacı tarafından seçilmiştir. Bu durum hem katılımcıların haberlerle olan ilişkisi konusunda bir sınırlılık oluşturmakta hem de yalnızca üç farklı haber sunumunun temsil edilebilmesine yol açmaktadır ancak hem araştırmanın kapsamı hem de katılımcıların görüşmelere ayırabildiği süre ve dikkat bu durumu zorunlu kılmaktadır.

İnternet gazeteciliğinde kadın cinayetlerinin haber diliyle ilgili araştırmalar (Coşkun ve Köse, 2018) ve genel olarak yazılı basının kadına şiddet konusundaki yaklaşımıyla ilgili araştırmalar (Erol, 2013; Gökulu ve Hosta, 2013; Yıldırım ve Dudu, 2014; Kaygusuz, Alkan ve Ökten, 2015; Sallan-Gül ve Altındal, 2015) gazetelerin, basılı veya internet üzerinden yayımlanması fark etmeksizin, olayları haberleştirilirken mağdur kadınların aleyhine söylemler geliştirdiğini göstermektedir.

Bu bağlamda ilk varsayım gazetelerin kadın cinayetlerine yaklaşımı konusunda aynı politikayı izlediği ancak kullandığı haber dili, haberde hangi noktaları öne çıkardığı ve vurguladığı konusunda benzerlikler veya farklılıklar olabileceğidir. İkinci varsayım ise mağdurlara yaklaşımı konusunda internet gazeteleri ve geleneksel gazeteler farklılık göstermese bile internet gazetelerinin teknolojik avantajları bağlamında bu haberleri daha çok kişinin okuyabileceği ve haberlerin etkilerinin daha çok kişiye yayılabileceğidir. Bu iki varsayımdan hareketle, derinlemesine görüşme yapılacak katılımcıların seçiminde internet üzerinden haber okuyor olması yeterli görülmekte ve sadece araştırma kapsamına dahil edilen internet gazetelerini okuma şartı aranmamaktadır.

1.5. Araştırmanın Tanımları

Kadın cinayetleri: Araştırmada kadın cinayetleri olgusu, “bir kadının eşi, partneri, aile bireyleri, tanıdıkları veya tanımadığı bir kişi tarafından, çeşitli sebeplerle kasten ve planlanarak öldürülmesi” şeklinde değerlendirilmektedir.

Mağdur: Eşi, partneri, aile bireyleri, tanıdığı veya tanımadığı bir kişi tarafından şiddete maruz kalarak öldürülen kadınlardır.

Fail: Kadınlara şiddet uygulayarak, kasten ve planlayarak öldüren kişilerdir.

İnternet gazetesi: Online (veya çevrimiçi) ortamlardan ulaşılabilen bir web sitesi üzerinden yayın yapan ve içerik olarak çeşitli konulardan haberlere yer veren internet sitelerini tanımlamaktadır.

Haber sitesi: Araştırmada incelenen internet gazeteleri, çeşitli konular ve olaylar hakkındaki haberleri barındırdığından, haber sitesi olarak da adlandırılmaktadır.

Kadın cinayeti haberleri: İnternet gazetelerinde (haber sitelerinde) yer alan ve kadın cinayeti vakalarını kamuoyuna duyuran metinlerdir.

İnternet gazetesi okuyucusu: İnternet ortamında yer alan haberleri okuyan bireylerdir. Araştırmada internet gazetesi okuyucularının, haberlere hangi siteler üzerinden eriştiği ayırt edilmeksizin internet ortamında yer alan haberleri okuyan her birey bu tanım içinde değerlendirilmektedir.

2. ALANYAZIN

Araştırmanın bu bölümünde, öncelikle araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan kadın cinayetlerine, yeni medya ve internet gazeteciliğine, medyada toplumsal cinsiyetin ve kadının temsiline, kadın cinayetlerinin haberleştirilmesine dair alanyazındaki tanımlar ve tartışmalar yer almaktadır. Kadın cinayetleri kavramı, toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet ve kadına yönelik aile içi şiddet kavramlarıyla birlikte ele alınmıştır. Nitekim kadın cinayetleri, bir toplumun cinsiyet düzeninde kadına olan bakış açısıyla, kadından beklenen rol ve davranışlarla da ilgili bir kavramdır ve ilerleyen bölümlerde de görülebileceği üzere, bu rol ve davranışların dışına çıkmak, cinayet işlemek için birer bahane olarak görülmektedir. Bunun yanında, Türkiye özelinde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri hakkındaki araştırmalara da ayrıca yer verilmiş ve bu olguların toplumumuzdaki dinamiklerinin anlaşılması hedeflenmiştir.

Alanyazının ikinci bölümünde ise yeni medya ve internet gazeteciliği ele alınmıştır. Yeni medyada yeni olanın ne olduğu, gazete ve haberciliğin yeni medya bağlamında nasıl bir dönüşüm geçirdiği tartışılmıştır. Yeni medyayla birlikte meydana gelen bu değişimler ve dönüşümlerin açıklanması, internet gazetelerini inceleyen bu araştırma için önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca internet gazeteciliğinin temel özellikleri, örneğin gelir elde etme yöntemleri bağlamında ortaya çıkan etikle ilgili sorunlar, kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi konusunda da karşımıza çıkmaktadır.

Üçüncü bölüm ise medyada temsil ve gerçeklik konusuyla ilgilidir ve bu bölümde egemen toplumsal cinsiyet rejiminde kadınların medyada nasıl temsil edildiğine ve kurgulandığına dair alanyazındaki tartışmalar incelenmiştir. Medyadaki temsiller ve kurgular, toplumun kadına olan bakış açısını da etkilemektedir. Bu açıdan, üçüncü bölümde kadınlarla ilgili her haberde hangi kalıpların kullanıldığı, kadınların hangi alanlarda görünür olduğu ve bu konudaki sorunlu noktalara değinilmiştir.

Son olarak, dördüncü bölümde kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirildiğiyle ilgili tartışmalar ele alınmıştır. Genellikle örnek olaylar üzerinden değerlendirme yapan bu araştırmalar hem medyada kadınların temsiliyle hem kadına yönelik söylemlerle hem de kadın cinayetlerinin nasıl sunulduğuyla ilgili problemleri belirtmektedir. Bu bölümde ayrıca hem Türkiye özelinde hem de internet gazeteciği özelinde kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirildiğini inceleyen araştırmalara da yer verilmiştir.

2.1. Kadın Cinayeti (Femicide/Femisid) Kavramı

Araştırmanın kavramsal çerçevesi içinde öncelikle kadın cinayetleri kavramına başvurmak ve bu kavramın gelişim sürecine değinmek uygun olacaktır. “Femisid kavramı ilk olarak 1801 yılında İngiltere’de bir kadını öldürmek anlamında kullanılmakla beraber güncel olarak 1970’lerdeki feminist hareketlerce cinsiyetçi baskıya karşı kullanılmaya başlanmıştır (Özer vd., 2016)”. Kadın cinayeti terimini 1976 yılında “International Tribunal on Crimes Against Women” etkinliğinde kullanan Russell, bunun ataerkil ve kadın düşmanı bir kültürün motive ettiği bir eylem olduğunu öne sürmüştür (Radford ve Russell, 1992’den aktaran Weil, 2016, s. 4). 1998 yılında Campbell ve Runyan tanımı sebeplerin veya failerin durumuna bakılmaksızın kadınların öldürüldüğü tüm vakaları kapsayacak şekilde genişletmiş ve 2001 yılında ise Russell, tanımını “kadınların kadın oldukları için erkekler tarafından öldürülmesi” şeklinde düzenlemiştir (Widyono, 2009, s. 7). Türkçeye genelde bu şekilde çevrilmesine rağmen, Russell tanımında “women (kadın)” yerine “female (dişi)” terimini kullanmakta ve tanımın bu halinin sadece nefreti değil, erkek cinsiyetçiliğinin tüm tezahürlerini kapsadığını, ayrıca birçok kızın ve kız bebeğin bu cinayetlerin mağduru olduğu gerçeğini vurguladığını söylemektedir (Russell, 2009, s. 27).

Tanımlardan anlaşıldığı üzere kadın cinayeti kavramı, öldürme eyleminin cinsiyet temelli halini vurgulamaktadır. Ancak bu kavram sosyal bilimler tarafından 1980li ve 90lı yıllarda kullanılmaya başlayana kadar biyolojik cinsiyet eksenine değerlendirilmiş; feminist akademisyenlerin kadına yönelik şiddet konusundaki çalışmalarıyla toplumsal cinsiyeti karşılayan bir içeriğe kavuşmuştur (Gazioğlu, 2013, s. 92). Bu bağlamda erken dönem çalışmalardan biri Gartner ve McCarthy tarafından yapılmıştır. Gartner ve McCarthy (1991, s. 287), kadın cinayetlerini toplam cinayet oranları üzerinden değerlendiren klasik teorik bakış açılarının ve analitik modellerin sıklıkla risk faktörlerindeki cinsiyet farklılıklarını göz ardı ettiğini ve cinsiyetten bağımsız bir davranış sergilediğini söylerler. Yazarlar bu açıdan klasik yaklaşımları eleştirerek, kadın cinayetlerinin erkeklerin öldürüldüğü cinayetlere benzemekten ziyade özel ve evsel alanlarda ve ilişkilerde yoğunlaştığını belirtir.

Bir diğer çalışma 1992 yılında Karen Stout tarafından yapılmıştır. Stout, kadınların erkek partnerleri tarafından öldürülmesini çok boyutlu bir sorun olarak değerlendirmekte ve bu tip cinayetlerin birey, aile, toplum hizmetleri, kadının devletteki statüsü ve kadına yönelik şiddetle olan ilişkilerini ortaya koymaktadır (Stout, 1992, s. 29).

Stout'un araştırması, kadın cinayetleri konusunu sadece biyolojik cinsiyetle ilişkili olarak değil, kadının toplumdaki yeriyle bağlantılı olarak ele almaktadır. Dawson ve Gartner (1998, s. 378) kadınların yakın ilişkide bulunduğu kişiler tarafından öldürülmesini araştırmış, çeşitli ilişkilerdeki yakınlık ve bağlılık derecelerini göz önüne alarak cinayetin işlenme koşullarının ilişki türüne göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Dawson ve Gartner'ın çalışması, cinayeti işleyen kişinin mağdurla olan yakınlığını dikkate alarak kadın cinayetlerine ayrı bir önem atfetmektedir. Campbell ve Runyan ise mağdur ve fail ilişkisinin doğasını netleştirmek için "yakın partnerler tarafından işlenen kadın cinayetleri" (*intimate-partner femicide*) tanımını uyarlamıştır (Campbell ve Runyan, 1998'den aktaran Widyono, 2009, s. 8).

Her ne kadar kadın cinayeti denildiğinde, yapılan tanımlar kadınların erkekler tarafından öldürülmesini vurgulasa da her cinayetin erkekler tarafından işlenmediği bilinmektedir. Bloom (2008, s. 147) kadın cinayetleri her yerde ortaya çıkabileceğini ancak kadınların en yaygın olarak yakın ilişkide bulundukları partnerleri tarafından öldürüldüğünü söylemektedir. Russel (2013, s. 19) ise her ne kadar kadınlar en çok erkek partnerleri tarafından öldürülse de bu cinayetlerin yabancılar, tanıdıklar, arkadaşlar, meslektaşlar ve diğer aile üyeleri tarafından da işlenebileceğini belirtmektedir. Bu açıdan kadın cinayetlerinin işlenme sebepleri ve faillerine göre ayrımlar bulunmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (*World Health Organization*, kısaca WHO), bu açıdan dört tip kadın cinayeti tanımlamaktadır (2012, s. 1-3): Bunlardan ilki kadınların şimdiki veya eski eşleri veya erkek arkadaşları tarafından işlenen yakın partner cinayetleridir. İkincisi kadınların varsayılan cinsel ve davranışsal kuralları ihlal ederek (evlilik dışı cinsel ilişki ve hamilelik yaşaması gibi) ailenin şerefini (honour) tehlikeye atması gerekçesiyle kadın veya erkek bir aile üyesi tarafından işlenen cinayetlerdir. Bunun gibi kültürel pratiklerle bağlantılı olan üçüncü cinayet şekli ise öncelikle Hindistan'da görülen, yeni evli kadınların erkeğin evine getirdiği çeyiz yetersiz bulunması durumunda işlenen cinayetlerdir. Sonuncusu ise mağdurla yakın bir ilişkisi olmayan bir kişi tarafından işlenen cinayetlerdir ve bazen cinsel saldırganlığı içermektedir.

Birleşmiş Milletler (UN) desteğiyle 2012 yılında Viyana'da düzenlenen Kadın Cinayetleri Sempozyumu deklarasyonunda, kadın cinayetleri "kadınların ve kızların cinsiyetleri nedeniyle öldürülmesi" olarak tanımlanmış ve bu doğrultuda on bir farklı şekli olduğunu belirtilmiştir: Aile içi şiddetin/partnerin uyguladığı şiddetin sonucunda kadının öldürülmesi; işkenceyle ve kadın düşmanı bir motivasyonla öldürülmesi;

kadınların ve kızların namus (honour) adına öldürülmesi; silahlı çatışma bağlamında kadınların ve kızların hedef alınarak öldürülmesi; çeyizle ilgili cinayetler; kadınları ve kızları cinsel yönelimleri ve cinsel kimlikleri yüzünden öldürmek; yerli (aboriginal) kadınların ve kızların cinsiyetlerinden dolayı öldürülmesi; yeni doğan kız bebeklerin öldürülmesi ve kız olduğu anlaşılan ceninin kürtajla alınması; genital sakatlamaya bağlı kadın cinayetleri; büyüculük suçlamaları; çeteler, organize suçlar, uyuşturucu satıcıları, insan ticareti ve hafif silahların yaygınlaşmasıyla ilgili diğer kadın cinayetleri (Laurent, Platzer ve Idomir, 2013, s. 4). Birleşmiş Milletler sistemi içinde de bu konuda kapsamlı bir sınıflandırma yapıldığı görülmektedir.

Yukarıdaki ayrımlar ve sınıflandırmalar bağlamında kadın cinayetlerinin, bir kadının bir erkek tarafından öldürülmesinin ötesinde, çeşitli sebeplerle ve farklı cinsiyetten failer tarafından işlenen cinayetler olduğu söylenebilmektedir. Ural ve Çabuk-Kaya (2018, s. 365), kadınların öldürülmesinde aile odaklı bir yaşam süreci ve toplumsal cinsiyet ilişkileri dinamiklerinin belirginliğine dikkat çekmekte, kadınların aileleriyle veya partnerleriyle girdikleri ilişkilerde özerklik ve bağımsızlık talep etmeleri halinde öldürücü bir şiddete maruz kaldıklarını belirtmektedir. Bunun yanında, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri bağlamında kadının zayıf olarak algılanmasının da çeşitli gerekçelerle (örneğin hırsızlık, gasp, miras paylaşımı, tartışma, kavga gibi) işlenen cinayetlere ilave motivasyon sağladığı söylenebilir. Dolayısıyla kadın cinayetlerini incelerken toplumsal cinsiyet kavramı önemli bir yerde durmaktadır.

2.1.1. Toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet

Kadın cinayetleri, toplumun cinsiyet algısı içerisinde kadının nasıl görüldüğünün ve buna bağlı olarak kadınlara yöneltilen şiddetin bir sonucudur. Cinsiyet, günümüzde toplumsal ve biyolojik temelli olarak değerlendirilmektedir. “Cinsiyet temelinde şekillenen biyolojik özellik ile bu özelliğin üzerinde inşa edilen toplumsal durum, bilim çevrelerinde cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) terimleri ile isimlendirilerek birbirinden ayrı tutulmaktadır (Vatandaş, 2007, s. 31)”. Bu açıdan biyolojik cinsiyet doğuştan gelen kadınlık veya erkeklik özelliklerini tanımlarken, toplumsal cinsiyet ise toplumun kadınlık ve erkekliğe atfettiği rollerle ilgili bir durumdur. Bu roller kadın ve erkeğin toplum içindeki konumunu, toplumsal iş bölümündeki yerini, uygun davranış biçimlerini belirlemekte ve farklı kültürlerde farklı şekillenmektedir.

Toplumsal cinsiyetin nasıl şekillendiği veya inşa edilen bir şey olup olmadığı konusundaki genel yaklaşım, toplumsal cinsiyetin kültürel süreçlerle belirlendiği ve kültür tarafından şekillendirildiğidir. Kültürün kadınlık ve erkekliğe yüklediği anlamlar ise biyolojik cinsiyetle ilişkilidir. Sancar (2009, s. 176), bu duruma örnek olarak erkeklerin asker ve savaşçı olmalarını göstermektedir; asker ve savaşçı olmak hem erkeklik cinsiyetinin biyolojisiyle açıklanmakta hem de vatan için savaşmanın gerektirdiği cesaretin ve gücün eril anlamlarla cinsiyetlendirilmesini sağlamaktadır. Butler (2014, s. 51) ise, toplumsal cinsiyetin cinsiyetli bedenin üstlendiği bir kültürel anlamlar bütünü olması durumunda, bunun herhangi bir cinsiyetten tek bir şekilde kaynaklanamayacağını belirtir. Butler’a göre, toplumsal cinsiyetin inşa edilmişliğini cinsiyetten tümüyle bağımsız olarak kuramsallaştırdığımızda, örneğin erkek ve eril, erkek bedeni imlediği gibi dişi bedeni de imleyebilir (agk., s. 53). Bu açıdan Butler toplumsal cinsiyeti, kültürün biyolojik cinsiyetin ve bedenin üstüne yüklediği anlamların ötesinde, determinist ve sabitleştirilmiş olmayan bir şekilde görmektedir.

Toplumsal cinsiyet, çeşitli disiplinlerde farklı bakış açılarıyla araştırılmaktadır. Feminist perspektif açısından toplumsal cinsiyet rolleri analizi toplumsal yapının bir eleştirisidir çünkü eril veya dişi toplumsal cinsiyete ilişkin düşünce ve davranışlar, toplumdaki sosyalleşme süreciyle benimsenmekte ve içselleştirilmektedir (Köseoğlu, 2018, s. 79). Dolayısıyla ataerkil bir toplum yapısında bireyler kadının ikincil konumunu, kadınla erkek arasındaki eşitsizlikleri, iktidar ve tahakküm ilişkilerini toplum içindeki sosyalizasyon süreçlerinde öğrenmektedir. Bunun yanında, feminist perspektif toplumsal cinsiyet rollerinin toplumda kadının ve erkeğin sahip olduğu farklı güç düzeyleriyle bağlantılı olduğunu işaret etmektedir (Blackstone, 2003, s. 337). Ataerkil toplumlarda erkeğin lehine yeniden üretilen güç ve iktidar ilişkileri, toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki eşitsizliği ortaya çıkarmaktadır.

Toplumdaki eşitsiz güç ilişkilerinin bir yansıması, “kadına yönelik şiddet” diye bir kavramın var oluşudur. Eşitsiz güç ilişkileri dendiğinde, burada kastedilen güç sadece fiziksel anlamda kullanılmayıp ekonomik, duygusal, psikolojik anlamları da kapsamakta ve kadına yönelik her türlü şiddet biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan kadına yönelik şiddet kavramı tartışılmadan önce, şiddetin nasıl bir olgu olduğunu açıklamak faydalı olacaktır. Dar anlamda şiddet, tartışılmaz ve ölçülebilir nitelikleriyle fiziksel şiddeti ifade etmekte ve insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen acı verici bir edimi tanımlamaktadır (Ünsal, 1996, s. 31).

Dar anlamda şiddet, kaba kuvvet kullanımına dayalı olarak ortaya çıkarken geniş anlamda şiddet ise kişinin ekonomik, psikolojik, duygusal ve cinsel olarak istismar edilmesini de kapsamaktadır. Ayrıca, şiddet tek bir kişi tarafından uygulanabildiği gibi kolektif olarak da uygulanabilmektedir. Ancak şiddetin, sadece şiddet uygulayanın kişiliğine bağlı bir durum olarak değerlendirilmesi ve yalnızca bireysel ve psikolojik faktörlerle açıklanması doğru değildir. Şiddet, insanın tarihsel ve toplumsal bir varlık olmasından ortaya çıkan toplumsal bir olgudur ve aynı zamanda bütün toplumlarda görülmesinden dolayı evrensel bir olgudur (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010, s. 34).

Cinayet eyleminin cinsiyet temelli olarak değerlendirilmesi gibi, şiddet olgusu da şiddete uğrayan kişinin cinsiyetine göre değerlendirilebilmektedir. Cinsiyete dayalı şiddet, her cinsiyetle ilgili normatif rol beklentilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan ve belirli bir toplum bağlamında, iki cinsiyet arasındaki eşitsiz güç ilişkileri ile ortaya çıkan şiddeti açıklamak için kullanılan bir terimdir (Bloom, 2008, s. 14). Cinsiyete dayalı şiddet hem kadınların hem de erkeklerin maruz kalabileceği bir şiddet biçimi olarak tanımlarken “kadına yönelik şiddet” terimi ise şiddetin yöneldiği kişinin aleyhinde olan bir eşitsizliği ifade etmektedir. Burada şiddetin amacı, kadının davranışlarını korkuya dayalı olarak kontrol etmektir ve kadını baskı altına alarak davranışlarını kontrol etmeyi amaçlayan toplumsal cinsiyet temelli şiddet ataerkil toplumsal yapının etkisiyle oluşmaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016, s. 37). Bu açıdan Anderson (1997, s. 667), erkekler ve kadınlar arasındaki statü ilişkileri ve şiddet kullanımının cinsiyetten bağımsız olmadığını, erkeklik ve kadınlık hakkındaki kültürel görüşlerden etkilendiğini belirtir. Benzer bir şekilde Yengin (1997, s.164-165) birçok toplumda erkeklerin düzenleyici, lider, koruyucu, kahraman, mert, savaşçı gibi özelliklerle anılmasının ve kadınlardan daha güçlü ve saygın olarak kabul edilmesinin, saldırgan davranışlar ve şiddet eylemlerine ilişkin kötü örnekler oluşturduğunu söyler. Bu açıdan bir toplumda görülen kadına yönelik şiddet, o toplumda erkekliğin nasıl konumlandığından ve erkekliğe atfedilen rollerden bağımsız değildir.

Bu noktada erkeklik kavramının ne ifade ettiği önem kazanmaktadır. “Erkeklik, bir toplumsal cinsiyet kategorisidir; diğer bir deyişle erkeklik, biyolojik veya fiziksel olarak başlayıp, toplumsal ve kültürel araçlarla şekillendirilmektedir (Bozok, 2011, s. 15-16)”. Erkeklik hakkındaki bu tanıma bakıldığında, her toplumun kendi erkeklik biçimlerinin olduğunu söylemek mümkündür. Connell (2005, s. 76) ayrıca, cinsiyet, ırk ve sınıf arasındaki karşılıklı etkileşimin gittikçe tanınmasına bağlı olarak, birden fazla erkeklik tanımlamalarının (örneğin işçi sınıfı, orta sınıf) yaygınlaştığını belirtir.

Bu durumda aynı toplum içinde de sınıfsal ve ırka bağılı olarak farklı erkeklik tanımları olabilmektedir. Bu açıdan toplumdan topluma ve kültürden kültüre erkekliğin ne ifade ettiği ve hangi araçlarla tanımlandığı değişebilmektedir.¹ Erkeklik ataerkil toplumlarda hükmetme, sahip olma ve kontrol etmeyle ilgili olup sadece kadınları değil erkekleri de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.² Erkek hem eril düzenin ağırlığı altında ezilmekte hem de bu düzenin ona verdiği gücü ve tahakkümü kullanmakta; sonuç olarak bir döngü içinde şiddet bir tür sorun çözme ve iletişim yöntemi olmaktadır (Çelik, 2016, s. 7). Messerschmidt (2017, s. 75), kadınların partnerleri tarafından öldürülmesinin çoğunlukla erkeğin kendini kadının sahibi olarak görmesi ve sahip olunan şey üzerindeki hakimiyeti ve kontrolü kaybettiğine karar vermesiyle ortaya çıktığını belirtir. Dolayısıyla ataerkil toplum ilişkileri içinde baskın erkeklik, güç kullanarak ve şiddet uygulayarak da olsa, kadınları kontrol etmeyi gerektirmektedir.

Bu durum, aile içi iktidar ilişkilerinde ve aile içi şiddet olaylarında daha görünür olmaktadır. “Aile içi şiddetle kastedilen, kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke ve gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen her türlü şiddet davranışıdır (Güneri, 1996, s. 87)”. Kadına yönelik şiddet, çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir ancak en ölçülebilir şekilde kaba kuvvetin kullanımına dayalı aile içi şiddet olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, kadına yönelik şiddet dendiğinde genelde aile içi şiddet akla gelmektedir.

Krantz ve Garcia-Moreno (2005, s. 820), üreme çağındaki kadınlara yönelik olarak en yaygın şiddet biçimlerinden birinin hem zengin hem de fakir kadınlar için, eş veya eski eş gibi yakın bir partner tarafından uygulanan fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet olduğunu belirtmektedir. Alanyazında genellikle bu durum “yakın partner şiddeti” (*intimate partner violence*) olarak adlandırılmaktadır ve evlilik veya birliktelik bağlamında eş, sevgili gibi partnerler tarafından uygulanan her türlü şiddet biçimini kapsamaktadır. WHO (2010, s. 27), ilgili alanyazından derlediği verilerle bu konudaki risk faktörlerini tespit etmiştir.

¹ Örneğin Segal (2010, s. 120), erkekliğin her zaman şiddetle zorunlu bir ilişki içinde olmadığını, şiddetin erkeklere özgü olmak, erkekliği desteklemek ve savunmak zorunda olmadığını söyler.

² Yine Segal’e (2010, s. 125-126) göre sanki erkek şiddeti yalnızca kadınlara veya homoseksüellere yöneltildiğinde gerçek şiddetmiş gibi davranmak, erkek çocuklarının ve yetişkin erkeklerin toplumdaki diğer erkeklerden gördüğü zararı yok saymak doğru bir yaklaşım değildir. Bu görüşe katılmakla birlikte, bu çalışmada araştırmanın konusu bağlamında, erkek şiddeti kadına yönelik olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2.1. *Yakın partner şiddetinde risk faktörleri (Word Health Organization, 2010, s. 27)*

Şiddet uygulayan erkek açısından	Mağdur olan kadın açısından
Bireysel düzeydeki risk faktörleri	
Demografik faktörler	Demografik faktörler
Genç yaşta olmak	Genç yaşta olmak
Düşük sosyo-ekonomik düzey/gelir	Düşük sosyo-ekonomik düzey/gelir
Eğitim düzeyinin düşük olması	Eğitim düzeyinin düşük olması
İşsizlik	Ayrılmış veya boşanmış olma
	Hamilelik
Çocuklukta istismara maruz kalma	Çocukta istismara maruz kalma
Ebeveynlerden şiddet görme	Ebeveynlerden şiddet görme
Cinsel istismar ve fiziksel istismar	Cinsel istismar
Mental hastalıklar	Mental hastalıklar
Anti-sosyal kişilik	Depresyon
Madde kullanımı	Madde kullanımı
Zararlı derecede alkol kullanımı	Zararlı derecede alkol kullanımı
Yasadışı uyuşturucu kullanımı	Yasadışı uyuşturucu kullanımı
Şiddetin kabullenilmesi	Şiddetin kabullenilmesi
Geçmişte istismara maruz kalma	Geçmişte istismara maruz kalma
İlişki düzeyindeki risk faktörleri	
Eğitim düzeyinde eşitsizlik	Eğitim düzeyinde eşitsizlik
Birden fazla partner/Sadakatsizlik	Çocuk sayısı
Evlilikten memnuniyetsizlik/Uyuşmazlık	Evlilikten memnuniyetsizlik/Uyuşmazlık
Cinsiyet rollerinde anlaşmazlık	
Evlilik süresi	
Topluluk düzeyindeki risk faktörleri	
Geleneksel cinsiyet rollerinin kabullenilmesi	Geleneksel cinsiyet rollerinin kabullenilmesi
Zayıf topluluk yaptırımları	Zayıf topluluk yaptırımları
Toplumsal düzeydeki risk faktörleri	
	Devletin boşanma hakkında düzenlemeleri
	Evlilik içi şiddete ilişkin mevzuat eksikliği
	Evlilik kanunlarının koruyucu olması
Geleneksel toplumsal cinsiyet normları ve şiddeti destekleyen sosyal normlar	Geleneksel toplumsal cinsiyet normları ve şiddeti destekleyen sosyal normlar

Tablo 2.1’de görüldüğü gibi, özellikle topluluk ve toplumsal düzeydeki risk faktörleri kadına yönelik şiddet konusundaki yaptırımların ve toplumdaki cinsiyet rollerinin önemine işaret etmektedir. Aile içi şiddetin devlet düzeyinde önemli yaptırımlarla engellenmediği, boşanma durumunda kadının haklarının korunmadığı durumlar ise kadının şiddete maruz kalması açısından bilhassa risk faktörü oluşturur. Bireylerin yaşadığı toplumun geleneksel cinsiyet rollerini kabullenmesi, şiddeti

normalleştirmesi veya desteklemesi durumunda, erkeğin şiddet uygulama riski artmaktadır.

Bir toplumdaki kadın ve erkek arasındaki güç ve iktidar ilişkilerinin eşitsizliği, kadına yönelik aile içi şiddette varlığını daha çok hissettirmektedir. Kapoor (2000, s. 7), bu eşitsiz güç ilişkilerine katkıda bulunan faktörleri şöyle sıralamaktadır: Sosyo-ekonomik kuvvetler; güç ilişkilerinin zorla kabul ettirildiği aile kurumu; kadın cinselliğinden korkma ve kontrol altında tutmak isteme; erkeklerin doğal üstünlüğüne olan inanç; kadınların ve çocukların bağımsız yasal ve sosyal statüsünü geleneksel olarak reddeden mevzuat ve kültürel yaptırımlar. Sayılan bu faktörler ataerkil toplum yapılarının özellikleri gibi görünmekle birlikte, kadını aile içi şiddet konusunda da savunmasız bırakmaktadır.

Gödelek (2005, s. 102), ataerkil toplum yapısında kadının aile ortamındaki eşitsizliğe dayanan konumunun ve ev içi emeğinin değersizliğinin, kendinden daha güçlü ve iktidar sahibi olan kocasına bağımlı hale gelmesine; kocasının gücün bir göstergesi olarak uyguladığı şiddete maruz kalmasına yol açtığını belirtir. Ataerkil toplumlarda kadının erkeğe bağımlı olması, sadece ekonomik bir zorunluluk değil, aynı zamanda toplumsal bir gereklilik olarak görülmektedir. Kadının kendisine şiddet uygulayan erkekten boşanamaması, boşanma durumunda karşı karşıya kaldığı toplumsal baskı bunun bir örneğidir.

Aile içi şiddet hakkında genel olarak tartışılması gereken bir diğer konu, şiddetin öğrenilmesidir. Kızmaz (2006, s. 258), aile içi şiddetin, gelecekteki şiddet davranışının da bir göstergesi olduğunu; şiddet davranışı sergileyen bireylerin, sergilemeyenlere oranla daha çok aile içi şiddete maruz kaldıklarını veya şiddet davranışının sergilendiği bir ortamda büyüdüklerini belirtir. Elbette çocukluğunda şiddete maruz kalan veya şiddete tanık olan herkes erişkinlik döneminde aynı davranışı sergilemiyor olsa da bu durum Tablo 2.1’de görüldüğü gibi bir risk faktörü oluşturmaktadır. Bunun yanında ataerkil toplumlarda erkeklerin genelde şiddete meyilli olarak tasvir edilmesi veya konumlandırılması, çocuklar üzerinde kötü örnek oluşturmakta ve şiddet davranışının erkek olmanın bir parçası, bir gerekliliği gibi algılanmasına neden olabilmektedir.

2.1.2. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle Türkiye özelinde kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete ilişkin alanyazındaki çalışmalara yer verilecektir. Bunun sebebi, daha önce de değinildiği gibi, kadın cinayetlerinin kadına yönelik şiddetin bir sonucu olmasıdır. Dolayısıyla bu iki olgu birbirinden tamamen bağımsız olarak incelenememektedir ve kadın cinayetlerini anlamak için, bu durumun bir öncülü olan kadına şiddet olgusunu anlamak gereklidir.

2.1.2.1. Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet

Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili alanyazındaki son yıllarda yapılan çalışmalara³ bakıldığında, genel olarak kadına yönelik şiddet olgusu araştırılırken aile içi şiddet olgusuyla beraber ele alındığı görülmektedir. Nitekim ülkemizde kadınlar en çok yakın ilişkide oldukları erkekler ve daha sonra yakın aile bireyleri tarafından şiddet gördüğü için (Alper vd., 2005; Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015), kadına yönelik şiddetin aile içi şiddetle birlikte değerlendirilmesi normal bir durumdur.

Araştırmalar, kadınların en çok maruz kaldıkları şiddet türünün sözel ve duygusal şiddet olduğunu göstermektedir (KAMER, 2015; Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015). Genellikle küfür etme, bağırma, aşağılama, alay etme, küçük düşürme gibi davranışların da bir tür şiddet olduğunun fark edilmesi önemli bir durumdur. Diğer yandan ülkemizde şiddet, hala büyük oranda fiziksel bir eylem olarak algılanmakta ve diğer şiddet eylemleri şiddet olarak algılanmamaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013). Bir kısım çalışmalarda ise kadınlar en çok sözel ve fiziksel şiddet gördüğünü belirtmektedir (Alper vd., 2005, s. 51).

Medeni durum, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi kadının şiddete uğrama olasılığında etkili değişkenler olarak görülmektedir (Karal ve Aydemir, 2012; Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015). Özellikle boşanmış veya ayrı yaşayan kadınların şiddete uğrama oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Eş tarafından şiddet görmenin bir boşanma sebebi olduğu ve boşanan kadınların bu konuda daha rahat konuşabileceği düşünüldüğünde, evli kadınların şiddet görseler dahi bunu gizleme olasılığı yüksektir.

³ Türkiye özelinde kadına yönelik şiddet konusunda çeşitli disiplinler tarafından gerçekleştirilen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların bir kısmı sadece belli bir il veya o ilin belirli bir bölgesinde gerçekleştirilmiş, bir kısmı ise Türkiye genelinde veri elde etmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın bu bölümünde Türkiye genelinde yürütülen çalışmalar ve Türkiye’nin kültürel ve toplumsal yapısını temel alarak konuyu açıklayan çalışmalara yer verilmiştir.

Genel olarak eğitim seviyesi ve refah seviyesi arttıkça şiddet görme olasılığı azalmaktadır. Gelir seviyesi konusunda farklı bir bulgu ise, eğitim seviyesi artıp gelir düzeyi yükseldikçe, ekonomik şiddet riskinin artmasıdır (Çalışkan ve Çevik, 2018, s. 226). Diğer yandan Altınay ve Arat (2008, s. 85) kadınların aileye eşlerinden daha fazla gelir getirmesinin fiziksel şiddet riskini iki kat arttırdığını belirtmektedir. Bu durumda ortaya çıkan sonuç eğitilmiş ve çalışan kadınların gelir düzeyinin, eşlerinden yüksek olmaması koşuluyla fiziksel ve ekonomik şiddete maruz kalma riskinin azaldığıdır.

Kadının şiddet görme nedenlerine bakıldığında Şenol ve Yıldız'ın (2013, s.27) çalışmasında kadınlar şiddete maruz kalma sebepleri olarak en fazla ekonomik sebepleri ve daha sonra eşine karşılık vermelerini göstermektedir. Buna göre kadınlar eşlerinin ekonomik sıkıntılar yüzünden kendilerine istemeden şiddet uyguladığını, ayrıca eğer kendileri bir sebep oluşturmaya eşlerinin bunu yapmayacağını düşünmektedir. Özellikle “dayağı hak etmiş olma” düşüncesinin şiddete uğrama olasılığını arttırdığı diğer araştırmalarla da tespit edilmiştir. Örneğin Çalışkan ve Çevik'in (2018, s. 226,228) araştırmasına göre kadının tavır ve davranışlarından erkeğin sorumlu olduğunu düşünen kadınlar daha fazla psikolojik şiddete maruz kalmakta; erkeğin gerektiğinde kendisini dövmesini normal karşılayan kadınların ise fiziksel şiddete uğrama riski artmaktadır. Benzer bir şekilde Ayan (2018, s. 258), aile ve evlilik hakkında geleneksel inançlara ve şiddeti haklı gören tutumlara sahip olan kadınların daha fazla cinsel şiddete maruz kaldığını söylemektedir.

KAMER'in (2015, s.14,15) çalışması, şiddete uğrayan kadınların bunu diğer insanlarla veya kolluk kuvvetleriyle paylaşma ve önlem alma konusunda önemli eksiklikler olduğunu göstermektedir. Kadınların yarısından fazlası, kadınların şiddetten kurtulmak için çaba harcamadığını düşünmektedir. Bunun nedenleri sorulduğunda, büyük çoğunluk “korkuyorlar” cevabını vermiş, bu cevabı şiddete razı oldukları için, nereye başvuracaklarını bilmedikleri için seçenekleri izlemiştir.

Diğer yandan kadınların şiddetten kurtulmak için en çok aileye, sonra karakola, mahkemeye ve arkadaşlarına başvurdukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre şiddete uğrayan kadınların büyük çoğunluğu bunu kimseyle paylaşmamakta, paylaşımlar da öncelikle ailesine ve yakın çevresine başvurmaktadır ki bu durum diğer araştırmalarla da benzerlik göstermektedir (Altınay ve Arat, 2008; Karal ve Aydemir, 2012). Şenol ve Yıldız'ın (2013, s. 30) araştırmasına göre, kadınlar aile içi şiddete maruz kalıp akrabalarından yardım istediklerinde, akrabalar bu kişileri uyarmakta ve şiddet bir süre

için bile olsa durmaktadır. Dolayısıyla akrabalar ve yakın çevre, şiddetin paylaşılması ve önlenmeye çalışılmasında kolluk kuvvetlerine göre kadınlar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Bu durumla ilgili olarak Sokullu-Akıncı (2011, s. 176) hem polis hem de yargının, birey olarak kadınları değil, aileyi korumayı amacı olarak gördüğünü söylemektedir; sosyoloji açısından her iki mesleğin de alt kültürü muhafazakarlık unsuruna sahiptir ve yasalar bunu dikkate almazsa hakimler ve polis, şiddeti bir aile meselesi olarak görmeye devam edecek ve kimse müdahale etmeyecektir.

Aile içi şiddet döngüsü hakkında bulgular ise aile içi şiddete tanık olan bireylerin şiddet uygulama veya maruz kalma riskinin daha çok olduğunu doğrulamaktadır (Altınay ve Arat, 2008; Karal ve Aydemir, 2012). Kendi annesine babası tarafından şiddet uygulanan kadınlar daha fazla risk altındadır. Bunun sebebi, aile içinde tanık olunan bu olayların şiddetin kanıksanmasına neden olması, erkeğin kadına şiddetinin küçüklükten beri görerek normalleştirilmesi olabilir. Şiddet uygulayan erkek profillerine bakıldığında, Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin'e (2015, s. 121) göre genel kanının aksine sık sık alkol kullanma, uyuşturucu, kumar gibi alışkanlıklardan ziyade erkeğin şiddet uygulamasında en önemli etken kendi annelerinin fiziksel şiddete uğradığına tanıklık etmeleri ve kendilerinin de aile içi şiddete maruz kalmalarıdır. Şiddet döngüsü tam olarak araştırmalarda ortaya çıkan bu tabloyu yansıtmaktadır çünkü eşlerinden şiddet gören kadınlar, eşlerinin şiddetine karşılık veremediğinde kendi çocuklarına şiddet uygulamaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 33).

Yukarıda anlatılan araştırmalar, Türkiye'de mevcut erkeklik kurgusunun, kadına yönelik şiddetle olan ilişkisini açıklamaktadır. "Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninde hegemonik erkeklik, meslek sahibi, evin geçimini sağlayan, güçlü ve cesur, ailesinin namusunu koruyan, eşi ve çocuklar üzerinde iktidar kuran ve bunu sağlamak için gerektiğinde şiddet kullanan erkeklik kurgusuna işaret eder (Taşdemir-Afşar, 2015, s.746)". Bu tespit, Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırmalarının bulgularıyla uyusmaktadır. Hanedeki ekonomik zorluklar ve geçim sıkıntısına rağmen kadınların iş hayatında yer almasına izin verilmemektedir. Nitekim kadınların çalışma yaşamına girmesi aile yaşantılarında söz haklarını da arttırmakta, kadınlar ezilmiş konumlarını reddetmekte ve para kazanmaya başlayan kadın ekonomik gücü elinde bulundurmaktadır (Can ve Güvel, 2018, s. 126). İşsizlik veya hanenin geçimini sağlayamamak ise mevcut erkeklik kurgusu içinde erkekliği zedeleyen ve otorite kaybına yol açan bir durumdur.

Kadınların bir kısmının kendilerine uygulanan şiddeti ekonomik nedenlere bağlaması bu yüzdendir.

İkinci olarak araştırmalar kocaların eşlerinin hayatı üzerindeki denetimi göstermektedir. Alışveriş yapmaktan komşu, arkadaş, aile ziyaretlerine kadar gündelik hayat denetim altında tutulabilmekte (Altınay ve Arat, 2008, s. 77) ve kadının her zaman nerede olduğunu bilmek isteme, kadının başka erkeklerle konuşmasına kızma, kıyafete karışma gibi kontrol edici davranışlarla yaygın olarak karşılaşılmaktadır (Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015, s. 95). Bu davranışlar çoğu kez hem kadınlar hem de erkekler tarafından kanıksanmış olabilmektedir ve karşı çıkmak şiddete maruz kalmaya yol açabilmektedir. Sonuç olarak, bahsi geçen erkeklik kurgusunu ve kendileri üzerindeki otoritenin varlığını açıkça sorgulamasalar bile hisseden ve kabullenen kadınlar, erkeğin bunu kaybetme ihtimali/kaybetmesi durumunda şiddeti haklı görmektedir.

Kadınların şiddete neden tepki vermediği, neden bunu paylaşmadığı ise hem ekonomik sebeplerle hem de Türkiye'deki aile yapısının ve evlilik kurumunun kültürel olarak şekillenen taraflarıyla ilgilidir. Kadınların sonraki yaşamlarına duydukları güvensizlik ve güvencesizlik, güvenlik güçlerine başvurmanın veya boşanmaya yanaşmamanın sebeplerinden biridir (Tatlıoğlu ve Küçüköke, 2015, s. 204). Harcar ve arkadaşları (2008, s. 60) ise sosyal ve toplumsal kurumların getirdiği kutsal yuvanın idamesi, çocuklar için katlanma, fedakâr ve verici kadın rollerinin ve karı-koca arasındaki mahremiyet alanı içinde kalan sırların deşifre edilmemesi yönündeki telkinlerin kadınları çözümsüzlüğe ittiğini belirtmektedir. Kadınlar bu roller ve telkinler içinde şiddet görse dahi “yuvasının yıkılmaması” ve “çocukları için” şiddete katlanmaktadır.

Türk toplumunda kültürel normların fiziksel ve cinsel şiddeti meşrulaştırdığı yönünde bir görüş birliği vardır; kültürel normlar, kıskançlığın ve şiddetin kocanın evliliğe bağlılığının bir göstergesi olduğuna dair yıllardır çeşitli gerekçeler üretmektedir (İnce-Yenilmez ve Demir, 2016, s. 12,13). Benzer bir şekilde Tekkas-Kerman ve Betrus'un (2018, s. 8-9) Türkiye'de kadına yönelik şiddet konusunda risk faktörlerini tespit ettiği çalışmasında toplumsal düzeydeki risk faktörlerinin kültürün erkeğin üstünlüğünü ve kadının üzerindeki baskını normalleştirilmesi; inançların, tutumların ve sosyal normların şiddetin kabullenilmesini sağlaması; namus cinayeti gibi zararlı kültürel pratikler; kadını koruyan yasa ve düzenlemelere rağmen bunların kabullenmesinde ve uygulanmasındaki eksiklikler olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de kadına yönelik şiddetin cinsiyet rolleriyle ve kültürel faktörlerle desteklenerek aile mahremiyeti

sınırları içine hapsedilmeye çalışılan bir olgu olduğu söylenebilmektedir. Kadına yönelik şiddetin vardığı son nokta ise kadın cinayetleridir.

2.1.2.2. Türkiye’de kadın cinayetleri

Alanyazında Türkiye özelinde kadın cinayeti vakalarının temel karakteristiklerini değerlendiren çalışmalar mevcuttur (Bütün vd., 2009; Karbeyaz, Akkaya ve Balcı, 2013; Tütüncüler vd., 2015; Yılmaz vd., 2015; Toprak ve Ersoy, 2017; Karbeyaz vd., 2018). Bu araştırmalar genellikle mahkeme kayıtları ve adli tıp raporlarından elde edilen verilerle yapılmıştır ve kadın cinayeti mağdurları hakkında ortak bir takım sosyo-demografik özellikleri göstermektedir.

Öncelikle mağdurların çoğu genç yaş gruplarındandır, çoğu evlidir, eğitim düzeyleri düşüktür ve gelir getiren bir işte çalışmamaktadır. Bu durum elbette tüm kadın cinayeti mağdurlarının bu özelliklere sahip olduğu anlamına gelmemektedir ancak genç yaşta olmanın, evliliğin, düşük eğitim seviyesinin ve ekonomik bağımsızlıktan yoksul olmanın birer risk faktörü olduğunu göstermektedir. Kadın cinayeti vakalarında tipik olarak mağdurlar çoğu kez failleri tanımakta ve çoğu kez eşler, eski eşler, yakın erkek partnerler tarafından öldürülmektedir. Bunu diğer aile bireyleri tarafından işlenen cinayetler izlemektedir. Dolayısıyla kadına şiddet vakalarında olduğu gibi, kadın cinayeti vakalarının da yabancı ve tanınmayan kişilerden ziyade aile içinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırmalar cinayet sebeplerinin en yaygın olarak ilişkiye son verme veya boşanma talebi, evi terk etme, kıskançlık, aile içi tartışmalar sebepleriyle işlendiğini göstermektedir. Ayrıca Karbeyaz, Akkaya ve Balcı (2013, s. 738), gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde fakir ailelerin kız çocuklarını, kendilerinden yaşça çok büyük adamlarla evlendirmelerine dikkat çekmektedir. Bu durumda çocuklar fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddete maruz kalmakta, intihar edebilmekte veya kocaları tarafından öldürülebilmektedir. Cinayetlerin bir diğer ortak karakteristik özellikleri en çok ateşli silah ve kesici delici alet kullanılması, ayrıca cinayetlerin çoğunlukla mağdurun evinde işlenmesidir. Bunun yanında, araştırmaların çoğunda kadınların öldürülmeden önce sıklıkla aile içi şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir. Nitekim kadın cinayeti konusundaki risk faktörlerinin, kadına yönelik şiddet (ve aile içi şiddet) konusundaki çalışmaların bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

Yukarıdaki istatistiksel temelli çalışmalar, kadın cinayetleri konusunda sosyo-demografik bulgular sunmakta ve risk faktörlerini belirtmektedir ancak kadın cinayetlerini bağlamsal temelde, neden-sonuç ilişkileri içinde değerlendirmemektedir. Kolburan (2017, s. 198), bu konuda nedensel bir değerlendirme yaparak kadın cinayetlerini sahip olma güdüsüyle açıklamaktadır. Buna göre eş tarafından tercih edilmiyor olmak, istenmemek veya eşin bir başkasıyla ilişkisinin olmasını kendi namus ve şerefi olarak gören bir anlayış, patolojik bir sahiplenme duygusu yaratmakta ve bu durum kültür faktörüyle toplumsal yönden de desteklenmektedir. Yıldırım (2018, s. 15) ise Türkiye’de son on yılda işlenen kadın cinayetlerini değerlendirdiği çalışmasında kadın cinayetlerinin en önemli sebebinin toplumsal kriz halinin bireysel travma ve yıkıcı eğilimlere dönüşmesi olduğunu söylemektedir. Yazara göre sadece geleneksel yapılarda değil, Türkiye’nin hemen her bölgesinde yaygın olarak görülen cinayet eylemleri, insan ve erkek olma güdümü ile özdeşleşen kıskançlık, sahip olma ve yaşam alanını koruma gerekçeleri ile örtüşmektedir.

Bunun yanında kadın cinayetlerini toplumsal bir olgu olarak ele alan çalışmalardan biri olarak Çetin (2015, s. 354), Türkiye’de son dönemde yaşanan kadın cinayetlerinin hızlı modernleşme sürecinden dolayı kadınların geleneksel kurallardan kopmasıyla ilişkili olduğunu belirtmektedir. Buna göre bu toplumsal değişim süreci içerisinde kadınlar geleneksel değerleri savunan erkeklerle kolayca çatışmaya girebilmekte ve bu durum kadının ölümüne yol açabilmektedir. Bu açıdan Çetin, bu tip cinayetlere namus ve töre cinayetlerinin ötesinde bir değerlendirme olarak “başkaldırı cinayetleri” ismini önermekte ve bunun kadının Türkiye’deki yeni statüsü ve erkeğin geleneksel statüsü arasındaki çatışmanın bir sonucu olduğunu öne sürmektedir (agk., s. 346).

Benzer bir şekilde Taşdemir-Afşar (2016, s. 78) da kapitalizmin geldiği seviyeden dolayı sosyal ilişkilerdeki değişimin bir sonucu olarak kadınların konumunun da değişmeye başladığına dikkat çekmektedir: hizmet sektörünün genişlemesi, esnek ve sigortasız istihdamın artması, kentleşmenin hızla gelişmesi, kadınların eğitim fırsatlarından yararlanması ve 1970’lerden bu yana kadın hareketinin eşitlik ve özgürlük mücadelelerinin artmasıyla toplumsal cinsiyet temelli ilişkiler hem Türkiye’de hem de dünyada değişmektedir. Bu açıdan yazar, kadınların erkekler tarafından korunmak istemeyip kendi onurunu kendileri korumak istemesi, boşanmak istemesi, kendi başına çocuklarına bakmak istemesi, mirastan erkeklerle aynı miktarda pay almak istemesi gibi taleplere devam etmelerine bağlı olarak erkek şiddetinin arttığını belirtmektedir. Ayrıca

Türkiye’de kadın cinayetleriyle ilgili çalışmalarda, namus ve töre cinayetlerinin özel bir yeri olduğu ve kültürel değerlendirmeler bağlamında kadın cinayeti çalışmalarının bu alanda bilhassa yoğunlaştığı söylenebilir.

2.1.2.3. Türkiye’de namus algısı ve namus/töre cinayetleri

Sev’er ve Yurdakul’a göre (2001, s. 972), Türk dili namus kavramın kültürel önemini kanıtlar bir şekilde birçok kelime barındırmaktadır; örneğin gurur, onur, ar, prestij, izzet kelimeleri genelde cinsiyetten bağımsız olarak kullanılmakta, şeref kelimesi ise erkek egemen bir kavramı ifade etmektedir. Namus kelimesi de kadınların sahip olması gereken fiziksel ve ahlaki nitelikleri öngören bir tür cinsel onuru ifade etmektedir (agk., s. 973). Benzer bir şekilde Yıldız (2008, s. 231), şeref ve onur kavramlarının ahlak kurallarına bağlılıkla yakından ilgili olduğunu ve “namus”, “namuslu”, namussuz” kelimelerinin ise cinsellik ve kadın davranışlarıyla bağlantılı olarak ele alındığına dikkat çekmektedir.

Sirman (2006, s.48-49), günümüz Türkiye’inde namus teriminin hem erkekler hem de kadınlar için kullanıldığını; namussuz bir erkeğin güvenilmez ve hem kendi cinselliği hem de kadınların cinselliği üzerinde denetim kurmaktan yoksun olmayı ifade ettiğini, kadının namusunun ise yalnızca kendi cinselliği ile bağlantılı olduğunu belirtir. KAMER (2011, s. 28) ise namusu “Evrensel boyutta hüküm sürmekte olan erkek egemen düşünce sisteminin, kadının ikincil konumunu muhafaza edebilmek, kadın erkek eşitliğini engelleyebilmek için koymuş olduğu ölçüler” olarak tanımlamaktadır.

Namus, Türkiye’de farklı kesimler tarafından farklı şekillerde tanımlanan bir kavramdır. Örneğin Sır (2005, s. 87) Kürt, Zaza, Arap ve Alevi köylerinde ve kırsal kesimden göçün şehir merkezine yoğun olarak yaşandığı yerlerde yürüttüğü araştırmasında, namus nedir sorusuna farklı cevaplar almıştır. Buna göre çoğunluk namusu “karım, bacım, annem, ailem” olarak tanımlamakta, sonraki cevaplar ise sırasıyla “dinin emrettiği”, “erkeğin şerefi, haysiyeti” ve “kadınların iffeti” olarak gelmektedir (agk., s.94). Yine Tahincioğlu’nun (2010, s. 144,154) Şanlıurfa’da yürüttüğü araştırmasına göre kendini üyesi olduğu aşiretin adıyla tanımlayan gruplar namusu cinsiyete dayalı hiyerarşinin yarattığı şeref/utanç değerleri aracılığıyla ifade ederken; eğitim ve gelir düzeyi orta ve üstü olan gruplar için namus temiz ahlakı ifade etmektedir.

Kardam (2005, s. 24) ise Türkiye’deki namus anlayışlarının üç kategori altında toplanabileceğini belirtir: Birinci olarak namus kadın, kadın ve erkek arasındaki cinsel ilişki, kızların bekareti ve evlilikteki sadakatsizlikle bağlantılı bir kavramdır; ikinci olarak toplumda, çalışma yaşamında ve aile içerisinde dürüst bir hayat sürmekle bağlantılı olan ahlâki değerleri ve uygun davranışları kapsayan bir kavramdır; üçüncü olarak insanların özellikle kadınların özgürlüğünü erkeklerin kontrolüne bırakması sebebiyle yıkıcı bir kavramdır.

Yukarıdaki araştırmalar ışığında, namus kavramıyla ilgili anlayışların kadın cinselliğiyle bağdaştırılmasının yanında dinin emirleriyle, ayrıca dürüstlük ve temiz ahlak gibi kavramlarla da bağdaştırıldığı görülmektedir. Özellikle namusun çoğu kez kadın cinselliğini vurgulaması, Kalav’a (2012, s. 155,156) göre toprak ve mülkiyet ilişkileriyle bağlantılıdır; kadının tıpkı sahip olunan toprak gibi yabancılardan korunması gerekliliği ve erkeğin mirasını bırakacağı çocukların kendi çocukları olduğundan emin olma isteği, ataerkil düzen içerisinde kadın cinselliğini baskı altında tutmakta ve cezalandırmaktadır.

Yine bu araştırmalara göre eğitim düzeyi yükseldikçe, namus anlayışının geleneksel tanımlardan uzaklaşabileceği düşünülebilir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, kadın ve erkek öğrencilerin bu konuda farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Cirhinlioğlu ve Şenel’e (2017, s. 322,323) göre kadın öğrenciler daha eşitlikçi, erkek öğrenciler ise daha geleneksel namus algısına sahiptir, ayrıca toplumsal konumun, insan ve kaynaklar üzerinde denetim gücünün ve kişinin otoritesinin güçlenmesinin eşitlikçi namus anlayışını zayıflattığı belirtilmektedir. Gürsoy ve Özkan-Arslan’ın (2014, s. 155) araştırması ise çalışmaya katılan öğrencilerin tümünün, özellikle erkek öğrencilerin cinsellik yaşanmadığı sürece kadının flört etmesini onayladığını ancak kadının evlenmeden cinsel ilişki yaşamasına karşı çıktığını göstermektedir. Bu açıdan yazarlara göre “sosyal beklenti ve kültürel şartlanmaların baskın olduğu bir toplumda yetişen gençlerin düşünce ve tutumlarının üniversite eğitimiyle değişmesi çoğu kez gerçekleşmemektedir (agk., s. 155)”.

Türkiye’de namusla ilgili algılar ve tanımlar, namus cinayetlerinin neyi ifade ettiğini açıkça ortaya koymaktadır. Abdo’ya (2006, s.18) göre, namus cinayetlerinin kökenleri çok eskilere dayanmaktadır; pek çok ataerkil toplumda zinanın cezası ölümdür ve bu suçu işlediği düşünülen insanlar, “şüphelinin suçu ispatlanana kadar masumdur” ilkesinden yararlanamaz. Bu açıdan özellikle namusun kadın cinselliği üzerinden tanımlandığı durumlarda, belirlenen sınırların dışına çıkmak bu cinayetlerin nedenini

oluşturmaktadır. Kardam (2005, s. 29) araştırmasında “namusa aykırı davranışları” şu şekilde açıklamaktadır: Evli bir kadının evlilik dışı ilişki yaşaması, başka bir erkekle kaçması, boşanması veya kocasını terk etmesi; boşanmış bir kadının bir erkekle ilişkisi olması; bekar bir kızın bir erkekle ilişkisi olması, bir erkekle kaçması; evli veya bekar bir kadının kaçırılması veya tecavüze uğraması.

Töre cinayetleri ise namus cinayetlerine benzer bir şekilde, kişinin içinde yaşadığı toplumun töresine aykırı davranması sonucunda meydana gelmektedir. “Töre, bir toplulukta benimsenmiş, yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların, gelenek ve göreneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların, tutulan yolların bütünü, toplumdaki ahlaki davranış biçimi olarak tanımlanmaktadır (Bilgili ve Vural, 2011, s. 67)”. Örneğin Tezcan’a (2000, s. 241) göre, ailenin isteği dışında biriyle duygusal ilişki yaşama, gayrimeşru çocuk doğurma, bir erkeğe aşık olma veya onunla kaçma gibi durumlar töre cinayetlerinin başlıca sebeplerini oluşturmaktadır.

Bu noktada kadın cinayeti, namus cinayeti ve töre cinayeti kavramlarının arasında ne gibi farklar olduğu önemli olmaktadır. Kadın cinayeti teriminin, daha öncede belirtildiği gibi din, dil, ırk, etnik köken vb. özelliklerden bağımsız olarak bir kadının cinsiyetinden ötürü öldürülmesi şeklinde tanımlanması, bu terimin namus ve töre cinayetlerini de kapsadığını göstermektedir. Namus cinayetleri ve töre cinayetlerinin ise ne olup ne olmadığı, aralarında fark bulunup bulunmadığı ise bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Töreler genellikle feodal bir yapı olan aşiretlerle bağdaştırılmaktadır.

Sirman’a (2006, s. 45) göre, Türkiye’de namus suçlarının yalnızca ülkenin aşiret yapısının halen devam ettiği bölgelerde işlendiğini kastedecek şekilde “töre cinayetleri” terimi kullanılmaktadır. Bu açıdan töre cinayeti terimi, kadın cinayetlerini yalnızca belli bölgelerin üzerine yıkmakta ve sorunun ülke genelinde önemli bir sorun olduğunu göz ardı etmektedir. Dolayısıyla namus cinayeti ve töre cinayeti terimlerinin, kadın cinayeti kavramının sınırlarını daralttığı ve bu kavramı öldürülen kadınların içinde yaşadığı çevre ve toplum yapısıyla sınırlandırdığı düşünülmektedir.

Çetin (2014, s. 48) ise töre cinayetleri üzerine yapılan çalışmalarda, bunun genel olarak gelenekselliğin güçlü olduğu toplumlarda yaygın olduğunun düşünüldüğünü; bu düşünceye göre bir erkeğin aldatma şüphesiyle karısını öldürmesinin her zaman töre cinayeti olmadığını, fakat namus cinayeti olarak isimlendirilebileceğini belirtir. Dolayısıyla töre cinayetinden söz edebilmek için, coğrafyadan bağımsız olarak belli bir topluluğun davranışlarını yönlendiren törelerin ve cinayete iştirak eden failden başka

kimselerin (örneğin aile meclisinin) varlığı gerekmekte gibi görünmektedir. Töreler hem kadınlar ve hem erkekler üzerinde bağlayıcıdır ve örneğin kadının öldürülmesi suçunun ailedeki en küçük erkeğe işletildiği bilinmektedir. Bunun yanında, örneğin kan davası şeklinde ortaya çıkan ve yine törelerle ilişkili olan cinayetlerde, erkekler de öldürülmektedir.

Bu noktada hem namus hem de töre cinayetlerinde (ve bazen de genel olarak kadın cinayeti vakalarında) toplum baskısının varlığından söz etmek gereklidir. Öztürk ve Demirdağ (2013, s. 133), bireylerin ailenin, yakın çevrenin ve toplumun yoğun baskısından dolayı, olaya sebep olan kişilerin öldürülmesi yoluyla çözüm aradıklarını ve genellikle sorunu erkeklerin kendi kendine çözmeye çalıştığını, gerekli görülmesi durumunda olaya kadınların da müdahil olduklarını belirtir. Namus cinayetlerinde ailenin olaya iştirak etmesi gibi bir durum sıkça söz konusu olmasa da bireyin yaşadığı toplum ve çevre kişiye cinayet işlemesi, “namusunu temizlemesi” yönünde çeşitli şekillerde baskı yaparak cinayete dolaylı yoldan iştirak etmektedir.

Türkiye’de töre cinayetlerinin sayısını saptama girişimleri genellikle cinayetlerin gerçek boyutlarını göstermekten uzak kalmaktadır çünkü birçok vakada ölümler bildirilmemekte, cinayetlere aileler tarafından intihar süsü verilerek üstü örtülmekte, kadınlar kendini öldürmeye zorlanmakta veya buna ikna edilebilmektedir (Amnesty International, 2004, s. 18). Bunun yanında Yıldız’ın (2008, s. 223) belirttiği gibi kadının kocasına ve anne-babasına kölece itaat etme zorunluluğu, erken yaşta ve zoraki evlendirilme, başlık parası karşılığında satılma gibi durumlarda, başkası tarafından intihar etmesi yönünde bir baskı olmasa da kadın kendi hayatına son vermektedir. Kadının hayatı üzerinde bu tip etkilerde bulunarak intihar etmesine yol açmak da töre veya namus cinayetinin başka bir şeklidir.

Namus ve töre cinayetlerinin önlenmesi konusunda ise yasal kurumlar yetersiz kalmaktadır. Koğacıoğlu (2004, s. 122), Türkiye’de devletin ve yargı otoritelerinin, “namus suçlarının ulus-devletin modernleşme projesi sayesinde eskimeye yüz tutmuş gelenekler” olduğu şeklindeki milliyetçi ve devletçi görüşü yeniden ürettiğini söylemektedir. Bu tespitin doğruluğu ve namus suçlarının modernleşmeyle birlikte ortadan kalkacak bir olgu olmadığı cezalar konusunda yapılan düzenlemelerde görülmektedir. “2005 yılında yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu’nda kasten öldürme suçunun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren nitelikli hallerinin düzenlendiği maddeye töre saikiyle ifadesi eklenerek, töre cinayeti faillerinin en yüksek cezayı alması

hedeflenmiştir (Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, 2008, s. 18)”. Ancak hala yasal boşluklar bulunmaktadır. Hamzaoglu ve Konuralp’a (2018, s. 74) göre töre cinayetlerinde haksız tahrik⁴ indiriminden yararlanılmasının önüne geçilmesini amaçlayan düzenlemelere rağmen töre, namus ve namus cinayeti kavramları tam olarak açıklanmadığı için namus saikiyle işlenen cinayetlerin töre cinayeti sayılıp sayılmayacağı konusu belirsiz kalmakta ve bu yüzden uygulamada sorunun tam olarak çözülememektedir. Ayrıca cezadan kaçınma isteğiyle kadınları öldürmek yerine intihara zorlamak, faillerin gereken cezaları almasına engel olabilmektedir. Sonuç olarak uygulamadaki aksaklıkların yanında bunun toplum ve kültür, gelenekler ve töreler tarafından da desteklenen bir durum olması, ayrıca cinayetlerin şekil değiştirerek intihara zorlamaya dönüşebilmesi dolayısıyla yasal önlemler bu cinayetleri önlemede başarılı olamamaktadır.

Sonuç olarak, kadın cinayetlerinin sadece toplumsal ve kültürel öğelere, sadece törelere veya sadece kişilerin sosyo-ekonomik, demografik ve psikolojik özelliklerine bağlı olarak ortaya çıkmayan karmaşık bir olgu olduğu söylenebilmektedir. Walby (1990, s. 128), erkek şiddetinin bireysel olarak motive olduğunun yaygın olarak düşünüldüğünü, çoğu insanın bu şiddeti kadın ve erkek arasındaki ilişkinin toplumsal bir örüntüsü olarak görmediğini söylemekte ve bu görüşlerin aksini savunmaktadır. Yazara göre, kadına yönelik erkek şiddeti sosyal bir yapıdan beklenebilecek tüm karakteristiklere sahiptir ve ataerkil toplum yapısı analiz edilmeden anlaşılamayacak bir olgudur. Kadına yönelik şiddet, ataerkil toplum yapısı içinde, toplumsal cinsiyet ilişkileriyle birlikte sistematik olarak ortaya çıkmakta ve erkeklerin iktidar kurmasında bir araç olarak kullanılmaktadır. Erkeklik, hem ailenin geçimini sağlama açısından ekonomik sınıf hem de kadın cinselliği ve üreme üzerindeki denetimle cinsiyete dayalı sınıf yapılarındaki egemen erkeklik rolleriyle tanımlanarak inşa edilmekte, kadınlık ise erkeklığe koşut olarak tanımlanmakta ve yapısal olarak “öteki” statüsüne hapsedilmektedir (Ertürk, 2015, s. 33). Bu açıdan kadına yönelik şiddet, ataerkil yapılanmanın farklı ekonomik ve sosyal koşullara eklenmesiyle erkek egemenliğinin devamını sağlamakta ve çoğu kez toplumsal onay ve yasalarla da desteklenmektedir (agk., s. 37). Dolayısıyla toplumsal baskıların ve ataerkil kültürel değerlerin kadın cinayetlerini meşrulaştırdığı ve normalleştirdiği, sistematik bir olgunun bireysel olarak gösterilmesinde rol oynadığı söylenebilmektedir.

⁴ Haksız tahrik, failin kusurluluğunu kaldırmayan fakat onu azaltan ve cezayı hafifleten nedenlerden biri olarak tanımlanmaktadır (Çadık, 2018, s. 187).

Bu bağlamda etkili olan bir diğer faktör ise medyadır. Araştırmanın bundan sonraki bölümünde yeni medyanın ve internet gazeteciliğinin özelliklerine yer verilecek, kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirildiği değerlendirilecektir.

2.2. Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği

Yeni medya, geleneksel medyadan farklı bir şekilde kendine has özelliklere sahip bir iletişim biçimidir. Geleneksel medya kavramı genel olarak tek yönlü iletişim sağlayan radyo, televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçlarını adlandırmak için kullanılmaktayken yeni medya ise bilgisayar veya internet dolayımı ile iletişimle ilgili bir kavramdır. İnternet, sürekli genişleyen ve kendini dönüştüren bir ağ sistemi olarak metin, görüntü, ses gibi içerik üretim araçlarını; cep telefonu gibi elektronik araçlarla iletişim kanallarını içeren ve insan-insan etkileşimiyle insan-veri, veri-veri iletişimini de barındıran çoklu bir sistemdir (Timisi, 2016, s. 33). Günümüzde internet erişimi ve kullanımı sadece bilgisayar aracılığıyla değil, cep telefonu, tablet, televizyon gibi elektronik araçlarla da mümkün olmaktadır. Teknolojinin gelişmesi, günlük hayatın her alanında etkisini göstermektedir.

Medya ise hayatın bir parçası olarak bu değişimlere ayak uydurmak üzere dönüşmektedir. Pavlik (2015, s. 20), dijital teknolojilerin medyanın dönüşümü üzerinde dört alanda etkili olduğunu belirtmektedir: Birincisi medya profesyonellerinin veya amatörlerin vatandaşların da muhabire dönüşmesi dolayısıyla özellikle haber üretim sürecinde işlerini nasıl yaptıkları açısından etkilenmeleridir. İkincisi etkileşim, sürükleyicilik ve üç boyutluluk hem haber hem de eğlence açısından hikâye anlatıcılığını değiştirmektedir. Üçüncüsü medya kuruluşları örgütsel, kültürel ve yönetsel açıdan dönüşmektedir ve son olarak medya ve halk arasındaki ilişkide kaymalar meydana gelmektedir. Yeni medya, bu dönüşümlerin her birinin gözlemlenebileceği bir alandır.

Yeni medya internetten dijital oyunlara, sosyal ağ sitelerinden bloglara, cep telefonlarından tabletlere kadar birçok iletişim teknolojisini ve iletişim araçlarını kapsayan bir kavramdır. Manovich'e göre (2001, s. 19), yeni medya hakkındaki popüler anlayış yeni medyayı, bilgisayarın üretimden ziyade dağıtım ve sergileme amaçlı kullanımı olarak tanımlamaktadır; örneğin internet üzerinden erişilen metinler (web siteleri veya elektronik kitaplar gibi) veya CD-Rom üzerinden görüntülenen fotoğraflar yeni medya olarak anılırken aynı materyal kâğıda basılı olduğunda yeni medya olarak düşünülmemektedir. Bunun yanında yeni medya hakkındaki bazı tanımlar yalnızca

bilgisayar teknolojilerine odaklanırken diğerleri teknolojinin kullanıldığı kültürel formları ve bağlamları (örneğin sanat, sinema, ticaret, bilim ve internet) vurgulamaktadır (Dewdney ve Ride, 2006, s. 8). Bu açıdan yeni medyanın ne olduğu hakkında üzerinde uzlaşılan tek bir tanım olmamakla birlikte “yeni” olanın ne olduğu da tartışılan bir konudur. Örneğin Aslan (2013, s. 104), 1900’lerdeki medyayla son yirmi veya otuz yılın medyası arasında eski-yeni ilişkisinin kurulmasının her şeyden önce tarihsel olduğunu, bu açıdan 2000’ler medyasının 1900’ler medyasına göre tarihsel ve ontolojik olarak yeni olduğunu belirtmektedir. Diğer yandan yeni medyanın yeniliği genellikle teknolojik bağlamda ortaya çıkan gelişmelerle birlikte ele alınmaktadır.

Silverstone (1999, s. 11), yeni medyanın (“sözde” olarak gördüğü) farklı özelliklerini dijital yakınsama, çoktan çoğa iletişim, etkileşim, küreselleşme ve sanallık olarak sıralar ancak özel teknik istisnalar hariç bunların çoğunun yeni olmadığını söyler. Örneğin yüz yüze iletişim de eş zamanlı ve karşılıklı etkileşime dayalıdır veya küreselleşme sinema ve televizyon için de geçerli bir kavramdır. Benzer bir şekilde Bolter ve Grusin (2000, s. 15), yeni medyada yeni olan şeyin eski medyanın yeniden şekillendirilmesinden ve eski medyanın yeni medyanın medyan okumasına cevap vermek için kendisini yeniden şekillendirmesinden geçtiğini belirtir. Yazarlara göre yeni medya seleflerinin yaptığı şeyi yapmakta yani kendini diğer medya biçimlerinin yeniden tasarlanmış ve geliştirilmiş sürümleri olarak sunmaktadır (agk., s. 14-15).

Yeni medyada yeni olan bir şey olmadığını, diğer bir deyişle eski olarak anılan medyanın yeniden şekillendirilmesi olduğunu varsayan yaklaşımların yanında yeni medyanın kendine has karakteristik özelliklerini tanımlayan yaklaşımlar da mevcuttur. Örneğin McQuail’e (2010, s. 45) göre medya kullanımının boyutları (örneğin televizyonun mu, gazetenin mi, yoksa radyonun mu tercih edildiği) “dışarıya ya da ev ortamı, bireysel ya da paylaşımlı, özel ya da kamusal” seçimleri üzerinden şekillenmekte, yeni dijital medya ise hangi medyanın hangi amaç için iyi olduğu konusundaki belirsizliği artırmakla birlikte “etkileşimlilik derecesi” olmak üzere bunlara dördüncü bir boyut eklemektedir. Dolayısıyla McQuail için kullanıcının seçim yapmasını ve cevap vermesini sağlayan etkileşimlilik ayırt edici bir özelliktir. Lister ve arkadaşları (2009, s. 13) yeni medyanın bir bütün olarak temel özelliklerini tanımlamaya çalışan kavramları “dijital, etkileşimli, hipermetinsel, sanal, ağ bağlantılı ve temsili/taklit” olarak belirtir.

Van Dijk (2016, s. 20-23) yeni medyanın özelliklerini “bütünleşme veya yöndeşme, interaktiflik, dijital kod ve hiper metin” olarak belirtmektedir. Binark ve Löker (2011, s. 9) ise yeni medyayı geleneksel medyadan farklı kılan özellikleri “dijitallik, etkileşimsellik, multimedya biçimselliği ve kullanıcı türevli içerik üretimi, hipermetinsellik, yayılım ve sanallık” olarak tanımlamaktadır.

Yukarıdaki tanımlara bakıldığında yeni medyanın genel olarak bir ağ sistemi içinde dijital olarak kodlanan verilerden oluşan, bütün fonksiyonlarıyla birbirine bağlı, kullanıcılarla karşılıklı etkileşim sağlayabilen ve kullanıcıların içerik üretimine katkıda bulunabildikleri, hipermetinsel (metinlerarası/metinlerötesi)⁵ özellikte, zaman ve mekân farkını ortadan kaldırarak yayılan sanal bir ortam olduğunu söylemek mümkündür. Yeni medya sayesinde kullanıcılar kitle iletişim araçlarından yayılan iletileri yorumlayabilme ve kaynak ile iletişim kurabilme yetisi (örneğin haber portallarındaki okuyucu yorumları sayesinde haberlere yorum yapabilme) kazanmış ve geleneksel kitle iletişim araçlarını takip açısından zaman ve mekân olan bağımlılığı ortadan kalkmıştır (Özel, 2012, s. 38). Bu özelliklerin yanında Türkçeye “yakınsama” olarak çevrilen kavram, yeni medyanın geleneksel medyadan farklı olan önemli bir yönüdür. “Yakınsama sayesinde internet, telefon ve TV kombinasyonunun bir arada sunulabildiği; telefon, veri ve video ihtiyacına cevap verebilen sistemlere mobil özelliklerin eklendiği bir iletişim ağ yapılanması ortaya çıkmıştır (Özel, 2011, s. 65)”. Bu açıdan dar anlamda yakınsama aynı cihazı hem karşılıklı iletişim kurabilme hem internette gezinebilme hem de video izleme ve fotoğraf çekebilme gibi özellikler sayesinde bir eğlence aracı olarak kullanabilmeyi ifade etmektedir. Yakınsamayla başlayan dönüşümle birlikte her yeni medyanın yaygın bilişim nesnesi⁶ haline gelmesi, yeni medyayı klasik medyalardan ayıran en önemli özelliklerdendir (Yanık, 2016, s. 899).

Şimdiye kadar bahsedilen özellikler, yeni medyanın teknolojik gelişmelere ve teknolojik içeriğine bağlı olan özellikleridir. Teknoloji aracılığıyla sağlanan iletişim aracın yapılandırılmış özelliklerine göre şekillenmektedir, iki kişinin karşılıklı telefonla

⁵ Hipermetin, herkese açık olan ve birtakım bağlantı noktaları yani linkler kullanılarak kullanıcılara kolayca sayfalar ve metinler içinde hareket etme imkânı tanıyan, böylece çevrimiçi ortamdaki her metnin başka sunucularda bulunan başka metinlerle ilişkilenebilmesini sağlayan bir özellik olarak ifade edilebilir (Binark, 2015, s. 17).

⁶ Yaygın bilişim nesneleri bağlantıda bulunduğu tüm nesnelere otomatik olarak erişen, farklı veri formatlarını okuyup bu verileri bir amaç için işleyebilen nesnelerdir; yeni medyanın bu özelliği sayesinde birbiriyle bağlantılı her medya diğer medyayı kullanarak amacını gerçekleştirebilmektedir (Yanık, 2016, s. 900).

konusarak yürüttüğü ilişki ile bir örgütün radyo ve televizyon aracılığıyla kurduğu iletişim aynı değildir (Erdoğan ve Alemdar, 2005, s. 16). Bu açıdan yeni medya bir yandan karşıdaki kişiyle bireysel iletişim imkânı sağlarken, diğer yandan herhangi bir bireyin bir kitleye hitap edebilmesine de olanak sağlamaktadır. Örneğin Çambay (2015, s. 243) yeni medya ortamlarının özellikle sosyal medya imkanının bireylerin aktif birer toplum üyesi olma yönünde adım atmalarını kolaylaştırdığını ve bu açıdan toplumsallaşmanın itici gücü olarak konumlandığını söyleyerek Facebook ve Twitter üzerinde yazılan siyasi yazıları, atılan tweetleri, düzenlenen toplumsal içerikli kampanyaları örnek göstermektedir. Dolayısıyla yeni medya sayesinde her birey kendi kitlesiyle iletişim kurabilmektedir. Sonuç olarak yeni medya, geleneksel medyadan keskin bir kopuşa işaret etmese bile internet teknolojisi sayesinde birtakım avantajlar sağlamaktadır.

Geleneksel medya tek yönlü, zaman ve mekânı bağı bir iletişim sağlarken yeni medya içeriği üreten kaynakla karşılıklı etkileşim kurulabilen, zaman ve mekanla sınırlanmamış bir iletişim sağlamaktadır. Örneğin televizyon veya radyoda haberler belli bir saatte yayınlanırken yeni medyada haber almak için bu saatleri beklemeye gerek yoktur ve internet erişiminin olduğu her ortamda habere ulaşmak mümkün olmaktadır. Geleneksel medyada bireyler alıcı konumundayken yeni medyada alıcı konumunun yanında içerikleri üretebilmektedir. Yine aynı örnek üzerinden açıklanırsa televizyon, radyo ve gazete sadece izleyicilerin içerikleri alımlamasına izin vermekte, izleyiciler, dinleyiciler veya okuyucular bu içeriklere müdahalesi sınırlı olmaktadır. Yeni medya ise medya profesyonelleriyle birlikte sıradan bireylerin de içerik üreticisi olmasına imkân vermektedir. Böylece hem katılım hem de toplumsallaşma bağlamında bireylere yeni olanaklar getirmektedir. Ayrıca yeni medya bütünleşik yapısı ve yakınsama özelliği sayesinde farklı işlevleri bir arada barındırmakta ve iletişimin hızlı ve güncel olmasını sağlamaktadır.

Bulunmaz (2014, s. 29) internetin sağladığı bu avantajların önemli olduğunu ancak klasik medya unsurlarının da en temel şekliyle gazeteciliğe ve haberciliğe dayandığını, bu nedenle yeni medyanın eski medyaya karşı sağladığı avantajlara rağmen hala eski medyanın altyapısal gerçekleri veya temel çerçevesi ölçüsünde kendisini şekillendirdiğini belirtmektedir. Dolayısıyla yeni medyanın gerçekten de yeni ve kendine has özellikleri olmasının yanında geleneksel medyadan tamamen bağımsız değildir ve yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte geleneksel medya araçları da tamamen ortadan kalkmamıştır.

Ancak günümüzde yeni medyanın bir yandan kendini inşa etme süreci devam etmekte diğer yandan bu süreçte özellikle habercilik ve gazetecilik bağlamında haberin niteliğini ve haber almanın özelliklerini değiştirmektedir.

2.2.1. Yeni medya bağlamında dönüşen habercilik ve gazetecilik

Arsan'a (2005, s. 137,138) göre "haber, daha önce bilmediğimiz, yeni, ilginç bir olayın haberci medyada yayımlanmış halidir" ve bir olayın haber olabilmesi için "şok, olağandışılık, zamanlama, yakınlık, duygusallık, tekrarlanma, tartışma ortamı, eğitici olmak, uyarıcı olmak, çok sayıda kişiyi ilgilendirme, en büyük olmak, ilk olmak, tek olmak, meşhur olmak, merak uyandırmak" kıstaslarını karşılaması gerekmektedir. Gazeteciler duyduğu veya şahit olduğu, herhangi bir yerde meydana gelen olayları bu kıstaslara göre değerlendirerek haberleştirip halka sunmaktadır.

Günümüzde haber alma süreci geleneksel gazetelerin aksine artık tek taraflı işlememekte, ayrıca haberde hız, güncellik, etkileşimlilik önemli bir yer tutmaktadır. Yurdigül ve Zinderen (2012, s. 85-86), yeni teknolojilerin bir sonucu olarak gazetecilik ve haber anlayışının, bireylerin diğer kullanıcılarla, gazetecilerle, haber veya mesajın asıl kaynağıyla doğrudan iletişime geçme imkanı; habere ulaşma noktasında gelişen teknolojilerle herkese dağıtıcı rolü üstlenme imkanı; hem habercinin hem de kullanıcının haberi fiziksel ortama bağlı kalmadan paylaşabilmesinin getirdiği mobilite ve hız; bilgiye ulaşma ve bilgiyi paylaşma çabası temelinde güncellenebilirliğin ön plana çıkması; haberin okunma, tıklanma gibi özellikleri açısından ölçülebilirliğin öneminin artması; haberde ses, görüntü, fotoğraf gibi multimedya özelliklerinin bir arada kullanılmasıyla içerik etkisinin arttırılmaya çalışılması gibi açılardan farklılaştığını belirtmektedir. Yıldırım (2010, s. 235-236) ise gazetecilikteki değişimleri ve gazeteciliğe özgü yeni özellikleri şu şekilde sıralamaktadır: tek yönlü iletişimden tartışmaya doğru bir gelişim; amatörliğin yükselişi ve herkesin dağıtıcı olması; aktarılan olayların coğrafi konuma ve istatistiki verilere göre haritalandırılabilmesi; dağıtımın küreselleşmesi; veritabanları; ölçülebilirlik; multimedya; mobilite/hareketlilik; güncellenebilirlik ve 7/24 habercilik; etkileşim; hipermetinsellik (metinlerarasılık); arşivleme; kişiselleştirme ve ulaşılabilirlik.

Yeni medya teknolojilerinin gazetecilikte meydana getirdiği bu dönüşümlere bakıldığında, gazetelerin giderek kullanıcıların katılımına açık, anlattıkları olaylar hakkında daha geniş bilgiler edinmeyi sağlayan, farklı medya biçimlerini bir arada kullanan, kendini hızlı bir şekilde güncelleyebilen ve her an her yerden ulaşılabilir olan

bir yapıya doğru ilerlediğini söylemek mümkündür. Ayrıca Lee ve Tandoc Jr. (2017, s. 445) katılımcı gazeteciliğin ortaya çıkışının haberlerin üretilme ve tüketilme şeklini büyük ölçüde değiştirdiğini söylemektedir; çevrimiçi izleyicilerin geri bildirimi yalnızca haber kuruluşlarının neyi, nasıl haber yapacağıyla ilgili editörlerin kararını yönlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda haber okuyucularına ne okuyacaklarını, nasıl okuyacaklarını ve nasıl yanıt vereceklerini söylemektedir.⁷

Bowman ve Willis'e (2003, s. 17) göre, internetin insanlara topluluklar arasında bilgi paylaşması için daha fazla fırsat sağladığı ve bu sayede geleneksel medyanın haberlerin ayrıcalıklı, güvenilir ve bilgili araçları olarak oynadığı rolü bozduğu açıktır. Benzer bir şekilde Van der Haak, Parks ve Castells (2012, s. 2927), gazeteciliğin geleceğini, bilgileri kaydetmek, paylaşmak ve dağıtmak için yayılmış bir kapasiteye işaret eden "ağ tabanlı gazetecilik" olarak görmekte; bilgi ve iletişimin internette örgütlendiği bir dünyada, yalnız başına çalışan, bir haber odasında masasının başında uğraşıp didinen gazeteci düşüncesinin eskimiş olduğunu söylemektedir. Bunun yanında yeni medyanın sağladığı imkanların, geleneksel medya içinde yer alan gazetelerin sonunu getirip getirmeyeceği, internet teknolojileri ve yeni medyanın kullanımı yaygınlaştıkça tartışılan bir konu haline gelmiştir.

İnternetin düşük maliyetli bir ortam olması, yatırımlarını korumak isteyen sermayedarların bu alana yönelmesine neden olmuş, 1995 yılından itibaren yazılı içeriklerin online ortama taşınmaya başlamasıyla medya grupları da ticari faaliyetlerini genişletme imkanına kavuşmuştur (Civeleker, 2017, s. 483). Yazılı geleneksel basın içerisinde yer alan gazeteler, içeriklerini online ortamlara taşıyarak hem internet üzerinden hem de basılı şekilde yayınlarını sürdürmekte ancak bu süreçte yeni medyanın özelliklerini de kullanmaktadır. Örneğin gazetelerin web sitelerini yeni medyanın özelliklerini kullanma açısından etkileşimsellik, çoklu medya, hipermetinsellik ve anımsalılık kategorilerinde değerlendiren Uzun (2015, s. 394), bu gazetelerin web sayfalarında sosyal paylaşım, son dakika, foto ve video galeriler, linkler, okur yorumları, arama motorları, arşiv, blog gibi özellikleri kullandığını tespit etmiştir.

⁷ Örneğin çevrimiçi haber makalelerinin altında yayınlanan okuyucu yorumlarının okuyucuların üzerindeki etkileri için bkz. Von Sikorski, C. (2016). The effects of reader comments on the perception of personalized scandals: Exploring the roles of comment valence and commenters' social status. *International Journal of Communication*, (10), 4480-4501.

Gazetelerin yaşıdığı bir diğer dönüşüm ise örgüt yapıları, çalışma şekilleri ve gazetecilik mesleğiyle ilgilidir. Özçağlayan'a (2008, s. 146) göre ABD, Almanya ve Avusturya'daki bazı gazeteler, interneti de yazı işleri odasına kurarak tüm yazılı ve dijital yayınları tek bir haber odasından kesintisiz olarak yönetebilecekleri bir altyapı kurmuş ve bu yeni yapılanmayla anında karar alarak basılı gazete, web sayfası, televizyon için farklı formatlarda haber hazırlayabilecek yetenekte bir haberci kadrosu yetiştirmeye başlamıştır.

Genel olarak internetin ve yeni medyanın geleneksel basın üzerinde yarattığı baskılar karşısında gazetelerin de kendilerini dönüştürerek, uyum sağlayarak ve güncel ihtiyaçlara cevap verme yönünde değişimler yaparak karşılık verdiği görülmektedir. Kara (2005, s. 120), "Gazete ortadan kalkacak mı?" sorunun doğru bir soru olmayabileceğini ancak "Kâğıda basılı gazete ortadan kalkacak mı?" sorusunun üzerinde düşünmeye değer olduğunu söylemektedir. Geleneksel gazeteler bir basım maliyetine sahipken internetin ucuz olması veya reklam faaliyetlerinin internet ortamına yönelmesi gibi durumlar açısından bunun olası olduğunu söylenebilir. Ancak günümüzde basılı gazeteler genellikle hem gazeteyi günlük olarak yayımlayarak hem de içeriğini internet ortamına aktararak varlığını sürdürmektedir.

2.2.2. İnternet gazeteciliği

İnternetin haberciliğe ve gazeteciliğe etkisi konusunda günümüzdeki en yaygın örneklerden biri de internet gazeteciliğidir. İnternet medyası, 1995 yılında New York Times ve Washington Times gibi yazılı basın gazetelerinin, sayfalarını birebir internete aktarmasıyla başlamıştır (Kalsın, 2016, s. 77). Türkiye'de ise ilk olarak 1995 yılının temmuz ayında Aktüel dergisi internet ortamına girmiş, Ocak 1996 yılında ilk sanal gazete Xn (Eksen) yayına başlamış ve bunu sırasıyla 1996 yılında Milliyet, 1997 yılında Hürriyet ve Sabah gazeteleri izlemiştir (Korkmaz, 2009, s. 11). 1998 yılında ise Ahmet Tezcan'ın kurucusu olduğu Dördüncü Kuvvet Medya (DKM), televizyonda yayınlanma imkânı bulamayarak internet ortamına taşınan Türkiye'nin ilk medya eleştiri sitesi olmuştur (www.dorduncukuvvetmedya.com). 2000 yılından itibaren Türkiye'de internet medyası gelişmeye devam etmektedir.

İnternet gazeteciliği (online, çevrimiçi, sanal, elektronik gibi adlarla da anılabilmektedir), her ne kadar yazılı basının içeriklerini internet ortamında yayımlamasıyla başlasa da günümüzde hem uygulama şekli hem de internet ortamında

yayın yapan sitelerin içerikleri genişlemektedir. Bu açıdan internet gazetesi denildiğinde yalnızca internet ortamına aktarılmış haberleri anlamamak gerekmektedir.

Deuze (2003, s. 205), bu açıdan dört tip online gazetecilik türü tanımlamaktadır: Ana akım haber siteleri, dizin ve kategorileme siteleri, eleştiri ve yorum siteleri, paylaşım ve tartışma siteleri. Buna göre ana akım haber siteleri en yaygın görülen biçimdir ve hikâye anlatımı, haber değeri ve izleyiciyle iletişim konularına yaklaşımıyla basılı gazetelerden pek farklı değildir (**agk.**, s. 209). Bu sitelere örnek olarak internet ortamından erişilebilen, büyük izleyici kitlesine sahip basılı gazeteler gösterilebilir. Dizin ve kategorileme siteleri yalnızca web yayıncılığı için özel olarak üretilen orijinal içerik sunmamakla birlikte sohbet etme, haber alışverişi, bilgi edinme gibi konularda gerekli bağlantıları sağlama (örneğin arama motorları) işlevini üstlenirler (**agk.**, s. 209).

Eleştiri ve yorum siteleri, haber medyası ve genel olarak medya hakkında içerikler barındıran, medya eleştirisi yapan ve alternatif medya olarak hizmet veren sitelerdir (**agk.**, s. 210). Örneğin yukarıda bahsedilen Dördüncü Kuvvet Medya bu sitelerdendir. Son olarak paylaşım ve tartışma siteleri ise hem yerel hem de dünya çapında spesifik bir konuyla ilgili (örneğin global aktivizm veya teknoloji haberleri) fikirleri, düşünceleri, hikayeleri paylaşmaya yarayan platformlardır (**agk.**, s. 211). Bu siteler özel bir konu için kurulur ve kullanıcılar bu konuyla ilgili fikir ve haber alışverişi yapabilirler.

Deuze, internet gazetelerini içerik açısından dört grupta toplarken Bulunmaz (2011, s. 35-36) ise internet gazetelerini sahiplik açısından ilki basılı gazetelerin kendi internet gazeteleri, ikincisi gazeteciliği sadece kendi kurdukları haber sitelerinde yapan gazeteler olmak üzere genel olarak iki grupta toplamaktadır. İlk grup genellikle bir holding desteği altında faaliyetlerini yürütürken ikinci grup ise internet gazeteciliğini seçen gazetecilerin kendi kurdukları şirketlerin esas ürünü olan gazeteler veya yayıncılıkla meşgul olan şirketlerin yan ürünü olan gazetelerden oluşmaktadır (**agk.**, s. 36). Bunun yanında Erol (2007, s. 380), Türkiye'deki internet gazetelerinin yarısının geleneksel gazetelerin web sitesi olduğunu ve kendi haberlerini bir havuzda toplayıp daha sonra farklı medyalarda (radyo, televizyon, web, gazete, dergi) yayınladıklarını; geleneksel gazetelerle bağlantısı olmayan diğer internet gazetelerinin ise alternatif perspektifleri okumak için kullanıldığını belirtmektedir.

İnternet gazeteleri bu sınıflandırmalar bağlamında değerlendirildiğinde öncelikle bu kavramın sadece gazetecilerin hazırlayıp sunduğu yerel ve dünya çapındaki haberleri değil, bireylerin belli bir konuda edindikleri bilgilerin veya fikirlerin de paylaşılmasını

kapsadığı görülmektedir. Örneğin genellikle hiçbir ücret ödenmeden kolayca oluşturulan kişisel web blogları ve günlükler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Yeni medya konusunda bahsedilen herkesin üretimi, dağıtıcı ve katılımcı olabilmesi bu noktada öne çıkmaktadır. Geleneksel medyada gazeteciler haber değeri taşıyan olayları seçer, ayıklar, bunu bağlı olduğu kuruluşun yayın politikasına göre yeniden kurgularken dijital medyada ise her kullanıcı haber üretim sürecine doğrudan dahil olmakta, çevresinde gördüğü haber değeri taşıyan olayları seçip paylaşabilmektedir (Demirel, 2018, s. 829).

Profesyonel olarak gazetecilik mesleğini icra etmeden, herkesin haber üretebilmesi ise “yurttaş gazeteciliği” kavramını akıllara getirmektedir. Yurttaş gazeteciliği, medyanın okuyucu veya izleyici kaybetmesine ilişkin ekonomik sorunlarla başa çıkma çabasında geliştirilmiş bir pratiktir (Uzun, 2006, s. 635). Özellikle yeni medya alanında daha fazla uygulama olanakları elde eden yurttaş gazeteciliği, demokrasi anlamında halka katılım imkânı tanımaktadır.

İster ana akım medyaya bağlı ister bireysel veya amatör olarak yapılsın, ideal internet gazeteciliği için Deuze (2001, s. 3) birtakım kriterler tanımlamaktadır: Öncelikle internet gazetecisi hangi medya formatının hikayesini en iyi şekilde anlatacağına karar vermeli (multimedya), kamuoyunun cevap vermesi, etkileşime girmesi hatta belli içerikleri özelleştirmesi için imkan tanınmalı (etkileşimlilik) ve ürettiği içeriğin diğer içerikler, arşivler, kaynaklarla olan bağlantısını hiperlinkler aracılığıyla sağlamalıdır (metinlerötesilik).

Deuze’nin anlattığı bu nitelikler, yeni medyanın özellikleri ve internet gazeteciliğine getirdiği yeniliklerle paraleldir. Örneğin birçok haber sitesinde videolar ve fotoğraflar metni tamamlayacak şekilde kullanılmakta, okuyucuların habere yorum yapması için bir alan bulunmakta ve o haberle ilgili çeşitli kaynaklara veya ilgili diğer haberlere ulaşmak için linkler bulunmaktadır. Yine internet gazetelerinin arşivlerinde anahtar kelimelerle ilgili başlıklara bütün gazeteyi taramadan ulaşmak mümkün olabilmektedir. Ayrıca internet gazeteleri belli kategorilerden oluştuğu için örneğin sadece spor veya ekonomiyle ilgili haberleri okumak isteyen bir kullanıcı, bu kategoriler sayesinde sadece istediği içerikte haberleri görebilmektedir.

İnternet gazetelerinin gazeteciliğe getirdiği yeniliklerle birlikte okuyucuların da farklılaştığı söylenebilir. Engebretsen (2006, s. 67), internet gazetesi okuyucularının öncelikle içinde yaşadıkları toplumun bir üyesi olarak “meşgul ve şüpheli” olduğunu söylemektedir; internet gazeteleri okuyucuya “bu web sayfasını okuyarak zamanınızı iyi

değerlendiriyorsunuz, ihtiyacınız olan her şeyi hızlı bir şekilde bulabilirsiniz” mesajını açıkça iletmelidir. Ayrıca okuyucular, günümüzde haberin pasif alıcıları konumunda değildir ve doğru olarak sunulan her haberi tartışmasız olarak kabul etmemektedir. İkinci olarak, haberlerin tüketicisi olan okuyucular bilginin güncel, kendilerini ilgilendirir, anlaşılabilir ve anlamlı olmasını talep etmektedir (**agk.**, s. 68-69). Haberlerde verilen bilgiler okuyucunun anlamlandırabileceği, aradığı konuyla ilişki kurabileceği nitelikte olmalıdır.

Engbreetsen, internet kullanıcılarını/okuyucuları “sörfçüler ve arayıcılar” olarak ayırmaktadır; ilgilendiği bir konu olup olmadığını görmek için bir web sitesinde ya da sayfasında dolaşan okuyucuları sörfçü, az ya da çok belli bir soru hakkında cevap arayan okuyucuları ise arayıcı olarak adlandırmaktadır (**agk.**, s. 69). Benzer bir şekilde okuyuculardan bazıları araştırma yapmak için içerikleri okurken bazıları ise derin bir okuma yapmak yerine sadece göz gezdirip kısa metinleri uzun metinlere tercih etmekte; bunda sitenin arayüzü ve kullanıcı dostu olması rol oynamaktadır (**agk.**, s. 70).

Engbreetsen’in incelediği internet gazetesi okuyucusu profiline baktığımızda en yeni ve güncel içeriklere hızlı bir şekilde ulaşmak ve kendilerini ilgilendirmeyen konulardaki içeriklerle zaman kaybetmediğinden emin olmak istedikleri görülmektedir. Genel olarak internette sadece sörf yapan okuyucular uzun metinleri tercih etmemekte, bunun yerine karşılaştıkları içeriklere göz atıp ilgisini çekip çekmeyeceğine karar vermekte ve tüketecekleri içerikler konusunda seçici davranmaktadır.

Okuyucuların bu beklentilerinin internet gazetelerinin haber yazma pratiklerini de etkilediği söylenebilmektedir. İnternet gazetelerinde haberler daha önce bahsedildiği gibi ideal olarak birtakım kıstaslara göre hazırlanmakta, haberlerin yazım teknikleri ise teknolojik gelişmelere uygun olarak gelişmektedir. Çevrimiçi ortamda haber yazımı sadece metnin kaleme alınmasından ibaret değildir ve geleneksel yöntemlerin aksine doğrusal (linear) değil, doğrusal olmayan (nonlinear) niteliktedir (Aktaş, 2007, s. 35). Bu teknik haberi parçalı olarak ayrı sayfalarda vermek üzerine kuruludur. Örneğin cumhurbaşkanının konuşmasından haber yapmak yerine, haber giriş cümlesiyle birlikte verildikten sonra ayrı bir web sayfasına bağlantılı olarak konuşma metni yazılır ve haberin başlığını okuduktan sonra devamını merak eden kullanıcı bu bağlantı sayesinde konuşma metnine ulaşabilir (MEB, 2011, s. 19). Böylece metin parçalı olarak birbiriyle bağlantılı sayfalarda yer alır ve okuyucuya ilgilendiği içerikleri görüntülemek açısından seçme hakkı tanınır.

İnternet haberciliğinin tüm bu özellikleri, okuyucuların lehine olan bir gelişimi göstermektedir. Genel olarak ilgi alanındaki içeriklere ulaşabilme, kullanım kolaylığı, zaman tasarrufu, güncel bilgiye erişme, bilginin multimedya ve hiperlinkler aracılığıyla genişletilmesi, katılımcılık ve etkileşimlilik, hareketlilik gibi özellikler internet gazeteciliğinin avantajlarını tanımlamaktadır. Ancak bunların yanında internet gazeteciliği bazı dezavantajlar da getirmektedir.

Çakır'a (2007, s. 143) göre, reklam verenlerin izlenebilir interaktif ortamın gücünü keşfetmesi, içeriklerin birbirine benzemeye başlaması ve özel haberlerin azalması, sürat faktöründen dolayı haberin özünü minimum detayla veren en çok tercih edilen olması, çalıntı içeriklerin artması, editör kadrosunun internet üzerinden yayınlanan haberleri kontrol edememesi dolayısıyla yanlış haberlerin yayılması bu dezavantajlardandır. Yüksel (2014, s. 137), bu açıdan internet gazetelerinde bilgi kirliliği sorununa dikkat çekmektedir; internet haber merkezleri günlük değil anlık haberler ürettiğinden gündem çok değişken olmaktadır ve araştırmaya önem verilmeden belki de üzerinde teknik açıdan oynanmış fotoğraflar üzerinden bile bir sürü haber yapılabilmektedir. Narin (2016, s. 145) ise hipermetinselliğin neden olduğu olumsuz etkilere dikkat çekmektedir: "linklerin kolayca oluşturulup hızla yayılması nedeniyle fikri takip ve düzeltmenin giderek güçleşmesi, unutulma hakkının ihlali, reklam-haber ayrımını bulanıklaşması, içeriğe ilişkin yanıltıcı etiketleme ya da başlık kullanımı" hipermetinsellik nedeniyle ortaya çıkan olumsuz durumlardır.

Sonuç olarak, internet gazetelerinin okuyucu kazanmak için gerçekleştirdiği etik ihlallerin hem okuyucuları hem de haberi yazarları olumsuz yönde etkilediği söylenebilmektedir. Geleneksel gazeteler gelirlerini satışlardan ve aboneliklerden elde ederken internet gazetelerinin çoğu ücretsiz olması sebebiyle gelirlerini sitelerinde yayınladıkları reklamlardan elde etmektedir. Bu açıdan bir internet gazetesinin sitesinin çok sayıda kişi tarafından ziyaret edilmesi, reklam verenlerin bu sitelere yönelmesi ve sitelerin gelir elde etmesi için önemlidir. Bu durum ve ortaya çıkardığı etik meseleler medyanın ekonomi politik yapısı içinde şekillenmektedir, dolayısıyla Türkiye'de internet gazeteciliğinde etik konusunu inceleyen çalışmalardan önce Türkiye'de medyanın ekonomi politığına değinmek uygun olacaktır.

Bu konuda kapsamlı bir araştırma yapan Sözeri ve Güney (2011, s. 95), devlet denetiminde başlayan yazılı basının 1960'larda endüstrileşme eğilimine girdiğini, 1980'lerden sonra ekonomi politikalarının değişiminin başka sektörlerde faaliyet

gösteren yatırımcılar için bu alanı cazip kıldığını belirtmektedir. Yazarlara göre Türkiye’de bugünkü medya piyasasını şekillendiren olay 2001 ekonomik krizidir ve bu krizden sonra ayakta kalmayı başarabilen kuruluşlar daha da güçlenmiş, yeni dönemde ekonomik büyümeye paralel olarak medyaya ilgi artmış ve yabancı yatırımcıların sayısı da artmaya başlamıştır. Medya sektörünü cazip kılan unsurlar ise kamuoyunu etkileme gücüyle birlikte daha fazla reklam geliri elde etme isteğidir ve reklam pastasından en büyük dilimi televizyon yayıncılığı sektörü, ikinci büyük payı ise gazeteler almaktadır (agk., s. 96). Dergiler ve radyolarda ise reklam gelirleri giderek azalmakta, medyaya hâkim büyük yayın grupları da bu mecralardan giderek el çekmekte ve var olan rakam pastasını daha küçük gruplarla paylaşmaya razı olmaktadır (agk., s. 97). Yazarlar, bütün bu mecraların yakınsamaya girdiği en önemli alanların ise internet ve mobil yayıncılık alanları olduğunu, geleneksel mecralarda olduğu gibi bu alanlarda da reklamın birinci gelir modeli haline dönüştüğünü söylemektedir. Bu tablo içerisinde, bütün medya alanlarında olduğu gibi internet gazetelerinde de reklamın neden üst düzeyde önem arz ettiği ve daha önceden bahsedildiği gibi, yeni medya teknolojileri sayesinde bir sitenin kaç kişi tarafından ziyaret edildiği veya hangi haberin kaç kez okunduğu bağlamında ölçülebilirliğin öneminin artması daha net anlaşılabilmektedir.

Alanyazında gazetelerin okuyucuların ilgisini çekmek ve dolayısıyla gelir elde etmek için uyguladıkları yöntemler genellikle gazetecilik etiğinin ihlali olarak değerlendirilmektedir. Meslek ahlakı anlamında etik, bir meslek icra edilirken uyulması gereken belli başlı ahlaki normları ifade etmektedir. Etik konusu bağlamında internet gazetelerinin okuyucularının lehine gelişen özelliklerinin yanında okuyucuyu olumsuz etkileyen tarafları da vardır. Örneğin Özel ve Deniz’in (2019, s. 463) gazetecilerle yaptıkları görüşmelerin bulgularına göre, gazetecilikte dijitalleşme okur açısından “yanıltıcı başlıklandırma ve içerik (tık tuzağı), gerçeğe haberlerin hızla yayılması, internette gazeteciliğin ve güvenilirliğin azalması” gibi etik ihlallere yol açmaktadır. Bundan dolayı tık odaklı habercilik, kapan manşetler, tık tuzağı veya tık yemi (clickbait) gibi kavramlar son yıllarda araştırmalarda sıkça yer bulmaktadır.

Dönmez (2010 s. 105), “kapan manşet” kavramıyla, haber değeri varmış izlenimi uyandıran ve yakınlık, korku, endişe, merak, heyecan gibi duyguları uyandıracak bir dille yazılan, haber başlığı ve haberin kendisi arasında tam bir paralellik ve bütünlüğün olmadığı haber başlıklarını kastetmektedir. Bu tür haberlerin başlığı ilgi çekmek, okuyucunun kendisiyle ilgili bir konuda bilgi bulabileceği izlenimi uyandırmak veya

merak duygusunu tetiklemek amacıyla oluşturulmakta ancak haberin içeriğine bakıldığında başlıkla alakasız olduğu görülmektedir.

İnce (2018, s. 311-312) ise haber sitelerinde bu tür “tuzak başlıkların” genellikle “Bu haberi mutlaka okuyun”, “Milyonlara müjde”, “Böylesi görülmedi”, “Şoke oldu” gibi toplumun genelini ilgilendiren başlıklar kullanılarak verildiğini ve sanatçılar, şehirler, ülkeler, otomobiller gibi konularda oluşturulan foto galeriler yoluyla haber sunumu yapıldığını gözlemlemiştir. Bu şekilde oluşturulan haberler ise okuyucuya çok önemli bir olay olduğu, bundan kesinlikle haberdar olması gerektiği beklentisi yaratarak habere tıklanmasını sağlamaktadır.

Özyal (2016, s. 295), “tık odaklı haber” sunumlarının hangi biçimlerde gerçekleştirildiğini araştırdığı çalışmasında, yarım cümle ile kurulan haber başlıklarının (örneğin “Bir koalisyon olacaksa...”) en çok tercih edilen biçim olduğunu, bunu haberin özne ve nesnesinin gizlenmesi yoluyla oluşturulan haberlerin (örneğin “Yarın geliyor...”) ve referans ifadelerine dayalı haber kurgularının (örneğin “Buna inanamadılar...”) izlediğini belirtmektedir. Genel olarak bütün kapan manşetler, tık tuzağı başlıklar, tık odaklı haberlerin okuyucuda bir beklenti oluşturmak, korku gibi olumsuz veya heyecan, merak ve umut gibi olumlu duygulara hitap etmek vasıtasıyla okuyucuyu çekmeye çalıştığı görülmektedir.

İnsanların haberleri kurgunun karşıtı olan gerçeikle özdeşleştirip buna inanma eğiliminden faydalanarak oluşturulan haberleri Uzun (2017, s. 344,345) “sahte haberler” başlığı altında tanımlamaktadır, buna göre tecimsel kaynaklı, siyasal kaynaklı, aktivist kaynaklı sahte haberler ve profesyonel haber parodileri olmak üzere dört tür sahte haber vardır. Yazara göre bulunduğu platformun formatını koruyarak doğal içerik gibi görünen reklamlar tecimsel kaynaklı sahte haberleri (agk., s. 345), hükümet destekli propagandanın haber biçiminde sunumu siyasal kaynaklı sahte haberleri (agk., s. 347), politikacılar ve büyük şirketler adına sahte web siteleri, gazete, videolar hazırlamak aktivist kaynaklı sahte haberleri (agk., s. 348) ve eleştirel mizahı haber formatında sunan siteler ise profesyonel haber parodileri adı verilen sahte haberleri oluşturmaktadır (agk., s. 349).

Alanyazındaki bir kısım çalışmalar ise internet haberciliğinde SEO (arama motoru optimizasyonu) uygulamalarının yol açtığı etik ihlallere değinmektedir. Günümüzde kullanıcılar genellikle istedikleri bilgilere veya sitelere erişmek için Google, Yahoo gibi arama motorlarında anahtar kelimelerle arama yapmak yöntemini kullanmaktadır. SEO

uygulaması, internet sitesinin arama motorlarında ilk sayfalarda yer almasını ve ziyaretçi sayısının arttırılmasını amaçlamaktadır. Duman (2018, s. 285), Türkiye’de SEO odaklı haberciliğin, “haberlin uzun süre varlığını devam ettirebilmesi, özgün ve güncel içerik, gündeme hakimiyet, kullanıcının içeriğe daha kolay ulaşması” gibi olumlu yönlerinin yanında “tekrar edilen içerikler, spam içerikler⁸, uzun ve ilgisiz başlıklar, haberi oluştururken zaman kaybı” gibi olumsuz özelliklerinin olduğunu belirtmektedir.

SEO uygulamalarının olumsuz yanları yalnızca okuyucuları değil, gazetecileri de etkilemektedir. Gazetelerin ziyaretçi sayısı, reklamlar aracılığıyla gelir elde etmesinde önemli bir rol oynadığı için internet gazetelerinde bu uygulama neredeyse zorunlu olarak tercih edilmektedir. Deniz ve Korap-Özel’in (2018, s. 106) araştırmasına göre, dijital çağda bir “gerekli kötü” olan SEO haberlerinin yarattığı etik ihlaller gazeteciler tarafından “Google odaklı bir gazetecilik pratiği, haberin içeriğinde sorunun yanıtı olmayan çengel başlıkların kullanımı, spam içerikler, sarsıcı durumların veya insani durumların sömürülmesi, gazetecilerin robotlaşması, enformasyon kirliliği, kamuoyunun beklentilerini yönlendirme, etik ilkelerin gazetecilerin vicdanına kalması” şeklinde sıralanmaktadır.

Işık ve Koz (2014, s. 36) ise Google’daki arama trendlerini takip ederek oluşturulan, içeriğin ikinci planda olduğu sözde içeriklere ve başlığın tıklanması, ziyaretçinin sayfaya çekilmesi amacıyla internet kullanıcılarını, reklam verenleri ve arama motorlarını manipüle eden “çöp siteler ve çöp haberlere” dikkat çekmektedir. Yazarlara göre, geleneksel medya organlarında da buna benzer uygulamalar olmaktadır ancak belirli bir kurum kültüründen gelen ve sorumluluk bilincine sahip olan geleneksel medya temsilcileri, çevrimiçi ortamda etik değerler ve ilkelere kayıtsız kalmakta ve bu çöp haberlere sayfalarında yer vermektedir.

Genel olarak gazetecilerin internet ortamında yayınladıkları haberlerde çok ziyaret edilerek, başka bir deyişle “tıklanarak” üst sıralarda yer almak için gerçekleştirilen etik ihlaller konusunda farkındalığı olduğu söylenebilmektedir. Ancak özellikle kurumsal anlamda belli bir kullanıcı sayısına ulaşmak ve karlılığını arttırmak isteyen kuruluşlar, bu ihlalleri görmezden gelmektedir. Evers (2010, s. 323), bu açıdan birçok kişi için en büyük ahlaki meselenin haber ve ticari enformasyon arasındaki sınırların belirsizleşmesi

⁸ Spam içerikler başlığı ve içeriği alakasız olan, ziyaretçi sayısını arttırmak için üretilen içeriklerdir. Ancak arama motorlarının içeriğin yanıltıcı/spam olduğunu tanımlamasına imkân vermeyecek şekilde üretilirler çünkü arama motoru içeriğin spam olduğunu algıladığında siteyi aramalarda ilk sayfalarda listelememektedir.

olduğunu söylemektedir; geleneksel gazetecilikte gazete genel yayın müdürünün sorumluluğunda olup habercilik ve ticaret birbirinden açıkça ayrılmaktayken bu durum online gazetecilik için her zaman geçerli değildir. Böylece gazeteciler etik değerler ve ticari kaygılar arasında bir ikilemde kalabilmektedir. Deniz ve Özel'e (2018, s. 939) göre gazeteciler önemli gördükleri veya meslek onuruyla ilişkilendirdikleri konularda ya öncelikle bu haberleri tıklatabilmenin yollarını aramakta ya da tıklanmasına bakmaksızın bu habere yer vererek okur talepleri ve gazetecilik ilkeleri arasında bir denge kurmaya çalışmaktadır.

Tık alma kaygısının ve buna bağlı olarak SEO uygulamalarının yarattığı problemler haricinde, gazetecilerin haber kaynaklarına erişimi ve haberlerde yer alan kişilerin durumu hakkında da mahremiyet eksenli birtakım problemli noktalar vardır. Geray ve Aydoğan (2010, s. 313), internet üzerinde bulunan enformasyonun haber materyali olarak kullanımının “üretileme amacı dışında kullanımı” olarak belirtilen bir bağlamda etik tartışma yarattığını söylemektedir. Yazarlara göre sosyalleşme sitelerindeki belli bir amaç için veya yakın çevreyle iletişim kurmak için oluşturulan sayfalar, bazen gazeteciler için bir haber kanalı olabilmekte ve kullanıcı mahremiyetinin ihlali konusunu gündeme getirmektedir.

İnternet gazeteciliğindeki bir diğer etik sorun olan unutulma hakkının ihlal edilmesine ilişkin olarak Uzun (2007, s. 267), haberlerin web sayfalarında yer almadığı günlerde kişilerin yaşadıkları olayların sadece gazete arşivlerinde kalıp zamanla unutulduğunu, günümüzde ise arama motorları sayesinde bu haberlere anında ulaşmanın mümkün olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla haberde yer alan kişiler açısından bu durum hayatlarının her döneminde devam etmekte, örneğin adları arama motoruna yazıldığında hakkındaki haberlere üzerinden kaç yıl geçerse geçsin ulaşılabilmekte veya yaşanan olay unutulmayıp tekrar gündeme gelebilmektedir.

Sonuç olarak gerek ticari kaygılar açısından gerekse mahremiyet konusu açısından yeni medya teknolojilerinin sağladığı kolaylıkların yanında bu teknolojinin getirdiği yenilikler olumsuz durumlar meydana getirebilmektedir. İnternet gazeteleri bir yandan kendilerini okuyucu beklentilerine göre şekillendirmektedir ancak bu durum ticari kaygılarla gerçekleştiği için diğer yandan okuyucuyu yanıltmaya yönelik uygulamalar görülmektedir. Yanlış bilgiler, sahte haberler, teknik açıdan manipüle edilen içerikler ilgi çekici olduğu için hızla yayılmakta, anındalık ve hız faktörü haberin doğrulanmasının ikinci plana atılmasına sebep olmaktadır. Haber başlıkları tıklanma üzerine

kurgulanmakta, içerik kalitesinin önemi azalmakta, en ilginç ve en güncel haberleri sansasyonel bir şekilde vermek önemli hale gelmektedir. Tık alma konusundaki kaygılar toplumdaki hassas konular hakkında yapılan haberlerde de çoğu kez azalmamakla birlikte haber değeri açısından daha ilgi çekici bulunabilmektedir.

2.3. Medyada Temsil ve Anlam Üretimi

Hall (1997a, s. 15), temsilin, bir kültürün üyeleri arasında anlamın üretildiği ve değiştirildiği sürecin önemli bir parçası olduğunu söylemektedir; bu süreç “şeyleri” simgeleyen veya onları temsil eden dilin, işaretlerin ve imgelerin kullanımını içermektedir. Nesneler, kavramlar ve işaretler arasındaki ilişki dilde anlam üretiminin merkezinde yatmaktadır ve bu üç unsuru birbirine bağlayan süreç “temsil” olarak adlandırılmaktadır (agk., s. 19). Dolayısıyla dilin kendisi temsili bir sistem olarak kavramları anlamlandırmamızı sağlamaktadır.

Hall’e göre anlamın dil yoluyla nasıl temsil edildiğini açıklamak için yansımacı, niyetel ve inşacı (veya yapılandırmacı) olmak üzere üç yaklaşım vardır (agk., s. 24). Yansımacı (reflective) yaklaşımda, anlamın gerçek dünyadaki nesnede, kişide, fikirde veya olayda olduğu ve dilin, halihazırda dünyada var olan gerçek anlamı yansıtmak için bir ayna gibi işlev gördüğü düşünülmektedir (agk., s. 24). Niyetel (intentional) yaklaşım ise bunun tam tersini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre konuşmacı veya yazar, kendine özgü ve benzersiz anlamlarını dil aracılığıyla dünyaya dayatan kişidir ve kelimeler, yazar ne demek istiyorsa, neyi kastediyorsa o anlama gelmektedir (agk., s. 25). İnşacı (constructionist) yaklaşım ise dilin sosyal karakterini tanımakta ve ne “şey”lerin kendilerinin ne de bireysel kullanıcıların dilde anlamı belirlemediğini kabul etmektedir. Bu yaklaşıma göre temsil sistemlerini, kavramları ve işaretleri, kullanarak anlamı biz inşa ederiz (agk., s.25). Kısaca Hall’un belirttiği bu üç yaklaşım içinde yansıtıcı yaklaşım anlamın gerçek dünyada hali hazırda var olduğuna ve dilin bu anlamı yansıttığına, kasıtlı yaklaşım anlamı üretene ve yapısalcı yaklaşım ise anlamın temsil sistemleri aracılığıyla inşa edilmesine odaklanmaktadır.

Medyada anlamın nasıl inşa edildiği konusunda ise kültürel çalışmalar geleneğinin görüşlerinden yararlanılabilmektedir. Kültürel çalışmalar, inşacı bir yaklaşım içinde medyayı egemen ideolojileri yeniden üreten, hegemonik bir mücadele alanı olarak ele alır. Medya çalışmalarında ideolojinin yeniden keşfiyle iktidar kavramı yeniden kendisini göstermiş ve gerçekliğin inşasına daha eleştirel bir şekilde bakılmaya başlanmıştır

(Stevenson, 2008, s. 69). Bu açıdan Althusser'in ideoloji kavramsallaştırması ve Gramsci'nin hegemonya kuramı kültürel çalışmaların analizlerinde önemli bir yer tutmaktadır.

Althusser, (1971/2006, s. 79) devletin baskı aygıtları ve ideolojik aygıtları arasında bir ayrım yapmaktadır. Buna göre hükümet, idare, ordu, polis, mahkemeler devletin baskılayıcı aygıtlarını oluşturmaktadır ve bu aygıtlar şiddet ile işlemektedir. Devletin ideolojik aygıtları ise din, eğitim, aile ve medya gibi kurumlardan oluşmaktadır ve baskı aygıtlarının aksine kamusal alandan ziyade özel alana ait olup, şiddet yerine ideoloji ile, egemen sınıf ideolojisi ile iş görmektedirler (**agk.**, s. 80). Althusser, hiçbir egemen sınıfın hegemonyasını aynı zamanda ideolojik aygıtlar üzerinde de kullanmadan gücünü uzun süre elinde tutamayacağını belirtmektedir (**agk.**, s. 81). Gramsci'nin kuramında ise hegemonya, burjuvazinin ve işçi sınıfının toplumsal gruplarla ekonomik, politik ve kültürel ittifaklar kurduğu sürekli bir mücadele alanıdır, amaç ise kamusal ilginin dengesini kendi tarafına kaydırmaktır (Stevenson, 2008, s. 37). Bunun yanında Gramsci ideolojiyi farklı sınıf ittifaklarını birbirine bağlayan bir toplumsal harç olarak görmekte, ideolojinin etkili olması ise insanların ortak duygusuyla ilişki kurmasına ve onları değişim için harekete geçirmesine bağlı olmaktadır (**agk.**, s. 37). Ayrıca Gramsci'ye (1985/2006, s. 16) göre egemen bir sınıfın ideolojik yapısının organizasyonunda, başka bir deyişle teorik cephenin korunması, savunulması ve geliştirilmesine yönelik materyal organizasyonunda en belirgin ve dinamik kısım ise belirli bir eğilime bağlı olan yayın evleriyle, siyasi gazetelerle, her türden süreli yayınlarla genel olarak basındadır.

Birmingham Kültürel Çalışmalar Merkezinin kurucusu Stuart Hall'ın ise teorik yazıları kültür, ideoloji ve kimlik izlekleri etrafında örülür ve Hall'ın düşünsel mihenk taşı Gramsci'dir (Stevenson, 2008, s. 66). Hall (1997b), medyanın diğer şeylerin yanı sıra konuları, insan tiplerini, olayları, durumları temsil ettiğinden bahsederken, esas noktanın “anlam verme” olduğunu söylemektedir. Bu yüzden temsil, imgeler aracılığıyla veya diğer şekillerde tasvir edilen şeylere, ekranlardaki görüntülere veya sayfalardaki sözcüklere anlam vermektir.

Bu açıdan Hall, kültür ve medya çalışmalarında kültürün birincil unsur olduğunu söylemektedir; kültür bir şeyleri anlamlandırmamızın bir yoludur. Bunun yanında Hall, elbette hepimizin aynı şeyleri anlamlandırmadığını ve bu nedenle her birimizin kendine ait bir tür kavramsal dünyası olduğunu kabul etmektedir. Ancak diğer insanlarla hiçbir kavramı paylaşmazsak, kelimenin tam anlamıyla dünyayı anlamlandıramayacağımızı ve

dünyayı aynı şekilde anlamayı başaramazsak, birlikte sosyal bir dünya kuramayacağımızı belirtir.

Hall'a göre ideolojik süreçlerin kültürel işlevleri ise iki cephede gerçekleşmektedir: İlki kültürel alımlama alanıdır ve ideolojinin dillerde ortaya çıkışına odaklanır, ikincisi ise kültürel üretim alanıdır ve ideolojinin toplumsal oluşumlara eklemlenmesini inceler (Turner, 2016, s. 242). Ayrıca Hall, medyanın iktidarını olayları belli bir yönde anlamlandırmakta kullanmasına odaklanarak, bu ideolojik iktidarın her zaman çatışmaya açık olduğunu, bir mücadele alanı olduğunu belirtmekte ve ideolojinin aynı zamanda en temel kültürel örgütlenme sistemlerini yapılandırıldığını söylemektedir (**agk.**, s. 243).

Hall'un kitle iletişim araştırmalarına yaptığı özgül katkı ise ideolojik olarak kodlanmış kültürel biçimlerle, izleyicilerin kod açılımı stratejilerini bağlandırmak olmuştur (Stevenson, 2008, s. 66). Bu kodlama ve kod açılımı modelinde Hall, izleyicilerin mesajlarını alımlaması konusunda baskın/hegemonik, müzakereli ve muhalif olmak üzere üç varsayımsal pozisyon olduğunu söylemektedir. Buna göre izleyici bir medya metninden tam ve düz bir şekilde, verilmek istenen anlamı çıkardığında baskın/hegemonik kodun içinde pozisyon almaktadır ve bu şeffaf bir iletişimin tipik bir örneğidir (Hall, 1980/2006, s. 171). Müzakereli kod açılımı yapan izleyiciler ise genel ifadelerin, olayların baskın/hegemonik tanımlarının meşruiyetini kabul ederken, daha kısıtlı ve durumsal bir düzeyde kendi temel kurallarını koymaktadır (**agk.**, s. 172). Bu kod açılımda, izleyicilerin büyük çoğunluğu baskın olarak tanımlanmış mesajları anlayabilmektedir. Son olarak, muhalif bir pozisyon alan izleyiciler ise mesajı alternatif bir referans çerçevesi içinde yeniden düzenlemektedir (**agk.**, s. 172-173). Bu durumda, izleyici verilen mesajı karşıt bir biçimde alımlamakta ve mesaja muhalefet etmektedir. Hall, bu açıdan en belirgin politik sorunlardan birinin, müzakereli bir şekilde kodlanmış olayların, muhalif bir biçimde okunmaya başlanması olduğunu söylemektedir (**agk.**, s. 173). Hall'un kodlama ve kod açılım modeli, izleyicilerin pasif olarak mesajların alıcısı olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, kültürel çalışmalar yaklaşımı kültür, ideoloji, iktidar, hegemonya kavramları bağlamında bir analiz yapmakta ve anlamların üretiminin, temsillerin oluşturulmasının üzerinde egemen bakış açılarının etkisini göstermektedir. Böylece medya üzerinde belirleyici rollerde konumlanan ve gücü elinde bulunduran aktörlerin, toplumda egemen olan ideolojilerin belirlenmesi ve sürdürülmesini sağladığı, bu ideolojiyi geniş kitlelere yaydığı ve böylece toplum üzerinde kaba kuvvete dayanmayan

ancak “rıza”ya dayalı bir şekilde iktidar kurulmasının ve sürdürülmesinin mümkün olduğu söylenebilmektedir.

Medyaya ekonomi politik bir yaklaşım içinde bakan kuramcılar ise medyanın içinde yer aldığı ekonomik ve politik sistem içerisindeki mülkiyet ilişkilerine, sahiplik yapısına, iktidar ve medyanın arasındaki çıkar ilişkilerine odaklanmaktadır. Bu yaklaşımın temsilcilerinden Chomsky’e göre (1993, s. 23), medyanın önemli bölümünün ve diğer ideolojik kurumların genel olarak mevcut iktidarın algılamaları ve çıkarlarını yansıtmaları, tartışmaya gerek görülmeyen varsayımlar temelinde doğal bir beklentidir. Bu “propaganda modeli”ne göre medya, haberlerin ve çözümlemelerin çatısını yerleşik ayrıcalıkları destekleyen bir çerçevede kurarak, bu doğrultuda her türlü tartışmayı sınırlandırarak, birbirleriyle sıkı sıkıya kaynaşmış olan devletin ve şirketlerin çıkarına hizmet etmektedir (agk., s. 23).

Medyanın kendisini denetleyen ve finanse eden güçlü toplumsal grupların çıkarlarına hizmet etmesi ve onların lehine propaganda yapması ise kaba müdahaleyle değil, egemenlere uygun düşünce yapısına sahip personelin seçilmesi, editörlerin ve gazetecilerin kurum politikasıyla uyumlu önceliklerinin olması, haber değeri kriterlerinin içselleştirmesi yoluyla başarılmakta ve güç odakları, temel ilkelerin ve egemen ideolojilerin tespit edilmesinde anahtar rol oynamaktadır (Herman ve Chomsky, 2012, s. 15). Her durumda, medya iktidarın ve egemen toplumsal grupların propagandasını yapmaktadır. Herman ve Chomsky (1988/2006, s. 257), bu açıdan medyanın bireyleri eğlendirmek, bilgilendirmek, onları toplumun kurumsal yapılarına entegre edecek değer, inanç ve davranış kurallarını telkin etmek gibi işlevleri yerine getirdiğini ve servetin belli yerlerde yoğunlaştığı, sınıf çıkarlarının başlıca etkilerinin görüldüğü çatışma dünyasında bu rolü yerine getirmek için sistematik propaganda gerektiğini belirtmektedir.

Görüldüğü gibi hem kültürel çalışmalar yaklaşımı hem de ekonomi politik yaklaşım, medyanın ideolojik yönünü ve medyanın gerek hegemonya üretmekle gerek propaganda yapmakla iktidarın bir aracı olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıdan medyada üretilen anlamlar ve temsiller, egemen ideolojiden bağımsız değildir ve bu ideolojilerin çıkarları doğrultusunda kurgulanmakta, ayrıca bu ideolojileri farklı yollarla yeniden üretmektedir.

2.3.1. Medyada toplumsal cinsiyet ve kadınların temsili

Medyanın toplumdaki egemen ideolojiler doğrultusunda ürettiği kurgular, toplumsal cinsiyet bağlamında kadınların nasıl temsil edildiğini gündeme getirmektedir. Tanrıöver (2007, s. 153) temsillerin, temsil edilenlerin hayatımızdaki yerini ve onlara atfettiğimiz anlamları yansıttığını, bu anlama meşruluk kazandırdığını hatta farklı temsillerin birbirine eklemlenerek bizim dünyaya, topluma, insanlara bakış açımızı biçimlendirdiğini belirtmektedir. Bu açıdan medya temsiller aracılığıyla bizim toplumdaki çeşitli kimliklere, insanlara ve olaylara bakış açımızı olumlu ya da olumsuz anlamda etkileyebilmektedir. Bunun bir sonucu olarak, medyanın toplumsal cinsiyet ayrımcılığını körüklemesi ve toplumda kadının ikincil konumunu yeniden üretmesi gündeme gelmektedir.

MEDİZ'in gerçekleştirdiği Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırması'na (2008) göre, medyada kadınların temsili konusunda altı kategori ortaya çıkmaktadır:

- Doğal-eşit varlık: Kadınların, hayatın herhangi bir alanında erkekler ile eşit biçimde “doğal” olarak temsil edildiği durumlardır. Örneğin, bir tıp kongresi haberinde kullanılan fotoğrafta izleyiciler arasında yer alan kadın hekimler. Bu kategoriyi “olağan” varlık olarak da adlandırmak mümkündür.
- Eş, anne, fedakâr kadın: Kadınların salt eş ya da annelik konumunun altını çizen ve/veya “fedakârlık” niteliğini ön plana çıkaran içerikler. Örneğin, başbakanın ya da bakanların eşleri ya da “şehit anneleri”.
- 3. sayfa – magazin nesnesi: Kadınların, genelde “3. sayfa” olarak tanımlanan haber türleri kapsamında canî, suçlu ya da tersine kurban olarak yer aldığı haberler ve özellikle gösteri dünyasında yıldız kadınların, aşk ilişkileri, giyim-kuşamları, gezdikleri yerler gibi içerikler.
- Cinsel nesne – haz nesnesi: Haber ya da içerikle doğrudan ilişkisi olmadığı halde kadınların bedenleri/cinselliklerini ön plana çıkaran içerikler. Klasik olarak “arka sayfa güzeli” olarak adlandırılan içerik türü bunun en bariz örneğidir, ancak bu kategori, ille de dekolte giyimli kadınlar bağlamında kullanılmamış olabilir.
- Örgüt-eylem öznesi: Kadınların herhangi bir eyleme (toplumsal, siyasal, kültürel) doğrudan katılır biçimde, ya da belli bir örgüte dahil olarak sunuldukları içerikler. Örneğin, üniversite kapısında eylem yapan başörtülü/turbanlı kadınlar ya da yeni sosyal güvenlik yasasını protesto eden sendika üyesi kadınlar.
- Araçsal varlık: İçerikle doğrudan ilgili olmadığı durumlarda kadınların, gündelik deyimle “konu mankeni” biçiminde temsil edildikleri durumlar için kullanılmaktadır. Örneğin, gripten korunma yollarına ilişkin bir haberde kadın fotoğrafı kullanılması.

Görüldüğü gibi kadınlar genellikle toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden, magazinsel açıdan merak uyandıran bir nesne olarak, kadın bedeni teşhir edilerek veya konu mankeni olarak temsil edilmektedir. Bu temsil biçimleri, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının bir boyutu olmakla birlikte, İnceoğlu (2002) da medyada iki karşı cinsin birbirinin hayatını nasıl kolaylaştıracakları ve gündelik sorunları birlikte nasıl çözecekleri konusunda gerçekçi yaklaşımlar sunulmadığı gibi sorunun “erkeğinizi nasıl elinizde tutarsınız?” şeklindeki yaklaşımlarla farklı bir boyuta indirgendiğini söylemektedir. Böylece kadınların sorunları toplumsal bağlamdan soyutlanarak ikili ilişkiler ekseninde değerlendirilmektedir.

Bu durum televizyondaki haberler, diziler, gündüz kuşağı programlarından sinema filmlerine, kadın dergilerinden gazetelere ve ayrıca geleneksel medyadan yeni medyaya kadar geniş bir yelpazede ele alınmalıdır. Ancak medya ürünlerinin metinsel ve söylemsel özelliklerine göre kadınların temsil biçiminde farklılıklar vardır; yazılı basınla görsel işitsel medya, haberle reklam, tartışma programlarıyla filmler ve diziler kadın temsillerini kendi özellikleri doğrultusunda oluşturmaktadır (Tanrıöver, 2007, s. 156). Örneğin Televizyon Dizilerinde Cinsiyet Eşitliği Araştırması (İnceoğlu ve Akçalı, 2018, s. 47), kadın karakterlerin büyük oranda genç ve zayıf olarak karşımıza çıktığını, şişman olarak kodlanan kadınların ise çok büyük oranda dul ve orta yaş üzerinde olduğunu göstermektedir. Araştırmaya göre kadınlar görsel medyada tarihsel olarak kendilerine sürekli atfedilen “cazibeli ve güzel” ile “anaç ve cinsellikten arınmış” rol kalıplarının içine hapsedilmektedir. Bu açıdan bu iki rol de yalnızca dizilere özgü olmayıp reklamlar veya filmler gibi medya ürünlerinde de görülmektedir. Hepsinde ortak olan nokta ise kadınları belli kalıplar üzerinden temsil etmeleridir.

Genel olarak haberlerde kadınların temsil biçimi ise ayrı bir araştırma konusudur. Haberlerin kurgudan öte gerçek olayları yansıttığı düşünülse de haberler kamuoyuna aktarılırken yine egemen ideoloji bağlamında kurgulandığı ve toplumun farklı kesimleri hakkında farklı temsiller oluşturulduğu söylenebilir. Haberciliğin toplumsal cinsiyet boyutuna değinen Tahaoğlu ve Akgül (2018, s. 21), bunu açıklamak için “Bir trafik kazası haberi okurken şoförün cinsiyeti ne zaman belirtilir?”, “Kadınlar neden 8 Mart’ta manşetlerdeyken, 9 Mart’ta üçüncü sayfada yer alır?”, “Haberlerde uzman görüşü alınan mühendisler neden hep erkek, diyetisyenler hep kadındır?”, “Bir cinsel şiddet haberi, şiddet en ince detaylarına kadar anlatılmazsa haber olmaktan çıkar mı?” sorularını sormaktadır. Bu sorular haberlerde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve ayrımcılığının

çeşitli boyutlarını gösterdiği gibi, kadınların temsili hakkında da iyi bir örnek oluşturmaktadır. Diğer bir örnek ise kadınların hangi konulardaki haberlerde yer aldıklarıdır.

Global Media Monitoring Project (2015, s. 35) araştırması, kadınların en çok haber konusu oldukları hikayelerin, birincisi güzellik yarışmaları, moda, estetik cerrahi; ikincisi aile ilişkileri, nesiller arası çatışma, ebeveynlik; üçüncüsü doğum kontrolü ve doğurganlık konulu olduğunu göstermektedir. Görüldüğü gibi bu haberler, konular ve hikayeler toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak konumlanmaktadır. Bu açıdan sadece kadınların hangi konular hakkındaki haberlerde, ne sıklıkla yer aldıklarına bakmak, toplumsal cinsiyetin ve kadınların haberlerde temsili hakkında temel bir fikir vermektedir.

Bunların yanında, şiddet konulu haberler de kadınların görünür olduğu diğer bir alandır. Easteal, Holland ve Judd (2015, s. 111) eğer medya gerçekten kendi “realitesini” yaratıyorsa, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin problemli bir resmini sunduğunu söylemektedir; mağduru suçlama eylemi aile içi şiddet, tecavüz ve cinsel tacizin anlatılarında yankılanmakta ve kadına yönelik şiddet basit, yanıltıcı ve klişe karakterlere aşırı derecede bağımlı şekilde bildirilmektedir. Demircioğlu ve Atık (2016, s. 136) ise toplumun bir kesiminin art arda yalnızca cinayet haberleriyle gündeme getiriliyor olmasının bile bu kesim hakkında belli kanaatlerin oluşması için yeterli olacağını söylemektedir.

Gazete haberleri özelinde kadının temsili ise benzer bir şekilde gerçekleşmektedir. Gazetelerin birinci sayfalarında kadınların neredeyse olmaması (kadınların konu olduğu birinci sayfadaki iki haberden birinin ise magazin haberi olması), kadınların üçüncü sayfalarda çeşitli şiddet biçimlerine maruz kalan “kurban” olarak temsil edilmesi ve kaynağı ya da ciddiyeti belli olmayan “araştırmalara” göre haberler yapılarak kadınlarla ilgili birçok olumsuz haber ve başlığın yaratılması gazetelerde kadının temsil biçimlerinde sorunlu noktalardır (TBMM, 2012, s. 17,18,19).

Sonuç olarak, kadınlar genel olarak medyada özel olarak haberlerde temsil edilirken toplumdaki egemen düşünce biçimlerinin, örneğin ataerkinin ve geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin, makbul ve makbul olmayan kadın imajlarının, toplumda kadınlığa atfedilen ideal kadın davranışlarının etkileri görülmekte ve cinsiyetler arası eşitsiz iktidar ilişkileri sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu durum, toplumsal bir sorun olan kadın cinayetleri haberleştirilirken de sıkça gözlemlenmektedir.

2.4. Kadın Cinayetlerinin Haberleştirilmesi ve İnternet Gazeteciliğinde Kadın Cinayeti Haberleri

“Kadınlar ne zaman haber olur?” sorusuna verilecek başlıca yanıtlardan biri, “mağdur ya da kurban olunca”dır (Mater ve Çalışlar, 2007, s. 174-175). Bu açıdan gazetelerde üçüncü sayfa haberleri olarak da adlandırılan cinayet ve şiddet haberlerinin nasıl sunulduğu önemli bir konu olmaktadır. Alanyazında kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirildiği toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik ve ataerkil iktidar ilişkileri bağlamında araştırılmakta, bunun yanında şiddetin açık bir sergilenmesi ve farklı yayın politikalarına sahip gazetelerin şiddeti kendi bakış açılarına göre haberleştirilmesi eleştiri konusu olmaktadır. Konuyla ilgili çalışmalarda, örnek olaylar üzerinden değerlendirmeler yapıldığı görülmektedir.

Avcı ve Güdekli (2018, s. 490), Özgecan Aslan⁹ cinayetinin farklı yayın politikalarına sahip gazetelerde nasıl haberleştirildiğini ele almış ve gazetelerin ideolojilerine yakın siyasi kişilerin söylemleriyle haberlerini şekillendirdiklerini ancak her ne kadar kadınlar ideolojik olarak farklı şekilde gösterilse de kullanılan dil ve cinsiyet kalıpları açısından benzer rollerde temsil edildiğini belirlemiştir; buna göre ataerkil bir yayıncılık anlayışı çerçevesinde kadınlar kurban ve mağdur olarak gösterilmekte ve cinayetler en ince ayrıntısına kadar anlatılarak şiddete maruz kalan kadınların fotoğraflarıyla olaylar magazinselleştirilmektedir.

Şiddetin nasıl haberleştirildiği gazetelerin ideolojik duruşlarının yanında habere konu olan kadınlar açısından da seçicilik göstermektedir. Örneğin Bezirgan-Arar (2017, s. 119), hem medyadaki karar vericiler hem de izleyici/okurlar bağlamında “şiddete uğrayanın kimliğine, politik gücüne, statüsüne, dünya görüşüne ya da sahip olunan önyargılara göre şiddeti sergilemeye yatkınlık, tanıklık ve şiddete tepkinin yoğunluğunun değiştiğini” söylemektedir. Yazara göre temel mesele şiddet değil, şiddetin kime uygulandığı, o kişinin bunu ne kadar hak ettiği ve bunun sergilemek için ne kadar uygun olduğudur; böylece kimi zaman mağduriyet öne çıkarılmakta, kimi zaman da şiddet meşrulaştırılmaktadır.

⁹ Özgecan Aslan, 2015 yılının Şubat ayında Mersin’de, bindiği minibüsün sürücüsünün tecavüz girişimine direnmiş ve minibüsün sürücüsü tarafından öldürülmüştür.

Benzer bir şekilde Gürses (2016, s. 564), Münevver Karabulut¹⁰ ve Özgecan Aslan cinayetlerinin haberleştirilmesini karşılaştırdığı çalışmada, Münevver Karabulut cinayetinde mağdur ve ailesinin “makbul” olmayan ve toplumsal “onay” içermeyen davranışlar sergilediği kabullerinden dolayı, şiddetin toplumsal bir sorun olarak değil, kişisel bir suç olarak görüldüğünü söylemektedir. Özgecan Aslan cinayetinde ise mağdur ve ailesinin özellikleri toplumsal kabul gördüğü için kadına yönelik şiddete tepki içeren söylemler yaratılmakta ve “kadının kendi kimliği, yaşam biçimi, kabulleri ve toplumda ‘uygun, müsait’ kadın olma algısına göre haber söylemleri, şiddeti masumlaştırmaktadır” (agk., s. 565).

Kadının kimliği doğrultusunda haberlerde söylemin değişmesine başka bir örnek Türkiye’de öldürülen yabancı uyruklu kadınlarla ilgilidir. Yardım ve Doğruel (2019, s. 147-148), Pippa Bacca¹¹ cinayeti haberleri üzerine yaptıkları çalışmalarında, bu konudaki haberlerde cinsel saldırı ve cinayet olaylarının toplumda fazlaca görüldüğüne değinilmeden bireysel bir olaymış gibi anlatıldığını, “Bir kişinin hatası Türk halkına mal edilemez” düşüncesinin sürekli tekrarlandığını, katilin hatası kadar bir kadının otostopla yolculuk etmesinin de hata olduğunun vurgulandığını belirtmektedir. Hepkon (2017, s. 152) ise Emani El Rahmun¹² adındaki Suriyeli sığınmacı bir kadının öldürülmesi konusundaki haberleri incelemiş ve yapılan haberlerde suçun işlenmesine zemin hazırlayanlardan, meşrulaştırılanlardan, görmezden gelenlerden bahsedilmediğini, bunun yerine cinayetin sapkınlık, skandal, vahşet olarak haberleştirilip adli-polisiye bir durum olarak ele alındığını ve münferitleştirildiğini tespit etmiştir.

Bu çalışmalar bağlamında kadın cinayetleri haberleştirilirken şiddete maruz kalanın kim olduğu, nasıl yaşadığı, toplumun gözünde makbul kabul edilip edilmeyeceği konusunun öne çıktığını ve buna göre şiddetin münferit veya toplumsal bir olay olarak sunulduğu söylenebilir. “Masum” kadınların öldürülmesi toplumsal tepki yaratacak bir şekilde haberleştirilirken toplumda “onaylanmayan” davranışları olan kadınların bir bakıma kendi hatalarının bedeli olarak şiddete maruz kaldığı ima edilmektedir.

¹⁰ Lise öğrencisi Münevver Karabulut, 2009 yılının Mart ayında İstanbul’da öldürülmüştür. Ölümünden sonra, katilinin sevgilisi olduğu yönündeki haberler üzerine dönemin İstanbul Emniyet Müdürünün yaptığı “Kızlarına sahip çıksalarmış” açıklaması tepki çekmiştir.

¹¹ İtalyan aktivist Pippa Bacca “Barış gelini” adıyla dünya barışı için yola çıkmış ve Türkiye’den geçerken 2008 yılının Mart ayında, Kocaeli’de tecavüze uğramış ve öldürülmüştür.

¹² Emani El Rahmun, 2017 yılının Temmuz ayında Sakarya’da, eşinin iş arkadaşı olan iki kişi tarafından tecavüze uğramış ve öldürülmüştür. Emani El Rahmun öldüğünde hamiledir ve diğer bir yaşından küçük çocuğu da aynı kişiler tarafından Emani El Rahmun’la birlikte öldürülmüştür.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet kurallarını ihlal etmediği düşünölen kadınlar “iyi kadın” olarak, namus rejimini hiçe saydığına inanılan kadınlar “kötü kadın” olarak kodlanmakta ve katiller canavarlaştırılarak kadına yönelik şiddetin toplumsal boyutu yok sayılmaktadır (Artan-Bayhan, 2016, s. 11-13). Bunun yanında eğer öldürölen kadın bir yabancı uyrukluysa, medya bu cinayeti toplumdan bağımsız kılmak için çaba sarf etmekte, bunun halihazırda toplumun bir parçası olan bir kişi tarafından gerçekleştirildiğini göz ardı etmekte ve “suçu toplumun üstünden atmaya” çalışmaktadır.

Kadın cinayeti haberleri yapılırken şiddetin normalleştirilmesi, yaygınlaştırılması ve seyirlik hale getirilmesi de önemli bir problem olarak görünmektedir. Şimşek-İşleyen (2015, s. 495) bu açıdan “mağdur kadın mitine” dikkat çekmektedir: Olayların kişiselleştirilerek sunulması, şiddet ediminin kanıksanmasına ve benzer davranışların normalleştirilmesine sebep olmaktadır, ayrıca şiddet haberlerinin fotoğraflarında görünür olan fail değil kadındır; şiddeti tüm çıplaklığıyla gösteren fotoğraflar, kadının zayıflığını, yenilmişliğini ve ezilmişliğini temsilen kullanılmaktadır. Şiddetin seyirlik bir olgu olarak görülmesiyle ilgili olarak Toker ve Altun (2015, s. 132) basının televizyonlaşması bağlamında Şefika Etik¹³ cinayeti haberlerini inceledikleri çalışmalarında, haberlerde kullanılan fotoğrafların şiddeti seyirlik hale getirerek yeniden ürettiğini, fotoğraf ve manşetlerde geçen sözcüklerin seçimi ile kadına yönelik simgesel şiddet uygulandığını belirtmektedir. Kullanılan fotoğraf ve medya, sansasyonel fotoğraflarla bizi şiddete inandırmaya çalışırken diğeryandan şiddeti olağanlaştırmakta ve gündelik hayatın bir parçası haline gelmesine neden olabilmektedir (agk., s. 133).

Kadın cinayeti haberlerinin bu şekilde sunumu medya ve şiddet arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Medya, şiddet veya cinayet haberlerinde, bu durumu meşrulaştırmak veya hikayeleştirmek yoluyla da şiddeti yeniden üretebilmektedir. Bu durumun yalnızca Türkiye’ye özgü olmadığı ise Genç ve Aydemir’in (2018, s. 677) Türkiye ve Amerika’da, gazetelerde kadın cinayetlerinin haberleştirilmesini karşılaştıran çalışmasında görölmektedir: Türkiye’de yayınlanan gazeteler toplumsal önyargıları daha fazla içermekte, olayı sıradanlaştırmakta ve mağdura yönelik daha az hassasiyet göstermektedir ancak her iki ülkede de gazeteler, kadın cinayeti haberlerindeki şiddeti seyirlik bir gösteri halinde sunmaktadır.

¹³ Şefika Etik, 2011 yılının Ekim ayında eşi tarafından öldürölmüştür. Habertürk gazetesi, Şefika Etik’in sırtından bıçaklanmış ve yarı çıplak haldeki fotoğrafını sansürlemeden yayınlamış ve çokça tepki çekmiştir.

Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi konusunda değinilmesi gereken başka bir durum cinayetlerin nasıl adlandırıldığıdır. Bununla ilişkili olarak Tahincioğlu (2013, s. 98), haberlerde bir cinayetin neye göre namus/töre veya kadın cinayeti olarak adlandırıldığını araştırdığı çalışmasında namus, töre, kadın cinayeti kategorilerinin oluşturulmasında masum ve masum olmayan kadın ikiliğine dikkat çekmektedir. Buna göre haberlerde öncelikle öldürülen kadının cinsel masumiyetine bakılmakta ve namusunu kaybeden meşru bir namus cinayetine, namusunu kaybetmeyen ise kadın cinayetine kurban gitmektedir. İkinci olarak, cinayetin kurbanı veya katil “biz”i temsil etmeyen etnik ve dinsel gruplara üye ise, suçun gerekçesi olarak bu grupların kültürel değerleri yani “töre” gösterilmektedir (agk., s. 99).

Haberlerin toplumsal cinsiyet çerçevesinde geleneksel rolleri vurgulayacak şekilde yazılması da bir sorun oluşturmaktadır. Bu açıdan Sallan-Gül ve Altındal (2015, s. 184) kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinin cinsiyetçi yönüne dikkat çekmekte ve haberlerde cinayet nedenlerinin geleneksel kadın rolleri etrafında tanımlanan bir namus söylemini içerdiğini, geleneksel ve modern kadın rolleri arasındaki çatışmaya odaklanılarak “modern kadın olma” yönündeki davranış kodlarının bir cinayet nedeni olarak sunulduğunu belirtmektedir.

Haberlerde cinsiyetçiliğin bir diğer biçimi ise kadının veya erkeğin öldürülmesine göre haber yazımının değişmesidir. Akınerdem’e (2016, s. 16) göre kadın şiddete uğradığında veya öldürüldüğünde erkek faili merkeze almadan kadının mağduriyetine, şiddete uğramasına ve öldürülmesine sebep olacak bir hikâye kurgulanmaktadır. Yazar, kadının fail olduğu cinayet haberlerinde cinayet silahına, cinayet saatine, maktulün savunmasızlığına, cinayetin planlı olduğuna vurgu yapılırken, erkeklerin fail kadınların mağdur olduğu olaylarda ise bu vurgunun yok olduğunu belirtmektedir.

Genel olarak haberlerde öldürülen kadının kim olduğuna göre şiddete tepki verme, olayların toplumsal yönünün göz ardı edilerek bireysel bir kalıba sokulması, şiddetin açıkça sergilenmesi ve normalleştirilmesi yoluyla yeniden üretilmesi, olayların hikayeleştirilerek anlatılması ve şiddetin seyirlik hale gelmesi, namus konusunun, kadın cinselliğinin ve cinsiyet rollerinin vurgulanması, toplumsal önyargıların öne çıkarılması Türkiye’de kadın cinayeti konusundaki haberlerde sorunlu noktalar olarak görülmektedir.

Elbette bu sorunlar, kültürel çalışmaların da gösterdiği gibi, toplumda egemen olan düşüncelerden ve dolayısıyla toplumdaki egemen erkeklik kurgularından bağımsız olarak ortaya çıkmamaktadır. Bu haliyle haberlerin erkek egemen anlatıları yansıttığı ve

öldürülen kadınların gerçekliğini değil, faillerin gerçekliğini göz önünde bulunduran bir haber kurgusu yaratıldığı söylenebilmektedir. Bu açıdan Dursun (2010, s. 28), haberin sanıldığı gibi gerçeği nesnel olarak yansıtabilecek bir bilgi türü olmadığını altını çizmektedir; buna göre haberler toplumsal gücün türlü uygulamalarının örtük ya da açık sahnesidirler. Dolayısıyla ataerkil anlam rejimi tarafından ortaya koyulan gerçek kadının kendi gerçeği değildir ve kendi dünyasının gerçeğinin ne olduğunu ortaya koyabilmesi için gazetecilerin ve habercilerin yardımına gerek vardır: Kadın veya erkek gazeteciler kadının aleyhine cinsiyetçi ataerkil söylemi haberlerine katmamalı ve bu konuda çalıştığı kurumlarda da ısrarcı olmalıdır (**agk.**, s. 29). Bu söylemlere karşı tepki göstermek ve cinsiyet eşitliğini destekleyen söylemlere yer vererek bir dönüşüm sağlamak önemli bir noktadır.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2016, s. 61-63) ise kadın cinayeti haberlerini yaparken dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde belirtmektedir:

- Haber fail ifadesine dayanarak yazılmamalı ve haberin tek kaynağı polis raporları, adli tutanaklar ya da fail/katil olmamalıdır.
- Haber verilirken söylentilerden, yakıştırmalardan, kalıplaşmış söylemlerden ve önyargılardan uzak durulmalıdır.
- Cinayetin sorumlusu olarak cinnet, kıskançlık, öfke, namus, iflas, psikolojik sorun vb. gibi cinayeti "haklı" gibi göstermeye ve meşrulaştırmaya çalışan ifadeler kesinlikle kullanılmamalıdır. Bu bahanelerin kadın cinayetlerini meşrulaştırmasının yanı sıra "haksız tahrik indirimi" talebiyle mahkemeye delil olarak gösterilebildiği unutulmamalıdır.
- Kadınların cinayet öncesi koruma talepleri, maktulün karakol şikayetleri, hakkında verilmiş savcılık kararı, geçmişte şiddete maruz kalıp kalmadığı, gelenekler, destek olmayan aile vb. gibi etkenler mutlaka haberlerde yer almalı.
- Melodramdan, sansasyon ve pornografiden kaçınılmalı, cinayet dramatize edilmemeli, cinselliğe dair gereksiz ayrıntılar ve magazinел yaklaşımlardan uzak durulmalıdır.
- Öldürülen kadın bedeni teşhir edilmemeli, bunun yerine zanlı ve zihniyeti teşhir edilmelidir. Maktulün fotoğrafı ya hiç kullanılmamalı veya gerek varsa olay sonrası değil öncesinde çekilmiş fotoğrafı kullanılmalıdır. Katil ve maktule dair "mutlu günler" fotoğrafları da dikkatli kullanılmalıdır.
- Meslek, davranış ya da yaşam tarzı kadınların erkekler tarafından öldürülmesinin bahanesi veya gerekçesi gibi sunulmamalıdır.
- "Haksız tahrik" ya da "iyi hal" gibi indirimlerin ne kadar hukuki ya da ne kadar ideolojik/ siyasal/ahlaki yaklaşımlarla verildiği, bu yaklaşımların yeni cinayetleri teşvik edip etmediği sorgulanmalıdır.

Görüldüğü gibi Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC), kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirilmesi gerektiğini ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Bu noktalara dikkat edilmesi, hem mağdurların ve yakınlarının kişilik hakları açısından hem de kadına yönelik şiddetin medyada yeniden üretilmemesi ve söylemlerle desteklenmemesi açısından önemlidir. Bunun yanında ataerkil özellikte ve kadınların aleyhindeki söylemlere haberlerde yer verilmemesi, öldürülen kadınların suçlanmaması ve ifşa edilmemesi gerekmektedir çünkü bu durum da cinayetlerin sıradanlaşmasına yol açmaktadır. Yazılı basın kadın cinayetleri haberlerinin yanında, internet gazetelerinin de bu ilkelere uyması gerekmektedir.

İnternet gazeteciliği özelinde kadın cinayetlerini inceleyen çalışmalar, genellikle ana akım olarak sınıflandırılan gazetelerin internet ortamına aktardıkları içerikleri incelemektedir. Ancak internet gazetelerine erişimin daha kolay ve ücretsiz olması, hızlı bir şekilde daha çok kişiye ulaşabilmesi, haberlere okuyucuların yorum yapabilmesi, sınırlama olmaksızın içerik barındırabilmesi ve içeriklerin sürekli güncellenebilmesi açısından internet ortamında yer alan haberlerin basılı gazetelerden ayrı bir kategoride incelenmesi önemlidir.

İnternet ortamındaki kadın cinayeti haberlerini inceleyen bir kısım çalışmalar (Uluyol ve Uluç, 2016; Erden ve Akdur, 2018; Hekimoğlu, 2018; Kafadar, 2018), bu haberler üzerinden cinayetlerin sosyo-demografik analizini gerçekleştirmekte ve risk faktörlerini tespit etmeye çalışmaktadır. İnternette anahtar kelimelerle arama yapılarak gerçekleştirilen bu çalışmalar belli bir internet gazetesinin incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilmemekle birlikte, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri konusunda diğer istatistiksel temelli araştırmaları doğrulamakta ve bu araştırmaların bulgularının internet haber sitelerine de yansıdığını göstermektedir. Bunun yanında, belli bir internet gazetesini inceleyen ve/veya haber dilini, olayların haberleştirilmesini değerlendiren çalışmalar da mevcuttur.

Yeğen (2014, s. 22), www.posta.com.tr sitesinde yer alan kadın cinayeti haberlerini; haberlerde işlenen temalar, fail kimliği sunumu ve mağdur kimliği sunumu açısından incelemiştir. Buna göre haberlerde en çok kıskançlık, boşanma, tartışma ve tecavüz temaları göze çarpmakta olup en az işlenen temalar ise gasp ve namustur (agk., s. 23). Fail kimliği sunumu ise ne fazla eş ve mağdur tarafından tanınmayan kimse kimlikleri ile verilmekte (agk., s. 24) ve yaşa göre mağdur kimliğinin sunumunun en çok 25-35 yaş aralığında, en az ise 65 yaş üstünde olduğu görülmektedir (agk., s. 25).

Esasında bu çalışmanın bulguları da sosyo-demografik özellikleri içermektedir ancak internet gazetelerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi açısından önemli bir örnektir. Bununla birlikte, internet sitesinde kullanılan haber dili araştırma kapsamında değildir.

Kadın cinayeti haberlerini retorik haber çözümleme yöntemiyle inceleyen Coşkun ve Köse (2018) ise hurriyet.com.tr sitesinde yer alan kadın cinayeti haberlerini haber dili, çerçevesi, sunum şekli açılarından değerlendirmiştir. Buna göre haber metinlerinde sıklıkla dramatizasyon ve örtmeceye (örneğin “katil” demek yerine “saplantılı aşık” demek) yer verilmektedir; haber başlıkları ise dramatizasyon ve örtmece öğelerinin yanında korku ve endişe uyandırmayı, sürü mantığı yaratmayı (örneğin “başka kadınlar ölmesin”) ve metafor kullanımını (örneğin “ateş püskürdü”) içermektedir (agk., s. 217). Ayrıca yazarlara göre haber metinlerinde cinayetler genellikle ya kişiler arası ilişkilere indirgenmekte ya da “namus” zırhı ile korunmakta, bu sayede haber anlatısı polisiye roman havasıyla gerçek bağlamından koparılmakta ve bu durum, görsel medyanın reyting kaygısının bir göstergesi olmaktadır (agk., s. 218). Coşkun ve Köse’nin çalışması hem internet gazetelerinin haber dilini anlamak hem de bu haber dilinin geleneksel medyadan pek farklı olmadığını göstermek açısından önemlidir.

İnternet gazetelerinde kadın cinayetlerinin nasıl yer aldığı konusundaki bir başka çalışma ise İnci’nin (2013, s. 289) www.radikal.com.tr, www.focushaber.com, www.mynet.com.tr ve www.zaman.com.tr sitelerinde yer alan namus cinayeti haberlerini değerlendirdiği çalışmasıdır. Çalışmaya göre sitelerde erkek egemen yapının etkileri ve toplumun kültürüne ilişkin bir eleştiri yer almamakta, gazeteler haberi neden-sonuç ilişkisi içerisinde kurmaktansa olaya ve sonuca ilişkin bilgilere yer vermekte ve olayların arka planına yeterince yer verilmemektedir (agk., s. 293). Ayrıca yazar aşiret ve akrabalık bağlarının güçlü olduğu çevrelerde ya da toplumsal baskının daha fazla hissedildiği dar ve yüz yüze ilişkilerde kadınlar üzerindeki baskının yoğunlaştığını, medyanın da şiddeti kışkırtarak şiddeti seven, şiddeti karşılarında görmekten zevk alan ve bunu pratiğe dökmekten çekinmeyen bir kesimin oluşmasına yol açtığını belirtmektedir (agk., s. 294).

Bu çalışmaya bakarak internet gazetelerinde haberin derinliğinin kaybolması konusundaki tespitlerin geçerli olduğu ve kadınların aleyhinde durumlara yol açabilecek söylemlere internet gazetelerinde de yer verildiği söylenebilmektedir. İnternet gazetelerinde kadın cinayetlerinin nasıl haberleştirildiğinin yanında, okuyucu tepkileri de önemli bir yer tutmaktadır. İnternet gazetelerinin kendine özgü bir özelliği olan

etkileşimli yapısı, kadın cinayetleri konusunda okuyucuların ne düşündüğünü araştırmaya olanak sağlamaktadır.

Ayhan ve Kükrer-Aydın (2015), haberler.com ve hurriyet.com.tr sitelerinde Özgecan Aslan cinayetine yapılan okur yorumlarını incelemişlerdir. Çalışmaya göre hurriyet.com.tr internet gazetesinde konuyla ilgili haberlere sıklıkla “hukuk sistemine eleştiri ya da öneri getiren, suçlularla ilgili hakaret, şiddet içeren ve siyasi iktidarı eleştiren” yorumlar yapılmaktayken (agk., s. 87), haberler.com sitesinde ise “hakaret içeren, ideolojik yorumlar ve hukuk sistemine eleştiri ya da öneri sunan ifadeler” sıklıkla gözlenmiştir (agk., s. 88). Bu araştırmada dikkat çeken bir diğer nokta kullanıcılardan bazılarının haberlere yorum yaparken kimliğini gizleme ihtiyacı hissetmesidir. Yazarlar, kullanıcıların yorum yaparken fotoğraf kullanmayarak veya sahte fotoğraf, isim veya farklı bir görsel kullanarak yargısal bir süreçle karşı karşıya gelmeyi önlemeyi ve suskunluk sarmalının önüne geçmeyi amaçladığını düşünmektedir (agk., s. 88). Dolayısıyla internet gazeteciliğinin etkileşimlilik özelliği kullanılırken anonim kalmanın getirdiği güvenlik ve rahatlık duygusuna da ihtiyaç duyulmakta ve okuyucular fikrini paylaşmak ancak kimliğini gizlemek isteyebilmektedir.

Yukarıdaki araştırmalar, internet gazetelerinin (veya haber sitelerinin) kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi konusunda geleneksel medyadan keskin bir kopuş sergilemediğini göstermektedir. Ancak internet gazetelerine hem arama motorlarından hem de sosyal ağ siteleri (Facebook ve Twitter) üzerinden daha fazla kişi ulaşabilmekte ve bu durum da kadın cinayetleri konusunda eksik, hatalı, taraflı söylemlerin kısa sürede daha fazla kişiye ulaştığı anlamına gelmektedir. Bu varsayımdan hareketle internet gazetelerinin özellikle toplumsal anlamda ciddi bir sorun oluşturan olgular hakkındaki haberlerinde daha duyarlı davranmaları gerekmektedir. Ancak internet ortamı, geleneksel basına göre daha kontrolsüz ve denetimsiz olduğu için yeri geldiğinde basılı gazetelerden daha çok etik ihlale sebep olmaktadır. İnternet gazeteciliği üzerine yapılan çalışmaların önemi de hem olayları haberleştirme süreçleri hem bu haberlerin hızlıca yayılması hem de ziyaretçi sayısını arttırmak için göz ardı edilen etik ilkeler bağlamında belirgin olmaktadır. Araştırmanın bundan sonraki bölümlerinde öncelikle araştırma yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra seçilen internet gazetelerindeki kadın cinayeti haberlerinin analizine yer verilmiş ve sorunlu noktalar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu gazetelerde yer alan kadın cinayeti haberleri hakkında okuyucuların ne düşündüğü ve bu haberleri nasıl yorumladığı araştırılmıştır.

3. YÖNTEM

Araştırmada, internet gazetelerindeki kadın cinayeti haberlerinin sunumunu ve okuyucuların bu haberler hakkındaki düşüncelerini betimleyebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar günlük yaşamın dokusunu, katılımcıların anlayışlarını ve deneyimlerini, sosyal süreçlerin, kurumların, söylemlerin ve ilişkilerin nasıl işlediğini ve ürettikleri anlamın önemini kapsayacak şekilde sosyal dünyanın çeşitli boyutlarını keşfetmeye imkân sağlamaktadır (Mason, 2002, s. 1). Nitel araştırma yöntemleri bu açıdan hem medya hakkındaki araştırmalarda hem de kadın cinayeti konusundaki araştırmalarda kullanılmaktadır.

Jensen (2002, s. 236), teknolojik medyanın metinsel içeriğinin ve aynı zamanda önemliliği, zamanlaması ve sosyal kullanımlarının nitel araştırmalarla incelenerek medyanın nasıl anlam ürettiğinin keşfedilebileceğini söylemektedir. Ayrıca yazara göre anlamlı eylemler mümkün olduğunca doğal bağlamı içerisinde incelenmelidir ve araştırmacı da nitel araştırma içinde yorumlayıcı özne olarak konumlanmaktadır. Weil (2017, s. 119) ise ayrıntılı açıklamalar veren ve deneyimsel verileri ortaya çıkaran küçük ölçekli mikro çalışmalar olan nitel araştırmaların, kadın cinayetleri olgusunu araştıranlar için çok yararlı olacağını söylemektedir. Dolayısıyla betimleyici bir amaç güden bu araştırmada nitel yöntem kullanılması uygun bulunmuştur. Araştırmada verilerin iki aşamalı bir süreçle toplanması tasarlanmıştır. Veri toplamanın ilk aşamasını nitel içerik analizi, ikinci aşamasını ise yine nitel bir araştırma tekniği olan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme oluşturmaktadır.

3.1. Araştırma Teknikleri

Araştırma geleneksel medya metinleri yerine yeni medyanın bir ürünü olan internet gazeteleri üzerinde yapılmıştır. Binark'a (2007, s. 35) göre, internet ortamı ve bu ortamda dolaşan metinler niceliksel ve niteliksel içerik çözümlemesi, anlatı çözümlemesi, söylem çözümlemesi gibi farklı tekniklerle analiz edilebilmektedir. İnternet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerini okuyucuların nasıl yorumladığını inceleyen bu araştırmada da öncelikle kadın cinayetleri haberlerinde, haberin içeriği ve sunumu açısından kadınların nasıl temsil edildiğini belirlemek amacıyla nitel içerik çözümlemesi uygulanmıştır.

İçerik çözümlemesi, metinlerin kullanıldıkları bağlamlara ilişkin yinelenebilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 2004, s.

18). İçerik özümlemesi nicel veya nitel olabilmektedir. Sözcük sayma vb. yöntemlerin kullanıldığı nicel içerik analizinin tersine nitel içerik analizinde incelenen materyaller bağlamlarından koparılmadan analiz edilmekte ve örtük mesajların ortaya çıkarılmasına imkân vermektedir.

Yıldırım’a (2015, s. 125) göre içerik özümlemesi genel itibariyle mesajın kapsadığı, taşıdığı ve ilettiği enformasyona odaklanır ve ilgi alanı kayıtlı her türlü içeriktir. Bu açıdan içerik özümlemesi genel olarak yeni medya metnlerinin analizinde de kullanılmakta olup, Çomu ve Halaiqa (2015, s. 37) tarafından medya metnlerini sistemli bir biçimde analiz etmede kullanılan tekniklerden biri olarak tanımlanmaktadır. Ancak internet gazetelerindeki haber metnlerinin analizinin, geleneksel medya metnlerine uygulanan içerik çözümlemesinden farklı yanlarının bulunduğunu belirtmek gerekir. Örneğin haberin gazetenin kaçınıcı sayfasında yer aldığı, sayfanın neresinde yayınlandığı, ne kadar yer kapladığı gibi değişkenler analiz edilememektedir çünkü araştırma internet gazetelerinin web sayfaları üzerinde yapılmaktadır.

İçerik analizinde dört önemli yöntemsel sorun analiz biriminin seçilmesi, analiz edilecek kategorilerin tanımlanması, geçerlilik-güvenilirlik ve örnekleme sorunu olarak tanımlanmaktadır (Koçak ve Arun, 2006, s. 24). Araştırmada nitel içerik özümlemesi için üç internet gazetesinden, üç aylık bir zaman diliminde kadın cinayetleriyle ilgili haberler toplanmıştır ve analiz birimini bu haberler oluşturmaktadır.

Araştırmada nitel içerik analizi kapsamında beş kategori “incelenen haberlerle ilgili istatistik bilgileri”, “haberlin temaları ve konumlandırma biçimi”, “mağdurun konumlandırma biçimi”, “failin konumlandırma biçimi” ve “haber fotoğraflarının analizi” olarak belirlenmiş ve bu ana kategorilere bağlı olarak alt kategoriler de oluşturulmuştur. İçerik analizi kategorileri, araştırmanın amaçlarına göre cinsiyetçilik, kadın cinayeti ve kadına şiddet haberlerinin incelenmesi konusunda daha önce yapılan alışmalar (Erol, 2013; Gökulu ve Hosta, 2013; Yegen, 2014; Yıldırım ve Dudu, 2014; Akmeşe ve Deniz, 2015; Kaygusuz, Alkan ve Ökten, 2015; Sallan-Göl ve Altındal, 2015; Seven vd., 2015; Aydın vd., 2016; Dünder ve Demiray, 2016; Görgün-Baran, Tuba-Sarıtaş ve Şahin-Kütük, 2017; Coşkun ve Köse, 2018; Gündüz, 2018) incelenerek belirlenmiştir.

Nitel içerik analizi yapılırken, ilk olarak haberlerin toplandığı sitelerle ilgili bilgi verilmiştir. Daha sonra haberler hakkında istatistiki bilgiler verilmiş ve üç aylık zaman dilimi için araştırma kapsamında incelenen hangi internet gazetesinde kaç haber olduğu,

haberde bahsi geçen olayların hangi coğrafi bölgede gerçekleştiği belirlenmiştir. İkinci olarak, internet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl sunduğunu belirlemek adına, haberlerde cinayet eylemlerinin nasıl konumlandırıldığı araştırılmıştır. Üçüncü ve dördüncü olarak internet gazetelerinde mağdur ve fail kimliklerinin sunumu araştırılmış ve her ikisi için de farklı alt kategoriler tanımlanmıştır. Mağdur ve fail için oluşturulan alt kategorilerin farklılığı, gazetelerin iki tarafa da aynı yaklaşım içinde bulunmadığı, her iki taraf için verilen bilgilerin, öne çıkarılan özelliklerin farklı olduğu gözlemine ve Akınerdem'in (2016, s. 16), kadının mağdur olduğu olaylar haberleştirilirken kadının ne yaptığını merkeze alan bir kurgu oluşturulduğu tespitine dayanmaktadır. Beşinci ve son olarak haberlerde kullanılan fotoğraflar analiz edilmiş ve kullanılan fotoğrafların özellikleri belirlenip, cinayet eyleminin hangi tarafını vurguladığı araştırılmıştır. Son olarak, kadın cinayeti haberlerinde kadının nasıl temsil edildiği özetlenmiş ve bu konuda gazetelerin aynı olayı nasıl haberleştirdiği bir örnekle açıklanmıştır.

Neuman'a (2014, s. 662) göre nitel araştırmada veri kodlamanın farklı bir anlamı ve rolü bulunmakta; ham veriler kavramsal kategorilere ayrılarak temalar veya kavramlar yaratılmaktadır. Yukarıda bahsi geçen kategoriler, haberlerden elde bilgilerin kodlanarak, daha sonra benzer içerikteki kodların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmada haber sitelerinden elde edilen haberler, tek tek okunarak kodlanmıştır. Kodlama yapılırken yalnızca haberlerin başlığında ve içeriğinde geçen bilgiler dikkate alınmış, bu bilgilere herhangi bir kişisel yorum katılmamıştır¹⁴. Nitekim geçerlilik ve güvenilirlik açısından, "Aynı içeriğe ilişkin aynı kodlamayla tekrarlanan araştırmanın sonuçlarının aynı olması gerekir ancak sonuçların yorumlarının bir araştırmacıdan diğerine farklılık göstermesi mümkündür (Koçak ve Arun, 2006, s. 23)". Araştırmada kodlamalar tek bir araştırmacı tarafından yapıldığından dolayı, tartışmalı olarak görülebilecek kodlamalara mahal verilmek istenmemiş ve kişisel yorumlardan uzak durulmuştur. Ancak kodlama işlemi sonucunda ortaya çıkan veriler yorumlanırken ve kategorize edilirken bu durum geçerli değildir. Kodlamanın nasıl yapıldığı konusundaki detaylar, ilgili kategorilerin başlıkları altında örneklendirilerek açıklanmıştır.

¹⁴ Yalnızca "haber temaları ve konumlandırma biçimi" kategorisinin bir alt kategorisi olan "haber başlıkları" incelenirken yorumlamaya başvurulmuştur. Bu kategori hakkındaki değerlendirmeler, internet gazeteciliğinde haberin ziyaretçiler tarafından daha çok okunmasının nasıl sağlandığı konusunda yapılan araştırmalara (Dönmez, 2010; İnce, 2018; Özyal, 2016) dayanmaktadır.

Araştırmada nitel içerik çözümlemesi ve derinlemesine görüşme, birbiriyle ilişkili iki aşamayı oluşturmaktadır. Altun, Bek ve Altun (2007, s. 9), aile içi şiddet haberlerini üreten mekanizmaların üretim pratiğini anlamaya dönük olarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında, bu haberleri yazan muhabirler ve bu haberlere sayfalarında yer veren editörlerle derinlemesine görüşme yapmadan önce sorun odaklarını tespit etmek ve bir soru çizelgesi oluşturmak amacıyla gazetelerdeki aile içi şiddet haberlerine yönelik bir içerik analizi yapmışlardır. Yine Yıldırım ve Yüksel (2016, s. 21), terör haberleri üzerine okuyucu değerlendirmelerini inceledikleri çalışmalarında, öncelikle bu olayların nasıl sunulduğu hakkında bir içerik analizi gerçekleştirmişlerdir.

Bu çalışmalara benzer bir şekilde, araştırmamızda da okuyucularla derinlemesine görüşme yapmadan önce nitel içerik analiziyle Türkiye’de internet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl sunduğunu araştırmak ve bu konudaki sorunlu noktaları ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Böylece yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme için bir soru çizelgesi oluşturulmuştur. Bunun nedeni, görüşmelerin araştırmanın problemlerini yanıtlayacak ve araştırmanın amaçlarına yönelik bilgi sağlayacak şekilde devam edebilmesi için bir soru çizelgesine ihtiyaç duyulmasıdır.

Özetle, nitel içerik çözümlemesiyle haber metinlerinde kadınların temsili hakkında açıkça belirtilmeyen, örtük anlamlar ortaya çıkarılmaya ve bu konudaki problemler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, araştırmanın yapıldığı zaman diliminde Türkiye’de en sık ziyaret edilen üç internet gazetesi örneklem olarak seçilmiş ve bu gazetelerdeki kadın cinayeti olaylarıyla ilgili haberler analiz birimi olarak belirlenmiştir. Örneklem olarak seçilen üç internet gazetesinin arşivleri 1 Ocak 2018 ve 31 Mart 2018 tarihleri arasındaki üç aylık bir zaman dilimini kapsayacak şekilde taranmış ve araştırma kapsamında yer alabilecek haberler belirlenmiştir. Daha sonra, araştırma konusuyla ilgili alanyazında yer alan çalışmalardan yararlanarak nitel içerik çözümlemesi kategorileri oluşturulmuş, haberler tek tek okunarak haberde geçen bilgiler kodlanmış, benzer içerikteki kodlar ilgili kategoriler altında toplanmıştır. Bu analizin bulguları doğrultusunda ortaya çıkan problemlerli noktalar, derinlemesine görüşmeler için oluşturulan soru çizelgesine dayanak oluşturmuştur.

Araştırmanın ikinci aşaması, internet gazetelerinin ürettiği kadın cinayeti haberlerini okuyan katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerden oluşmaktadır. Katılımcılar 22-69 yaş aralığında ve çeşitli sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi) göre seçilen 22 internet gazetesi okuyucusundan

oluşmaktadır. Katılımcıların seçiminde amaçsal örneklem seçim yöntemi kullanılmış ve maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır, böylece olabildiğince farklı sosyo-demografik gruplardan veri elde etmek hedeflenmiştir. Kuş'a (2012, s. 87) göre nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin belirleyici özelliği görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın problemleri ve amaçları doğrultusunda, okuyucuların/katılımcıların düşüncelerini araştırmak amacıyla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme yapmak uygun bulunmuştur.

“Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, daha açık uçlu soruların sorulduğu ve detaylı cevapların alınmasına imkân veren, yüz yüze, birebir görüşülerek bilgi toplanmasına imkân veren bir veri toplama tekniğidir (Tekin, 2006, s. 101)”. Derinlemesine görüşmeler yüz yüze ve bireysel olarak yapılacaktır. Bunun sebebi ise katılımcıların birbirinin düşüncelerini etkilemesinin ve grubun etkisinde kalmalarının önüne geçmektir. “Açık uçlu sorular ve incelemeler insanların deneyimleri, algıları, fikirleri, duyguları ve bilgileri ile ilgili derinlemesine cevaplar alınmasını sağlamaktadır (Patton, 2014, s. 4)”. Bu açıdan, görüşmelerde soru çizelgesinde görüşmeciye tanımaya yönelik sosyo-demografik soruların haricinde çoğunlukla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Bunun yanında Yıldırım ve Şimşek'e (2016, s. 132) göre, standartlaştırılmış açık uçlu görüşmeler, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise yüzeysel bilgi alınmasına yol açan “görüşmeci yanlılığını ve öznelliğini” azaltmakta ve birden fazla görüşmecinin olduğu durumlarda etkili bir biçimde kullanılabilir. Görüşmelerin yarı yapılandırılmış olmasının bir diğer nedeni ise, bu şekilde gerektiğinde konu ile ilgili daha derinlemesine bilgi edinilebilecek ek soruların da yöneltilebilmesidir. Görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel bir analizle sunulmuştur. Bu yaklaşımda elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır, amaç ise elde edilen bulguları düzenlemiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (agk., s. 239). Böylece katılımcıların, kadın cinayeti haberleri üzerine düşünceleri hakkında bir betimleme yapılmaya çalışılmıştır.

Derinlemesine görüşmelerde okuyucuların kadın cinayeti haberleri hakkındaki görüşlerinin öğrenilmesine yardımcı olması açısından, katılımcılara okutulmak üzere, nitel içerik analizine konu olan üç gazeteden de birer haber seçilmiştir. Katılımcılara araştırma konusuna ilişkin haberlerin okutulması/gösterilmesi ve böylece düşüncelerinin öğrenilmesi yöntemi, haber çerçevelemenin okuyucu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarda (Özarslan, 2007; Şimşek-İşleyen, 2014; Lecheler, Bos ve Vliegthart,

2015), yeni medyada haber okuryazarlığı araştırmasında (Ünal, 2018) ve terör haberleri üzerine okuyucu değerlendirmelerini inceleyen Yıldırım ve Yüksel'in (2016) çalışmasında kullanılmıştır. Aynı şekilde, hikâye anlatımının kitlesel şiddet haberleri hakkındaki okuyucu tepkilerini nasıl etkilediği üzerine bir araştırma (Maier, Slovic ve Mayorga, 2016) ve sosyal sorunları bildiren haberlerin yazım tekniklerinin okuyucuyu nasıl etkilediğini araştırarak çalışmalar (McIntyre ve Sobel, 2017; McIntyre, 2019) mevcuttur. Bu şekilde bir yöntemin izlenmesindeki amaç, görüşmelerde katılımcıların odağının kadın cinayeti haberlerinden uzaklaşmasını engellemek ve farklı haber sunumlarının katılımcıların bakış açıları üzerindeki etkilerini tespit etmektedir. Ayrıca izlenen bu yöntem, araştırmayı izlerkitle çalışmaları perspektifine yakınlaştırmaktadır.

Stevenson (2008, s. 129), günümüzde temelde iki tür izleyici araştırması gerçekleştirildiğini belirtir ve bunların ilki büyük ölçekli iletişim kurumları tarafından izleyici hakkında en kapsamlı bilgiyi toplayan, halkın davranış, beğeni ve eğilimleri hakkındaki bilgi ihtiyacından doğan çalışmalardır. İkincisi ise sıradan izleme, dinleme ve okuma patikleri ve hazları diye bilenen araştırmalardır ve bu araştırmalar da medya izleyicilerinin yaşam dünyası bağlamlarını ele almaya çalışır, sunulan yorumlara ve toplumsal alımlama ilişkilerine odaklanır (agk., s. 131). İkinci tür araştırmalar bu açıdan ticari kaygılardan ziyade akademik ilgiye yöneliktir. Bu yüksek lisans tezi de bu türden bir izlerkitle çalışması perspektifi içinde değerlendirilebilmektedir.

David Morley'in 1980 yılında yayımlandığı "The Nationwide Audience" çalışması, izlerkitle çalışmalarında bir dönüm noktasıdır ve Morley bu çalışmada, kendi seçtiği Nationwide şovunun iki bölümünü videokasetlere kaydederek farklı eğitim düzeylerine ve kültürel arka plana sahip, farklı coğrafyalardan gelen gruplara izletmiş, bu gruplarla derinlemesine görüşmeler ve odak grup toplantıları düzenleyerek bu grupların programları nasıl alımladıklarını araştırmıştır (Özçetin, 2010, s. 22,23). Morley'in bu çalışması, Hall'un kodlama ve kod açılımı modeline dayanmaktadır. Bu arada belirtilmesi gereken nokta, izlerkitle çalışmalarının genellikle televizyon izleyicilerine yoğunlaşmış olmasıdır ancak internet gazetesi haberleri üzerine yapılan bu araştırmada da görüşmelerin kadın cinayeti haberlerine odaklanmasını sağlamak için benzer bir yöntem takip edilmiş ve araştırma problemlerini en iyi şekilde temsil ettiği düşünülen üç haber seçilerek, görüşmelerde bu haberler üzerinden sorular sorularak katılımcıların düşünceleri ve yorumları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Nitel içerik analizinin araştırma evrenini Türkiye'deki internet gazetelerinde yayınlanan kadın cinayeti haberleri oluşturmaktadır. Web sayfalarının geniş ve dinamik bir içeriğe sahip olmasından dolayı, mevcut sayfaların tümü analiz edilememekte ve toplam site sayısı bilinmediğinden rastgele örnekleme mümkün olmamaktadır (Herring, 2004). Bu açıdan araştırmada incelenecek internet gazeteleri, Türkiye’de en sık ziyaret edilenler arasından seçilmiştir. Nitel içerik analizinin örneklemini alexa.com sitesinin 2018 Nisan ayı¹⁵ verilerine göre, Türkiye’de en sık ziyaret edilen on internet sitesi arasında bulunan haber7.com, sabah.com.tr ve ensonhaber.com sitelerinde yayınlanan kadın cinayeti haberleri oluşturmaktadır. İncelenecek içeriklerin sınırlandırılması amacıyla, 1 Ocak 2018 ve 31 Mart 2018 tarihleri arasında üç aylık bir zaman dilimi belirlenmiştir. Ayrıca, internet gazetelerinde yer alan köşe yazıları, videolar ve foto galeriler araştırma kapsamına dahil edilmemiş, ancak fotoğraflar haberler içerisinde bütünlük sağlayan bir öge olarak araştırma kapsamına alınmıştır. Bunun yanında, incelenecek internet gazeteleri seçilirken yayın politikalarının ve ideolojilerinin benzerlikleri veya farklılığının dikkate alınmadığını, bunun sebebinin ise araştırmanın güvenilirliği açısından tek araştırmacı tarafından yapılan bu şekilde bir kodlamanın tartışmalı bulunabileceği olduğunu belirtmek gerekir.

Bahsi geçen sitelerde nitel içerik analiziyle incelenen haberler arasında, bir haberin araştırma kapsamına alınması için birtakım kriterler belirlenmiştir. Öncelikle, mağdurun 15 yaşından büyük olduğu haberler araştırma kapsamına alınmıştır; bu yaş sınırı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”nda (2015, s. 52) kullanılmıştır. Ancak bahsi geçen araştırmanın aksine, araştırmamızda haberlerdeki mağdurların yaşıyla ilgili bir üst sınır belirlenmemiştir. İkinci olarak intihar mı yoksa cinayet mi olduğu henüz bilinmeyen şüpheli ölümler, haberde ölümün bir intihar vakası olduğunun belirtilmemesi koşuluyla araştırma kapsamına dahil edilmiş ve ilgili kategorilerde bu şekilde kodlanmıştır. Nitekim Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun veri raporlarında ve şiddetten ölen

¹⁵ Bahsedilen sitenin verileri sürekli güncellenmektedir, dolayısıyla herhangi bir zamanda aynı sonuç elde edilemeyebilir. Araştırma kapsamında incelenecek verileri elde etmek amacıyla nisan ayı için ilk on site arasında bulunan haber sitelerine bakılmış ve önceki üç ay bu siteler üzerinde araştırmanın yapılacağı zaman aralığı olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Alexa.com “Top Sites In Turkey” sıralamasında, en sık ziyaret edilen siteleri sıralarken haber sitesi, arama motoru, alışveriş sitesi vb. ayrımlar yapılmamaktadır. Dolayısıyla nitel içerik çözümlemesinin yapıldığı internet gazetelerinin, Türkiye’de en sık ziyaret edilen on internet sitesinden hangilerinin internet gazetesi olduğuna bakılarak seçildiği belirtilmelidir.

kadınların anısına oluşturulan dijital bir anıt olan anıtsayac.com sitesinde şüpheli ölümler, olay aydınlatılınca kadar kadın cinayetleri olgusu içerisinde değerlendirilmektedir.

Araştırmanın derinlemesine görüşme yapılan katılımcılar evrenini ise internet gazetesi okuyucuları oluşturmaktadır. İnternet gazeteciliğinde yer alan kadın cinayeti haberleri hakkında görüşülen katılımcı örnekleminin seçiminde yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve sosyo-demografik özellikler gibi değişkenler dikkate alınmıştır. Katılımcıların çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi, farklı grupların kadın cinayeti haberlerini değerlendirişi hakkında benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkartmaktadır. Katılımcılara ait demografik veriler, yaş ve cinsiyete göre gruplanarak Tablo 3.1’de gösterilmiştir:

Tablo 3.1. *Katılımcıların demografik verileri*

Katılımcı No.	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Meslek	Medeni Durum
1	26	Kadın	Yüksek lisans	İş geliştirme uzmanı	Bekar
2	27	Kadın	Lisans	Mühendis	Bekar
3	30	Kadın	Lisans	Avukat	Evli (çocuğu yok)
4	35	Kadın	Yüksek lisans	Proje uzmanı	Evli (bir çocuğu var)
5	22	Erkek	Lise terk	İşçi	Bekar
6	23	Erkek	Ön lisans	Makine tasarımcısı	Bekar
7	27	Erkek	Lisans	Satış danışmanı	Bekar
8	31	Erkek	Yüksek lisans	Yazılımcı	Bekar
9	40	Kadın	Lisans	Serbest meslek	Bekar
10	41	Kadın	İlkokul	Ev hanımı	Evli (bir çocuğu var)
11	51	Kadın	İlkokul	Ev hanımı	Evli (iki çocuğu var)
12	35	Erkek	Ön lisans	Gazeteci	Bekar
13	36	Erkek	Ön lisans	Kamu çalışanı	Bekar
14	42	Erkek	İlkokul	İşçi	Evli (bir çocuğu var)
15	54	Erkek	Lise	Emekli	Evli (bir çocuğu var)
16	55	Kadın	Ön lisans	Emekli	Evli (bir çocuğu var)
17	57	Kadın	Lisans	Emekli	Evli (bir çocuğu var)
18	59	Kadın	Lise terk	Network-Serbest	Evli (iki çocuğu var)
19	61	Kadın	Lise	Ev hanımı	Bekar (boşanmış)
20	58	Erkek	İlkokul	Emekli	Evli (bir çocuğu var)
21	61	Erkek	Lise	Emekli	Evli (iki çocuğu var)
22	69	Erkek	Lisans	Emekli	Evli (bir çocuğu var)

Araştırmanın örnekleme yöntemi olasılığa dayalı olmayan örneklem seçim tekniklerinden biri olan amaçsal örneklem seçim tekniğidir ve bu teknik, araştırmanın amaçları bağlamında evreni en iyi temsil ettiği düşünülen örneklemin seçimine dayanmaktadır. Neuman (2014, s. 323) bir araştırmacının, özelleşmiş bir nüfusun üyelerini seçmek için amaca yönelik örnekleme kullanabileceğini söylemektedir. Araştırmada hem nitel içerik analizine tabi tutulan haberlerin seçimi hem derinlemesine görüşmelerin yapılacağı katılımcıların seçimi hem de katılımcılara okutulacak haberlerin seçimi bu şekilde yapılmıştır. Katılımcılar, internetten haber okuyan bireyler olmaları açısından özelleşmiş bir nüfusu temsil etmektedir. Ancak yine de bu örnekleme yönteminde araştırmacı, seçilen örnek olayların nüfusu temsil edip etmediğini hiçbir zaman bilememektedir (agk., s. 322). Dolayısıyla, araştırmanın bulgularının bütün internet gazetesi okuyucularına genellenmesi söz konusu değildir ve böyle bir amaç güdülmemektedir.

3.3. Araştırma Verilerinin Toplanması

Nitel içerik çözümlemesinde incelenecek haberlerin toplanması için, ensonhaber.com, haber7.com ve sabah.com sitelerinin arşivleri, 1 Ocak 2018 ve 31 Mart 2018 tarih aralıklarını kapsayacak şekilde taranmıştır. Kadın cinayetleriyle ilgili elde edilen haberler tek tek okunarak, araştırma kapsamı içinde yer alıp almayacağı belirlenmiştir. Ensonhaber.com sitesinden 23 haber, sabah.com sitesinden 47 haber ve haber7.com sitesinden 52 haber olmak üzere toplam 122 haber araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Derinlemesine görüşmelerde ise veriler, bir soru çizelgesi (bkz. EK 1) ve içerik analizi kapsamında yer alan internet gazetelerinden, araştırma konusuyla ilgili olarak seçilen birer haber (bkz. EK2, EK3 ve EK 4) aracılığıyla toplanmıştır. Bu haberler katılımcılara okutulmuş ve soru çizelgesinde yer alan sorular katılımcılara yöneltilerek görüşmeler yürütülmüştür. Soru çizelgesinde birinci bölüm katılımcıyı tanımak ve demografik bilgiler elde etmeye yönelik olarak yaş, öğrenim durumu, meslek ve medeni durum hakkında sorulardan, ikinci bölüm katılımcıların internet kullanım alışkanlıkları ve internetten haber okuma alışkanlıkları üzerine sorulardan, üçüncü bölüm katılımcıların kadın cinayetleri üzerine genel düşüncelerini anlamak amaçlı sorulardan ve son bölüm katılımcıların kadın cinayeti haberleri üzerine düşüncelerini anlamak amaçlı sorulardan oluşmaktadır. Hem soru çizelgesinin oluşturulması hem de katılımcılara okutulacak haberlerin seçimi nitel içerik analizinin sonuçlarına dayanmaktadır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. İnternet Gazetelerinde Yer Alan Kadın Cinayeti Haberlerinin Nitel İçerik Çözümlemesi

Araştırmada üç haber sitesinden üç aylık sürede toplam 122 haber elde edilmiş, bu haberler çeşitli kategorilere göre analiz edilmiştir. Analizde Nvivo 12 Pro programı kullanılmıştır. İncelenen haberlerin araştırma kapsamına alınmasında en önemli etken, haberin yayınlandığı sitenin araştırma kapsamında olması ve haberin siteye giriş tarihinin araştırmada belirtilen zaman dilimi içerisinde yer almasıdır.

Araştırma kapsamında haber toplanan internet gazetelerinden ensonhaber.com sitesi, herhangi bir basılı gazeteden veya televizyon kanalından bağımsız olarak yayın yapmaktadır. Haber7.com ve sabah.com siteleri ise yaygın medya kanallarına (televizyon ve gazete) bağlı olarak, ait oldukları medya grupları bünyesinde yayın yapmaktadır. Her üç gazetenin de ana sayfaları yoğun bir görsel içerik barındırmaktadır. İnternet gazetelerinin diğer özellikleri ise şöyledir:

Ensonhaber.com: Sloganı “Son dakika haberleri Türkiye’nin haber sitesinde. Taraftar değil haberciyiz” olan ensonhaber.com sitesinin ana sayfasında “son dakika, spor, video, sağlık, kadın, otomobil, teknoloji, biyografi, seyahat” sekmeleri bulunmaktadır. Bunun yanında gündem, üçüncü sayfa, medya, iç haber, yaşam, emlak, magazin, ipucu, politika, ekonomi, tarih, dünya, eğitim gibi toplam yirmi dört başlık içeren bir tüm haberler sekmesi bulunmaktadır. Sitenin ana sayfasında gündeme dair son haberlerin yer aldığı bölümün altında numaralandırılmış bir manşetler bölümü vardır. Sayfanın altına doğru indikçe başka bir haberler sekmesi, spor haberleri, foto galeri ve video galeriler, devamında ise sırasıyla magazin, kadın, biyografi ve ekopara başlıkları bulunmaktadır.

Haber7.com: Sitenin ana sayfasında herhangi bir slogan ve tanıtıma rastlanmamakla birlikte, ana sayfada “son dakika, gündem, spor, ekonomi, dünya, emlak, otomobil, siyaset” sekmeleri bulunmaktadır. Ensonhaber.com sitesine benzer şekilde, numaralandırılmış ve otomatik olarak akan bir manşetler bölümü bu sitede de yer almaktadır. Sayfanın altına doğru inildikçe “ikinci manşet, multimedya, gazeteler, öne çıkan haberler, spor, ekonomi, ülkede bugün” başlıkları yer almaktadır.

Sabah.com: Sitenin ana sayfasında “son dakika, gündem, ekonomi, yaşam, sağlık, dünya seyahat, yazarlar” sekmeleri bulunmaktadır ve herhangi bir tanıtım veya slogan yoktur. Bu sekmelerin yanında, menü butonundan “haber, spor, ekonomi, hayatın içinden,

eğlence, multimedya, ekler ve bölgeler, yazarlar” kategorilerine ulaşılabilir. Sayfanın altına doğru inildikçe, diğer haber sitelerindeki gibi numaralandırılmış manşetler ve belli bir düzeni takip etmeyen çeşitli kategorilerden haber başlıkları ve resimleri yer almaktadır.

4.1.1. İncelenen haberlerle ilgili istatistik bilgileri

Araştırma kapsamında incelenen haberlere dair istatistik bilgileri “haberlerin haber sitelerine ve aylara göre dağılımı”, “haberlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı” ve “haberdeki olayın gerçekleşme yılı” alt kategorilerinden oluşmaktadır.

4.1.1.1. Haberlerin haber sitelerine ve aylara göre dağılımı

Araştırmada, üç aylık aralıkta toplam 122 haber incelenmiştir. Bu haberlerin 23 tanesi ensonhaber.com, 47 tanesi sabah.com ve 52 tanesi haber7.com sitesinden alınmıştır. İncelenen haberlerin haber sitelerine göre dağılımına bakıldığında kadın cinayeti haberlerine en çok yer veren platformun haber7.com sitesi olduğu görülmektedir. Bu durum üzerinde ulusal haberlerin yanında sitenin farklı kaynaklardan derlediği haberleri de barındıran bir yerel haberler bölümünün olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu noktada, araştırmada haberi hangi kaynağın ürettiğinin değil, haberin hangi platformda yayınlandığının baz alındığını belirtmek gerekir. Kadın cinayeti haberlerine en az yer veren haber sitesinin ise ensonhaber.com olduğu görülmektedir. Bunun nedeni ise, ensonhaber.com sitesinin, diğer iki haber sitesine göre daha fazla haber kategorisi barındırması olabilir.

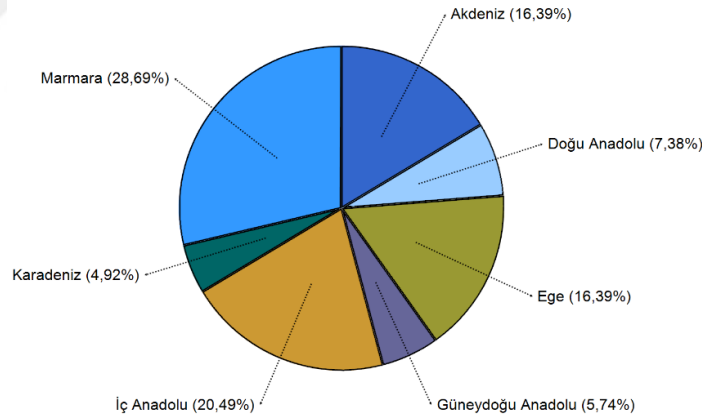
Haberlerin aylara göre dağılımına bakıldığında ise Ocak ayında 29, Şubat ayında 53 ve Mart ayında 40 haberin incelendiği görülmektedir. Ocak ayı için tüm haber sitelerinde toplanan haberler, diğer aylara göre daha azdır. Yine tüm haber sitelerinde, en çok haberin Şubat ayında yayınlandığı görülmektedir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu’nun verilerine göre Ocak ayında 28 (2018a), Şubat ayında 47 (2018b) ve Mart ayında 25 (2018c) kadın cinayeti işlenmiştir. Bu açıdan, Tablo 4.1’de görüldüğü gibi gazetelerde yayınlanan haber sayıları, kadın cinayeti vakalarının üç aya göre dağılımıyla paralellik göstermektedir.

Tablo 4. 1. *İncelenen haberlerin haber sitelerine ve aylara göre dağılımı*

Aylar/Haber siteleri	Ensonhaber.com	Sabah.com	Haber7.com	Toplam
Ocak	5	10	14	29
Şubat	10	20	23	53
Mart	8	17	15	40
Toplam	23	47	52	122

4.1.1.2. Haberlerin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

İncelenen 122 haber, olayın yaşandığı il merkezine bağlı olarak coğrafi bölgelere göre gruplandırılmıştır. Haberlerin coğrafi bölgelere göre dağılımında, 35 haberle Marmara Bölgesi'nin önde geldiği görülmektedir. Bu bölgeyi ise sırasıyla 25 haberle İç Anadolu Bölgesi, 20'şer haberle Akdeniz ve Ege Bölgeleri, 9 haberle Doğu Anadolu Bölgesi, 7 haberle Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve son olarak 6 haberle Karadeniz Bölgesi takip etmektedir. Haberlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı Şekil 4.1'de gösterilmiştir.

Şekil 4. 1. *İncelenen haberlerin coğrafi bölgelere göre dağılımı*

Kadın cinayetlerine dair son yıllara ait istatistiki veriler incelendiğinde, en çok olayın Marmara Bölgesi'nde yaşandığı görülmektedir (Uluyol ve Uluç, 2016; Erden ve Akdur, 2018; Hekimoğlu, 2018; Umut Vakfı, 2018). Bu durum üzerinde Marmara Bölgesi'nin Türkiye'nin en kalabalık ve kozmopolit bölgesi olmasının etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim Kaygusuz, Alkan ve Ökten'e (2015, s. 78) göre, nüfusu yoğun ve göç alan bölgelerde kadın cinayetlerinin daha görünür olması, kentleşme ve iletişim kanallarının yaygınlığına bağlı olarak beklenebilir bir durumdur.

4.1.1.3. Haberlerdeki Olayların Gerçekleşme Yılı

İncelenen haber sitelerinden toplanan haberler 2018 yılının ilk üç ayına ait olmakla birlikte, haberdeki olay geçmiş yıllarda gerçekleşmiş ancak bu olayda yeni bir gelişme meydana gelmesi sonucu, haber 2018 yılında tekrar gündeme gelmiş olabilmektedir. Bu açıdan, araştırmanın amaçları doğrultusunda, yeni bir gelişmeyi bildiren haberin internet sitesine giriş tarihinin 2018 yılının ilk üç ayına ait olması koşuluyla, bu tip haberler de inceleme kapsamına alınmıştır. Geçmiş yıllarda gerçekleşen olaylar hakkındaki yeni gelişmeleri bildiren haberlerin hepsinde, olayın arka planına dair bir paragraf bulunmaktadır.

İncelenen haberlerdeki olayların 99'u 2018 yılında, 13'ü 2017 yılında, 5'i 2016 yılında gerçekleşmiştir. 2015, 2014 ve 2012 yılında gerçekleşen birer olay ve 2003 yılında gerçekleşen iki olay vardır. Bu haberler, geçmiş yıllarda gerçekleşen olaylarla ilgili olarak faillerin yakalanması, failer için istenen cezanın belli olması veya mahkemede verdikleri ifadeler ile aldıkları cezalar gibi yasal gelişmeleri bildirmektedir. Bu duruma dava süreçlerinin uzaması, faili meçhul cinayetlerin ve şüpheli ölümlerin aydınlatılmasının zaman alması gibi faktörlerin sebep olduğu düşünülebilir.

4.1.2. Haberin temaları ve konumlandırma biçimi

Haberin temaları ve konumlandırma biçimi kategorisinde haberler “Haber başlıkları”, “Cinayetin işlenme nedeni”, “Öldürülme şekli”, “Eylemin konumlandırılma biçimi” ve “Kadın cinayetlerine atfedilen sıfatlar” alt kategorilerinde incelenmiştir. Haber başlıkları, internet gazetelerinin haberleri duyururken ziyaretçilerini artırmak yönündeki kaygıları açısından değerlendirilmiştir. Bunun yanında cinayetin işlenme sebebi ve öldürülme şekli olay hakkında bilgi sağlarken, eylemin konumlandırılma biçimi ve olaya atfedilen sıfatlar, internet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl nitelediği hakkında bilgi sağlamaktadır.

4.1.2.1. Haber başlıkları

Bu alt kategoride haber başlıklarının ziyaretçi sayısını artırmak amaçlı nasıl oluşturulduğu incelenmiştir. Bu açıdan haber başlıkları ilgi ve merak uyandırma (27 haber), şok etkisi yaratma (25 haber) ve şiddeti sergileme (21 haber) açısından değerlendirilmiş ve toplamda 73 haberin bu şekilde yazıldığı belirlenmiştir. Bu şekilde başlıkların en çok kullanıldığı site haber7.com, sonra sabah.com ve daha sonra

ensonhaber.com sitesidir ve haber sayılarının internet gazetelerine göre dağılımına bakıldığında bu sonuç normaldir.

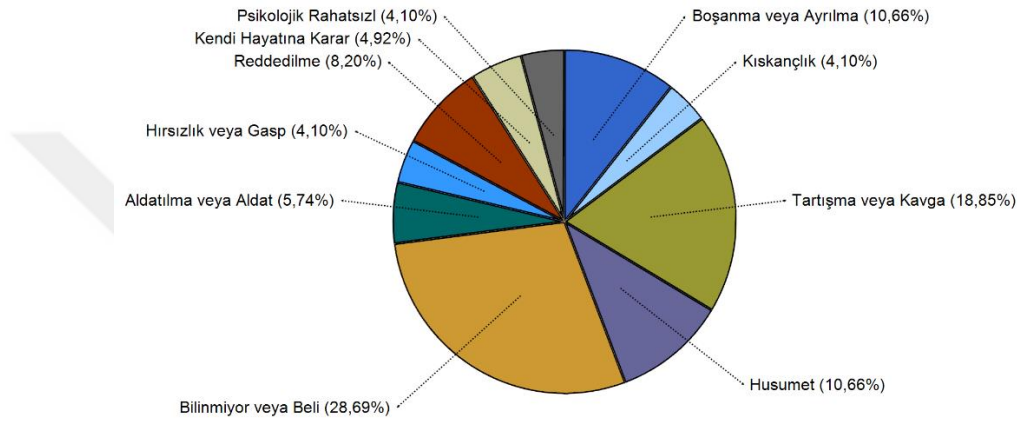
İlgi ve merak uyandırıcı başlıklara örnek olarak haber7.com sitesinde yer alan “Ataşehir’de esrarengiz ölüm: Çıplak bulundu!” başlığı ve mağdurun ölmeden önce söylediği “Kocam delirdi, beni bırak çocuklarımı kurtar” sözlerinin haber başlığı olarak sunulması örnek gösterilebilir. Bunun yanında ensonhaber.com sitesinde yer alan “Pavyonda çalışan eşini öldüren kocaya haksız tahrik indirimi” başlığı ve sabah.com sitesinde yer alan “21 yaşındaki genç kadın kocasından boşanmak isteyince...” başlığı da dikkat çekicidir. Bu şekildeki haber başlıkları örneklerde görüldüğü üzere, habere erotik bir çağrışım katmak, mağdurun çaresizliğini vurgulamak, mağduru suçlamak veya yarım cümlelerle bir cinayeti haber vermek şeklinde oluşturulmaktadır. Şok etkisi yaratmak isteyen haber başlıkları ise genelde “Bakın neden öldürmüş!”, “Şok sözler”, “Dehşet manzara”, “Kan donduran olay”, “Korkunç haber” gibi ifadelerle duyurulmaktadır. Dikkat çekici başlıklardan biri haber7.com sitesindeki “Böyle vahşet olamaz! 74 yaşındaki nineye...” şeklinde oluşturulmuştur ve haberin içeriğinde mağdurun tecavüze uğraması ve bıçaklanarak öldürülmesi anlatılmaktadır. Haber başlığı cümleyi yarım bırakarak bu durumu hem kınamakta hem de alaycı bir dil kullanmakta ve erotik bir çağrışımla duyurmaktadır.

Son olarak şiddeti sergileyen başlıklara haber7.com sitesindeki “Kırgız kadına vahşet! Boğdular, ezdiler...” başlığı, ensonhaber.com sitesindeki “Eşini sokak ortasında boğazından bıçakladı” başlığı ve sabah.com sitesindeki “Dedikodu yapmasın diye yaşlı kadını baltayla öldürüp boğazını kesmişler” başlığı örnek gösterilebilir. Görüldüğü gibi bu ifadeler şiddeti açıkça tasvir etmektedir. Gökulu ve Hosta (2013, s. 1847) bu tarz ifadelerin hem gazetecilik etiğine uymadığını hem de olay aktarılırken ikinci bir sözel şiddet eylemi yarattığını söylemektedir. Dolayısıyla kadın cinayetleri haberlerinin başlıkları oluşturulurken haberin ziyaretçiler tarafından okunmasını sağlamak amacıyla erotik çağrışımlara, yarım cümlelere, merak unsuruna, mağdurun itibarını zedeleyen söylemlere ve şiddetin ilgi çekici olduğu düşüncesine başvurulduğu söylenebilmektedir.

4.1.2.2. Cinayetin işlenme nedeni

Araştırmada incelenen haberlerden 35 haberde cinayetin sebebi bilinmemekte veya bu konuda herhangi bir bilgi verilmemektedir. Özellikle faili meçhul cinayetler ve şüpheli ölümler bu kodlamaya dahil edilmiştir. Sonraki en yaygın cinayet sebebi ise 23 haberle

tartışma veya kavgadır. Bu kodlamaya ise “bilinmeyen bir sebeple tartıştı” veya neden belirtilmeden “aralarında tartışma çıktı”, “tartışma kavgaya dönüştü”, “tartıştığı eşini öldürdü” gibi ifadelerle sahip olan haberler dahil edilmiştir. 13 haberde ise tartışma ve kavgaların kadının boşanmak veya ayrılmak istemesi nedeniyle çıktığı belirtilmiş ve bu haberler sonraki en yaygın cinayet sebebi olan boşanma ve ayrılma talebi olarak kodlanmıştır. Haberlerin cinayetlerin işlenme nedenine göre dağılımı, Şekil 4.2’de gösterilmiştir.

Şekil 4. 2. Haberlerin cinayetin işlenme sebeplerine göre dağılımı

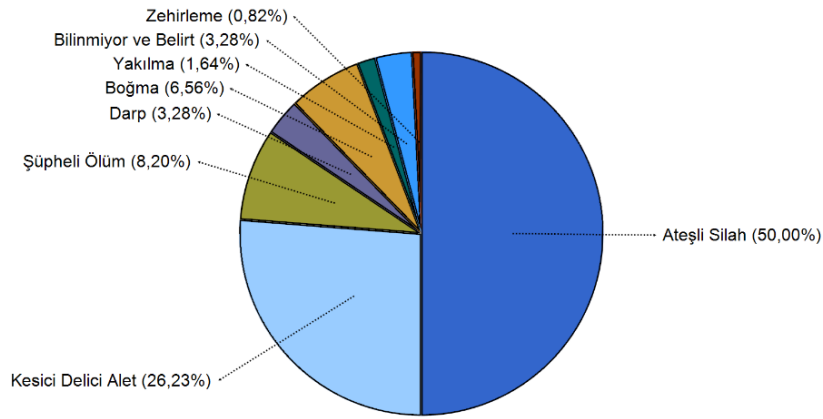
Boşanma ve ayrılma talebi kadar yaygın olan cinayet sebebi ise 13 haberde husumet olarak görünmektedir. Bu kodlamaya “aralarında husumet bulunan” şeklindeki ifadelerle sahip olan veya miras, parasal konularda anlaşmazlık çıkması, hakkında dedikodu yapma, eleştirme, aile içi konularda anlaşmazlık yaşama gibi durumlar olduğu belirtilen haberler dahil edilmiştir. Beşinci olarak en yaygın cinayet sebebi 10 haberle reddedilmedir ve boşanma/ayrılma aşamasında erkeğin konuşma veya barışma isteğinin reddedilmesinden kaynaklı olarak gerçekleşen cinayetler bu şekilde kodlanmıştır. Aldatılma veya aldatılma şüphesi (7 haber), kendi hayatına karar verme isteği (6 haber) ve kıskançlık (5 haber) sırasıyla reddedilmeden sonraki en yaygın cinayet sebepleridir. Kıskançlık kadar yaygın olan diğer cinayet sebepleri ise mağdurun mal varlığına yönelik olarak gerçekleştirilen hırsızlık ve gasp (5 haber) ve failin psikolojik rahatsızlığı (5 haber) olarak kodlanmıştır.

Bu noktada özellikle boşanma ve ayrılma talebi, reddedilme, aldatılma veya aldatılma şüphesi, kendi hayatına karar verme isteği ve kıskançlık, alanyazında kültür faktörüyle desteklenen patolojik bir sahiplenme güdüsüyle (Kolburan, 2018, s. 197), toplumsal kriz halinin bireysel travmalara dönüşümüyle (Yıldırım, 2018, s. 15) veya

kadınların modernleşmeyle birlikte geleneksel kurallardan kopmasının yarattığı çatışmalarla (Çetin, 2015, s. 354) açıklanmaktadır. Sonuçta bu nedenlerin erkeğin kadının hayatı üzerinde kurduğu tahakkümü tehdit etmesi veya kaldırması nedeniyle yaygın olarak karşılaşılan sebepler olduğu görülmektedir. Haberlerde, bir haber hariç, “namus” veya “namus cinayeti” kelimelerinin kullanılmadığı veya cinayet sebepleri arasında gösterilmediği belirlenmiştir ve bu durum ataerkil söylemlerden uzak durulması açısından olumlu bir durumdur. Ancak Türkiye’de namus hakkındaki tanımlara (Sirman, 2006; KAMER, 2011) ve hangi davranışların namusa aykırı olarak değerlendirildiğine (Kardam, 2005) bakıldığında yukarıda sayılan cinayet sebeplerinin bu davranışlardan olduğu görülmektedir.

4.1.2.3. Öldürülme şekli

Cinayetlerin sebeplerinden sonra cinayetin nasıl işlendiğine bakıldığında 122 haberden yarısında ateşli silah (61 haber) ve daha sonra kesici-delici alet kullanıldığı (32 haber) görülmektedir. Kesici-delici aletler (örneğin bıçak, keser, balta) neredeyse her evde bulunan ve en kolay ulaşılan aletler olmakla birlikte, ateşli silahların (örneğin tabanca, pompalı tüfek, av tüfeği) kullanımı bu aletlerden bile yaygındır. Kadın cinayetlerinin sebepleri araştırmalar arasında farklılık gösterse bile, en çok kullanılan cinayet aletinin ateşli silah olduğu birden çok araştırmada tespit edilmiştir (Uluyol ve Uluç, 2016; Toprak ve Ersoy, 2017; Erden ve Akdur, 2018; Hekimoğlu, 2018; Umut Vakfı, 2018; Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2019). Bu durum özellikle bireysel silahlanmanın kolaylığı ve yaygınlığı konusuna dikkat çekmektedir. Haberlerin kullanılan cinayet aletine göre dağılımı Şekil 4.3’de gösterilmiştir.

Şekil 4. 3. Haberlerin kullanılan cinayet aletine göre dağılımı

Ateşli silahlar ve kesici-delici aletlerden sonra üçüncü sırada 10 haberle şüpheli ölümler gelmektedir. Bu noktada, intihar mı yoksa cinayet mi olduğu hakkında şüphe olduğunu bildiren veya herhangi bir bilgi vermeden “ölü bulundu” şeklinde ifadeler içeren haberlerin bu şekilde kodlandığını belirtmek gerekir. Diğer yandan, cinayet olduğu belirtilen ancak kullanılan cinayet aleti hakkında bilgi vermeyen 4 haber ise bilinmiyor ve belirtilmemiş olarak kodlanmıştır. Kadın cinayetlerinin diğer gerçekleşme şekillerine bakıldığında sırasıyla boğma (8 haber), darp (4 haber), yakılma (2 haber) ve zehirlleme (1 haber) olduğu görülmektedir.

4.1.2.4. Eylemin konumlandırılma biçimi

İnternet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl duyurduğu hakkındaki bu alt kategori, failin mi yoksa maktulün mü öne çıkarıldığını tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. Üç haber sitesinde de eylemin faili işaret edecek biçimde “öldürdü/öldürmüştü” olarak ifade edildiği görülmektedir. Bundan sonra en sık karşılaşılan ifade biçimleri ise değişiklik göstermektedir. Ensonhaber.com sitesinde ikinci olarak en sık karşılaşılan başlığın ateşli silah kullanıldığını vurgulayacak şekilde, yine faili işaret ederek “ateş etti/ateş açtı/vurdu” olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada ise faili meçhul veya şüpheli bir ölümü vurgulayan ve mağduru işaret eden “cesedi bulundu” ifadesi, daha sonra da yine mağduru işaret eden “öldürüldü/öldürülmüştü” ve “hayatını kaybetti” ifadeleri gelmektedir. Son sırada da faili işaret eden ve yine kullanılan cinayet aletini vurgulayan “bıçakladı” ifadesi yer almaktadır. Failin eylemlerini betimleyen 19 ifade, mağduru işaret eden 4 ifade bulunmaktadır. Ensonhaber.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 2. *Ensonhaber.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi*

Eylemin konumlandırılma biçimi (ensonhaber.com)	Haber sayısı
Öldürdü/Öldürmüş	16
Ateş Etti/Ateş Açtı/Vurdu	2
Cesedi Bulundu	2
Öldürüldü/Öldürülmüş	1
Hayatını Kaybetti	1
Bıçakladı	1
Toplam	23

Haber7.com sitesinde en sık karşılaşılan ikinci ifade biçimi mağduru işaret eden “öldürüldü/öldürülmüş” ifadesidir. Daha sonra yine mağdura yönelik “cesedi bulundu” ve “ölü bulundu” ifadeleri gelmektedir. Haber7.com sitesinde de kullanılan cinayet aletine işaret eden “ateş etti/ateş açtı/vurdu” ve “kurşun yağdırdı” gibi ifadelere rastlanmaktadır. Diğer ifade biçimleri ise çoğunlukla öldü, bıçaklandı, vuruldu gibi mağduru işaret eden ifadelerden oluşmaktadır. Failin eylemini betimleyen 24 ifade ve mağduru işaret eden 28 ifade bulunmaktadır. Haber7.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi Tablo 4.3’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 3. *Haber7.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi*

Eylemin konumlandırılma biçimi (haber7.com)	Haber sayısı
Öldürdü/Öldürmüş	18
Öldürüldü/Öldürülmüş	10
Cesedi Bulundu	7
Ölü Bulundu	5
Ateş Etti/Ateş Açtı/Vurdu	2
Hayatını Kaybetti	2
Kurşun Yağdırdı	2
Diğer	6
Toplam	52

Sabah.com sitesinin ise cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi Tablo 4.4’de gösterilmiştir. Sabah.com sitesinde ikinci sırada “öldürüldü/öldürülmüş” ifadesi gelmekte ve bunu “cesedi bulundu” ve “kurşun yağdırdı” ifadeleri izlemektedir. Diğer ifade biçimleri ise ölü bulundu, vuruldu, katledildi gibi mağduru işaret eden ifadeler ve katletti,

bıçakladı gibi faili işaret eden ifadeler olarak tespit edilmiştir. Failin eylemini betimleyen 31 ifade ve mağdura işaret eden 16 ifade bulunmaktadır.

Tablo 4. 4. *Sabah.com sitesinin cinayet eylemlerini konumlandırma biçimi*

Eylemin konumlandırılma biçimi (sabah.com)	Haber sayısı
Öldürdü/Öldürmüş	25
Öldürüldü/Öldürülmüş	9
Cesedi Bulundu	4
Kurşun Yağdırdı	2
Diğer	7
Toplam	47

İncelenen üç sitenin kullandıkları ifadeler birlikte değerlendirildiğinde ensonhaber.com ve sabah.com sitelerinin açık bir farkla faili öne çıkardığı, haber7.com sitesinde ise mağdura işaret eden ifadelerin, faili öne çıkaran ifadelerden biraz daha fazla olduğu görülmektedir. Özellikle “öldürüldü” kavramı Sallan-Gül ve Altındal’a (2015, s. 179) göre cinayete kurban giden kadınların ölüm karşısındaki pasifliğini ve çaresizliğini vurgulamaktadır. Diğer yandan üç haber sitesinde de öldürme eyleminin nasıl gerçekleştiğini vurgulayan ifadelere (ateş etti, kurşun yağdırdı, bıçakladı) rastlanmaktadır. Bu noktada da “kurşun yağdırdı” gibi mecazi ifadelerin, öldürme eylemini soyutlayarak gerçekliğini gizlediği öne sürülebilir.

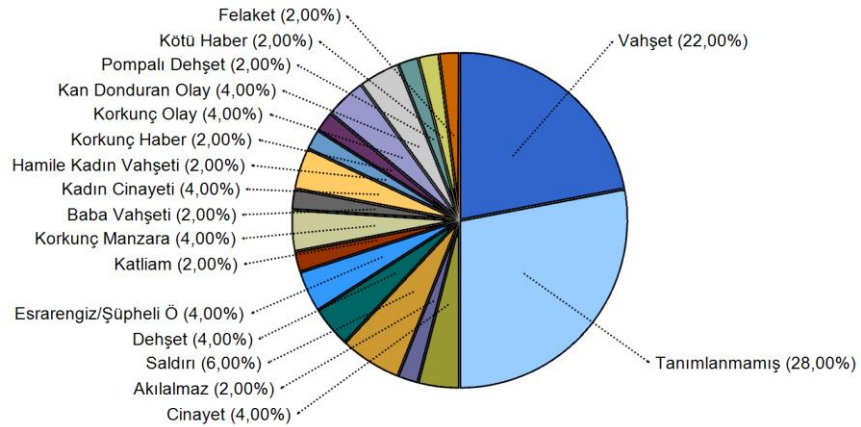
4.1.2.5. Kadın cinayetlerine atfedilen sıfatlar

İnternet gazetelerinin yaşanan olayları nasıl nitelediğine bakıldığında, 55 haberde herhangi bir sıfat kullanılmadığı, geri kalan haberlerde de en çok kullanılan nitelemenin “vahşet” olduğu görülmektedir. Vahşet kelimesi, yabaniliği ve insanlık dışı olmayı çağrıştırmakla birlikte, eylemin acımasızca ve herhangi bir empati duygusuna yer vermeden gerçekleştirildiğini de vurgulamaktadır. Kullanılan diğer nitelemelere bakıldığında dehşet, korkunç, kan donduran gibi korkuya yönelik nitelendirmelerin kullanıldığı görülmektedir. Ancak buradaki nokta, bu kelimelerin vahşet kelimesindeki gibi failin eylemine değil, diğer insanların üzerinde bıraktığı etkiye atıf yapmasıdır. İnternet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerine atfettiği sıfatlar Tablo 4.5’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 5. *İnternet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerine atfettiği sıfatlar*

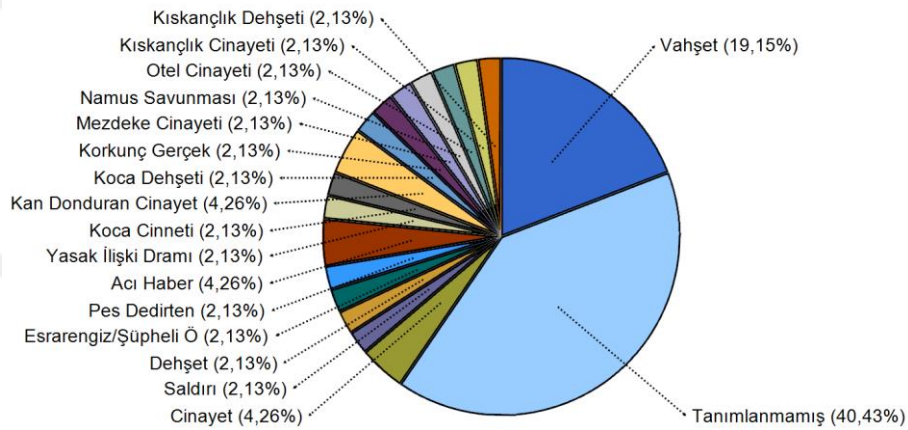
Haber Sitelerinde Kullanılan Sıfatlar	Haber Sayısı
Sıfat Kullanılmamış	54
Vahşet	20
Cinayet	5
Dehşet	5
Saldırı	4
Esrarengiz/Şüpheli Ölüm	3
Kadın Cinayeti	3
Kan Donduran Olay	3
Acı Haber	2
Korkunç Manzara	2
Kan Donduran Cinayet	2
Diğer	19
Toplam	122

Cinayetler için kullanılan sıfatlara her gazete için tek tek bakıldığında, üç gazete için de haberlerin büyük çoğunluğu için herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Bununla birlikte en az sıfat kullanan gazetenin ensonhaber.com sitesi olduğu görülmekte, herhangi bir sıfat atfedilmeyenlerin haricinde geri kalan haberlerde “cinayet, kadın cinayeti, dehşet” ifadelerine rastlanmaktadır. Haber7.com ve sabah.com sitelerinin kullandığı sıfatlar ise daha çok çeşitlilik göstermektedir ve Şekil 4.4’de ayrıntılı olarak görülmektedir.

Şekil 4. 4. *Haber7.com sitesinin cinayet olaylarına atfettiği sıfatlar*

Haber7.com sitesi, diğer sitelerde kullanılmayan kendine özgü tanımlamaları arasında “pompalı dehşet, hamile kadın vahşeti, baba vahşeti” ifadeleri dikkat çekmektedir. Bu tip ifadeler özellikle sadece dehşet, vahşet gibi sıfatlardan ayrı kodlanarak incelenmiştir çünkü cinayet aletine (pompalı tüfek), mağdura (hamile kadın) ve faile (baba) atıf yapmaktadır. Bu sıfatların kullanıldığı haberler boşanma arifesinde olduğu eşini ve kızını pompalı tüfekle öldürüp intihar eden bir şahsa, hırsızlık ve gasp amacıyla boğularak öldürülen hamile bir kadına ve tartıştığı gelinini öldüren bir kayınpedere aittir. Yaşanan olayların bu şekilde tanımlanması, olayın sadece bir kısmını açıklayarak geri kalan kısmı hakkında merak uyandırmaktadır. Benzer bir şekilde sabah.com sitesinde de kendine özgü başlıklara rastlanmıştır. Sabah.com sitesinin kadın cinayeti olaylarına atfettiği sıfatlar Şekil 4.5’de gösterilmiştir.

Şekil 4. 5. Sabah.com sitesinin cinayet olaylarına atfettiği sıfatlar

Sabah.com sitesinde “otel cinayeti, namus savunması, mezdeke cinayeti, yasak ilişki dramı” ifadeleri dikkat çekmektedir. Sitenin otel cinayeti olarak adlandırdığı olay, bir şahsın boşanma sürecinde olduğu eşini bir erkekle otele girerken görüp öldürmesidir. Namus savunmasıyla ise boşanma aşamasında olduğu eşini aldatılma bahanesiyle öldüren bir şahsın mahkemede verdiği ifade ve mağdurun avukatının buna tepkisi anlatılmaktadır. Bu iki başlıkta da aldatılma olayı mecaz ve imalarla ifade edilmekte, diğer yandan cinayetlerin nedenine (namus) atıf yapmaktadır.

Mezdeke cinayeti ve yasak ilişki dramı nitelendirmeleri ise, kadın cinayetlerinin magazinsel olarak sunulması hakkında iyi bir örnek olarak görünmektedir. Mezdeke cinayeti haberi, bahsi geçen dans grubundan bir dansçının faili meçhul bir cinayete kurban gitmesini anlatmaktadır. Burada işlenen cinayetin dans grubunun adıyla birlikte

anılması, haberin dikkat çekiciliğini artırmakta ayrıca bir suç vakasından ziyade, bir magazin olayı gibi yansıtmaktadır. Yasak ilişki dramı haberi ise eşinin kendisini kuzeniyle aldattığı bahanesiyle kuzenini yaralayan, eşini öldüren sonra da intihar eden bir şahsa aittir. Özellikle televizyon dizilerinde popüler bir konu olan yasak aşk, burada hem cinayetin nedenini belirtmekte hem de haberin bir senaryo gibi sunumuna neden olmaktadır. Sonuç olarak tüm bu sıfatlar ve nitelendirmelerde ilgi çekme ve merak uyandırma unsurunun ön planda olduğu görülmektedir. Vahşet, cinayet, dehşet, korkunç gibi tek kelimelik sıfatlardan ziyade, olayların kötü yanları magazinsel yanlarıyla harmanlanmakta ve özellikle mağdurlar birer cinayet kurbanından ziyade ilgi çekici birer figür olarak sunulmaktadır.

4.1.3. İnternet gazetelerinde mağdurun konumlandırılma biçimi

İnternet gazetelerinde mağdurun nasıl sunulduğu ve ne şekilde konumlandırıldığını araştıran bu kategori, “mağdurun yaş aralığı”, “mağdurun birliktelik durumu” ve “mağdura atfedilen sıfatlar” alt kategorilerinden oluşmaktadır.

4.1.3.1. Mağdurun yaş aralığı

İncelenen haberlerdeki mağdurların yaşına yönelik bulgular, dokuz yaş aralığında toplanmıştır. Haberlerin 34’ünde yaşa dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Geri kalan haberlerde, mağdurların yaş aralığı Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 6. *İncelenen haberlerdeki mağdurların yaş aralığı*

Yaş aralığı	Haber sayısı
Bilinmiyor veya belirtilmemiş	34
18 yaşından küçük	6
18-25	23
26-33	11
34-41	14
42-49	8
50-57	6
58-65	12
65+	8
Toplam	122

18 yaşından küçük aralığında, mağdurun 17 yaşında olduğu belirtilen 6 haber yer almaktadır. Mağdurların daha küçük yaşlarda olduğu haberlere rastlanmamış, çok küçük yaştaki bebeklere yönelik haberler ise kadın cinayeti kavramı içerisinde araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. 18 yaşından küçük olan ve 18 yaşından 41 yaşına kadar olan yaş aralıklarında toplam 54 haber bulunmakta, bu açıdan kadın cinayeti haberlerine daha çok genç yaştaki mağdurların konu oldukları ileri sürülebilmektedir. Genç kadınların öldürülme sebepleri genellikle boşanmak veya ayrılmak isteme, barışma isteğini reddetme, kıskançlık, aldatılma veya aldatılma şüphesidir. 65 yaş üstü kadınların öldürülme sebepleri ise genelde tartışma veya kavga, hırsızlık veya gasp olarak görülmektedir. Nitekim Toprak ve Ersoy (2017, s. 11) hırsızlık gibi amaçlarla işlenen cinayetler de özellikle elli yaş ve üstü grupta yoğunlaştığını belirtmektedir.

4.1.3.2. Mağdurun birliktelik durumu

İncelenen haberlerde, mağdurların birliktelik durumu altı grup altında toplanmıştır. 43 haberde mağdurun birliktelik durumuna dair herhangi bir yorum yapılmamış, bu durum mağdurun bekar olabileceği ya da birliktelik durumunun bilinmediği şeklinde kodlanmıştır. Bunun yanında sevgilisi olduğu belirtilen kadınlar da resmi olarak bekar sayıldığı için bu gruba dahil edilmiştir. Ancak özel olarak kadınların nişanlı veya imam nikahlı olduğu belirtilen haberler bu şekilde kodlanmıştır. Ayrıca boşanma veya ayrılma isteğinin dile getirildiği ancak açılmış bir davanın olup olmadığı belirtilmeyen haberler de evli olarak kodlanmış, boşanma davası varsa veya eşlerin ayrı yaşadığı belirtilmişse bu şekilde kodlanmıştır. Mağdurların birliktelik durumu, Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

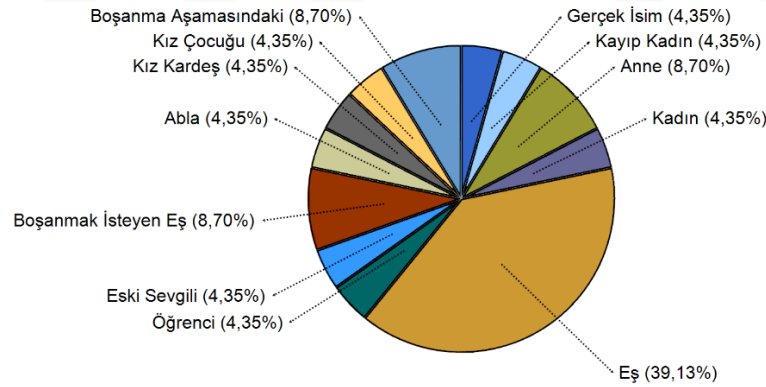
Tablo 4. 7. İncelenen haberlerdeki mağdurların birliktelik durumu

Mağdurların birliktelik durumu	Haber sayısı
Bekar veya belirtilmemiş	43
Evli	43
Boşanma aşamasında veya ayrı yaşıyor	23
Boşanmış	8
Nişanlı	3
İmam nikahlı	2
Toplam	122

Tablo 4.7.’de görüldüğü gibi bekar veya belirtilmemiş olarak kodlanan haberlerin ve evli olarak kodlanan haberlerin sayısı birbirine eşittir. Yaş aralıklarına göre 26-33 ve 34-41 yaş aralıklarının çoğu evli grubundayken, diğer yaş aralıklarının çoğunluğu bekar veya belirtilmemiş grubundadır. Evli, boşanma aşamasında veya ayrı yaşıyor, boşanmış grubundaki haberlerde cinayet sebebi genel olarak boşanma veya ayrılma talebi ve reddedilme olarak görünmektedir. Nişanlı ve imam nikahlı gruplarında ise genel olarak husumet sebepli cinayetler işlenmiştir. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti konusundaki araştırmaların sıkça tekrarladığı gibi genç yaştaki evli kadınların daha çok risk altında olduğu burada da görülmektedir.

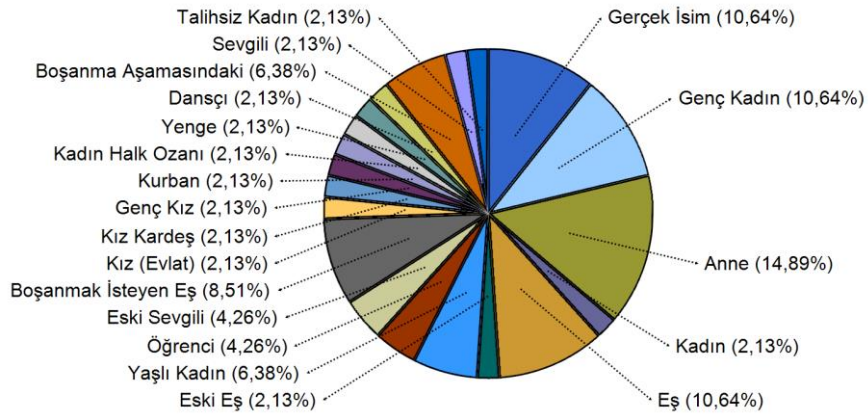
4.1.3.3. Mağdura atfedilen sıfatlar

Araştırmada incelenen 122 haberin 11’inde herhangi bir sıfat kullanılmadan sadece mağdurun isminin yer aldığı, geri kalan 111 haberde de 28 farklı sıfat kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunlar arasında en çok kullanılan sıfatlar sırasıyla “eş”, “anne”, “boşanmak isteyen eş” ve “boşanma aşamasındaki eş” ifadeleridir. Üç haber sitesinde de ortak olarak kullanılan bu sıfatların yanında haber sitelerini tek tek incelemek faydalı olacaktır.

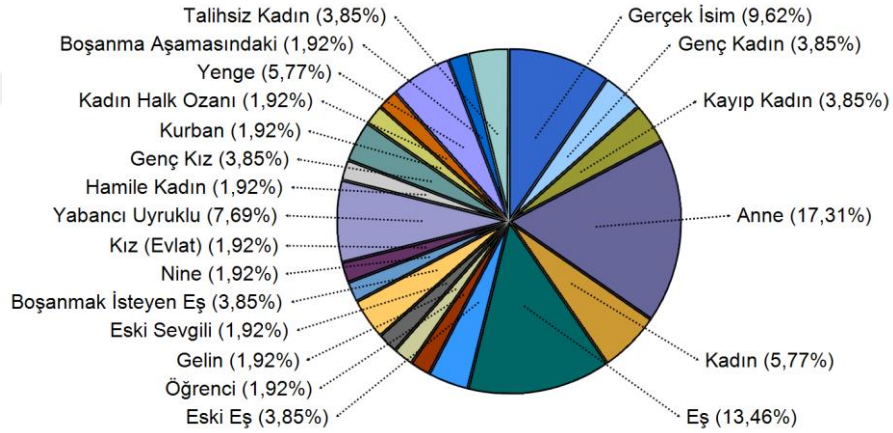
Şekil 4. 6. Ensonhaber.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar

Şekil 4.6 incelendiğinde ensonhaber.com sitesinde en çok mağdurların en çok “eş”, daha sonra “anne”, “boşanma aşamasındaki eş” ve “boşanmak isteyen eş” olarak anıldığı toplam 11 sıfat kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında akrabalığa atıf yapan kız kardeş ve abla, birlikteliğe atıf yapan eski sevgili ve cinsiyete atıf yapan kadın tanımlamaları da görülmektedir.

Şekil 4. 7. Sabah.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar

Şekil 4.7’de görüldüğü gibi Sabah.com sitesinde ise 47 haberde başta “anne”, “eş”, “genç kadın”, “boşanmak isteyen eş” ve “boşanma aşamasındaki eş” olmak üzere 19 sıfat tanımlanmıştır. Bunlardan sonra yaşlı kadın, eski sevgili ve öğrenci tanımlamaları gelmektedir.

Şekil 4. 8. Haber7.com sitesinde mağdurlar için kullanılan sıfatlar

Şekil 4.8 ise Haber7.com sitesinin mağdurlar için kullandığı sıfatları göstermektedir. Haber7.com sitesi, başta “anne”, “eş”, “yabancı uyrıklı kadın” ve “kadın” olmak üzere 52 haberde toplam 20 sıfat kullanılmıştır. Bunlardan sonra yenge, genç kız, talihsiz kadın, boşanmak isteyen eş, eski eş, genç kadın ve kayıp kadın tanımlamaları gelmektedir.

Sitedeki haber sayısı arttıkça, kullanılan sıfatların da çeşitlendiği görülmektedir. Üç gazetede ki haberlerde ortak olarak kullanılan sıfatlardan üçü (eş, boşanmak isteyen eş, boşanma aşamasındaki eş) mağdurları evlilik üzerinden konumlandırırken diğer sıfat (anne) ise annelik üzerinden konumlandırmakta; böylece kadının kendi başına bir özne olmaktan ziyade, diğer kişiye bağlı olarak tanımlanmasına neden olmaktadır. Ayrıca boşanmak isteme burada cinayetin bahanesi olarak sunulmaktadır. Bunlar haricindeki diğer tanımlamalara bakıldığında sabah.com sitesindeki haberlerde genç kadın ve yaşlı kadın gibi mağduru yaş ve cinsiyet üzerinden konumlandıran ve eski sevgili gibi birliktelik üzerinden konumlandıran sıfatların daha çok kullanıldığı görülmektedir. Haber7.com sitesindeki haberlerde ise mağdurları cinsiyet ve uyruk üzerinden konumlandıran sıfatlar daha çok kullanılmış; daha sonra akrabalık ve yaşa dair sıfatlara yer verilmiştir. Oysa ki kadının bir adı olduğunu unutmamak, onu eş, sevgili, kardeş diyerek bir erkek üzerinden tanımlamamak kadınları görünür kılmanın bir yoludur (Mater ve Çalışlar, 2007, s. 194).

4.1.4. İnternet gazetelerinde failin konumlandırılma biçimi

Mağdurlardan sonra, faillerin nasıl konumlandırıldığı belirlemek için oluşturulan bu kategoride “failin yakınlık derecesi”, “failin cinayet sonrasında durumu”, “faile atfedilen sıfatlar” incelenmiştir.

4.1.4.1. Failin yakınlık derecesi

İnternet gazetelerinde yer alan haberlerdeki faillerin, mağdurlarla olan ilişkilerine göre yedi yakınlık derecesi belirlenmiş, cinayeti kimin işlediği belli değilse faili meçhul olarak ve olayın intihar mı cinayet mi olduğu henüz aydınlatılmamışsa şüpheli ölüm olarak kodlanmıştır. Evli olarak kodlanan haberlerin yanında, boşanma aşamasında veya ayrı yaşıyor olarak kodlanan haberlerde de failin yakınlık derecesi (boşanma henüz gerçekleşmediği için) eş grubuna dahil edilmiştir. Faillerin mağdurlara yakınlık derecesi, Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 8. *Faillerin mağdurlara yakınlık derecesi*

Failin yakınlık derecesi	Haber sayısı
Eş	46
Faili meçhul	17
Akraba	16
Arkadaş veya Tanıdık	11
Şüpheli ölüm	10
Sevgili	9
Eski eş	7
Eski sevgili	4
Tanımadığı biri	2
Toplam	122

Tablo 4.8 incelendiğinde haberlerdeki mağdurların en çok eşleri tarafından öldürüldüğü görülmektedir. Bu bulgunun, konuyla ilgili yapılan diğer araştırmalarla uyuştuğunu (Yegen, 2014; Kaygusuz vd., 2015; Sallan-Gül ve Altındal, 2015; Seven vd., 2015; Erden ve Akdur, 2018; Hekimoğlu, 2018) ve “yakın partner cinayeti” kavramına neden ihtiyaç duyulduğunu gösterdiğini belirtmek gerekir. Bunun yanında faili meçhul, şüpheli ölüm ve tanımadığı biri haricinde kalan gruplara bakıldığında, kadınlara en çok zararın yakın çevresindeki ve tanıdığı kişiler tarafından geldiği tespiti doğrulanmaktadır. Haberlerdeki faillerin en çok eşler olmasında bir diğer dikkat edilecek nokta, aile içi şiddet konusunda yapılan çalışmaların önemidir.

Faillerin cinsiyeti konusuna gelince, şüpheli ölümler ve faili meçhul cinayetler haricinde faili tespit edilebilen cinayetlerin büyük bir çoğunluğunun erkekler tarafından işlendiği belirtilmelidir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetin daha çok “erkek şiddeti” olarak ortaya çıktığı burada da görülmektedir. Yalnızca bir haberde zehirlenerek öldürülen bir kadını görüncesinin hırsızlık amacıyla zehirlediği açıklanmıştır. Torunları tarafından öldürülen bir kadın hakkındaki haberde ise faillerin cinsiyeti konusunda çıkarım yapılabilecek bilgiler verilmemiştir. Son olarak, özellikle tartışmalı bir şekilde ayrılan ve eşleri tarafından tehdit edilen kadınların koruma veya uzaklaştırma kararı çıkarttığı 9 haberde belirtilmiş olup, kalan 113 haberde bu konuda herhangi bir bilgi yoktur.

4.1.4.2. Failin cinayet sonrası durumu

Haberlerdeki faillerin cinayeti işledikten sonraki durumuyla ilgili toplanan bilgilere bakıldığında, çoğunlukla yakalandığı veya teslim olduğu görülmektedir. Failleri tespit edilip tutuklanan veya polis tarafından aranan haberler ise sonraki grupları oluşturmaktadır. Tablo 4.9’da haberlerin, faillerin cinayet sonrasındaki durumuna göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4. 9. *Haberlerin failin cinayet sonrasındaki durumuna göre dağılımı*

Failin cinayet sonrası durumu	Haber sayısı
Yakalanan veya teslim olan	23
Tutuklu	21
Aranan	19
İntihar teşebbüsünde bulunan	18
Soruşturma aşamasında	15
Hapis cezası alan	10
Gözüaltına alınan	8
Bilinmiyor veya belirtilmemiş	8
Toplam	122

Faillerin cinayet eylemini gerçekleştirdikten sonra aynı cinayet aletiyle intihar teşebbüsünde bulunduğu 18 haberde göze çarpmaktadır. Bu durum genelde boşanma veya ayrılma kararı alan partnerleriyle tartışan, bu karardan partnerlerini vazgeçiremeyen erkeklerin olduğu haberlerde tespit edilmiştir. Bu haberler, ataerkilliğin ve namus kavramının hem erkekler hem de kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerini göstermek açısından önemlidir. Nitekim toplumda boşanmanın erkek açısından bir başarısızlık olarak görülmesi ve kadının boşandıktan veya ayrıldıktan sonra kendi hayatı üzerinde kararlar alma olasılığı, iki tarafında cezalandırılmasına yol açmaktadır.

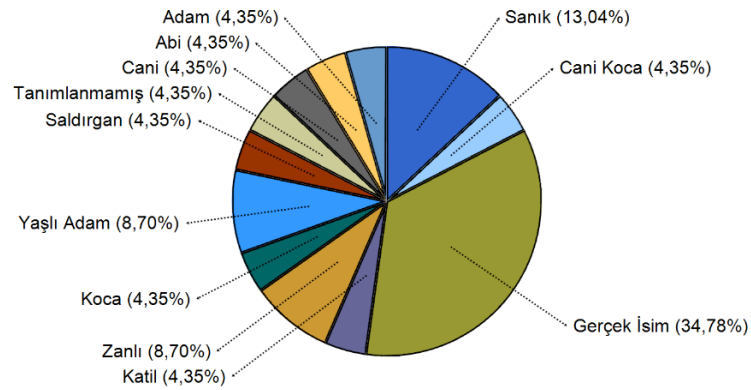
Failin hapis cezası aldığı tespit edilen on haberin beş tanesinde herhangi bir ceza indirimi söz konusu değilken, dört haberde haksız tahrik indirimi ve bir haberde haksız tahrikle birlikte iyi hal indirimi aldığı belirtilmiştir. Namus bahaneli cinayetlerde bu ceza indirimi sıkça söz konusu olmaktadır. Nitekim haksız tahrik indirimi alan faillerin, boşanma aşamasında oldukları eşlerini bir erkekle otele girerken gördükleri veya pavyonda/eğlence mekânında çalışmalarını sebebiyle öldürdükleri; başka bir haberde ise akrabaları tarafından fuhuş yaptığı düşünülen bir kadının öldürülmesi sonucu faillerin

haksız tahrik indirimi aldıkları belirtilmektedir. Bu noktada faillerin cinayet işledikten sonra intihar etmesinin veya mahkemeye çıkarıldıklarında ceza indirimi almasının üstüne basarak duyurulmasının, onları suçlu olduğu kadar mağdur olarak konumlandırabileceği de göz önüne alınmalıdır.

4.1.4.3. Faile atfedilen sıfatlar

İncelenen 122 haberin 34'ünde faillere herhangi bir sıfat atfedilmeden gerçek isimleriyle anıldıkları, 22 haberde ise (özellikle faili meçhul cinayetler ve şüpheli ölümler için) herhangi bir tanımlama yapılmadığı tespit edilmiştir. Geri kalan haberlerin çoğunda failler zanlı (10 haber), sanık (8 haber), katil (6 haber) ve şüpheli (5 haber) olarak anılmakta; yasal durumu betimleyen bu sıfatların haricinde özel bir sıfat atfedilmemektedir. Bu genel değerlendirmeden sonra haber sitelerini tek tek incelemek faydalı olacaktır.

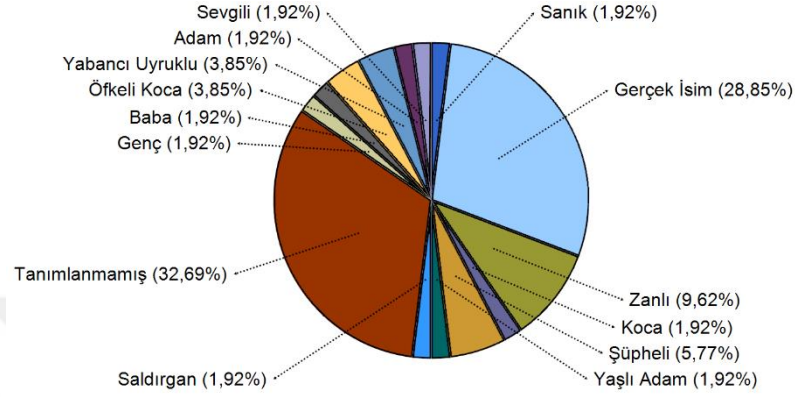
Ensonhaber.com sitesinde faillerin en çok gerçek isimle daha sonra ise sanık olarak anıldığı görülmektedir (Şekil 4.9). Bundan sonra ise yaşlı adam ve zanlı ifadeleri gelmektedir. Sitede 23 haberde toplam 10 sıfat kullanılmıştır. Kadına şiddet haberlerinde yaygın olarak kullanılan sıfatlardan (cani, cani koca gibi) bazılarının bu sitede de kullanıldığı, bunun yanında abi, saldırgan, koca ve katil ifadelerinin de kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 4. 9. Ensonhaber.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar

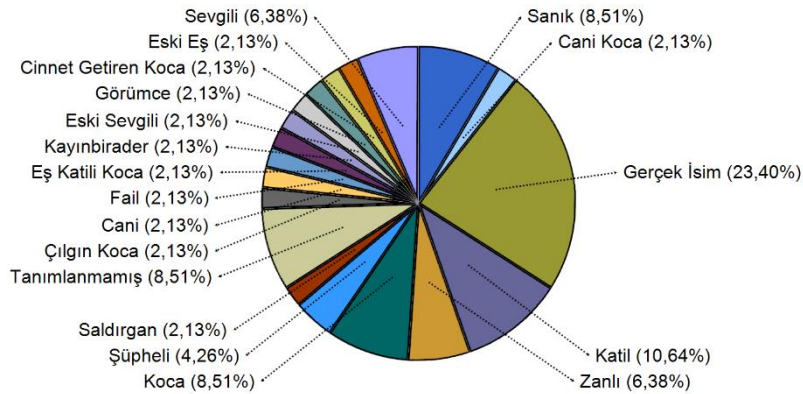
Haber7.com sitesinde ise daha çok faillerin herhangi bir sıfatla tanımlanmadığı, bundan sonra ise gerçek isimlerinin kullanıldığı görülmektedir (Şekil 4.10). Bunlardan sonra zanlı ve şüpheli ifadelerinin, daha sonra ise yine yaygın olarak kullanılan öfkeli

koca ifadesinin ve failin uyruğuna atıfla yabancı uyruklu ifadesinin kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca birlikteliğe atıf yapan sıfatlar (sevgili ve koca), akrabalığa atıf yapan sıfatlar (baba) ve yaşa atıf yapan sıfatlar (yaşlı adam ve genç) olduğu görülmektedir. Failler için 52 haberde toplam 12 sıfat kullanılmıştır.

Şekil 4. 10. Haber7.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar

Sabah.com sitesi ise 47 haberde toplam 17 sıfat kullanıldığı görülmektedir. Failler en çok gerçek ismiyle, daha sonra ise katil, koca, sanık, sevgili, zanlı ve şüpheli olarak anılmıştır (Şekil 4.11). Bunun yanında eski eş ve eski sevgili gibi sona eren bir birlikteliğe atıf yapan sıfatlar, görünce ve kayınbirader gibi akrabalığa atıf yapan sıfatlar görülmektedir. Cinnet getiren koca, eş katili koca, cani, çılgın koca, cani koca gibi nitelendirmelerin çokluğu bu site için dikkat çekmektedir.

Şekil 4. 11. Sabah.com sitesinde failler için kullanılan sıfatlar

Üç haber sitesinde de faillerin daha çok gerçek isimleri kullanılarak anılması, (mağdurların bu şekilde anıldığı haber sayısının 11 olduğu hatırlanırsa) dikkat çekmektedir. Mağdurlar için daha çok boşanma konusunu vurgulayan tanımlarla toplumdaki konumlarının öne çıkarılması söz konusuysa, failler için ise psikolojik durumunu yansıtacak tanımlamaların kullanıldığı (öfkeli, canı, çılgın) görülmektedir. Erol'a (2013, s. 201) göre, "canı koca" gibi tanımlamalar erkeğin kişisel ya da psikolojik olarak şiddete yatkınlığından ve rahatsızlıklarından dolayı şiddet uyguladığı anlamını yaratmaktadır. Bu durum, cinayetleri bir bakıma meşrulaştırmakta ve olayın suçunu içinde bulunan psikolojik duruma yüklemektedir. Ayrıca cinayet böylece bireyselleştirilmektedir. Kadın cinayetlerini bu şekilde toplumdan soyutlama, bireyselleştirme veya meşrulaştırma çabasının, aynı zamanda kelimenin suçlayıcı anlamıyla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece cinayet işleyen failler bir yandan kınanır ve ayıplanırken, diğer yandan aslında bunu sebepsiz yere yapmadıkları vurgulanmaktadır.

4.1.5. Haber fotoğraflarının analizi

Araştırma kapsamında incelenen 122 haber için ensonhaber.com sitesinde 23 haberde toplam 54 fotoğraf, sabah.com sitesinde 47 haberde toplam 84 fotoğraf ve haber7.com sitesinde 52 haberde toplam 73 fotoğraf kullanıldığı tespit edilmiştir. Haber sitelerinin kullandıkları fotoğraf sayıları Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 10. *Haber sitelerinin, incelenen haberlerde kullandıkları fotoğraf sayıları*

Fotoğraf sayısı	Ensonhaber.com	Sabah.com	Haber7.com
Fotoğraf kullanılmamış	-	1	1
1 adet	11	23	31
2 adet	5	12	18
3 adet	3	8	2
4 adet	1	2	-
5 adet	-	1	-
6 adet	1	-	-
7 adet	2	-	-
Toplam haber sayısı	23	47	52

Tablo 4.10 incelendiğinde haber sitelerinin genellikle tek fotoğraf kullandığı görülmektedir. Haber7.com sitesi en fazla 3 adet fotoğraf kullanırken, ensonhaber.com sitesi en fazla 7 adet fotoğraf kullanmıştır. Kullanılan fotoğraflar gerçek kişi fotoğrafı, olay yeri fotoğrafı, temsili fotoğraf ve cenaze fotoğrafı olarak gruplandırılmış, iki farklı gruptan da fotoğrafların yer aldığı haberlerde, bu durum ayrıca belirtilmiştir.

Tablo 4. 11. *Haber sitelerinde kullanılan fotoğrafların niteliği*

Fotoğrafın Niteliği	Ensonhaber.com	Sabah.com	Haber7.com
Fotoğraf kullanılmamış	-	1	1
Olay yeri	6	2	17
Gerçek kişi	11	28	22
Temsili fotoğraf	2	5	4
Cenaze fotoğrafı	1	3	-
Gerçek kişi ve olay yeri	2	4	8
Gerçek kişi ve cenaze fotoğrafı	1	4	-
Toplam haber sayısı	23	47	52

Tablo 4.11’de her üç haber sitesinde de en çok kullanılan fotoğrafın gerçek kişi fotoğrafı olduğu görülmektedir. Ensonhaber.com ve haber7.com sitesi, daha sonra en çok olay yeri fotoğraflarını kullanmıştır. Bu fotoğraflar genellikle olayların gerçekleştiği mekanları polis incelerken gösteren veya olaydan sonra mekânın önünde toplanan kalabalığı gösteren fotoğraflardır. Bazı haberlerde olay yerinin fotoğrafıyla birlikte faili veya mağduru gösteren gerçek kişi fotoğrafları da kullanılmıştır. Ayrıca, mağdurun cenazesinde çekilen fotoğraflar da tek başına veya yine faili/mağduru gösteren fotoğraflarla birlikte kullanılmaktadır. Görsel 4.1’de olay yeri fotoğraflarına ve temsili fotoğraflara örnekler görülmektedir.

Görsel 4. 1. *Haber sitelerinde kullanılan olay yeri fotoğrafları ve cenaze fotoğraflarına örnekler*

Görsel 4.2’de örnekleri gösterilen temsili fotoğraflar ise genellikle cinayet aletini gösteren fotoğraflardır. Temsili fotoğraflarla birlikte ya da sadece siyah bir fon resminin üzerine haberdeki olayı özetleyen bir cümlelik yazılar kullanılabilir. Özellikle bıçak veya tüfek gibi fotoğraflara neden gerek duyulduğu tartışılabilir bir konu olmakla beraber, okuyucunun habere karşı hissettiği dehşeti artırması akla gelen bir nedendir. Coşkun ve Köse (2018, s. 215) ise bu durumu, sadece kadına yönelik şiddeti değil, silah taşımayı kahramanlık ve marifet sayan ataerkil bakış açısının bir tezahürü olarak yorumlamaktadır.

Görsel 4. 2. *Haber sitelerinde kullanılan temsili fotoğraflara örnekler*

Haber sitelerinde en çok gerçek kişi fotoğrafları kullanıldığına göre, bu fotoğrafların faili mi yoksa mağduru mu öne çıkardığı önemli bir noktadır. Ensonhaber.com sitesinde 14 haberde, sabah.com sitesinde 36 haberde ve haber7.com sitesinde 30 haberde gerçek kişi fotoğrafları tek başına veya olay yeri/cenaze fotoğraflarıyla birlikte kullanılmıştır. Cinayet haberlerinde fail saklanırken veya fotoğrafı kullanılsa bile yüzü gizlenirken mağdurun ifşa edilmesi, cinayet haberlerinin magazinsel boyutunu güçlendirmektedir. Ayrıca bu durumun ataerkil kültürün kadın bedeni üzerindeki denetimiyle de ilişkisi vardır çünkü bu durum, erkek egemen ideoloji doğrultusunda ve erkek bakış açısıyla sunulan haberlerin, failleri saklarken mağdurları ifşa etmekte ve sergilemekte bir problem görmediğini, bu yolla haberlerin üretim sürecinde kadın bedeninin tekrar denetlendiğini göstermektedir.

Tablo 4. 12. *Haberlerin fail veya mağdurun fotoğrafının kullanımına göre dağılımı*

Kullanılan Fotoğraf	Ensonhaber.com	Sabah.com	Haber7.com
Mağdur	5	21	21
Fail	3	2	3
Fail ve mağdur (Ayrı ayrı)	4	11	4
Fail ve mağdur (Birlikte)	2	2	2
Toplam haber sayısı	14	36	30

Tablo 4.12 incelendiğinde her üç gazete içinde çoğunlukla ve açık bir farkla haberlerde mağdurun fotoğraflarının kullanıldığı görülmektedir. Mağduru hiç göstermeden yalnızca failin fotoğraflarına yer verilen haberler ise azdır. Siteler daha sonra fail ve mağdurun fotoğraflarını ayrı ayrı (her ikisine de ait bir ya da birkaç tane fotoğraf) daha sonra ise fail ve mağdurun birlikte görüldüğü fotoğrafları kullanmaktadır. Fail ve mağdurun birlikte görüldüğü fotoğraflar genellikle evlilik fotoğrafı ya da birliktelikleri devam ederken çekilen herhangi bir fotoğraf olabilmektedir. İncelenen haberlerin bazılarında failin fotoğrafının buzlandığı görülmekle beraber, mağdurun fotoğrafının herhangi bir şekilde sansürlendiği bir habere rastlanmamıştır. Dolayısıyla mağdurlar açık bir şekilde ifşa edilmektedir. Mağdurların fotoğrafları genellikle vesikalık fotoğraflar veya çocuklarıyla çektikleri fotoğraflardan oluşmakta, fotoğrafların bazılarında çocukların olduğu kısmın buzlandığı görülmektedir. Bu durum, özellikle annelik konumunu vurguladığı gibi mağdura karşı acıma duygularının uyandırılmaya çalışıldığı, mağdurların kurbanlaştırıldığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

4.1.6. Kadın cinayeti haberlerinin sunumu ve haberlerde kadının temsili

Araştırmada 122 haber ilgili kategorilerde incelenerek elde edilen bulgular ışığında, haberlerin nasıl sunulduğu ve mağdurların haberlerde nasıl temsil edildiğiyle ilgili belli başlı sorunlar şu şekilde ifade edilebilir:

- Etik konusunda sıkça tartışıldığı üzere haber başlıkları, haberin “tıklanmasını” sağlayacak bir biçimde oluşturulmakta, yeri geldiğinde yaşanan şiddet açıkça vurgulanarak yeniden üretilmektedir. Yine haber başlıklarında ve içeriklerinde haberlerin magazinsel bir olay gibi sunulduğu gözlemlenmiştir. İlgi ve merak uyandırarak veya şok etkisi yaratarak haber değerini artırmak amaçlı bu davranışta, kadınlar da mağdur konumundan çıkarak bir magazin figürü haline gelmektedir.
- İnternet ortamında yer alan haberlerin, basılı gazetelerden farklı olarak geçen zamana rağmen unutulmaması ve bu haberlere arama motorları ve arşivler vasıtasıyla istenildiği zaman ulaşmak mümkün olduğu için, özellikle mağdurun ve yakınlarının kişilik hakları (itibarı, şerefi, onuru, namusu, özel hayatının gizliliği) üzerinde olumsuz bir etki bırakacak durumlar yaratmamak adına hassas davranılmamaktadır.
- Haberlerde cinayet sebebi ve cinayet aleti, haber içeriği haricinde, haber başlıklarının çoğunda vurgulanmaktadır ve özellikle “boşanmak isteyen eşini bıçakla öldürdü”, “boşanma aşamasındaki eşine kurşun yağdırdı” gibi ifadelerle haber başlıklarında sıkça karşılaşılmaktadır. Bu durum, cinayet eylemi suçunun bir kısmını mağdura yüklemekte ve yaşanan şiddeti sergilemektedir.
- Haberlerde kıskançlık, yasak ilişki, cinnet, pavyonda çalışan eş gibi sansasyon yaratmayı amaçlayan ve cinayeti meşrulaştırmaya çalışan ifadelere rastlanmakta, kadınların ölümü ikinci plana atılmaktadır.
- Haberlerde kullanılan fotoğraflar mağduru açıkça afişe etmekte, cinayetin gerçekleştiği olay yeri fotoğrafları sıkça kullanılırken faillerin fotoğraflarına daha az yer verilmektedir. Fail ve mağdurun evlilik fotoğrafları veya birliktelikleri devam ederken çekilen fotoğraflarının kullanılması, bir cinayet olayının yaşandığı düşünülürse rahatsız edici olmaktadır.
- Haberlerde kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri vakalarında, önlem alma üzerine yönlendirici bilgiler, başvurulabilecek kurumlar ve bunu ortaya çıkaran toplumsal ve kültürel öğelerle ilgili eleştiriler bulunmamaktadır.

İnternet gazetelerinin kadın cinayeti haberlerini nasıl sundukları toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde, su çıkarımları yapmak mümkündür:

- Haberlerde mağdurlar toplum içerisindeki cinsiyet rollerine uygun olarak eş, anne, sevgili olarak konumlandırılmaktadır. Kadınların bireyselliği göz ardı edilmekte ve içinde bulundukları rollerin onlara verdiği toplum içindeki statü öne çıkarılmaktadır.
- Özellikle evlilik ve boşanma konusuna yapılan vurgu, toplumun ideal eş ve kadın konusundaki beklentileri açısından düşündürücüdür. Kadının kendisinden beklenildiği gibi davranmayıp, yolunda gitmeyen evliliğini veya birlikteliğini sona erdirmek istemesi bir cinayet nedeni olarak sunulmaktadır.
- Haberlerin bir kısmında ise kadının yaşam tarzı ve hayatına dair tercihleri olayın yaşanmasındaki tek etken gibi anlatılmaktadır. Bu tip haberler genellikle olayları failin ağzından anlatmakta ve namus kelimesini kullanmasa bile kadını örtülü olarak erkeğin namusu üzerinden değerlendirmektedir.

İçerik analizinde, konuyla ilgili ürettikleri haberler incelenen üç gazete arasındaki benzerlik ve farklılıklara değinilmiştir. Ancak hem genel bir değerlendirme yapmak hem de konu hakkındaki çıkarımları sağlamlaştırmak amacıyla aynı olayı sunuş şekilleri üzerinden incelemek faydalı olacaktır. Bu konuda örnek olarak her üç gazetede olayla ilgili haberlerin yer alması nedeniyle Ceyda Aycan hakkındaki haberler seçilmiştir.

Ensonhaber.com sitesi, 03.01.2018 tarihli “Konuşmak için çağırdığı eski kız arkadaşını öldürdü” başlıklı ve “Karaman'da eski kız arkadaşını konuşmak için parka çağıran D.T., Ceyda Aycan'ı vurarak öldürdü” alt başlıklı haberinde iki olay yeri fotoğrafı kullanmıştır. Fotoğraflardan biri mağdurun yüzü gözükmeyecek şekilde ambulansa bindirilirken çekilmiş bir fotoğraf ve diğeri olayın yaşandığı parkı gösteren bir fotoğraftır. Mağdurun ismi açıkça haberde yer alırken, failin isminin yalnızca baş harfleri verilmektedir:

Karaman'daki Sakabaşı Mahallesi'nde bulunan parkta kadın cinayeti yaşandı. Akşam saat 20:30 sularında eski sevgilisinin konuşmak üzere parka giden genç kız, çıkan tartışma sonucu sırtından vuruldu. D.T.'nin kendisini parka çağırması üzerine 18 yaşındaki Ceyda Aycan, arkadaşı S.K.'yı yanına alarak gitti. İki eski sevgili görüşmesinde bir süre sonra tartışmaya başladı. Yaşanan tartışmanın büyümesi üzerine D.T., belindeki silahı çıkartarak Ceyda Aycan'a doğru 3 el ateş etti. Mermilerden birisinin sırtına gelmesi üzerine Aydan, kanlar içinde yerde kaldı. Ceyda Aycan'ın yanındaki kız arkadaşının feryadını duyan çevredeki vatandaşlar durumu hemen sağlık ekibi ile polise bildirdi. Olay yerine gelen sağlık ekibi ağır

yaralı olan genç kıızı hemen Karaman Devlet Hastanesi'ne kaldırırken, polis ekipleri de olayın yaşandığı parkta geniş güvenlik tedbiri aldı. Hastaneye kaldırılan genç kıızı, burada yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak hayatını kaybetti. Polis, olaydan sonra bir otomobille kaçan D.T.'yi yakalamak için geniş çaplı araştırma başlatırken, olayla ilgili soruşturma devam ediyor.

Haber7.com sitesinde aynı olay yine 03.01.2018 tarihinde “Barışmak için çağırdı... Sonrası felaket...” başlığı ve “Karaman'da 20 yaşındaki Durmuş T., eski sevgilisi olduğu iddia edilen 18 yaşındaki Ceyda Aycan'a barışma teklifini reddettiği gerekçesiyle öldürdüğü öne sürüldü” alt başlığıyla verilmiştir. Haberde mağdurun olayın yaşanmasından önce çekilmiş bir fotoğrafını kullanmıştır. Mağdurun adı ve soyadı yine açıkça yer alırken, failin adı yazılmış ve soyadının baş harfi kullanılmıştır:

Olay saat 20.40 sıralarında Sakabaşı Mahallesi bulunan bir parkta meydana geldi. Durmuş T., eski sevgilisi olduğu iddia edilen Ceyda Aycan'a kendisiyle konuşmak istediğini söyleyerek mahallelerinde bulunan parka çağırdı. İddiaya göre, Ceyda Aycan'a barışmak istediğini söyleyen Durmuş T., olumsuz cevap alınca yanında taşıdığı tabancayla genç kadına 3 el ateş etti. Vücuduna isabet eden kurşunlarla ağır yaralanan Aycan, kanlar içinde yere yığıldı. Zanlı Durmuş T., ise olay yerinden kaçtı. Çevredekilerin çağırdığı ambulansla Karaman Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Ceyda Aycan yapılan müdahaleye rağmen hayatını kaybetti. Polis olayı gerçekleştiren Durmuş T.,yi yakalamak için çalışma başlattı.

Sabah.com sitesi ise haberi 04.01.2018 tarihinde yayımlamıştır. Haberde mağdurun cenazesinde çekilmiş bir fotoğrafı kullanmıştır ve hem mağdurun hem de failin adı ve soyadını açıkça yazmıştır. Haberi “Sabıkalı eski sevgili Ceyda'yı katletti” başlığı ve “Karaman'da 20 yaşında, 24 ayrı suç kaydı bulunan Durmuş Türkiş, eski sevgilisi Ceyda Aycan'ı (18) son kez konuşmak için parka çağırdı. Korkudan arkadaşıyla birlikte parka giden Ceyda, Türkiş'in kurşunlarına hedef olup can verdi” alt başlığıyla duyurmuştur:

Karaman'da yaşayan 20 yaşındaki Durmuş Türkiş, geçen yıl 18 yaşındaki Ceyda Aycan ile sevgili oldu. Ancak ikili arasında problem çıkınca, genç kıızı, geçtiğimiz günlerde işsiz olan Türkiş'i terk etti. Ayrılmak istemeyen Durmuş Türkiş ise barışmak için her yolu denedi. Ancak başarılı olamadı. Terk edilmeyi bir türlü gururuna yediremeyen Durmuş Türkiş, önceki akşam eski sevgilisini son kez konuşmak için, genç kıızı evinin bulunduğu Sakabaşı Mahallesi'ndeki parka çağırdı. Eski sevgilisinin kendisine bir şey yapmasından korkan Ceyda Aycan da kıızı arkadaşı S.K.'yi de yanına alarak parka gitti. Durmuş Türkiş, burada yeniden barışma teklifinde bulundu. Genç kıızı yine reddedince de aralarında tartışma çıktı. Kısa sürede büyüyen tartışmanın ardından, üzerinde taşıdığı tabancayı çıkaran Durmuş Türkiş, genç kıızı üç el ateş etti. Kaçmaya çalışırken sırtından vurulan ve ağır yaralanan genç kıızı, kanlar içinde yere yığıldı. Durmuş Türkiş geldiği otomobille kaçarken, Ceyda Aycan'ın

yanındaki kız arkadaşının feryatlarını duyunca yardıma koşan çevredeki vatandaşlar, hemen 155 Polis İmdat ve 112 Acil Servisi arayarak durumu bildirdi. Kısa süre sonra olay yerine gelen sağlık ekibi tarafından ağır yaralı halde Karaman Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Ceyda Aycan, kurtarılamadı. Daha öncede tartıştığı başka bir kız arkadaşını bıçaklayarak yaraladığı belirlenen ve sosyal medya hesabından cezaevinde çekilmiş fotoğraflarını paylaşan Durmuş Türkiş'in, yaralama, uyuşturucu kullanımı gibi 24 farklı suçtan poliste kaydı bulunduğu ortaya çıktı. Polis, zanlının yakalanması için çalışma başlattı.

Sitelerin olayı nasıl haberleştirildiğine bakıldığında, öncelikle en az ayrıntıyı haber7.com sitesinin ve en çok ayrıntıyı sabah.com sitesinin verdiği görülmektedir. Üç sitenin haberinde de “üç el ateş etti” ve “kanlar içinde yere yığıldı” gibi olayı betimleyen ifadeler yer verildiği görülmektedir. Bunun yanında mağdur ve failin eski sevgili oldukları, failin mağduru konuşmak için parka çağırdığı, mağdurun barışma teklifini reddettiği, failin yanındaki tabancayla ateş ettiği bilgileri yer almaktadır. Ensonhaber.com ve sabah.com sitelerinde mağdurun yanında bu sırada bir kız arkadaşının bulunduğu belirtilmekte, sabah.com sitesinde ise bunun sebebi mağdurun eski sevgilisi tarafından zarar görmekten korkması olarak açıklanmaktadır.

Ayrıca sabah.com sitesinin haberinde failin işsiz olduğu ve terkedildiği, barışmak için her yolu denediği, terk edilmeyi gururuna yediremediği, önceden çeşitli olaylarla ilgili sabıkası olduğu ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Bu açıdan, haberlerde yaşanan olayın bir dizi veya film sahnesi gibi anlatıldığı dikkat çekmektedir. Haber başlıklarında geçen barışmak için çağırdı ve konuşmak için çağırdı gibi ifadeler olayın kendiliğinden geliştiği, mağdur barışma teklifini reddetmeseydi böyle bir olayın yaşanmayacağı izlenimi vermektedir. Ayrıca “sabıkalı eski sevgili” gibi bir tanım kullanmak, failin suç işlemeye meyilli olduğunu belirterek yine olayı meşrulaştırıcı bir etki bırakmaktadır. Mağdur ve fail arasındaki birliktelik ve cinayetin sebebinin barışma teklifini reddetme olduğu sürekli vurgulanmaktadır. Mağdurun kaçmaya çalıştığı, kurşunların vücudunun neresine isabet ettiği, kanlar içinde kaldığı ayrıntılı olarak tasvir edilmektedir.

Taylor (2009, s. 21), kadın cinayeti haberleri üzerinde yaptığı içerik çözümlemesinde mağdurun suçlanmasına yönelik doğrudan ve dolaylı olarak iki taktik olduğunu belirtmektedir: doğrudan taktikler mağduru tanımlamak için olumsuz bir dil kullanmak, mağdurun geçmişte yaşanan olayları bildirmediğini vurgulamak ve diğer erkeklerle ilişkilerini cinayete katkısı açısından betimlemektir. Dolaylı taktikler ise faili tanımlarken sempatik bir dil kullanılmasını, failin fiziksel, zihinsel, duygusal ve finansal sorunlarının vurgulanmasını, mağdurun fiziksel ya da zihinsel sorunlarını vurgulamayı

ve aile içi şiddeti her iki tarafı da eşit olarak suçlayarak betimlemeyi içermektedir. Bu açıdan incelenen tüm haberler için genel bir değerlendirme yapıldığında, haberlerde mağduru tanımlayan olumsuz sıfatlara (pavyonda çalışan eş, boşanmak isteyen eş, kurban, talihsiz kadın vb.), başka erkeklerle ilişkilerini vurgulamaya (yasak aşk, otel cinayeti vb.), failin sorunlarına odaklanmaya ve kadının da suçlu olduğu imalarına rastlanmaktadır. Sonuç olarak kadın cinayetleri haberleştirilirken, hikâyeye dönüştürülerek anlatıldığı, şiddetle ilgili sahnelerin ayrıntılarıyla açıklandığı, failin cinayeti neden işlediği konusunda çeşitli bahaneler üretildiği görülmektedir. Bu tablo içerisinde suçun tek taraflı olmadığı, mağdurların da kabahatli olduğu ima edilmekte ve hikayesi trajik sonlanan birer karakter haline getirilmektedir.

4.2. İnternet Gazetesi Okuyucularının Kadın Cinayeti Haberleri Hakkındaki Değerlendirmeleri

İnternet gazetesi okuyucularının, bu gazetelerde yer alan kadın cinayeti haberlerini nasıl değerlendirdiğini ve yorumladığını araştırmak amacıyla, araştırmanın önceki bölümünde içerik analizi yapılan her üç gazeteden de birer örnek haber seçilmiş ve bu haberler katılımcılara okutularak 11 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplam 22 internet gazetesi okuyucusuyla derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara okutulan haberlerde, sadece haberlerin alındığı haber sitesinin ismi kapatılmış, haber içeriği ve fotoğraflara ise müdahale edilmemiştir.

Katılımcılara okutulmak üzere seçilen haberlerden ilki Sabah.com sitesinde 28.02.2018 tarihinde yer alan “İş adamı kocası yurtdışına kaçan kadın, kayınbirader kurbanı oldu!” başlıklı ve “Fabrika sahibi eşi iflas edince yurtdışına kaçtı, Katerina Çetin kayınbiraderi Mehmet Çetin ve ailesiyle Manavgat’a gitmek zorunda kaldı. Çetin, boşanma davasından 1 gün önce genç kadını ‘Aldatıyordu’ diyerek vahşice öldürdü” alt başlıklı haberdur (bkz. EK 2):

Antalya Manavgat'ta ikamet eden 34 yaşındaki Kırgız asıllı Katerina Çetin, korkunç bir cinayete kurban gitti. Olay önceki gece Bahçelievler Mahallesi'nde meydana geldi. Sabah saatlerinde karakola giden Mehmet Çetin, bir süre önce yurtdışına kaçan abisinin eşini boğarak öldürdüğünü söyledi. Katerina Çetin'in evine giden polis ekipleri 3 çocuk annesi Katerina Çetin'in cansız bedeniyle karşılaştı.

BOŞANMA DAVASI VARDI

Gazete Habertürk'ten Soner Özcan'ın haberine göre gözaltına alınan Mehmet Çetin ifadesinde, abisi Haydar Çetin'le birlikte 2 yıl önce Niğde'de iplik fabrikası işlettiklerini,

Rusya ile yaşanan krizin ardından işlerinin kötüye gittiğini ve iflas ettiklerini söyledi. Abisinin borçlarını ödeyemediği için yurtdışına kaçtığını anlatan Çetin "Ben de eşim, çocuklarım, abimin eşi ve çocuklarıyla birlikte çalışmak için Manavgat'a geldim" dedi. Bir alışveriş merkezinde çalışmaya başlayan yengesinin abisini aldattığını öne süren zanlı, Katerina Çetin'in buna kulak asmadığını iddia etti.

ÇOCUKLARI EVDEN ALDI

Ertesi sabah abisiyle boşanma davası görülecek olan yengesiyile aldatma nedeniyle tartışıklarını kaydeden Çetin, tartışma sırasında genç kadını boğarak öldürdüğünü söyledi. Öte yandan Mehmet Çetin'in, cinayeti işlemeyen önce 3 yeğenini alıp kendi evine götürdüğünü, daha sonra tekrar genç kadının evine gidip cinayeti işlediği ortaya çıktı. Mehmet Çetin'in sabaha kadar cesedin başında bekledikten sonra karakola gidip polise teslim olduğu anlaşıldı.

Bu haber, magazinsel bir dile örnek olarak seçilmiştir ve mağdurun yabancı uyruklu olduğu, kocasının iş adamı olup borçları yüzünden yurtdışına kaçtığı belirtilmekte, mağdurun ise kayınbiraderi ve ailesiyle birlikte yaşamaya başladığı ve kayınbiraderinin mağduru, abisini aldattığı gerekçesiyle, boşanma davasından bir gün önce boğarak öldürdüğü ayrıntılı olarak anlatılmaktadır.

Katılımcılara okutulan ikinci haber, Haber7.com sitesinde 01.02.2018 tarihinde yer alan "Kocam delirdi, beni bırak çocuklarımı kurtar" başlıklı ve "Boşanmak isteyen eşi Birgül Ç.'yi Beyoğlu'nda 3 Haziran 2017'de sokakta pompalı tüfekle öldürdüğü gerekçesiyle gözaltına alınan Ali Ç. bugün ilk kez hakim karşısına çıktı" alt başlıklı haberdır (bkz. EK 3):

Boşanmak istediği eşi Birgül Ç.'yi pompalı tüfekle öldürdüğü gerekçesiyle hakkında dava açılan Ali Ç.'nin yargılanmasına başlandı.

İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmaya, tutuklu sanık Ali Ç. ve avukatı ile öldürülen Birgül Ç.'nin iki oğlu, annesi ile kız kardeşi katıldı. Duruşmada savunma yapan Ali Ç., olay günü Birgül Ç.'ye hediye aldığını iddia ederek, "Ben akşam olunca yatmaya gittim. Bu sefer kendisi kalktı ve bana bağırmağa başladı. Ben de, 'Ben sana hediyeler alıyorum. Sen neden böyle yapıyorsun?' dedim. Bağırmağa devam edince iki tokat attım. Sustu, yattı. Daha sonra tuvalete gitmek için kalktı. Evin dış kapısını açıp bana doğru bakarak, 'Seni mahalleye rezil edeceğim. Görürsün sen' dedi. Ben 'ne yapıyorsun' diye sordum ama kapıyı kapatıp gitti." ifadelerini kullandı.

Cama çıktığında eşini yan apartmanın önünde 8-9 erkek ve 3 kadınla gördüğünü savunan Ç., bunun üzerine tüfeği alıp dışarı çıktığını söyledi. Ç., dışarı çıktıktan sonra Birgül Ç.'nin olduğu tarafa değil tersi yönüne yürümeye başladığını anlatarak, "Bu sırada rahmetli eşim bana bağırmağa başladı. 'Vuracaksan gel beni vur' diye. Ben havaya ateş etmek istemişim. Tüfek ateş aldı ve eşim vuruldu." dedi. Bunun üzerine araya giren mahkeme başkanının, "Vurma kastın yoktu yani?" demesi üzerine sanık Ç., "17 yıllık hayat arkadaşım. Öldürmek gibi bir amacım yoktu." ifadesini kullandı.

"ÇEKİL YOKSA SENİ DE VURURUM"

Duruşmada tanık olarak dinlenen Mustafa Toprak da olay günü komşusu Birgül Ç.'nin kendisine, "Kocam delirdi. Beni bırak çocuklarımı kurtar." dediğini aktararak, eve gittiğinde sanık Ali Ç.'nin çok sinirli ve alkollü olduğunu belirtti. Toprak, çocukları alıp aşağı indiği sırada sanık Ali Ç.'nin de tüfekle indiğini ifade ederek, önüne geçmeye çalıştığı Ç.'nin "Çekil yoksa seni de vururum." demesi üzerine eşi Birgül Ç.'nin "Senin işin benimle, vuracaksan beni vur." dediğini söyledi. Mustafa Toprak, sanık Ali Ç.'nin de bunun üzerine eşi Birgül Ç.'ye dönüp ateş ederek öldürdüğünü ifade etti.

Duruşmada söz alan Birgül Ç.'nin annesi Mavuş Çoban, sanığa kızını neden öldürdüğünün sorulmasını istedi. Birgül Ç.'nin kız kardeşi İlknur Çoban da sanık Ali Ç.'nin kardeşine sürekli şiddet uyguladığını ifade etti.

Mahkeme heyeti, sanığın tutukluluk halinin devamına karar vererek duruşmayı erteledi. Duruşmanın ardından adliye önünde açıklama yapan bir grup kadın hakları savunucusu, bu davanın takipçisi olacaklarını belirterek, kadın cinayetlerini protesto etti.

Boşanmak isteyen eşi Birgül Ç.'yi Beyoğlu'nda 3 Haziran 2017'de sokakta pompalı tüfekle öldürdüğü gerekçesiyle gözaltına alınan Ali Ç., sevk edildiği mahkemece tutuklanmıştır.

İkinci haber, başlığı mağdurun ölmeden önce söylediği sözlerden oluşmakla birlikte, olayı failin ağzından, failin ifadeleri ve cümleleriyle anlatan bir dile örnek olarak seçilmiştir ve fail bu ifadelerinde mağduru suçlamaktadır. Ayrıca mağdurun sözlerinden oluşan haber başlığı, merak uyandırmaya çalışan bir dile örnek gösterilebilir. Bunun yanında, mağdurun "boşanmak isteyen eş" sıfatıyla anıldığı görülmektedir.

Katılımcılara okutulan üçüncü haber ise Ensonhaber.com sitesinde 22.01.2018 tarihinde yer alan "Kocasının 38 yerinden bıçakladığı kadın hayatını kaybetti" başlıklı ve "Gaziantep'te, kocası tarafından 2,5 saat boyunca işkence gören kadın, 9 gün süren yaşam savaşını kazanamayarak yaşamını yitirdi" alt başlıklı haberdur (bkz. EK 4):

Gaziantep'te 4 çocuk annesi 34 yaşındaki Neslihan Kaya, 16 yıldır evli olduğu 38 yaşındaki İlhan Kaya ile tartıştı.

Kıskançlık nedeniyle çıktığı ileri sürülen kavganın ardından çocuklarının bulunduğu odaya giden Neslihan Kaya, çocukları ile birlikte uyuduğu sırada gece saat 03.00 sıralarında odaya giren İlhan Kaya karısını uyandırarak yan odaya çağırdı. Karısının ağzını çorapla kapatan İlhan Kaya, 2,5 saat boyunca karısını dövüp işkence yaptı.

38 YERİNDEN BIÇAKLANMIŞTI

38 yerinden bıçakladığı karısının vücudunun her yeri kan içerisinde kalmasına rağmen işkencesine devam eden İlhan Kaya, talihsiz kadının göbeğini iç organları dışarıya çıkacak şekilde oydu. Kadın, boğazını kesmek isteyen kocasına direndi. Bu sırada cani koca daha büyük bir bıçak almak için mutfığa gitti.

38 yerinden bıçaklanan kadın, kocası mutfığa gittiği sırada üst katta oturan kayını ile evli olan kız kardeş Emine Kaya'nın kapısını çalarak kurtulmuştu.

YAŞAM MÜCADELESİNİ KAZANAMADI

Önce Ersin Devlet Hastanesi yoğun bakımında tedavi altına alınan kadın, daha sonra ise Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Hastanesi yoğun bakımı ünitesine kaldırılmıştı. Hayati tehlikesini atlatabayan kadın, 9 günlük yaşam mücadelesini kaybetti. Doktorların tüm çabasına rağmen Neslihan Kaya, bu sabah erken saatlerde yaşamını yitirdi. 4 çocuk annesi kadının cenazesi, otopsi yapılmak üzere Gaziantep Adli Tıp Kurumuna getirildi. Yapılan otopsinin ardından kadının cenazesi, defnedilmek üzere ailesine teslim edilecek.

Üçüncü haber, şiddeti açıkça sergileyen bir dile örnek olarak seçilmiştir ve failin, mağdura yaptığı işkencenin ayrıntılı olarak anlatıldığı görülmektedir. Mağdur ve fail arasında yaşanan tartışma/kavganın ardından, failin mağdurun ağzını çorapla kapatarak iki buçuk saat boyunca bıçakla işkence yaptığı, mağdurun iç organlarını dışarı çıkarttığı gibi ayrıntılar haberde açıkça belirtilmektedir.

Görüşmelerin sonucunda toplanan veriler, Nvivo 12 Pro programı yardımıyla analiz edilmiş ve katılımcıların bakış açılarına dair bir betimlemeye yapılmaya çalışılmıştır. Analizin sonuçları, araştırmanın problemleri ve amaçları doğrultusunda “Katılımcıların demografik özellikleri”, “Katılımcıların internet kullanımı ve haber okuma alışkanlıkları”, “Katılımcıların kadın cinayetleri üzerine düşünceleri”, “Katılımcıların haberlerde kullanılan haber dili üzerine düşünceleri”, “Katılımcıların haberlerde kadının temsili üzerine düşünceleri” ve “Katılımcıların haberlere olan duygusal tepkileri ve haberlerden akılda kalanlar” başlıkları altında aktarılmıştır.

4.2.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Araştırma kapsamında 11 kadın ve 11 erkek olmak üzere toplam 22 katılımcıyla derinlemesine görüşme yapılmış, bu katılımcılara ait demografik özellikler yaşa ve cinsiyete göre Tablo 3.1’de sıralanmıştır (bkz. Bölüm 3.2). Katılımcıların yaşları 22 ve 69 arasında değişmektedir, 10 katılımcı bekar ve 12 katılımcı evlidir. Bunun yanında katılımcılardan 3 kişi yüksek lisans, 6 kişi lisans, 4 kişi ön lisans, 3 kişi lise mezunu olup, 2 katılımcı lise eğitimini yarıda bırakmıştır ve 4 katılımcı ise ilkokul mezunudur. Ayrıca katılımcılardan 9 kişi emekli veya ev hanımı olup çalışmamakta, geri kalan katılımcılar çalışmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim seviyesi ilkokul ve yüksek lisans arasında değiştiğinden dolayı araştırmada lisans ve yüksek lisans eğitilmiş katılımcılar yüksek eğitim seviyesini, lise düzeyinin altındaki eğitim seviyesine (lise terk ve ilkokul) sahip katılımcılar ise düşük eğitim seviyesini temsil etmektedir.

Bunun yanında 22 ve 35 yaş arasındaki katılımcılar genç yaş grubunu, 40 ve 54 yaş arasındaki katılımcılar orta yaş grubunu ve 55 ve 69 yaş arasındaki katılımcılar üst yaş grubunu temsil etmektedir. Genç yaş grubundaki katılımcıların çoğu bekar ve hepsi çalışmaktadır. Orta yaş grubu ise katılımcıların medeni durum açısından en dengeli dağıldığı gruptur ve emekli ve ev hanımı katılımcılar hariç çoğu çalışmaktadır. Üst yaş grubunda ise boşanmış olan bir katılımcı hariç hepsi evlidir ve çoğunluğu emeklidir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler analiz edilirken, doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Bu alıntılarda K1, K5 gibi ifadeler katılımcı numarasını göstermekte ve katılımcılar, başta katılımcı numarası olmak üzere Yaş:Cinsiyet:Eğitim Durumu şeklinde gösterilmektedir. Buna bağlı olarak demografik bilgiler ise çeşitli şekillerde kodlanmıştır: (K) harfi kadın katılımcıları, (E) harfi ise erkek katılımcıları temsil etmektedir. Ayrıca (YL) yüksek lisans mezunlarını, (L) lisans mezunlarını, (ÖN) ön lisans mezunlarını, (LS) lise mezunlarını, (LT) lise eğitimi yarıda bırakan katılımcıları ve (İO) ilkokul mezunu katılımcıları temsil etmektedir. Buna göre, örneğin bir numaralı katılımcı (K1, 26:K:YL) şeklinde, beş numaralı katılımcı (K5, 22:E:LT) şeklinde gösterilmektedir.

4.2.2. Katılımcıların internet kullanımı ve haber okuma alışkanlıkları

Araştırmada kadın cinayetleri konusuna ve bu konudaki haberlerin değerlendirilmesine geçmeden önce, katılımcılara interneti günlük hayatlarında hangi amaçlarla kullandıkları ve internetten okudukları haberlere hangi yollarla ulaşp, genelde hangi konulardaki haberlerle ilgilendikleri, tercih ettikleri bir haber sitesinin olup olmadığı sorulmuştur. Bu soruların amacı katılımcıların internette haber okuma alışkanlıklarıyla, araştırmada kendilerine okutulan haberleri değerlendirmeleri arasında bir ilişki olup olmadığını görmektir.

Katılımcılara “İnterneti genelde ne yapmak için/hangi amaçlarla kullanırsınız?” diye sorulduğunda en sık verilen cevaplar sosyal medyada vakit geçirmek, araştırma yapmak ve bilgi edinmek, haberleri ve güncel olayları takip etmek olarak sıralanmaktadır. İnternetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okuyup okumadıkları sorulduğunda ise (15) katılımcı bu soruya olumlu cevap vermiş, (7) katılımcı ise sosyal medyada ilgisini çeken bir konuya denk geldikçe veya vakit buldukça baktıklarını söylemiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu haberlere sosyal medyadaki (genellikle Twitter ve Facebook) bağlantılar üzerinden ulaşmaktadır ve sosyal medyadaki haberlerin daha

seçmece olduğunu söylemektedirler. Bu açıdan Engebretsen'in (2006) belirttiği gibi, internet gazetesi okuyucularının meşgul ve şüpheli tutumu doğrulanmakta ve katılımcılar kendi ilgi alanlarına göre seçmece haberleri daha çok tercih etmekte, diğer haberlerle vakit kaybetmek istememektedir. Sosyal medya kullandığı söyleyen çoğu katılımcı, bunun yanında arama motorlarından faydalandıklarını ve internet gazetelerini takip ettiklerini söylemektedir. Ayrıca birkaç katılımcı, sosyal medyanın yanında haber okumak için geliştirilen uygulamaları da kullandıklarını söylemiştir.

Katılımcıların özellikle ilgilendikleri konular arasında siyaset, ekonomi, politika ve gündem haberleri önde gelmektedir. (4) katılımcı ise o anda ne ilgilerini çekerse onu okuduklarını, özellikle ilgilendikleri bir konu olmadığını söylemiştir. Katılımcıların takip ettikleri haber siteleri arasında Sözcü, Sputnik, Mynet, Hürriyet, Haberler.com, Habertürk, Sabah ve Haber7 siteleri vardır ve bu siteleri tarafsız buldukları, haberler konularında çeşitlilik olduğu veya kendi düşüncelerine uygun olduğu için takip ettiklerini söylemişlerdir. Katılımcıların yarısı ise herhangi bir haber sitesini takip etmediğini ve sosyal medyada gördükleri, ilgilerini çeken haberlere baktıklarını söylemişlerdir. Bu açıdan katılımcıların çoğu yine Engebretsen'in (2006) internet kullanıcıları/okuyucuları arasında yaptığı ayrımında "arayıcı" olarak konumlanmakta ve o anda ilgisini hangi haberler çekerse onu okumayı tercih eden katılımcılar ise daha çok "sörfçü" özelliği göstermektedir.

4.2.3. Katılımcıların kadın cinayetleri üzerine düşünceleri

Görüşmelerde katılımcılara interneti kullanma ve internetten haber okuma alışkanlıklarından sonra, hem görüşmenin asıl konusuna bir giriş yapmak hem de kadın cinayetleri üzerine düşüncelerini ve kadın cinayeti haberlerini nasıl değerlendirdiklerini karşılaştırmak amacıyla birkaç soru sorulmuştur.

Bu başlık altında katılımcılara sorulan ilk soru, "Ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerinde son zamanlarda bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusudur. Katılımcıların hemen hemen hepsi, son zamanlarda kadın cinayetlerinde bir artış olduğunu düşünmektedir. Yalnızca (4) katılımcı, kadın cinayetlerinde değil ama bu konudaki haberlerde artış olduğunu düşünmektedir ve bunun farkındalığın artması, sosyal medyanın ve internetin kullanımının yaygınlaşmasına bağlı olduğunu söylemektedir:

“Artış var ama bir de bu haberlerin artık çok çabuk yayıldığı için ve medya daha fazla ilgilendiği için daha çok artış varmış gibi gözüküyor bence. Özellikle Twitter’da mesela, daha geçenlerde bir kadına şiddet olayı yaşandı. Şeyde, İstanbul’da bir barın sahibi bir kadını dövdü falan filan. Kadın kaç defa gitmiş görüntülerle savcılığa şuraya, buraya sonuç alamamış ama sosyal medyada paylaştıktan sonra bunu adam hemen göz altına alındı.” (K1, 26:K:YL)

“Artış mı var, farkındalık mı var onu bilmiyorum. Sosyal medya ilerlediği için duyuluyor sadece.” (K2, 27:K:L)

“Son zamanlarda bir artış olduğunu düşünmüyorum ama adliyeye yansıyan ya da basına yansıyan vaka sayısında bir artış olduğunu düşünüyorum. Biz daha çok haberdar oluyoruz. Eskiden de böyle vakalar vardı, belki de bizim bu kadar çok haberimiz olmuyordu ama artık internete herkesin ulaşabilmesi neticesinde basına daha fazla yansıyor haberler.” (K3, 30:K:L)

“Kadın cinayetinde haberlerinde bir artış olduğunu düşünüyorum, olaylarda bir artış olduğunu düşünmüyorum. Sosyal medyanın kullanımı sayesinde bu olayların daha fazla açığa çıktığını düşünüyorum.” (K13, 36:E:ÖN)

İkinci olarak, katılımcılara “Sizce kadın cinayetlerinin sebepleri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre, bunun sebebi eğitimle alakalı konulardır: eğitimsizlik, bilinçsizlik, cahillik, ailenin çocuğa gerekli eğitimi verememesi ve eğitim vermesi kurumların yetersiz kalması gibi sebeplerin kadın cinayetlerinin öncelikli sebebi olduğunu düşünmektedirler. Eğitimsizliği takip eden ikinci sebep ise ataerkilliktir. Bu cevabı veren katılımcılar, erkeğin toplumda el üstünde tutulmasına karşılık kadınların bu duruma karşı çıkmasının kadın cinayetlerine sebep olduğunu düşünmektedirler. Bunun yanında bir katılımcı, ataerkil yapının eğitim politikalarına yansımalarının da çok etkili olduğunu düşünmektedir. Bir diğer sebep olarak bazı katılımcılar aile içi kavgaları, geçimsizliği ve eşler arası ilişkilerdeki olumsuzlukları göstermektedir. Buna göre, eşler arasındaki tahammülsüzlük, saygısızlık, kıskançlık gibi faktörler ve genel olarak eşlerin geçinememesi aile içinde kavgalara sebep olmakta ve bu kavgalar cinayetle sonuçlanabilmektedir. Bunların yanında çok az sayıda, (2) katılımcı bu soruya “namus cinayetleri” cevabını vermiştir:

“Töre cinayetleri, namus davası. Bazen de ekonomik nedenlerden ötürü. Ailenin borç batağına düşmesi, bunun sonucunda erkeğin sinir krizi geçirerek önce karısını, sonra çocuklarını öldürerek intihar etmesiyle sonuçlanan durumlar olabilir.” (K13, 36:E:ÖN)

“Yani bunu çok çeşitli nedeni olabilir ama benim karşılaştığım davalarda sanıkların en çok neden olarak dayandığı şey namus meselesi. Başka bir adamla konuşuyordu ya da işte kız kardeşiydi erkeklerle buluşuyordu gibi ve çoğu zaman bunu ispatlamaya yönelik, haksız tahrik indiriminden de yararlanmak amaçlı işte mahkemeden daha az ceza almak amaçlı,

bunu ispatlamaya yönelik savunmalar yapıyorlar. Neden olarak onların beyan ettikleri nedenler bunlar, namus.” (K3, 30:K:L)

Üçüncü olarak, katılımcılara “Sizce kadın cinayetlerinin sorumlusu kimdir/kimlerdir?” sorusu sorulmuştur. Buna göre öncelikli sorumlular eğitim politikalarından sorumlu olan devlet ve çocuklarını iyi yetiştiremeyen ailelerdir. Bu iki cevap da bir önceki soruya benzer bir şekilde yine eğitim konusuna odaklanmakta ve hem formal eğitimin hem de aile içindeki formal olmayan eğitimin yetersiz olmasını kapsamaktadır. Bu açıdan katılımcıların cevapları daha çok toplum içindeki sosyalizasyon süreçlerinin etkisine (Walby, 1990; Köseoğlu, 2018) odaklanmaktadır. Bundan sonra ise hukukun yetersizliği, caydırıcı olmayan yasalar, düşük refah düzeyi sorumlu olarak görülmektedir ve bu cevap da dolaylı olarak devleti işaret etmektedir. Daha az sayıda katılımcı ise kurumlar yerine bireyleri sorumlu olarak görmektedir ve kendi hatalarını kadına yükleyen erkekleri, kendi sorumluluğu alamayan bireyleri sorumlu olarak göstermektedirler.

Son olarak katılımcılara “Sizce kadın cinayetlerinin işlenmesinde kültürün ve yasaların rolü nedir?” diye sorulmuştur. Esasında bu sorunun bir cevabı önceki soruda ortaya çıkmaktadır: Katılımcılar caydırıcı olmayan cezaları da kadın cinayetlerinin sorumlularından biri olarak görmektedir. Dolayısıyla yasal kurumların yetersizliği konusundaki tartışmalar (Koğacioğlu, 2004; Hamzaoğlu ve Konuralp, 2018) bu noktada ön plana çıkmaktadır. Katılımcılara kadın cinayetlerinin işlenmesinde yasaların rolü sorulduğunda da benzer bir şekilde cinayetlerin cezasız kalması, iyi hal indirimleri, faillerin gerekli cezaları almamaları gibi faktörlerin cezaların caydırıcılık etkisini azalttığını ve bu cinayetleri işleyebilecek insanları cesaretlendirebileceğini söylemişlerdir. Nitekim, benzer bir şekilde Ayhan ve Kükre-Aydın’ın (2015) internet gazetelerindeki kadın cinayeti haberlerine yapılan okuyucu yorumlarını inceledikleri araştırmada da hukuk sistemine eleştiri veya öneri getiren yorumlar ön plana çıkmaktadır.

Katılımcılara göre kültürün rolü ise genellikle ataerkillikte, erkeklerin üstün görülmesinde, geleneklerde ve törelerdedir. Bu durum ise Tekkas-Kerman ve Betrus’un (2018) belirttiği, kadına yönelik şiddette toplumsal düzeydeki risk faktörlerine, erkeğin üstünlüğü ve sosyal normların etkisine işaret etmektedir. Bunun yanında özellikle genç erkek katılımcılar, “kadınların ikinci planda kaldığını değil de erkeklerin daha ön planda olduğunu” söylemekte ve kültürün rolünü kadınları kısıtlayıcı söylemler üzerinden değerlendirmektedir:

“Kültürün büyük etkisi var. Kadınlar nasıl diyeyim, geride kalıyor değil de erkekler daha ön planda olarak gösteriliyor. Kız çocuğu evde otursun erkek çıksın gezsin babında.” (K5, 22:E:LT)

“Mesela dışarda mini etek giyince, e giymesin, giyerse biz de bakarız gibi saçma sapan şeyler. Bu türlü hani düzgün giyinsin, ne bileyim, gecenin bu saatinde ne işi var hani evinde otursun ya da orada ne işi varmış gibi saçma sapan bahanelerle üstü kapanmaya çalışılıyor, yani kısıtlanmaya çalışılıyor.” (K7, 27:E:L)

“İlla ki bizimkiler hani mesela Türklerde, kadınlar böyle daha ikinci planda demiyim de erkek daha üstün sanki gibi bir şey var. Ama hani mesela yabancılarda o kadar yok, kadına bir şey söyleyince hatta geri tepiyor, hani şey, sen kimsin de bana ne yapmam gerektiğini söylüyorsun tarzında. Türk’e mesela söylesen bunu belki garipsemeyecek... Kültüründe illa önemi var, erkekler de bundan gaza gelip daha kendilerini bir şey zannediyor olabilirler.” (K8, 31:E:YL)

Sonuç olarak katılımcıların genellikle eğitimle ilgili konuları ve yetersizlikleri kadın cinayetlerinin hem sebebi hem de sorumluları olarak gördüğü söylenebilmektedir. Bunu takip eden sebepler ve sorumlular ise aileler ve çocuk yetiştirme tarzları olarak görülmektedir. Ataerkillik ise genellikle kültür konusunda daha fazla öne çıkmaktadır. Katılımcılar bunun erkeğin el üstünde tutulmasına ve “her şeyi kendilerine hak görmelerine” yol açtığını düşünmektedirler. Bunun yanında yasaların sorunlu olduğu, mağdurları korumadığı ve bunun cinayetleri arttırdığı konusunda bir görüş birliği vardır.

4.2.4. Katılımcıların haberlerde kullanılan haber dili ve haberlerin sunumu hakkındaki yorumları

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcılardan araştırma için seçilen haberleri okumaları istenmiş ve takip eden diğer bölümlerde de ele alınmak üzere okudukları haberler hakkında sorular sorulmuştur. Öncelikle katılımcıların haberlerde kullanılan haber dili hakkındaki değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, ilk olarak haberin tamamını okumadan, üç haberin de yalnızca başlıklarını (ve alt başlıklarını) okumaları istenmiş ve katılımcılara bu başlıktan ne anladıkları, bu başlığın onlar için ne ifade ettiği, bu başlık hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. İkinci olarak, haberin tamamını okumaları istenmiş ve haber içeriği hakkında çeşitli sorular sorulmuştur. Böylece katılımcıların düşüncelerinden yola çıkarak gazetelerin haberleri nasıl aktardığı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2.4.1. Katılımcıların haber başlıkları hakkındaki yorumları

“İş adamı kocası yurtdışına kaçan kadın, kayınbirader kurbanı oldu!” haberi, daha önce de belirtildiği gibi, cinayet olayını magazinsel bir dil ile anlattığı gerekçesiyle seçilmiştir. Katılımcıların bu başlığa yaptıkları yorumlar çeşitlidir ve yalnızca üç katılımcı, doğrudan başlığın yazılış şekli ve kullanılan dil ile ilgili yorumda bulunmuştur:

“Yani adam iflas ediyor, yurt dışına kaçıyor, kadını da yani eşini de kayınbiraderi aldatıyordu diye öldürüyor yani bu şu anda yani başlıkta sadece kadına yapılan bir atıf var yani biz burada kadının gerçekten aldatıp aldatmadığını bilmiyoruz ki aldatması da zaten kadını öldürmesi için bir sebep değil.” (K1, 26:K:YL)

“Yani burada aslında olayı anlatmışlar. Bir kere kocasının iş adamı olduğu özellikle vurgulanmış bu daha itibar sahibi yapmak amaçlı yazılmış olabilir. Kayınbiraderi öldürmüş yani burada aslında, bu cinayet vakasında, kocasının mesleğinin olay anlamında hiçbir önemi yok. Ama yine de başlık iş adamı olarak başlıyor.” (K3, 30:K:L)

“Burada şey gibi yansıtmışlar, zaten bu haber başlıklarında da... işte kocası yurtdışına kaçmış, kadın sanki kayınbiraderin eline kalmış, sanki o ona sahip çıkıyormuş, belki kadın kocasının kaçmasında rol üstlenmiş ve kayınbiraderi onu öldürmüş yani bence aslında kadını suçlayıcı bir dil kullanmışlar bu haber başlığında.” (K4, 35:K:YL)

Görüldüğü gibi, haber başlığını eleştiren katılımcıların hepsi kadındır ve ikisi yüksek lisans, biri ise lisans eğitimine sahiptir. Diğer katılımcılar ise doğrudan haber başlığının yazılış şekliyle ilgili bir yorum yapmamıştır ve “bu haber başlığı size ne düşündürdü, ne ifade etti?” diye sorulduğunda, cevapların çoğunluğu olayın sebebi veya cinayeti işleyen kişi hakkında olmuştur. Buna göre, katılımcıların çoğu kayınbiraderin cinayet işlemek için, eşlerin arasında alakasız biri olduğunu düşünmektedir. Bu katılımcılar, kayınbiraderin eşler arasındaki ilişkiye karışmaması gerektiğini düşünmekle birlikte, bazı katılımcılar ise “Kocasını da değil ki kayınbiraderi, kocası olsa neyse de...” tepkisini vermişlerdir.

Geri kalan katılımcıların düşünceleri en sık olarak kayınbiraderin yengesine “sahip çıkma” bahanesiyle bu cinayeti işlediği veya mağdurun yabancı uyruklu olması sebebiyle önyargıların kurbanı olmuş olabileceği noktasındadır. Katılımcılar, bu durumu onaylamamakta ve ailedeki erkeğin, abisinin eşinden kendisini sorumlu hissetmesinden dolayı bu olayı bir namus cinayeti olarak yorumlamaktadır. Mağdurun yabancı uyruklu olmasından dolayı ona ön yargılı davranıldığını düşünen katılımcılar ise aradaki kültür farklılığına değinmekte ve bazı katılımcılar “Bize göre daha rahat yaşıyor olmasının”, kayınbirader tarafından yanlış anlaşılabilceğini söylemektedir.

Diğer cevaplar kadar sık olmasa da kayınbiraderin yengesinde “gözü olduğunu” veya yengesinden “yararlanmak” istediğini düşünen katılımcılar da vardır. Yine çok sık olmasa da gelen bir diğer cevap, olayın nedeninin ekonomik sebepler olduğu yönündedir ve bu katılımcılar kayınbiraderin iflasın acısını yengesinden çıkarttığını düşünmektedir. Geri kalan katılımcıların fikirleri ise daha çeşitlidir:

“Bir dakika şimdi bu karmaşık bir şey. İş adamı kocası... bu ne demek ya iş adamı kocası? Birkaç defa okumam lazım, ne demek istediğini anlamak için. Ben büyük ihtimalle bunu okumazdım yani geçerdim, bu başlığı görsem haber sitesinde.” (K8, 31:E:YL)

“Ya burada şimdi sanki kadının hani düşüncesi arka plandaymış gibi kalıyor. Burada olan şey şu yani benlik yine duygusu ön planda hani gurur meselesi yapıp işte nasıl boşanabilir diyerek burada bahane verilmiş. İşte aldatılıyor diyerek bir bahane uydurulmuş. Burada tamamen benim dediğim, benim kararım doğru diyerek kadın ikinci plana atılıyor ve bu yüzden işlenen bir cinayet yani tamamen gurur meselesi yapılarak yapılmış.” (K12, 35:E:ÖN)

“İşte ailenin, eğitimsiz ailenin neden olduğu bir olay.” (K17, 57:K:L)

“Aklıma şöyle bir şey geliyor acaba kayınbiraderiyle bir ilişkisi vardı, kıskançlık dolayısıyla mı kayınbiraderi kadını öldürdü.” (K22, 69:E:L)

Katılımcılara okutulan ikinci haber başlığı “Kocam delirdi, beni bırak çocuklarımı kurtar” şeklindedir ve mağdurun ölmeden önce söylediği sözlerden oluşmaktadır. Katılımcıların çoğu, başlığı ilk okuduklarında “Kime söylüyor bunu?”, “Birinden yardım mı istemiş?” şeklinde tepki vermişler ve bu sözlerin bir yardım çağrısı olabileceğini, mağdurun birilerine mesaj atarak veya arayarak yardım istemiş olabileceğini düşünmüşlerdir. Bunun yanında, çoğu katılımcı bu cümleyi kuran mağdurun çaresiz olduğu, kendini feda ederek çocuklarını kurtarmaya çalıştığı şeklinde bir yorum getirmiştir:

“Kocam delirdi beni bırak çocuklarımı kurtar, bunu kadın söylemiş olabilir. Öldüren kişi yine kocası, o zaman bunu kime söyledi? Burada bir açık bırakılmış, polise olmadığını düşünüyorum cümlemin kurulması itibarıyla ama kim olduğunu baştan anlayamıyoruz.” (K3, 30:K:L)

“Yani şey gibi sanki burada da kadın ciddi bir tehdit altında, hani ben öleyim ama çocuklarım kurtulsun gibi sanki birilerinden yardım istemiş kadın komşularından olabilir, sesini duyurabildiği birilerinden olabilir” (K4, 35:K:YL)

“Bu hiç açıklayıcı değil gibi çok üstü kapalı. Kocasının akli dengesini yetirdiğini ve çocukların can güvenliğinin sağlanması gerektiğini sadece anladım.” (K7, 27:E:L)

“Kim diyor bunu? Kadın mı diyor? Kim kurtarıyor çocuklarını acaba? Koca niye deliriyor acaba, ne var da niye deliriyor yani? Delirecek bir ortam ne gerektiriyor da delirmiş, onu anlamadım.” (K11, 51:K:İÖ)

“Aslında biraz da olayın metnini hazırlayanlarda da bir sorun var, problem var. Şimdi böyle bir başlığı bir adam niye atar? Biri bunu kurtarmaya geliyor demek ki. Birinden yardım istiyor, çocuklarımı kurtar o beni nasılsa öldürecek gibi bir şey herhalde.” (K9, 40:K:L)

“Bu birine mesaj mı veriyor yani kadın birine haber göndermiş gibi kocam delirdi. Kadın birine mesaj çekmiş ya da birine haber bırakıyor. Hani beni düşünme çocuklarımı kurtar ailesine ya da annesine ya da abisine haber veriyor gibi olmuş.” (K16, 55:K:ÖN)

Birinci haber başlığından farklı olarak bu başlık, katılımcıların çoğu tarafından benzer şekillerde yorumlanmıştır ve bu sözlerin kim tarafından söylendiği, kime söylendiği, ne zaman ve neden söylendiği gibi konular katılımcılar tarafından tam olarak anlaşılamamıştır. Bu açıdan ikinci haberin başlığı, diğerlerine göre daha fazla “Tık odaklı haber sunumu” (Özyal, 2016) özelliği göstermektedir çünkü ilgi ve merak unsurlarını daha fazla barındırmaktadır. Bazı katılımcılar, alt başlığı okuduğu zaman bu sözlerin mağdura ait olabileceğini anlamış, diğer katılımcılar ise kocanın neden delirmiş olabileceği üzerinde durmuşlardır ki çoğunluk failin cinnet geçirmiş olabileceğini söylemiştir. Ancak genel olarak, bu başlığın katılımcılar tarafından nasıl değerlendirildiği konusunda birinci haberdeki gibi çeşitlilik yoktur ve genel olarak anlaşılmaz olduğu düşünülmektedir.

Katılımcılara okutulan son haber başlığı ise “Kocasının 38 yerinden bıçakladığı kadın hayatını kaybetti” şeklindedir ve haberin içeriğinde cinayet olayı detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Diğer iki haber başlığından farklı olarak, bu haber başlığı herhangi bir gizem unsuru veya hakkında çeşitli düşünceler üretilebilecek magazinsel bir dil içermemektedir ve katılımcıların hepsi tarafından, diğer iki habere göre en açık ve anlaşılır bulunan haber başlığıdır. Bu haber başlığı hakkında ise katılımcıların çoğu yaşanan olayın vahşet olduğunu, canice işlenen bir cinayet olduğunu ve failin psikolojik sorunları olabileceğini düşünmüştür:

“38 yerinden bıçaklanmak bir kere canilik, başka bir şey değil. Kıskançlık nedeniyle 38 yerinden bıçakladı diyor da o kadar neyi kıskanmış... bir de on altı yıllık evlilik. Kan donduruyor yani ne diyeyim.” (K5, 22:E:LT)

“Ya bir vahşet diyorum ben bunun için, yani böyle bir şeye ne gerek var? Yapılmayacak şeyleri yapıyorlar. Yani çok olumsuz bir davranış, insanların aklında, kalbinde ne yaşıyorlar da böyle bir şeye ne bileyim el ayak oluyorlar onu da anlamış değilim.” (K6, 23:E:ÖN)

“Bu tam şeymiş, psikopatmış demek ki bu herif. Karısına hem işkence etmiş, sonra da... kadın da bak dokuz gün sonra ölmüş. Resmen bence bu adam dengesiz, tam psikopat birisi yani hasta ruhlu bu kadar şey yapıyorsa.” (K10, 41:K:İÖ)

Üç haber başlığı arasında, birinci haberdeki başlığın katılımcılar tarafından daha farklı şekillerde yorumlanması, bu haberin magazinsel bir yönü olduğu düşüncesini desteklemektedir. Bunun yanında, ikinci haberin başlığının tam olarak anlaşılabilmesi ve bu başlığın ne ifade ettiğini anlamak için haberin tamamının okunması gerekliliği, başlığın merak uyandırmak üzere yazıldığı kanısını güçlendirmektedir. Üçüncü haberin başlığı ise bu unsurdan herhangi birini içermeyip, tüm katılımcılar tarafından açıkça anlaşılan bir başlık olmakla birlikte, yaşanan şiddetin boyutundan dolayı okuyucuların en çok tepki gösterdiği haber başlığıdır ve bu ortak tepki faile yönelmektedir.

4.2.4.2. Katılımcıların haber içerikleri hakkındaki yorumları

Katılımcılara haber başlığı okutulduktan ve düşünceleri öğrenildikten sonra, haberin tamamını okumalarını istenmiş ve “Bu haber metni size ne düşündürdü?” sorusu sorulmuştur. Birinci haberle ilgili en dikkat çekici durum, haberin tamamını okuduktan sonra, failin mağdurla ilişki kurmak istemiş olabileceği ve mağdurun bunu kabul etmemiş olabileceği veya aralarında bir ilişki olabileceği şeklinde düşünen katılımcı sayısının artmasıdır. Başlığı okuduklarında bu şekilde bir fikir beyan etmeyen bazı katılımcılar, haberi okuduktan sonra bu şekilde düşünmeye başlamıştır. Bu haberde cinayetin fail ve mağdurun arasında bir partnerlik ilişkisinden kaynaklanmış olabileceği değerlendirilmesi, Kolburan’ın (2017) bahsettiği sahip olma güdüsüne ve Messenschmidt’in (2017) erkeğin kadını sahibi olarak görmesi durumuna işaret etmektedir. Bunun yanında önceden aralarında bir ilişki olabileceğini söyleyen katılımcı, haberi okuduktan sonra bu düşüncesinden vazgeçerek failin mağdura karşı tek taraflı hisler besliyor olabileceğini söylemiştir:

“Okuduktan sonra yine aynı şey yani abisini aldattığı gerekçesiyle yengesini öldürüyor ama sonuçta şurada öldürdükten sonra sabaha kadar kadının başında bekliyor. Yani onun bir yerde sevdiği ve kışkandığı sonucunda, abimi aldattı bahanesiyle öldürüyor. Belki kadınla bir hayat yaşamak istedi, kadın razı olmadı. Ondan sonra öldürmeye karar verdi. Belki de aldattı diye bir bahane uydurup kadını o şekilde katletti.” (K22, 69:E:L)

Bu olayın bir namus cinayeti olduğunu düşünen katılımcılarda ise bir değişiklik olmamıştır ancak bu katılımcılara bir kişi daha eklenmiştir. Geri kalan bazı katılımcıların ise önceden söyledikleri sebeplerden vazgeçerek bu olayın aldatma nedeniyle ortaya çıkan bir olduğunu söylemesi, haberdeki “Aldatıyordu gerekçesiyle öldürdü” sözlerini kabullendiklerini göstermektedir. Örneğin, başlığı okuduğunda “Kocasını öldürse neyse de kayınbiraderinin zoru ne ki?” diyen bir katılımcı haberin tamamını okuduğunda “Aldatma

nedeniyle gerçekleşmiş olay” demiştir. Çetin (2014), gelenekselliğin güçlü olduğu toplumlarda erkeğin aldatma şüphesiyle kadını öldürmesinin de namus cinayeti olarak isimlendirilebileceğini belirtmektedir, bu açıdan bu katılımcıların düşünceleri de namus cinayeti çerçevesinde değerlendirilebilmektedir. Bunun yanında, haberin tamamını okuduktan sonra, haberin yazılış şekliyle ilgili eleştiriler değişmemiş ve bu eleştiriye yapan katılımcılar, mağdurun eşini aldatıp aldatmadığı kesin olarak bilinmediği halde böyle yazılmasının ve “Aldatıyordu” diye vurgulanmasının yanlış olduğunu belirtmişlerdir. Ancak cinayeti işleyen kişiye dair eleştiriler artmıştır ve bu şekilde düşünen katılımcılar, failin mağduru elinde bir kanıt olmadan suçladığını düşünmekte, “Aldattığını nereden çıkartmış ki?” demektedir.

Katılımcılara okutulan ikinci haber başlığı, bir önceki bölümde de anlatıldığı gibi, katılımcıların çoğu tarafından anlaşılmamıştır ve katılımcılar ancak haberin tamamını okuduklarında başlıktaki cümleye anlam verebilmiştir. Katılımcılardan yarısı, haberin içeriğinde yer alan failin ifadesine inanmadıklarını belirtmişler ve bunun mağduru suçlayarak mahkemede indirim alabilmek amaçlı verilen bir ifade olduğunu söylemişlerdir:

“Komşu diyor ki, çekil yoksa seni de vururum diyor, kurban da diyor ki senin derdin benimle beni vur diyor. Ama savunma yaparken de demiş ki ben tüfeği o tarafa değil, havaya ateş etmek istemiştim. Ama havaya ateş eden birisi de kalkıp da komşusuna ‘seni de vururum yoksa’ demez. Yani itibar edilecek bir savunması olmadığını düşünüyorum.” (K3, 30:K:L)

“Buradaki olayda da alkol baş rolde bence. Nedensizce bir olaydan çıktığını ve kazayla bir şey olduğunu vurgulamış ama ifadeler tamamen kendini aklamak ya da cezasını indirmek amaçlı olduğu belli yani yok ters yöne gittim vesaire. Kadın da hani aşırı alkole kaçan kocasının delirdiğini iddia ederek dışarı çıktığında çocuklarına zarar gelmemesi için mahalleliden, komşulardan yardım istediğini anlıyorum.” (K7, 24:E:L)

“Bu da beni kışkırttı demek istiyor bence. Ben bir şey yapmayacaktım ama karım beni kışkırttı. Mahkemeden şey isteyecektir bu da ne derler, ağır tahrik altında yaptım diyecektir çünkü işte bağırmaya devam edince tokat attım, sustu yattı, sonra kalktı bağırmaya başladı o bağırmaya başlayınca ben de onu öldürdüm. Beni tahrik etti demek istiyor yani indirim almak için uğraşacak mahkemeden.” (K16, 55:K:ÖN)

Failin ifadesinin yalan olduğunu düşüncesine ek olarak, bazı katılımcılar, olayı failin psikolojisi üzerinden de yorumlamaktadır. Buna göre, katılımcılar failin cani veya psikopat olduğunu, ruhi bunalım veya cinnet geçirdiğini, kıskançlıktan gözünün dönmüş olabileceğini söylemişlerdir. Bunun yanında bir katılımcı failin “egosu yüksek ve cahil” olduğunu söylemiş, başka bir katılımcı ise çevrenin etkisine değinerek, mağdurun sokağa

çıkıldığında yanında olan erkekleri ve kadınları failin yanlış anlamış olabileceğini ve bunun sebebinin de failin çevresindekilerin onu “doldurması” olabileceğini söylemiştir.

Haber hakkında katılımcılardan gelen bir diğer yorum, mağdurun daha önceden de aile içi şiddete maruz kalmış olabileceği ve aile içinde geçimsizlik olduğudur. Aile içi şiddet konusunu gündeme getiren katılımcılar, mağdurun mutlaka önceden bir yerlere şikâyetinde bulunması fakat buna rağmen bir önlem alınmaması ihtimalini düşünmektedir. Bir numaralı haberin aksine, bu haber hakkında mağduru suçlama davranışına rastlanmıştır ve iki katılımcı, yaşanan bu olayda kışkırtma olduğunu düşünmektedir:

“Karısını öldürmüş, on yedi yıllık evlilermiş, bir anda ne olduysa herif karısını öldürmüş pompalı tüfekle. Allah Allah. On yedi yıllık evlilikten sonra da böyle yapması biraz garip şimdi. Gene bunda da şimdi, kadın acaba adamı kışkırtmış herhalde adamı. Gene böyle bir şeyler olmuş olabilir yani, bir şeyler olmuş bence kadın da iyice şey yapmış, herif de kışkırtılmış gibi herhalde almış tüfeği. Vurmaya niyetim yoktu demiş ama vurmuş sonuçta öldürmüş karısını. Böyle diye düşündüm bunu da.” (K10, 41:K:İÖ)

“Şuradaki sonuçta söylediği sözlerle, buradaki (haber başında) hiç örtüşmüyor. O zaman bir tahrik de var burada, hani mahalledeki insanları toparlayıp gelmesi, vur vur demesi, zaten alkollüymüş de. Yani burada bir tahrik var ama hani öldürmemeliydi, keşke öldürmeseydi. Ama giriş, gelişme, sonuç bambaşka.” (K18, 59:K:LT)

İkinci haber hakkında son olarak belirtilmesi gereken nokta, araştırmanın önceki bölümlerinde yer alan içerik analizinde de sıkça karşılaşıldığı üzere “boşanmak isteyen eş” sıfatının mağdur için kullanılmış olduğudur ve bu durum yalnızca bir katılımcının dikkatini çekmiştir:

“Tokat atma yetkisi var ama öldürmek gibi bir amacı yok yani arkadaşın... ya bir kere burada da haber başlığı ‘boşanmak istediği eşi’, boşanmak istemek sanki bir suç, sanki yasak. Boşanmak isteyen her kadın öldürülmeyi hak ediyormuş, erkeğe bir hak veriyormuşsun gibi başlıyor ve özellikle ilk iki paragraf tamamen böyle şey, karım boşanmak istedi, yok beni aldatmaya kalktı, ben ona iki tokat attım, yok haddini bildirdim. Tamamen çok çirkin ifadeler. (...) Boşanmak isteyen eş, direk zaten ön ad gibi oluyor, öldürülen her kadında ‘ayrılmak istediği nişanlısı tarafından’, ‘boşanmak istediği kocası tarafından’ ama hiç mesela ‘karısını aldatan adam tarafından öldürüldü’ gibi bir tanımlama duymuyoruz biz. Ama bunu o kadar çok duyuyoruz ki bilinç altımızda bu mesajları yerleştiriyorlar yani.” (K4, 35:K:YL)

Üçüncü haber, katılımcıların yorumlarının en çok benzerlik gösterdiği haberdır ve yorumların büyük çoğunluğu öncelikle olayın nedenine odaklanmaktadır. Bu katılımcıların çoğu da haberde olayın kıskançlık nedeniyle gerçekleştiğinin söylenmesine rağmen başka bir sebebi olabileceğini düşünmekte ve bu sebebin açıklayıcı olmadığını, örneğin kıskançlığın yanında failin psikolojik sorunları olduğunu veya alkollü

olabileceğini düşünmektedirler. Ayrıca bazı katılımcılar, haberdeki “kıskançlık nedeniyle” ifadesinin kimin kimi kıskandığını açıklamadığını söylemişlerdir:

“İki buçuk saat karısını dövüp işkence yapmış. Yazık ya. Kıskançlık nedeniyle diyor. Bu da mesela başka bir şey işte hani sonuçta erkeğin karısını aldatması işte o da ona hesap sordu herhalde, onun da işine gelmeyince bıçakladı yani yazık, 38 yerinden...” (K11, 51:K:İO)

“Kıskançlık krizi yüzünden olduğu iddia edilmiş. Olayın gece saat üç sıralarında gerçekleştiğine bakılırsa, büyük ihtimalle alkollü olarak eve geliyor, o sırada karısına işkence ederek öldürmeye çalışıyor. Psikolojik durumunun da normal olmadığı gerçek.” (K13, 36:E:ÖN)

“Burada gene baştan beri devam eden tartışmanın olduğu anlaşılıyor. Sonuçta sebep gene kıskançlık oluyor ama yani burada neden kıskandığı kimden kıskandığı belli değil. Sadece kıskançlık nedeniyle kadınla tartışıyor sonra kadın gidiyor odaya sonra tekrar çağırıyor falan yani bunlar ifadelerinden anlaşılıyor çünkü o anda evde kimse yok. Kimse olmadığı için de gören birisi bu olayı anlatamaz.” (K22, 69:E:L)

Bazı katılımcılar ise olayın nedenini sorgulamaktan ziyade failin psikolojisini değerlendirmiştir. Failin psikopat ve cani olduğu, akli dengesini yitirmiş olabileceğini düşünmektedirler ve bir katılımcı failin idam edilmesi gerektiğini söylemiştir. Bunun yanında failin ruh hastası olduğunu söyleyen bir katılımcı, ikinci ve üçüncü haberdeki olaylar için diğerlerinden farklı bir değerlendirmede bulunmuştur:

“Evet, hepsi ruh hastası. Başka bir şey yok. Ama tabi kadınların da birazı, mesela ikincisinde tahrik de ettiğini görüyorum burada. İki ve üçte var bu.” (K17, 57:K:L)

Bu haberle ilgili olarak, katılımcılar başka sorular da sormuşlardır. Örneğin, üst katta oturanların bu sesleri nasıl duymamış olabileceği, 38 yerinden bıçaklanan birinin nasıl kaçıp üst kata çıkabildiği katılımcılar açısından belirsizdir:

“Yani burada zaten cinayet öncesi, yani cinayete sebep olan bir işkence var. Her ne kadar gece bile olsa o saatteki gürültüler yani mutlaka insanlar tarafından duyulmuştur, niye kimse gelip bir şey yapmamış? Bir de üstüne üstük yani tanıdığı insanlar üst katta oturanlar. Kadın o halde nasıl dışarı, yukarıya kadar çıkabilmiş yani göbeğini kesmiş adam iç organları dışarıya çıkacak şekilde.” (K1, 26:K:YL)

Yine de bütün katılımcılar, bir insan ne yapmış olursa olsun, bu şekilde işkence edilerek öldürülmesini vahşice bulmuşlar ve bunu kimsenin hak etmeyeceğini söylemişlerdir. Katılımcıların mağdura en çok acıdığı haber, üçüncü haber olmuştur ve “Yazık olmuş kadıncağıza” tepkisiyle sıkça karşılaşmıştır.

4.2.4.3. Cinayetlerin suçluları ve failer hakkındaki yorumlar

Katılımcıların haber başlıkları ve haber içerikleri üzerine düşünceleri öğrenildikten sonra, katılımcılara “Okuduğunuz bu habere göre sizce cinayetin suçu kime ait?” sorusu sorulmuştur. Bunun amacı, gazete haberlerinin olayı aktarırken kimi suçlu gösterdiğini katılımcıların düşüncesinden yola çıkarak belirlemektir. Birinci haber için, katılımcıların cinayetin suçlusu olarak gördükleri kişiler, öncelikle faille yani kayınbiraderle birlikte mağdurun yurt dışına kaçan eşi ve daha sonra yalnızca kayınbiraderdir. Bunun yanında bir katılımcı, suçlunun mağdurun dedikodusunu yapan kişiler olduğunu ve bir katılımcı da mağdurun eşinin azmettirici olabileceğini söylemiştir:

“Yine burada yani mesela kendi ailesi değil, birincil ailesi değil bu. Yani kendi ailesi içinde işlenmiyor, abisinin eşini öldürüyor ve namus cinayeti olarak öldürüyor. Bana bir tık bir azmettirici gibi geldi yani abisinin yönlendirmesiyle yapılmış bir olay gibi geldi bana birinci olarak.” (K12, 35:E:ÖN)

“Valla burada da adam suçlu, sen bununla evlenirken bunun kültürünü bilmen lazımdı, kadının nasıl yaşayacağını bilmen lazımdı benim görüşüm o. Baktın olmuyor, birbirlerine kültürler tutmuyor, boşanmaya karar veriyorlar. Ama burada işte kayınbiraderin de suçu var, ne alaka yani. Çok alakasız birisi aile içinde. Demek ki bunun kocası herkese anlatıyormuş yani benim karımla şöyle oldu, böyle oldu.” (K20, 58:E:İÖ)

“Suçlu burada o dedikoduyu çeviren insanlar, yani kim varsa hepsi. Yani sadece burada eşiyse kardeşi gözüküyor ama belki de mağazadaki birileri de buna ortak oldu. Dedikodu yaparak kadının hayatının hiçe sayılması, saygı duyulmaması.” (K7, 27:E:L)

İkinci haber için kimin suçlu olduğu konusunda katılımcıların yine ikiye bölünmüştür. Katılımcıların yarısı suçun cinayeti işleyen kişide olduğunu söylerken, yarısı ise karşılıklı olduğunu söylemiştir. Bir katılımcı ise hem şiddete ses çıkarmadığı için mağduru hem de mağdurları koruyamadığı için hukuk sistemini suçlamaktadır:

“Kadın ses çıkartmadığı için suçlu ya şu iki ve üçte. Hoş, iki kurtulmaya çalışmış, boşanma davası açmış yani yine ses çıkartmış, ayrılmak istemiş hani. Ama bizim Türkiye’de şöyle olması lazım boşanmak isteyen kadınlara koruma, koruma değil de hani eşinin nasıl karşılayacağını bilmiyoruz ya, boşanma davası olacağı zaman rehabilitasyon olması lazım. Böyle hani erkeğin durumunu inceleyip ona göre koruma çıkartmamız lazım bizim.” (K2, 27:K:L)

“Burada kadın da dediğim gibi kıskırtmış olabilir adamı, çünkü kavga, bir şeyler olmuş, bağışmışlar, çağışmışlar, bir şeyler olmuş gene bunda. Bunda kadın da suçlu gene bence.” (K10, 41:K:İÖ)

“Bilmiyorum bence onda ikisinde de vardır kabahat. Yani karşılıklıdır, durup dururken de yanlış anlama yani, benim eşim niye gitmiyor? Evde bir eksiklik var demek ki yine. Bir tarafta, bir eksiklik var ki yani adam dışarıya gidiyor. Bilmiyorum kadını da şimdi

bilmediğim, tanımadığım için yargılamak da istemem...” (K11, 51:K:İÖ)

“Burada bence biraz kadının da rolü var, adamı ne derler, kıskırtma var.” (K17, 57:K:L)

“Burada yine kadın suçlu, öldürülen kadın. Bak gene de söylüyorum, yüzde yirmi belki kadının da suçu var, yüzde elli var.” (K18, 59:K:LT)

Bu yorumlardan çıkarılabilecek ilk sonuç, mağdurların şiddete ses çıkarmamasının da bir tür suç olarak görüldüğüdür ve KAMER’in (2015) araştırmasında şiddete uğrayan kadınların genellikle bunu paylaşmadıklarına değinilmektedir. İkinci sonuç ise Şenol ve Yıldız’ın (2013) araştırmasında bahsedildiği gibi kadınların eşine tartışma veya kavgada karşılık vermesinin bir şiddet nedeni olarak görüldüğüdür.

Üçüncü haber için katılımcıların, biri hariç olmak üzere çoğu, failin suçlu olduğunu düşünmektedir. Yalnızca bir katılımcı bu görüşe katılmamakta ve mağdur kıskançlık yüzünden öldürülüyorsa onun da suçlu olabileceğini söylemektedir:

“Yani adam buna saldırmış ama niye bıçaklamış bunu mesela onu anlayamadım ben. Kıskançlık var ama sonuçta nasıl bir kıskançlık? Neyi kıskandı yani, erkeklerden mi kıskandı, atıyorum ailesinden mi kıskandı? Her türlü kıskançlık olabilir yani. Şimdi erkek (suçludur) deyip de geçemem. Atıyorum mesela ailesine gidip geliyordur, onu istemez, kıskanıyordur, gitmesini istemiyordur misal olarak. Bir kıskançlık var ama o kıskançlığın sebebini bilemediğim için bir şey söyleyemeyeceğim yani. Ama erkek kıskançlık yüzünden kadını bıçakladığı için demek ki bunda kadın da var bir suç demek ki yani.” (K11, 51:K:İÖ)

Yukarıdaki yorum, kocaların eşlerinin hayatı üzerindeki denetimi konusunun (Altınay ve Arat, 2018; Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015) katılımcı yorumlarında da karşılık bulduğunu göstermektedir. Bu açıdan erkeğin, örneğin kadının ailesini ziyaret etmesine karışması veya bir şekilde kadını ailesinden kıskanması normal karşılanmakta ve kadın bu kısıtlamalara uymadığı için suçlu görünmektedir.

Birinci haber için katılımcıların fail kadar mağdurun eşini de suçlaması ve ikinci haber için mağdurun da fail kadar suçlanması ilginçtir. Birinci haberdeki bu durumun sebebi, katılımcıların mağdurun eşinin onu yalnız bırakarak kaçmasını yanlış bulmasıdır ve genelde “Madem gidiyor, onu da götürseymiş yanında” tepkisiyle karşılaşmıştır. İkinci haberde ise mağdurun suçlanması, haberin failin ifadesine dayalı olmasından ve failin mahkemede mağduru suçlayan yönde ifade vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kimin suçlu olduğu hakkında sorulan bu soruya cevap olarak, bazı katılımcılar ise üç haberi de birlikte değerlendirmiştir ve okudukları üç haberde de suçlunun öncelikle erkekler yani failer ve erkekleri yetiştirenler olduğunu söylemişlerdir. Bu katılımcılar, haberlerdeki olayları münferit olarak değerlendirmek yerine, “toplumun erkekleri el üstünde tutarak yetiştirmesi” üzerinde daha çok durmuşlardır. Buna göre

katılımcılar erkeklerin, erkekleri el üstünde tutarak yetiştiren ve hem kızlarına hem de erkeklere yeterli eğitim vermeyen ailelerin, erkekleri üstün gören toplumun öncelikli olarak suçlu olduğunu düşünmektedir.

Katılımcılara ayrıca “Okuduğunuz bu haberlerde failer hakkında ne düşündünüz?” sorusu sorulmuştur. Genel olarak katılımcıların failer hakkındaki düşünceleri, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin (2016) kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi konusunda belirttiği gibi, haberlerin failerin ifadesine dayanarak yazılmaması gerektiğini ve cinayetin sorumlusu olarak öfke, iflas, cinnet, kıskançlık, psikolojik sorunlar vb. meşrulaştırıcı bir etki bırakabilecek ifadelerin kullanılmaması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Birinci haberdeki fail hakkında katılımcıların genel düşüncesi failin sosyo-ekonomik durumunun kötü olmadığı ama psikolojisinin bozuk olduğu ve toplum baskısıyla bir namus cinayeti işlediğidir. Buna göre katılımcılar faili alakasız biri olarak görmekle birlikte, ekonomik durumunun bozulmasıyla psikolojisinin de bozulduğunu ve bunun acısını yengesinden çıkarttığını veya ekonomik durumundan bağımsız olarak ailesinin, geleneklerin, örflerin sözünden çıkamayan bir adam olduğunu düşünmektedir:

“Maydanoz ya hani ne alakasın sen ne senin haddine? Abine söyle, abin ne yapıyorsa yapsın sana mı kalmış onu öldürmek yani. Aldatıyorsa da öldürülür mü hani. O hani sazan, gazla çalışan bir tip, ezik. Bilmiyorum, öyle.” (K2, 27:K:L)

“Tamamen lükse alışmış ve hayatta yokluk içinden geçişte bir travma yaşamış. Yani rahata alışmış sonradan böyle olmasıyla da birbirlerine sataşmayla sonuçlanmış bir şey gibi.” (K7, 27:E:L)

“Bu da çalışıyor ediyor ama gene de ailesinin sözünden çıkamayan bir adam. Evlenmiş, barklanmış, iş kurmuş ama gene de ailesinin lafına tabi. Ailesinin sözünü dinleyen, ailesinin baskısı altından çıkmayan bir insan. Ailesinin baskısından çıkmayınca, ailesi de bu çekirdek aile hakkında söz söylemeyi kendinde hak görüyor.” (K16, 55:K:ÖN)

“Tamamen geleneklerden, örflerden kaynaklanan bir şekilde namus cinayeti. Toplum baskısından kaynaklanıyor.” (K13, 26:E:ÖN)

İkinci haberdeki fail, katılımcıların gözünde genel olarak sosyo-ekonomik durumu düşük, eğitimsiz ve öfke kontrolü olmayan bir adam profili çizmektedir:

“İkincisi (ikinci haber) büyük ihtimalle ya geçim sıkıntısı ya da hani çok uzatılan bir mevzunun sonucu. Kadın sürekli dayak yiyor her akşam her akşam en sonunda cinnet geçiriyor, dışarı çıkıyor. Yapabildiği şey, hani rezil etmek adamı. Adam mevzu olduğunu görünce korkutmak için silahını alıyor, vur vur deyince o sinirle de vuruyor belki de.” (K8, 31:E:YL)

“İki numarada adam çok fevri gibi geldi bana, çok fevri davranmış gibi geldi ki onun öncesinde on yedi yıllık hayatı varmış, nasıl geçirdiler bu hayatı, ne yaptılar? Hiçbir bilgi yok.” (K5, 22:E:LT)

Üçüncü haberdeki fail ise katılımcılar tarafından, beklenilebileceği üzere, genellikle “sadist, ruh hastası, cani, manyak” gibi sıfatlarla tanımlanmıştır ve bunun yanında birkaç katılımcı, failin eğitimsiz olduğunu da söylemiş ve bir katılımcı ise bu durumu olayın gerçekleştiği bölge üzerinden değerlendirmiştir:

“Bu tam hasta ruhlu bir adam. Bu öyle gibi geldi bana.” (K10, 41:K:İO)

“Diğerlerinde de işte şurada sosyo-ekonomik durum biraz düşük, eğitim durumu düşük olabilir. Ama şöyle, ben diğer haberlerden de düşünecek olursam, daha önce okuduğum haberlerde bu eğitim durumu pek buna şey değil, daha çok insanın vicdanında bitecek olaylar yani karakterinde olacak şeyler. Yani fakir olması, sosyo-ekonomik durumu da etkilemiyor bunu bence.” (K12, 35:E:ÖN)

“Ya iyi eğitilmemiş yani aile yaşamında herkesin birbirine saygı ve anlayış göstermesi, herkesin özgür bir birey olduğunu öğrenmesi lazım ama genelde Güney Anadolu, Doğu Anadolu’da bu tür şeylerin eğitimi yok. Kadın evlendi mi çocuklarının anası, kocasının eşi olacak.” (K21, 61:E:LS)

Birinci haberde, fail hakkında değerlendirmelerde öne çıkan iki nokta, ekonomik durum ve ailenin, geleneklerin, toplumun baskısı olarak görünmektedir. Ekonomik durum ve toplum baskısı birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir ki birinci haber hakkındaki katılımcı yorumların çeşitliliği düşünüldüğünde bu durum normaldir. İkinci haberde ise genelde failin sosyo-ekonomik durumuna ve öfke kontrolü olmamasına değinilmiştir. Bunun sebebi, haberi okuyan katılımcıların failin cinnet geçirmiş olma ihtimalini düşünmesidir. Üçüncü haberde ise genelde failin psikolojik özellikleri üzerinden değerlendirme yapılırsa da katılımcıların çoğu, failin mağdura uzun süre işkence yapmasına dayanarak, cinayetin sebebinin “bir anlık cinnet olmadığını” söylemekte ve failin ciddi anlamda ruh sağlığının bozuk olduğunu düşünmektedir.

Bir önceki soruya benzer bir şekilde, katılımcıların bazıları haberlerdeki bütün failler hakkında genel bir değerlendirme yapmıştır ve çoğunlukla “bir insanın cinayet işleyebilmesi için gözü dönmüş olması gerektiğini” düşünmektedirler. Bu açıdan her üç haberdeki failleri de “normal olmayan, cani, ruh sağlığı bozuk insanlar” olarak görmektedirler ve yine psikolojik durumları üzerinden değerlendirmektedirler. Ayrıca birkaç katılımcı, faillerin eğitimsiz, bilinçsiz ve karakteri bozuk olduğunu söylemiştir.

Katılımcılara sorulan bu iki sorudan yola çıkarak, özellikle ikinci haberin, çoğunlukla failin ifadelerine yer vererek mağdurun suçlanmasına yol açtığı söylenebilmektedir. Ancak katılımcılar arasında cinayetin işlenmesinde her iki tarafın da suçlu olduğunu düşünenler, bu durumun failin suçunu hafifletmediğini de belirtmektedir ve genel tepki “İki tarafın da suçu olabilir ama o da öldürmeseymiş” şeklindedir. Katılımcıların failler hakkındaki düşünceleri ise birinci haberle diğer haberler arasında farklılık göstermektedir. Katılımcılar tarafından, üç haber için de faillerin psikolojik durumlarının veya karakter özelliklerinin normal olmadığına değinilse de birinci haberde ekonomik sorunların ve toplumun etkisi diğer iki habere göre daha fazladır. Bu durumun birinci haberde olay anlatılırken ilgili kişilerin ne iş yaptığının, sonrasında iflas ettiklerinin detaylı olarak anlatılmasından ve kayınbiraderin, yengesini “Aldatıyordu” bahanesiyle öldürerek onun namusunu sahiplenmiş olduğunun ima edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu noktada, özellikle aldatma ve sahiplenme konusundaki düşüncelerin, katılımcıların namus algısıyla ilgili bir ipucu verdiği söylenebilmektedir. Katılımcıların bu konudaki yorumları, namusu genelde Sır’ın (2005) belirttiği gibi erkeğin şerefi, haysiyeti ve Kardam’ın (2005) araştırmasında tespit ettiği gibi kadınların özgürlüğünün erkeğin kontrolüne bırakılmasının yıkıcı etkisi açısından değerlendirdiklerini göstermektedir. İkinci haberde ise daha çok failin, mağduru sokakta sekiz dokuz erkek ve üç kadınla gördükten sonra cinnet geçirdiği ve üçüncü haberde failin zaten psikolojik sorunlarının olduğu şeklinde yorumlar getirilmiştir ki bu da “ancak normal olmayan ve zayıf karakterli, eğitimsiz insanlar cinayet işler” gibi bir düşüncenin bu iki haber için daha ön planda olduğunu göstermektedir.

4.2.4.4. Haberlerle ilgili diğer sorunlar: Eksik bırakılan yerler, tarafsızlık sorunu, eleştirel tavır ve örnek oluşturma meselesi

Haber içerikleriyle ilgili katılımcılara son olarak dört soru sorulmuştur. Bu sorulardan ilki, her üç haberde de katılımcılar tarafından tam olarak anlaşılmayan bazı noktaların olmasına dayanarak sorulan “Sizce bu haberler olay hakkında her bilgiyi barındırıyor mu? Haberlerde eksik bırakılan bir kısım, olayın şu kısmını da öğrenseydik dediğiniz bir yer var mı?” sorusudur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, haberlerin olay hakkında her bilgiyi barındırmadığını, eksik kalan kısımlar olduğunu söylemektedir. Katılımcılara göre haberlerdeki başlıca eksiklik ise haberlerin sadece faillerin anlattıklarına dayanarak yazılmasından dolayı mağdur yakınları veya avukatları

tarafından gelen hiçbir bilgi veya açıklama olmamasıdır.

Birinci haber için en sık sorulan soru “Kayınbirader ne alaka?” olmaya devam etmektedir ve bu sorun, araştırmanın önceki bölümlerinde katılımcılar tarafından çeşitli ihtimaller çerçevesinde değerlendirilse de kesin bir cevaba kavuşmamaktadır. Bunu takiben, haberdeki “Aldatıyordu” vurgusu çoğu katılımcıların dikkatini çekmeye devam etmektedir ve haberde bunun gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bir bilginin olmadığını düşünmektedirler:

“Hayır kesinlikle barındırmıyor çok eksik ve yorum olarak da çok fazla yorum içeriyor. Eksik bilgi çok fazla yani yönlendirme olabilir bu yüzden haberin içerisinde. Şöyle, bilinmeyenler olduğu zaman mesela burada yazılanlar doğru olmayabilir o zaman. Yani bu bir tarafa doğru yönlendirme yapılabilir. Tabi buradaki şeyleri aklamaz mesela burada bahsedilen, ilk haberde bahsedilen aldatılıyordu olayı. Bunun olup olmadığını yazmamış burada bunu bilemiyoruz ama burada aldatılma ibaresi bulunduğu için bunu okuyan insanlar ‘a bu kadın aldatıyormuş’ şeklinde bir algıya yönlendirilebilir. Bu sadece adamın kendi, oradaki kişinin ifadesi, katilin ifadesi.” (K12, 35:E:ÖN)

İkinci haberde katılımcılar tarafından merak edilen nokta, failin camdan baktığında mağduru sekiz dokuz erkek ve üç kadınla görmesinin doğru olup olmadığı ve mağdurun tahrik sayılabilecek bir eylemde bulunup bulunmadığıdır. Failin “ben sana hediyeler alıyorum, sen neden böyle yapıyorsun?” sözleri de kafa karışıklığı yaratmaktadır ve failin neden hediye aldığı, birdenbire kavganın nasıl patlak verdiği konularının haberde açık olmadığı yönünde yorumlar gelmiştir:

“Ya şimdi şuraya kadar okuduğumda (ilk paragraf), burada adam hiçbir şey yapmıyor. Adam eve hediyelerle geliyor, kadın çemkirmeye başlıyor herhalde. Ama durup dururken niye seni mahalleye rezil edeceğim diyor kocasına ben onu anlamadım, durup dururken. Bundan önce yaşanmış bir şey olmalı ki kadın ya da adam o olay üstüne mi hediye aldı geldi. Yani burada gerçekten tüfeğin yanlışlıkla ateş alıp almamasını cinayet masa çözecek, onu biz çözemeyiz. Onun için orada bir şey diyemiyorum yani belki sekiz dokuz erkek üç kadınla falan karısını görünce, uçmuş. Burada da çok soru işareti var yani dediğim gibi adam durup dururken niye hediyeyle geldi, öncesinde bir olay oldu da karısının gönlünü mü almak istedi? Onun haricinde hakikaten bir şey yoktu da adam devamlı sürprizler yapıyor muydu? Ama durup dururken de kadın niye çıkıp sokakta seni rezil edeceğim desin.” (K19, 61:K:LS)

Üçüncü haberde ise merak edilen noktalar mağdurun yaralı vaziyette nasıl kaçtığı, üst kattaki akrabalarının gürültüleri nasıl duymamış olabileceği ve bu olayın bir kıskançlık kavgasından işkence ve cinayet haline nasıl geldiğidir ki katılımcılar bu haberde cinayet sebebinin yeterince anlaşılır olmadığını düşünmektedir:

“İki buçuk saat kadına işkence yapıyor, kadını bıçaklıyor ve kadın ölmüyor sonra daha büyük bıçakla gelip kadının karnını oyuyor. Yani 38 yerinden bıçaklanan kadın hala ölmüyor, kocasından kurtuluyor, kardeşinin kocasına çıkıyor işte hastaneye kaldırılıyor dokuz gün sonra ölüyor. O vaziyette o kadın nasıl yukarıya çıkabilir onun da aydınlanması gerekiyor. Acaba o da mı çünkü bu vaziyette olan kadının ifade vermesi mümkün değil, kocasının anlattıklarına göre mi bunu yazdılar? Çünkü kadının gidebileceğini zannetmiyorum kapısına kadar o vaziyette mümkün değil yani oraya gidebilmesi. Bunlar da açığa kavuşmamış zaten sanırım mahkemeleri de devam ediyor.” (K22, 69:E:L)

Katılımcılara sorulan bir diğer soru, “Sizce bu haberler söz konusu olayı kamuoyuna doğru, tam olarak, nesnel ve tarafsız bir biçimde aktarmış mıdır?” sorusudur ve katılımcıların çoğu haberlerin tarafsız olmadığını çünkü erkekleri öne çıkardığını ve faillerin ifadesine dayanarak yazıldığını söylemişlerdir. Katılımcıların yarısından daha azı ise haberleri tarafsız bulduklarını söylemişlerdir:

“Aynen aktarmış. Bu yaşananlar zaten günümüzde televizyonda da görüyoruz, başımıza geliyor, aynen yansıtıyor yani. Günümüzdeki olaylarla birebir.” (K14, 42:E:İO)

“Tarafsız bir şekilde aktarmış çünkü tarafsız olmasının sebebi... ya doğru olan şu, kadının yaşadıkları, burada zaten anlatılanların hepsinde de kadının yaşadıkları gösteriliyor. Bu tek taraflı yapılan bir haber değil ya da bu erkeği yaptığından dolayı burada övmek, burada söz konusu değil. Doğru bir habercilik bu.” (K6, 23:E:ÖN)

Bu noktada haberin olayla ilgili her bilgiyi barındırdığını düşünen, eksik bırakılmış bir kısım bulmayan katılımcıların hepsinin aynı zamanda haberin tarafsız da olduğunu düşündüğünü belirtmek gereklidir. Ancak bunun tersi geçerli değildir, başka bir deyişle haberleri tarafsız bulan katılımcılar arasında bazıları, haberlerin olayları eksiksiz anlattığı düşüncesine katılmamaktadır.

Bu başlık altında üçüncü olarak, katılımcılara “Sizce bu haberler, cinayeti eleştirmekte ve kınamakta mıdır?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların cevapları yine çoğunlukla herhangi bir eleştiri veya kınama olmadığı yönündedir ancak bazı katılımcılar haberlerdeki olayları eleştirmenin zaten habercinin görevi olmadığını düşünürken, bazı katılımcılar ise eleştiri veya kınama yerine geçebilecek bazı noktaların haberlerde yer alabileceğini belirtmektedir:

“Bir numaralı haberde yok. Tekrar göz gezdiriyorum şu an... iki numaralı haberde de yok mesela en sonda demiş ki ‘duruşmanın ardından adliyede açıklama yapan bir grup kadın hakları savunucusu davanın takipçisi olacaklarını belirterek, cinayetleri protesto etti’. Keşke hani bu kadın hakları savunucusunun, muhtemelen BARO’nun da kadın hakları komisyonu avukatları da vardır bunların içinde, birkaç satır beyanlarını da alsalardı çünkü onlar da kınamışlardır eminim. Hani ‘açıklama yaptılar’dan ziyade, en azından ne söylediklerini

iletselerdi kınayan bir şey de görürdük haberin içinde, bir cümle de görürdük. Yine üç numaralı haberde de aynı şekilde, olay anlatılmış, yorumsuz olarak kapatılmış.” (K3, 30:K:L) “Hayır. Sadece şurada (birinci haber) işte kurbanı oldu ve vahşice öldürdü demiş fakat cümlenin en sonunda kullanmış. Dediğim gibi ‘aldatıyordu’yu tırnak içinde göstermiş ama ‘vahşice öldürdü’yü cümlenin en sonunda kullanmış. Yani o kadar normalleştirmişler ki sıradan, günlük işte gündeme dair bir spor haberi yazıyormuşçasına gayet normal bir dille anlatmışlar ve mesela detay da vermiş. Şurada (üçüncü haber) vardı işte bıçağı denedi, sonra gitti, başka bıçak aldı gibi. Bu ifadeler yerine niye yani daha dikkat çekici, daha sorgulayıcı, onu eleştirici cümleler kullanılmamış? Enteresan.” (K4, 35:K:YL)

“Herhangi bir kınama yok. Düz, olduğu gibi anlatılmış, yorum katılmış ve hiçbir hani... altına özlü söz vesaire bilmiyorum eklense nasıl olur ya da bu türlü vakalarda bir uzmanın yorumunun eklenmesi altına belki olumlu olabilir. Bu kadar çok yorum katarak bir gazetecinin yazmasındansa kısa olayı, ‘cinnet geçiren kişi eşini öldürdü’ vesaire yerine kısa olayı geçip alta da uzmanın ailenin böyle durumlarda ne yapması gerektiği gibi bilinçlendirici yazıları bence eklenebilir daha çok.” (K7, 27:E:L)

Bu soruyla ilgili dikkat çeken nokta, haberlerde eleştiri veya kınama var diyen katılımcıların “vahşice öldürdü”, “talihsiz kadın”, “cani koca” gibi ifadeleri örnek göstermesidir. Başka bir deyişle olaya, faillere ve mağdurlara dair bu tür sıfatların kullanılması katılımcılar tarafından bir eleştiri veya kınama tavrı olarak algılanmaktadır.

Son ve dördüncü olarak, katılımcılara “Sizce bu haberler, benzer durumda olan insanlar için, örneğin iyi geçinemeyen bir çift veya araları herhangi bir nedenle bozuk olan akrabalar için, örnek oluşturma potansiyeline sahip midir?” diye sorulmuştur. Katılımcıların geneli, bu haberlerin olumsuz örnek oluşturabileceğini düşünmektedir:

“Kesinlikle sahip. Kesinlikle oluşturabilir. Bu tarz olayları okuduktan sonra, cesaret alıp, onun üzerine bu olayları gerçekleştirebilecek pek çok insan var ülkemizde.” (K13, 36:E:ÖN)

“E tabi ki mahkemede mesela yazıyorlar ya şu kadar ağır tahrik altında yaptım diyor, şu kadar indirim aldı diyor haberlerde mesela. E bunu okuyan bir adam da ben de aynı indirimi alabilirim diye düşünebilir.” (K16, 55:K:ÖN)

“Bu haberleri okuyarak kendilerine örnek oluşturursa kötü yönde örnek oluşturur. Şu an da böyle yayımlanması. Eğer biraz hanımının hakkında ya da sevdiğinin hakkında biraz şüphesi varsa bunları okuyarak acaba benim sevdiğim kişi de böyle bir şey yapıyor mu diye işi paranoyaya bağlayabilir yani. Bu tür şeylerin basında yayınlanması pek doğru değil.” (K21, 61:E:LS)

“Ya maalesef sahip. (...) Yani şimdi bu haberler, ilk duruşmaya giriliyor, sanığın verdiği ifade dinleniyor o yazılıyor gazeteye işte ‘iş adamı kocasını aldatı’ dedi sanık. Bu şekilde bu cinayet haber oluyor ama daha sonra o dosya üç sene sürüyor ve üç senenin sonunda kadının belki de böyle bir eylemi hiç gerçekleştirmediği ortaya çıkıyor. Adam ceza alıyor ve bizim bundan haberimiz olmuyor. Biz olayı aldatı diye biliyoruz. Bu sefer toplumda, ‘ya zaten işte

namus olunca böyle insanlar öldürüyor, bu demek ki doğal bir insan tepkisi' gibi kendi davranışlarını da haklılaştırmaya yönelik, kendi içlerinde ikna etmeye yönelik bir bilinç oluşturduğunu düşünüyorum.” (K3, 30:K:L)

Haberlerin örnek oluşturabilme potansiyeline sahip olduğunu düşünen katılımcılar bunu çeşitli şekilde yorumlamışlar ancak en çok failin ceza almamasının ya da ceza indirimi almasının, “Aman yatar çıkarız ne olacak” şeklinde bir cesaret doğurabileceğini söylemektedirler. Bunun yanında, bu şekilde düşünen bazı katılımcılar özellikle eğitim seviyesi düşük veya psikolojisi normal olmayan insanların bu haberlerden kötü etkilenebileceğini belirtmişlerdir. Çok az sayıda katılımcı ise, aksine, bu tür haberleri okuyarak insanların ibret alması gerektiğini düşünmektedir ve bu katılımcılara göre bu tür haberler toplum üzerinde negatif etkiye sahip değildir. Bu açıdan böyle haberlerin yapılması gerektiğini düşünen katılımcılar, bu haberlerin insanları bilinçlenmeye ve önlem almaya sevk ettiğini söylemektedir:

“Bence bu tür haberlerin yapılması gerekiyor. Bu negatif olarak etkilemez, bilinçlendirme amaçlı bu tür örnekler var. Hem kamuyu hem insanı hem de vicdanı düşünmesi için, düşündürmesi için bu tür haberlerin yapılması gerekiyor. Bu tür haberlerin çıkmasıyla bu cinayetler artmıyor. Toplumdaki bozulmasının kaynaklandığı nedenlerden dolayı bu haberler artıyor.” (K12, 35:E:ÖN)

“Bunlar öldürmüş de ben de öldürebilirim gibi çok şeyi yoktur çünkü sonucunda hani yakalandığını da görüyor, öldürmüş ben de öldürürüm der mi, bence demez. Bence o konuda bir etkisi olmaz. Belki kadın açısından, hani bak bunlar da on altı yıldan beri evliymiş ben de işte on beş yıldan beri evliyim atıyorum, ben de çok dayak yıyorum, bu yarın bir gün beni de öldürmesin diye belki korkup mesela savcıya gidebilir ya da o telefonlardan (yardım hatları) bir tanesini arayabilir ama hani bilmiyorum.” (K8, 31:E:YL)

Haber içerikleri hakkında çeşitli sorunlara yer verilen bu başlık hakkında genel bir değerlendirme yapılırsa, katılımcıların çoğunun haberlerin failin ifadesine dayanarak yazıldığını ayırt edebildiği ve mağdur tarafından herhangi birinin yorumunun olmamasını haberlerdeki en büyük eksiklik olarak gördüğü söylenebilir. Bunun yanında yine katılımcıların çoğu haberleri tarafsız bulmamaktadır ki bu durum üzerinde de haberlerdeki bahsi geçen eksiklik etkili olmuş gibi gözükmektedir. Ayrıca katılımcılara göre haberler olaya dair herhangi bir eleştiri içermemekte ancak bazı katılımcılar haberlerde kullanılan “vahşi, cani, talihsiz” sıfatlarını bir kınama veya eleştiri olarak algılamaktadır. Haberlerin örnek oluşturabilme potansiyelleri ise katılımcılar tarafından olumsuz örnek veya olumlu (bilinçlendirici, önlem almaya sevk eden) örnek olma açısından değerlendirilmiştir ancak yine de çoğunluk bu tür haberlerin toplumda olumsuz

bir etkisi olduğunu düşünmektedir. Bu açıdan katılımcıların yorumları, İnci'nin (2013) internet gazetelerinde kadın cinayeti haberlerinin nasıl yer aldığı konulu araştırmasındaki, ataerkil yapının etkileri ve kültüre ilişkin eleştirilerin yokluğu, neden-sonuç ilişkilerinin ve olayların arka planının eksikliği, medyanın toplumdaki şiddeti kışkırttığı bulgularını destekler görünmektedir.

4.2.4.5. *Haberin sunumu açısından haber fotoğrafları ve katılımcıların yorumları*

Haber dili ve haberin sunumu konusunda son olarak katılımcılara “Okuduğunuz ve bilgi sahibi olduğunuz bu haberlerdeki fotoğraflara dikkatlice bakmanızı rica etsem, bu fotoğraflar hakkında neler söyleyebilirsiniz? Haber metnini okumadan yalnızca bu fotoğraflara baksaydınız ne düşünürdünüz?” sorusu sorulmuştur.

Birinci haberde üç fotoğraf kullanılmıştır (Görsel 4.3). Birinci fotoğraf, olay hakkında yarım bırakılmış bir cümleyle birlikte mağdurun yüzünü yakından göstermekte, ikinci fotoğraf olay mahallini yansıtmakta ve üçüncü fotoğraf mağdurun gülümserken çekilmiş bir anını göstermektedir.

Görsel 4. 3. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen birinci haberin fotoğrafları

Birinci haberin fotoğrafları hakkında katılımcıların yorumları genellikle “mutlu bir kadın, çalışan bir iş kadını ve bir evin önünde oturan çaresiz, üzgün bir adam” şeklinde olmuştur. Bunun yanında mağdurun fotoğrafları, katılımcılarda gösterişli, sosyal, rahat yaşayan, pozitif, güler yüzlü, başarılı bir iş kadını imajı uyandırmıştır. Az sayıda katılımcı ise bu fotoğrafların haber içeriğiyle bir araya geldiğinde uygunsuz kaçtığını ve mağduru suçlayıcı olduğunu ifade etmektedir:

“Şimdi burada (ikinci fotoğraf) çok lüks bir yok, biraz bence gelir düzeyini yansıtmış bence burada. Önünde üzülen, ağlayan birisi var. Şu fotoğraf (birinci fotoğraf) muhtemelen kadının sosyal medyada kendi fotoğraflarını paylaşıyordu, süsleniyordu, püsleniyordu o algıyı veriyor bu fotoğraf. Burada (üçüncü fotoğraf) da işte zaten belli, bakın işte sigara var, bir mağazada çalışıyor kadın. Burada da hani zaten özgür bir kadındı, dinlemiyordu kuralları, eziyordu gibi mesaj verilmiş.” (K4, 35:K:YL)

“Şimdi birinci fotoğrafta kadını maalesef burada farklı açılarla göstermiş. Şimdi böyle bir fotoğrafı niye koyarsın ki? Adamı haklı çıkarmak için mi? Yani yandan poz veren, her manalı bakan kadın yolcu mudur yani. Bu saçma, birinci haberde saçma sapan resimler kullanılmış. Bu tarz haberlerde ben her zaman sadece vesikalık tarzında resimler konulması taraftarıyım. Burada kadını farklı bir açıdan göstermeye çalışmış gibi bir his var içimde.” (K9, 40:K:L)

İkinci haberde tek bir fotoğraf kullanılmıştır (Görsel 4.4). Fail ve mağdur birlikte çekilmiş bu fotoğrafta, failin yüzü buzlanmış bir şekilde gösterilmektedir:

Görsel 4. 4. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen ikinci haberin fotoğrafları

Katılımcıların ikinci haberdeki bu fotoğraf hakkındaki yorumları ise genelde “mutlu, iyi anlaşılan, birbirini seven, sarılan bir çift” şeklindedir ancak bazı katılımcılar bu görüşe katılmamaktadır:

“Burada bak, sanki kadın biraz zoraki gülümsemiş gibi. Gerçekten mutlu olan, mutluluk pozu verilmiş bir poz değil.” (K17, 57:K:L)

“Hani mecburen bir araya gelmiş bir karı koca gibi ben öyle görüyorum. Hani çok birbirini seven bir karı koca değil de mecburiyetten evlenmişler gibi.” (K19, 61:K:LS)

Bazı katılımcılar ise “Adamın yüzünü buzlanmış olarak görmesem mutlu bir çift olarak düşünürdüm ama bu şekilde gördüğümde anlıyorum bir olay olduğunu” yorumunu yapmıştır. Esasında çoğu katılımcı, fotoğrafta failin yüzünün kapatılmış olmasının bir cinayet olayını işaret ettiği konusunda hemfikirdir ancak haber içeriği ve failin yüzünün buzlanmış olması göz ardı edildiğinde sıradan bir fotoğraf, mutlu bir çift gördüklerini söylemektedirler.

Üçüncü haberde ise iki fotoğraf kullanılmıştır ve bu fotoğraflardan ilki mağduru hastaneye kaldırılırken sedyede yatar bir şekilde gösteren bir fotoğraf, ikincisi ise bir düğün fotoğrafıdır (Görsel 4.5).

Görsel 4. 5. Katılımcılara okutulmak üzere seçilen üçüncü haberin fotoğrafları

Üçüncü haberin ilk fotoğrafı için katılımcıların çoğu “yaralı, kaza geçirmiş bir insan, sedyede yatan bir hasta” yorumunu yapmıştır ve bu fotoğrafın haber içeriği okunmadığında direk bir cinayeti çağrıştırmadığını söylemiştir. Bu fotoğraf, evlilik fotoğrafıyla birlikte değerlendirildiğinde ve haber içeriği okunmadığında, “Bu iki fotoğrafı yan yana görsem anlardım bir şeyler olduğunu” diyen katılımcılar da vardır ancak katılımcıların çoğu yine bir cinayeti ifade ettiğini düşünmediklerini söylemiştir:

“Mutlu bir evlilik, bir kaza geçirmiş bir kadın... adam ölmüş, kadın hala hayatta gibi düşünebilirsin.” (K13, 36:E:ÖN)

“Bir trafik kazası ya da bir ev kazası, mutlu bir çift, hiçbir sıkıntıları yok, birbirlerine çok bağlı lakin kadının başına bir kaza gelmiş gibi bir şey olmuş.” (K7, 27:E:L)

“Bunda da kadın hani bıçaklanmamış da kaza geçirmiş, ölmüş de bu sadece kocasının üzüntüsünü gösteriyor, nikah fotoğraflarını gösteriyor gibi duruyor haberi okumasan. Kocası tarafından değil de mesela trafik kazası geçirmiş de ölmüş gibi ya da başına başka bir olay gelmiş de ölmüş gibi duruyor.” (K16, 55:K:ÖN)

“Şimdi bunu farklı düşünebilirdim. Mutlu bir evlilik kaza geçirip hastaneye kaldırıldı gözüyle görebilirsin.” (K21, 61:E:LS)

Üçüncü haberin fotoğrafları hakkında, özellikle evlilik fotoğrafı hakkında, bunun mutlu bir çifti yansıttığını düşünenler kadar “Zorla evlendirilmişler, görücü usulü evlenmişler gibi duruyor, anlaşarak evlenmiş bir çiftin fotoğrafı gibi durmuyor” yorumunu yapan katılımcılar da vardır ve ikinci haberdeki çiftin fotoğrafına göre bu yorumlar daha fazladır. Bunun yanında, haberde kullanılan evlilik fotoğrafının yırtılmış ve tekrardan bir araya getirilmiş olduğunu fark eden katılımcılar da vardır:

“Fotoğraf yırtılmış zaten, yapıştırılmış, yırtık bir fotoğraf. Adamı yırtmışlar zaten fotoğrafta bak, fark ettin mi? Üzücü yani, bu fotoğraflardan gördüğüm. Şu poz (evlilik fotoğrafı) üzücü. Evlilik bir kurum sonuçta, özel bir kurum. Bu hale gelmiş olması üzücü.” (K9, 40:K:L)

“Bunu da böyle ikisini görürsem zaten yine anlaşılacak. Zaten bu fotoğraf da kopmuş değil mi sonradan yapıştırılmış. Kim bilir hangi sinirle o fotoğraf yırtıldı. Yani sadece adam çıkartılmış. Burada gitmeyen bir şey varmış zaten, ya kadın çıkartmış bunu hani. Ama anlaşılırdı, böyle de kadına bir şey olduğu belli.” (K2, 27:K:L)

Haber fotoğrafları hakkındaki katılımcı yorumlarına genel olarak bakıldığında, birinci haberde failin fotoğrafı olmayıp yalnızca mağdurun fotoğrafının kullanıldığı katılımcılar tarafından fark edilmemiştir ve mağdurun fotoğrafına bakılarak yapılan yorumlar mağdurun dış görünüşünün gösterişli ve güzel olduğu, pozitif ve güler yüzlü bir karakterinin olduğu ve mesleki anlamda başarılı olduğu yönündedir. Bu üç fotoğraf da haber içeriğinden bağımsız olarak değerlendirildiğinde katılımcılara cinayeti çağrıştırmamış ancak bazı katılımcılar haber içeriğiyle birlikte bu fotoğrafların

kullanılmasının uygunsuz olduğunu söylemiştir. Yine de birinci haberdeki fotoğrafların genel olarak katılımcılar tarafından, haberle alakasız bulunduğu görülmektedir. İkinci haberdeki fotoğraf ise failin yüzünün buzlanmış olmasından dolayı, açıkça bir cinayet haberini anlattığı şeklinde yorumlanmıştır. Üçüncü haberdeki fotoğraflar ise katılımcılara bir cinayetten ziyade bir kazayı çağrıştırmıştır. Son olarak, haber fotoğrafları hakkında ve özellikle mağdur ve failin birlikte görüldüğü “eski, mutlu günler” fotoğrafları hakkında, bir gazeteci ve web editör olan katılımcının söyledikleri önemlidir:

“Buradaki fotoğraflar, mutlu fotoğraflar haberi yansıtmıyor. Bu beni çok üzüyor mesela düşünsenize yani yan yana duran bir insanın birbirini öldürmesi yani. Cancığer olduğu bir insanı öldürebiliyor. Bu çok üzücü yani benim en sevmediğim şey de budur. Ben mesela kendim kullandığım zaman böyle kullanmak istemiyorum. Ayrı ayrı kullanmak istiyorum, birbirlerine yakın tutmak istemiyorum, araya patlangaç koymak istiyorum falan. Bu çünkü öldürmüş bu insan bunu ve yan yana getirmek bence çok yanlış bir durum yani bu öldürülen insana saygısızlıktır bence. Ama hani iyi habercilik yapmak isteyen kişiler daha doğrusu öyle sanmak isteyenler, kişiyi buluyorlar sosyal profillerinden isim soy ismi biz açık bir şekilde görebildiğimiz için haberlerde. Mesela buluyoruz bu kişi diyoruz, eşini buluyoruz aynı profilde. Yan yana kullanabiliyoruz ama bence doğru değil yani. Katil ile aynı yerde kullanılan fotoğraflar doğru değil.” (K12, 35:E:ÖN)

4.2.5. Katılımcıların haberlerde kadının temsili hakkındaki düşünceleri

Haber dili ve haberin sunumu hakkındaki sorulardan sonra, katılımcıların yorumlarından yola çıkarak haberlerde genel olarak kadınların, özel olarak mağdurların nasıl temsil edildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla sorulan ilk soru, “Sizce bu haberler mağdurlarla mı yoksa failerle mi empati yapılarak yazılmıştır?” sorusudur. Katılımcıların yarısı, üç haberin de faille empati yapılarak, failin ağzından anlatıldığını düşünmektedir. Bunun yanında katılımcıların yarısından azı, her üç haberin de mağdurla empati yapılarak yazıldığını düşünmektedir. Haberlerin faille empati yapılarak yazıldığını düşünen katılımcılar, aynı zamanda haberlerde mağdur tarafından birinin görüşüne yer verilmediğini fark eden ve bunu haberlerdeki eksikliklerin başında gören katılımcılardır. Haberin mağdurla empati yapılarak yazıldığını düşünen katılımcılar ise genel olarak bunu haberlerde kadınların mağdur duruma düşmesinin anlatıldığıyla ve bu açıdan kadınların ön planda olduğuyla gerekçelendirmektedir:

“Şimdi, haber yazarken bu kadınla bu adamın şiddetine karşı, kadının mağdur duruma düştüğünü anlatıyor yani. Kadını savunuyor burada. Kadını savunuyor ama adamın şiddetini kınıyor, kadının düştüğü durumu anlatıyor. Burada kadının arkasında olduğunu söylüyor bence.” (K14, 42:E:İO)

Bu şekilde bir yorum, Şimşek-İşleyen’in (2015) şiddet haberlerinde kadının etkilenen aktör olarak konumlandırıldığı ve pasifize edilerek sunulduğu bir temsil olan “mağdur kadın miti” konusundaki görüşlerini desteklemektedir. Birinci haber için katılımcılar genel olarak failin aktarımı olmayıp, haberi yazan kişinin yorumunun ağırlıklı olduğunu söylemektedir. İkinci haber genel olarak erkek empatisine dayanan bir haber olarak yorumlanmış ve üçüncü haber hakkında çoğunluk tarafından bir fikir birliğine varılmamıştır. Katılımcılardan bazıları herhangi bir bakış açısı göremediklerini, bazıları mağdurla empati yapılarak haberin yazıldığını, bazıları ise gazetecinin yorumunun ön planda olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla Akınerdem’in (2016) bahsettiği, bir kadın şiddete uğradığında ve öldürüldüğünde faili merkeze almadan, kadının mağduriyetine ve şiddete uğramasına dayalı olarak kurgulanan hikayeler, birinci ve üçüncü haberler için daha ön planda gözükmektedir.

Haberlerde kadının temsili hakkında katılımcılara sorulan ikinci soru ise “Okuduğunuz bu haberlerde mağdurlar hakkında ne düşündünüz?” sorusudur. Birinci haberdeki mağdur hakkındaki genel düşünceler arasında mağdurun yabancı uyruklu olması sıkça vurgulanmış ve hem kültür farklılığından hem de ekonomik özgürlüğü olmasından dolayı, “diğerlerine göre daha rahat ve özgür yaşayan bir kadın” olduğu söylenmiştir. Bu açıdan katılımcıların kastettiği “rahatlık” iki şekilde anlaşılmaktadır: Maddi anlamda bir rahatlık ve mağdurun tavırlarındaki ve yaşam tarzındaki rahatlık. Bunun yanında, gelen diğer yorumlar arasında mağdurun, ülkesinden kaçıp Türkiye’de daha rahat edeceğini düşündüğü için bir Türk’le evlendiği ve bir sebepten mecburen eşinin ailesiyle yaşamak zorunda kaldığı vardır. Ayrıca birkaç katılımcı da mağdurun kendine bir yaşam kurmaya ve kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan bir kadın olduğunu söylemiştir. Yalnızca bir katılımcı, düşüncelerini daha açık bir biçimde ifade etmiştir:

“Bu tamamen maddi konularla ilintili olduğu için bunda pek, genelde bu tip kadınlar böyle oluyor diye düşündüm. Biraz manevi yönümüzü daha ön plana çıkarmamız gerekiyor. Çünkü daha eşi yurtdışına gitmiş, boşanma davası görülmeden başka insanlarla birlikte olmaya başlamış. Biraz da onların geleneksel şeylerine bakmamız gerekiyor, kültürel.” (K18, 59:K:LT)

İkinci haberdeki mağdur ise bunun aksine, “sıradan bir hanımı, ekonomik özgürlüğü olmayan ve eşinden sürekli şiddet gören bir kadın” olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılar mağdurun kendi ayakları üzerinde duramadığı için eşine katlanmak zorunda olduğunu, sonunda daha fazla tahammül edemeyerek boşanma kararı aldığını söylemişlerdir. Bazı katılımcılar mağdurun yaşadığı şiddete ses çıkartamadığını ve daha “ezik” olduğunu düşünürken, bir katılımcı ise diğer iki haberdeki mağdurlara göre daha “gözü kara” olduğunu düşünmüştür:

“Buradaki kadın daha gözü kara ve çocuklarını kurtarmaya yönelik davranan bir kadın. Kapının önünde yedi sekiz erkek ve üç kadınla buluştu demiş. Bunların kimlikleri hakkında hiçbir bilgi yok. Kimdi o yedi sekiz erkek, o sırada dışarıda olan bir aile toplantısından dönen bir aileydi, onları gördü de hani beni kurtarın mı dedi yoksa arkadaşlarını çağırdı ama kocasının tanımadığı kişilerle mi görüşüyordu o konuda bir bilgi yok.” (K3, 30:K:L)

Üçüncü haberdeki mağdur da ikinci haberdekine benzer bir profil çizmektedir ancak katılımcıların mağdur hakkında en az yorum yaptığı haber üçüncü haber olmuştur. Genelde mağdur hakkındaki düşünceler fail hakkındaki ve olayın sebebi hakkındaki yorumlar üzerinden ifade edilmiştir. Örneğin “Psikopat bir adamla yaşamak zorunda kalmış çaresiz bir kadın, belki hayatı boyunca işkence görmüş bir kadın, kıskançlığa kurban gitmiş bir kadın” gibi ifadelerle karşılaşılmıştır. Bunun haricinde katılımcıların dikkatini ilk olarak mağdurun henüz 34 yaşındayken dört çocuk annesi olması çekmiştir ve bunu eğitimsizliğin bir sonucu olarak değerlendirmişlerdir. Birkaç katılımcı ise çevrenin etkisine değinerek dedikoduların mağdurun öldürülmesinde etkili olduğunu söylemiştir.

Genel olarak katılımcıların mağdurlar hakkındaki düşüncelerine göre, birinci haberdeki mağdur MEDİZ’in (2008) araştırmasında kullanılan kadın temsillerinden “3. sayfa ve magazin nesnesi” temsili içerisinde, ikinci ve üçüncü haberlerdeki mağdurlar ise bu temsille birlikte daha çok eş ve annelik konumunun altını çizerek veya fedakârlığa vurgu yapacak şekilde “eş, anne, fedakâr kadın” temsili içerisinde de değerlendirilebilmektedir. Katılımcılara sorulan bu soruyla ilgili belirtilmesi gereken en önemli ve ilginç nokta ise araştırmanın önceki bölümlerinde daha az karşılaşılan mağduru suçlama yönelik tavırların, “Mağdurlar hakkında ne düşündünüz?” diye sorulduğunda, üstü kapalı ifadelerle de olsa artmasıdır. Örneğin “Belki de o da parası için ve ülkesinden kaçmak için evlendi bu adamla”, “Aslında kadın da hani kocasını biraz yatıştırırsa, ters cevaplar vermese”, “Birazcık da erkeklere karşı mesafeli olabilseler böyle olaylar yaşanmaz” gibi ifadelerle daha sık karşılaşılmıştır.

Haberlerde kadınların nasıl temsil edildiğiyle ilgili son soru ise “Sizce okuduğunuz bu haberde fail ve mağdurun aralarındaki ilişki veya evlilikleri nasıldı? Bunun hakkında neler söyleyebilirsiniz?” sorusudur. Birinci haber için, önceden failin mağdurla tek taraflı veya karşılıklı bir aşk ilişkisi olabileceği ihtimalini düşünen katılımcılar bu soruya cevap olarak çoğunlukla bu düşüncelerini yinelemiş, böyle bir düşüncesi olmayan katılımcılar ise kayınbirader ve yengesinin arasında husumet olabileceğini, birbirlerini sevmiyor olabileceklerini söylemiş veya kararsız kalmışlardır:

“Kayınbiraderi de sevmiyordur belki ya da dedim ya kayınbiraderi mi istedi bunu ya da abisi gidince buna göz mü koydu hani Kırgız ya bizde böyle bir şey var, o taraftan gelen kadınlara ilgi manyaklığı. Öyle bir şey olabilir ama bu kadın da hani öyle bir tipe benzemiyor yani şey, ezik bir tipe benzemiyor. Ama kayınbiraderi de ne alaka yani? Pek birbirlerini sevmiyorlardı ya da önceden aşk mı yaşadılar, gizli aşk?” (K2, 27:K:L)

“Birincide kocası yurtdışına çıkmış, yurtdışına çıkmadan önce illa ki bir ortama girmişlerdir, orada bir kavgası olmuştur vesaire. Kayınbirader oradan bir kin gütmüştür. Öyle bir şey geldi aklıma. Yani bir husumetleri, davaları olmuş olabilir.” (K5, 22:E:LT)

“Kayınbiraderle aralarında bir ilişki, herhangi bir sosyal ilişki olduğunu düşünmüyorum. Tamamen abisinin eşi olarak gören, namusu olarak, kendi namusları olarak, namus figürü olarak kafasında şekillendirdiği bir kadın. Yeğenlerinin annesi olarak, kardeşinin de karısı olarak gördüğü bir namus figürü. Başka bir şey değil.” (K13, 36:E:ÖN)

İkinci ve üçüncü haberlerdeki evlilikler için ise genel yorumlar “aralarında ilişki kopukluğu olan, araları limoni olan, iyi anlaşılamayan çiftler” oldukları yönündedir ancak bir katılımcı “mutlu başlayıp mutsuz biten evlilikler” yorumunu yapmıştır. İkinci haberde, mağdurun evliliğinde sürekli şiddet gördüğü yorumu yine ön planda olmakla birlikte, birkaç katılımcı aslında birbirini seven bir çift olduklarını düşünmektedir:

“Burada da çocukların da etken olabileceğini düşünüyorum. Daha çok sağlıklı bir aile görünümü var fakat bir anda eşin psikolojisinin yerle bir olmasıyla... sevgi bağı da var fakat hani olumsuz sonuçlanmış.” (K7, 27:E:L)

“Aslında birbirlerini seven, kadına da baktığım zaman erkeği aslında bazı konularda baskılayan bir kadın gibi görünüyor. Belki de çok tahrik etti bugüne kadar hani işte vuracaksın vur gibi. Hani bu cinayeti haklı çıkarmıyor, onu ayırarak konuşuyorum. Belki de çok fazla, nasıl derler, onurunu kırmış olabilir, zedelemiş olabilir ama aktif bir ilişkileri olduğunu görüyorum.” (K9, 40:K:L)

Üçüncü haber için yine mağdurun evliliği süresince sürekli şiddet görmüş olabileceği yorumu yapılmıştır, bunun haricinde ikinci haberin aksine hiçbir katılımcıdan birbirlerini seven bir çift olabilecekleri yönünde bir yorum gelmemiş, daha ziyade “görücü usulü ve zorla evlendirilmişler gibi duruyor” şeklinde yorumlanmıştır:

“Bunda hiç aralarında bir sevgi olduğunu zannetmiyorum. Bu kadar seven adam da ne yapmış olursa olsun 38 yerinden de bıçaklamaz herhalde.” (K16, 55:K:ÖN)

“Bence belki çok fazla tanımadan sevmeden, sırf evlenmiş olmak için yapılmış bir evlilik.” (K17, 57:K:L)

“Burada zaten genelde bak şu büyük ihtimalle görücü usulü bir şey. Ama daha önce bir söz nişan devresi yaşamış olabilirler ama eşler birbirlerinin karakter yapısını neyi istediğini neyi istemediğini anlatmadıysa ileride, genelde gizleniyor bu tür şeyler, ama evlendikten sonra işte evlilik içindeki yaşamda meydana çıkmaya başlıyor bu tür şeyler, ondan sonra sürtüşmeler başlıyor.” (K21, 61:E:LS)

Haberlerde kadınların nasıl temsil edildiği konusu, bu üç soruya gelen cevaplardan yola çıkarak şu şekilde özetlenebilir: Öncelikle katılımcıların yarısı haberlerin faille empati yapılarak yazıldığını, haberlerde herhangi bir bakış açısı göremeyen veya haberi yazan kişinin yorumunu yansıttığını düşünen katılımcılar haricinde, geri kalanı mağdurla empati yapılarak yazıldığını söylemiştir. Dolayısıyla haberlerde mağdurlardan ziyade failin düşüncesinin ve sözlerinin daha ön planda olduğu söylenebilmektedir. Bunun yanında, katılımcılara mağdurlar hakkında ne düşündükleri sorulduğunda, gazetelerin haberleri nasıl aktardığının önemi ortaya çıkmaktadır.

Birinci haberdeki mağdur, katılımcılar tarafından “daha rahat ve özgür” bulunurken, ikinci ve üçüncü haberlerdeki mağdurların “daha çaresiz ve ses çıkartamayan kadınlar” olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bunun sebebinin ise birinci haberde mağdurun iş yerinde çekilen bir fotoğrafının kullanılması, mağdurun yabancı uyruklu olduğunun belirtilmesi ve mağdurun eşinin “iş adamı” olduğunun vurgulanması olduğu düşünülmektedir. Böylece birinci haberde çizilen kadın profili, katılımcıların gözünde daha güzel, bakımlı, daha rahat, daha özgür, kendi ayakları üzerinde durabilen bir kadın olarak şekillenmektedir. İkinci ve üçüncü haberin katılımcıların gözünde çaresiz, sürekli şiddet gören, kendi ayakları üzerinde duramayan bir kadın profili çizmesi ise olumlu bir tavır olarak değerlendirilememektedir. Katılımcıların özellikle bu iki haberdeki evlilikler için yaptıkları yorumlar da “çaresiz ve ezik kadın profilini” destekler görünmektedir. Bu açıdan Harcar ve arkadaşlarının (2008) değindiği, çocukları için her şeye katlanan fedakâr ve verici kadın rolünün bu haberlerdeki mağdurlar için katılımcıların gözünde daha çok yer ettiği söylenebilmektedir.

4.2.6. Katılımcıların haberlere olan duygusal tepkileri ve haberlerden akılda kalanlar

Araştırmanın bulgular kısmının bu son bölümünde, katılımcılara iki sorulmuş ve haberlere olan duygusal tepkileri belirlenerek, bunların haberlerin sunumuyla bir ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır. Sorulan ilk soru, “Bu haberleri okumak size ne hissettirdi?” sorusudur. Katılımcıların geneli, bu soruya cevap olarak “Üzıldım” ve “Kötü hissettim” demişlerdir. Katılımcıların bu duyguyu en çok hissettiği haber ise üçüncü haberdır:

“Üzüntü. İçim burkuldu, bilhassa şu üçüncü haberde.” (K18, 59:K:LT)

“Üç numaraya üzıldım. Hani madem öldüreceksin, eziyet çektiirmeden öldür bari anladın mı... tamam öldürmek de iyi bir şey değil ama niye karnını oyuyorsun, şey yapıyorsun, 38 defa bıçaklıyorsun. Can sıkıcı ya, can sıkıcı hani gereksiz.” (K2, 27:K:L)

“Üzıldım tabi. 38 yerinden bıçaklanmak ne demek... Üzücü haberler. Son zamanlarda da zaten, nasıl diyeyim, çok kadın cinayeti işleniyor öyle gördüğün zaman da önceki kadar da üzülmiyorsun, insan bir nebze alışmış oluyor yani.” (K5, 22:E:LT)

Yukarıdaki son katılımcının yorumuna benzer bir şekilde, bu haberlerin artık klasikleştiğini, her gün buna benzer bir olay okudukları için artık alıştıklarını söyleyen katılımcılar da vardır. Bu katılımcılar, aynı sebepten bu tür haberlerin genellikle ana başlıklarına bakıp geçtiklerini, içeriklerini okumadıklarını söylemişlerdir. Haberlerin onlara üzüntü duygusu hissettirdiğini söyleyen katılımcıları takiben, katılımcıların geri kalan çoğunluğu bu haberlerin onları öfkeliendirdiğini söylemiştir. Bunun yanında birkaç katılımcı ise duygularını farklı şekillerde ifade etmiştir:

“Erkeklerin ne kadar acizce hareket ettiğini düşünüyorum. Bana bunu hissettirdi.” (K13, 36:E:ÖN)

“Türkiye’de kadınların yaşam şartlarının çok ağır olduğu meydana çıkıyor yani. Kadına bakış açısı olumsuz bir yapıda yani şu an Türkiye’de.” (K21, 61:E:LS)

“Ben bu haberleri okuyunca birazcık insanlar ne hale gelmiş diye düşündüm ne kadar tahammülsüz hale gelmişler diye düşündüm. Hiç kimse, hiç kimseyi dinlemek istemiyor, kulak vermek istemiyor ya da onun düşüncelerini paylaşmak istemiyor. Ya da derdi nedir, sıkıntısı nedir, problemi nedir bunu çözmek için hiç kimse bir şey yapmıyor, herkes kendi halinde dolaşiyor.” (K6, 23:E:ÖN)

Görüşmelerde katılımcılara sorulan son soru ise “Okuduğunuz bu haberlerden aklınızda neler kaldı?” sorusudur. Elbette her katılımcı bu soruya farklı bir cevap verdiği için yalnızca üzerinde en çok uzlaşmış gibi görünen noktalar aktarılacaktır ve bunların başında üçüncü haber gelmektedir:

“38 yerinden bıçaklanmış kadın. Başta o kaldı aklımda. Sonradan işte pompalı tüfeğiyle gidiyor, vuruyor. O var. Bir de çocuklarını bakabilmek için başka bir şehre gidebilmiş bir annenin cinayeti kaldı işte aklımda.” (K5, 22:E:LT)

“38 yerinden bıçaklanan kadın üzerinden konuşabilirim. Çünkü 38 yerinden bıçaklanmış yani, bizim ülkemizde belki vahşetler çok fazla ama 38 yerinden de bıçaklamak çok sık gözükmüyor.” (K6, 23:E:ÖN)

“Bu adamın manyaklığı kaldı, baksana 38 yerinden bıçaklanmış kadını, iç organlarını dışarı çıkartacak kadar. Sinir oluyorsun yani, sen niye yapıyorsun böyle bir şey? Öldürecekse öldür de niye 38 kere bıçaklayıp, işkence yapmak ne? Bunun mesela daha fazla ceza almasını isterim, sürünsün bu adam dışarı çıkartmasınlar, ömür boyu kalsın bu.” (K8, 31:E:YL)

“Aklımda bu kaldı, yazık kadıncağız. Kocasının yaptığı kaldı aklımda. Yani o kadar işkence edip, o kadar bıçaklaması falan. Dediğim gibi sadist ruhlu, psikopat yani karşısındakine iyice acı çektirmek için uğraşmış. Yani öyle, o kaldı aklımda.” (K10, 41:K:İO)

Bazı katılımcıların ise okudukları haberlerden akıllarında kalan nokta “geride kalanlardır”. Bu katılımcılar, hem böyle bir çocuk yetiştirdikleri için failin ailesine hem evlatlarını kaybettikleri için mağdurun annesine hem de “babası katil, annesi ise ölü” olan çocuklara üzüldükleri söylemişler, bazıları ise geride kalan çocukların hem bundan sonraki hayatlarında ne olacağı hem de bu olaylara maruz kalmanın çocuklarda yaratacağı travma konusunda endişelendiklerini söylemişlerdir.

Birinci haberle ilgili olarak, “planlayarak cinayet işleyen bir adam”, “aklına namusunu temizleyen bir adam”, “kayınbiraderin niye karı koca arasına girdiği”, “kadının kocasının iş adamı olması”, “kurallara uymadığı ve dedikodulara maruz kaldığı için öldürülen bir kadın” katılımcıların aklında kalan noktalar ve genellikle failin hareketlerini yansıtmaktadır. İkinci haberde “cinnet geçiren, pompalı tüfekte karısını öldüren bir adam”, “aile içi geçimsizlik ve sürekli şiddete maruz kalan bir kadın”, “çocuklarını düşünen bir anne”, “düzenim bozulmasın, karısı bıraktı demesinler diye düşünen bir erkek” katılımcıların aklında kalan yerlerdir. Üçüncü haberden ise katılımcıların aklında kalanlar “erkeğin işkence ederek ve planlı bir şekilde karısını öldürmesi”, “hasta ruhlu ve psikolojik sorunlu bir erkek”, “vahşice ve canice işlenmiş bir cinayet” şeklindedir. İkinci haberde katılımcıların aklında kalan noktalar failin eylemi ve düşüncelerine, mağdurun ise fedakarlığına yoğunlaşmış gibi görünmektedir. Üçüncü haberde de daha çok failin psikolojik durumu ve olayın nasıl gerçekleştiği katılımcıların aklında kalmıştır. Hem katılımcıların ne hissettiği hem de akıllarında neler kaldığı açısından üçüncü haberle ilgili tepkilerin daha yoğun olmasının sebebinin, haberde

şiddetin detaylı bir şekilde betimlenmesi olduğu düşünülmektedir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, öncelikle katılımcıların okuması için seçilen haberlerin, araştırmanın amacına uygun olduğu ve farklı haber sunumlarının katılımcıların bakış açılarını nasıl şekillendirdiğini tespit etmeye imkân verdiği söylenebilmektedir. Birinci haberde katılımcıların çok çeşitli ihtimaller üzerinde durdukları, ikinci haberde failin ifadesinin katılımcılarda kafa karışıklığı yarattığı ve üçüncü haberde şiddetin açıkça anlatılmasının katılımcıların düşüncelerinin diğer iki habere nazaran daha fazla benzerlik göstermesine ve mağdura daha fazla acınmasına sebep olduğu görülmektedir. Bunun yanında, üç haber için de farklı bir kadın profili ortaya çıkmaktadır.

Failler hakkındaki yorumlarda ise faillerin psikolojik özellikleri, örneğin psikolojilerinin bozuk olması, öfke kontrolleri olmaması, sadist ruhlu olmaları katılımcıların değerlendirmelerinde ön plana çıkmaktadır ki katılımcıların bu gibi bireysel özelliklerin suç işlemeye yatkınlık yarattığı düşüncesinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum üzerinde elbette haberlerin olayları münferit bir bağlamda sunması etkili olmaktadır. Tek taraflı haber dili, tarafsızlık sorunu, haberlerde eleştirel bir tutum olmaması ve haberlerin toplumda olumsuz örnek oluşturabilme potansiyeline sahip olduğu katılımcıların çoğu tarafından fark edilmiştir, bu açıdan katılımcıların çoğunun haberlere sorgulayıcı bir şekilde yaklaştığı görülmektedir. Son olarak, haberlerin katılımcıların çoğunun kendilerini kötü hissetmesine sebep olması, haberlerin sunumun mağdurlar açısından bir acıma duygusu oluşturduğunu göstermektedir. Araştırmanın takip eden son bölümünde araştırma bulguları daha ayrıntılı olarak değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kadın cinayetleri haberleri hakkında bugüne kadar yapılan çalışmalarda haber dili ve haber sunumunun genellikle bu konuda eğitilmiş olan akademisyenler tarafından değerlendirilmesi ve bu haberleri okuyan/tüketen insanların görüşlerini araştırarak çalışmaların kısıtlı sayıda olması, bu yüksek lisans tezinin çıkış noktasını oluşturmuştur. Kadın cinayetleri kadar, kadın cinayetlerini kamuoyuna duyuran haberlerin de toplumsal bir boyutu olduğu düşünülmüş ve bu haberler toplumsal bağlamda değerlendirilmeye çalışılmış, araştırma süreci de bu doğrultuda yapılandırılmıştır. Bu açıdan araştırma

problemlerinin cevaplanmasına ve konuyla ilgili önerilere geçmeden önce, yöntem üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunmak uygun olacaktır.

Araştırmanın, katılımcıların kadın cinayeti haberlerine bakış açılarını öğrenmek üzere tercih edilen yöntemi, izlerkitle çalışmalarının perspektifi içinde değerlendirilebilmektedir. Özellikle katılımcılara okutulan haberlerin araştırmacı tarafından seçilmesi bağlamında, örneğin Morley'in daha önce bahsi geçen "The Nationwide Audience" çalışmasında olduğu gibi birtakım sınırlılıklar mevcuttur. Morley bu çalışmada Nationwide programının araştırmacı tarafından işlenmiş bir bölümünü 26 değişik izleyici grubuna izleterek metinsel anlam üretimini açıklamaya çalışmıştır (Turner, 2016, s. 160). Morley'in bu çalışmasına yapılan eleştirilerin başında, izlerkitleye kendi seçtiği programı, yapay bir ortamda izletmesi gelmektedir. Araştırmamızda da benzer bir yöntem takip edildiği düşünüldüğünde, öncelikle bu konunun ele alınması gerekmektedir.

Turner'a göre, Nationwide programı, akşamüstü ve evde olan normal tüketim ortamının dışında gösterilerek programın doğasının değiştirilmiş, bu durum televizyon programı ile izlerkitle arasındaki ilişkinin önemli unsurlarından birinin, "o programı izlemeyi seçmenin", es geçilmesine yol açmıştır (agk., s. 162). Bu durumu araştırmamız açısından düşünürsek, benzer bir olasılıktan bahsetmek mümkündür ancak bu olasılık katılımcıların tamamı açısından geçerli değildir. Turner, Morley'in, bu programı aksi taktirde programı izlemeyecek olan ve programla ilgilenmeyen gelişigüzel seçilmiş insanlara izlettiğini söylemektedir (agk., s. 162). Araştırmamızda ise katılımcıların bazıları kadın cinayetleri haberlerini takip ettikleri belirtmiş, bazıları "Ben bu haberi duymuştum" şeklinde sözler söylemiş, bazıları ise bu haberlerin her gün gazetelerin gündeminde yer almasından dolayı artık normalleştiğini, başlıklara bakıp geçtiklerini ve ilgilenmediklerini söylemiştir. Bunun yanında, katılımcıların çoğu gündem haberlerini takip etmektedir ve kadın cinayeti haberleri de gazetelerin üçüncü sayfa sekmesiyle birlikte, gündem sekmesinde de yer almaktadır. Ancak elbette ki bu değerlendirme genel olarak kadın cinayeti haberleri için geçerlidir, katılımcılara okutmak için seçtiğimiz haberler özelinde çoğu zaman geçerli bir çıkarım değildir ve bu açıdan araştırmanın sınırlılığını oluşturan bir yönüdür.

Bu noktada, neden genel olarak kadın cinayeti haberleri üzerinden değil de seçtiğimiz örnek haberler üzerinden görüşmelerin yürütüldüğü konusu daha ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Bunun sebebi, görüşme verilerini toplamaya başlamadan önce

yapılan pilot araştırmalarda ve gözlemlerde, konunun sürekli kadın cinayetleri olgusuna kayması ve katılımcıların haberlerden ziyade “kadın cinayetleri olgusu” üzerine konuşmaya eğilimli olduğunun belirlenmesidir. Bu sorunu aşmak ve katılımcıların dikkatlerini haberler üzerinde tutmak için böyle bir yöntem benimsenmiştir. Dolayısıyla, katılımcıların haberler hakkındaki yorumlamalarını öğrenmek için bir anlamda “o haberleri okumayı seçmek”ten feragat edilmiştir ve araştırma bu açıdan etnografik yönelimli bir şekilde değil, bir nevi laboratuvar ortamında ve yapay sayılabilecek bir şekilde yürütülmüştür. Örneğin bu haberleri normalde o saatte veya o haber sitesinden okumayacak olan katılımcılar, haberleri okumaları kendilerinden rica edildiği için okumuştur. Bunun yanında görüşmelerin hepsinin katılımcıların yaşadığı yerlerde, ev ortamında yapıldığını da belirtmek gerekir.

Ele alacağımız ikinci değerlendirme ise örneklem üzerinedir. Katılımcı örnekleminde her ne kadar maksimum çeşitlilik sağlanmaya çalışılsa da “internet gazetesi okuyucuları” geniş bir özelleşmiş nüfustur ve bu açıdan örneklemin tam olarak bir temsiliyet ve genellenebilirlik iddiası yoktur. Nitekim bu şekilde maksimum çeşitliliğe dayanan bir örnekleimde amaç, genelleme yapmak için bu çeşitliliği sağlamak değil, tam tersine çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını belirlemek ve çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 119). Dahası, katılımcıların bakış açıları üzerine betimsel bir analiz yapmak için yüzeysel değil derinlemesine veri elde etmek gerekmektedir ve “örnekleme dahil edilecek birey ya da bireylerden elde edilmesi planlanan verinin derinliği ve genişliği örneklem büyüklüğü ile genellikle ters orantılıdır (agk., s. 124-125).” Bu açıdan, örneklem büyüklüğünü artırılarak elde edilen veri miktarı düşürülmek istenmemiştir. Benzer bir durum odak grup görüşmesi yerine yüz yüze bireysel görüşmeler gerçekleştirilmesinde de geçerlidir ve katılımcıların görüşlerinin birbirinden etkilenmesi ve bir mutabakat oluşması bu yolla engellenmeye çalışılmıştır.

Araştırma yöntemi ve örneklemi hakkındaki bu değerlendirmelerden sonra araştırma problemlerinin cevaplanmasına geçilebilir. Araştırmanın ilk problemi, internet gazetelerinde kadın cinayetleri hakkındaki haberlerde kullanılan haber dili ve kadının temsili üzerinedir. Esasında bu konu, araştırmanın nitel içerik analizinin sonuçlarının özetlendiği bölümünde (bkz. Bölüm 4.1.6) de yer almaktadır ancak hem içerik analizi üzerine hem de bu problemin çeşitli boyutları üzerine genel bir değerlendirme yapmak yerinde olacaktır. Araştırmada nitel içerik analizinden elde edilen bulgular iki şekilde

değerlendirebilir. İlk olarak haberler hakkında derlenen, istatistik sayılabilecek bilgilere bakmak gerekmektedir. Örneğin cinayetlerin en yaygın sebepleri, faili meçhul cinayetlerden sonra tartışma veya kavgadır ve bunu boşanma veya ayrılma talebi, husumet, reddedilme izlemektedir. Cinayetler en çok ateşli silahlarla daha sonra kesici delici aletlerle işlenmektedir. En çok genç ve evli kadınların kadın cinayetlerinin mağduru olduğu belirlenmiştir ve kadınların çoğu eşleri tarafından öldürülmüştür. Haberlerde mağdurların eğitim durumu ve gelir getiren bir işte çalışıp çalışmadığı çoğu zaman belirtilmediği için bir karşılaştırma yapılamamaktadır ancak yaş, medeni durum, cinayet sebepleri, cinayetlerin nasıl işlendiği ve faillerin kim olduğu açısından, analizin sonuçları araştırmanın önceki bölümlerinde bahsi geçen ve kadın cinayetlerinin karakteristik özelliklerini hem mahkeme kayıtları, adli tıp raporları gibi resmi verilerden hem de gazetelerde yayınlanan haberlerden yola çıkarak tespit eden diğer araştırmalarla uyusmaktadır.

İkinci olarak haberlerin sunum biçimi açısından birkaç farklı kategoride değerlendirme mevcuttur: Gazetelerin cinayetlere, mağdurlara, faillere atfettikleri sıfatlar, kullandıkları fotoğraflar ve haber başlıklarını nasıl kurguladıkları. Buna göre haber başlıkları en çok ilgi ve merak uyandırma kaygısıyla yazılmakta, bunu şok etkisi yaratmayı amaçlayan ve şiddeti sergileyen başlıklar takip etmektedir. Haber siteleri, haberleri en çok “vahşet” olarak duyurmakta, bunun yanında cinayet aletini vurgulayan ifadeler veya “yasak aşk”, “otel cinayeti” gibi sansasyonel ifadeler de rastlanmaktadır. Mağdurlar haberlerde genellikle “eş” ve “anne” olarak, daha sonra ise “boşanmak isteyen eş” olarak anılmaktadır. Failler ise “zanlı” ve “sanık” gibi yasal durumunu anlatan ifadeler üzerinden konumlandırılmaktadır. Haber siteleri daha çok gerçek kişi fotoğraflarını, özellikle de mağdurların fotoğraflarını kullanmaktadır.

Yukarıda kısaca özetlenen bu bulgular, gazetelerin genel yaklaşımı hakkında bir fikir vermektedir ancak asıl problem gazetelerin haberleri duyururken daha çok ziyaretçi çekmek ve haberlerin tıklanmasını sağlamak amacıyla magazinsel bir merak unsuru yaratma tavrından vazgeçememesi olarak görülmektedir. Bu durum toplumsal bir sorun olan kadın cinayetlerini olgusunu geri plana atmakta, olayların münferit bir biçimde algılanmasına neden olmakta, özellikle mağdurların kişilik haklarına zarar vermektedir. Ayrıca haberlerde şiddeti betimleyen ifadeler ve mecazlar sıkça kullanılmaktadır. Faillerin ifadeleri de haberlerde yer almakta ve bu durum, mağdur kendini savunamayacağı için tek taraflı bir bakış açısına sebep olmaktadır. Mağdur tarafından

birilerinin, örneğin yakınlarının veya avukatlarının sözlerine yer verilmek yerine failin ifadelerine ve dolayısıyla failin gerçekliğine dayanarak yazılan haber metinleriyle kadınların gerçekliğine yer verilmemekte, böylece kadınlar sessiz bırakılmaktadır. Nitel içerik analizinde, kodlamaların haberlerin tek tek okunarak yapıldığı düşünüldüğünde, haberler hakkındaki ilk gözlememiz budur ve ikinci olarak haberlerdeki toplumsal cinsiyetle ilgili vurgular dikkatimizi çekmektedir.

Bu açıdan araştırmamızın ikinci problemi, internet gazetelerinde yer alan kadın cinayeti haberlerinin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl değerlendirilebileceği sorusu önem kazanmaktadır. Özellikle “boşanmak isteyen eş” ifadesi sıkça kullanılmakta, cinayetin sebebi olarak yansıtılmaktadır ve kadının evliliğini veya birlikteliğini sonlandırmak istemesinin yanlış olduğu kanısını uyandırarak cinayeti meşrulaştırmaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerinin dışına çıkmak olarak görülen bu durum, yine haberlerde sıkça kullanılan “eş” ve “anne” sıfatlarının yaptığı çağrışımlara da uymamaktadır. Bunun yanında, örneğin “pavyonda tanışıp evlendiği eşini öldüren koca”, “ayrı yaşadığı eşini bir otelin lobisinde başka bir adamla gören koca” gibi betimlemeler, doğrudan mağduru suçlayan bir tavidir ve örtük bir namus vurgusuyla cinayeti haklı çıkarmaya çalışmaktadır. Bu tür haberlerde genellikle fail hakkında iyi hal indirimi verildiği, haksız tahrik indirimi istendiği gibi detaylar da yer almaktadır. Toplumdaki cinsiyet hiyerarşisi ve namus algısı düşünüldüğünde, gazetelerin bu yönde bir tavır takınarak haberleri duyurması, ataerkil yapıyı güçlendirmekte ve desteklemektedir. Konuyla ilgili diğer araştırmaların bulgularıyla uyuşacak bir şekilde, haberlerin cinayetleri sosyo-ekonomik bağlamından kopararak “namus” zırhıyla koruduğu (Coşkun ve Köse, 2018), haber başlıklarında ve kavramsallaştırmalarda gizli bir cinsiyetçilik sergilendiği (Sallan-Gül ve Altındal, 2015) ve bu durumun gazetelerin yayın politikası hangi doğrultuda olursa olsun farklılık göstermediği (Avcı ve Güdekli, 2018; Yıldırım ve Dudu, 2014) araştırmamız da tespit edilmiştir.

Araştırmanın üçüncü problemi, kadın cinayeti haberlerinin sunumunun katılımcıların bakış açısını nasıl şekillendirdiğidir ve incelenen haberler hakkındaki bu sorunlu noktalar, katılımcılarla yapılan görüşmeler için oluşturulan soru çizelgesinin hazırlanmasında ve görüşmelerde katılımcılara okutulan haberlerin seçiminde bir temel oluşturmuştur. Yaşanan olayı magazinsel bir dille ve sansasyonel ifadelerle sunan birinci haber, başlığı mağdurun ölmeden önce söylediği sözlerden, içeriği ise failin mahkemede verdiği ifadelerden oluşan ikinci haber ve yaşanan şiddeti açıkça sergileyip, mağdura

yapılan işkenceyi detaylı olarak anlatan üçüncü haber, üç farklı haber sunumunu temsil etmektedir. Birinci ve ikinci haberdeki mağdurlar, boşanmak isteyen eş vurgusunu taşımaktadır. Ayrıca birinci haberde mağdurun eşini aldattığı iddiası, ikinci haberde failin ifadesinde yer alan detaylar ve üçüncü haberdeki kıskançlık konusu, yine namusu örtük olarak belirtmektedir. Nitekim haberlerde yer alan bu unsurlar, Kardam'ın (2005) araştırmasında tespit ettiği namusa aykırı olarak algılanan davranışlarla da örtüşmektedir.

Esasında, araştırmada, katılımcıların haberlerde kullanılan haber dili ve sunumunu fark ederek doğrudan buna yönelik eleştirilerde bulunması beklenmemiştir ve katılımcıların ilgili sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkarak bu konuda bir çıkarımda bulunulması planlanmıştır. Ancak özellikle eğitim düzeyi yüksek olan ve internetten düzenli haber takip eden az sayıda katılımcı, doğrudan haber dilini eleştirmiş ve örneğin birinci haberde mağdurun iş adamı olduğunun itibar ve saygınlık kazanmak amaçlı vurgulandığını, haberlerin mağduru itham edecek şekilde kurgulandığını, haberlerde şiddeti sergileyen ifadelerle yer verildiğini söylemiştir. Geri kalan katılımcıların ise bazıları, haberlerde mağduru suçlayan kısımlara şüpheli yaklaşmış, mağdurların öldürülme sebeplerinin birer bahane olduğunu düşünmüşlerdir. Şüpheli katılımcılara nazaran daha az sayıda katılımcı ise haberlerde aktarılan olayları herhangi bir şekilde sorgulamamış ancak yine de mağdurların öldürülmesini onaylamamışlardır.

Bu genel değerlendirmeden sonra, haberlerin sunum biçimine ve katılımcı değerlendirmelerine tek tek bakıldığında, birinci haberde kullanılan dilin her katılımcının olay hakkında farklı ve birden fazla ihtimal içeren bir fikir beyan etmesine sebep olduğu görülmüştür ki üç haber içerisinde, en çok bu haber hakkındaki katılımcı yorumları analiz edilirken zorluk yaşanmıştır. Yine de en çok göze çarpan noktaların tek taraflı veya karşılıklı bir “kayınbirader-yenge ilişkisi” olduğu ve haberde mağdurun yabancı uyruklu olduğunun belirtilmesinin bu kanıyı güçlendirdiği söylenebilmektedir. Bu durum, yabancı uyruklu kadınlar hakkındaki bakış açısını da ortaya çıkarmaktadır ve “İşte onların kültürlerinden de dolayı belki daha rahat davranıyordur, o da yanlış anlaşılmıştır” gibi bir kanı söz konusudur. Bu noktada, gazetelerin mağdurun yabancı uyruklu olduğu şiddet olaylarını aktarırken, bir şekilde mağdura da suç bulduğunu ve olayı toplumun kültürel zemininden yoksun bir şekilde değerlendirerek bu suçun oluşmasına zemin hazırlayanları göz ardı ettiğini (Yardım ve Doğruel, 2019; Hepkon, 2017) belirtmek gerekmektedir. Ancak yabancı uyruklu olmasından dolayı mağdur hakkında çevrede dedikodular çıkmış olabileceği konusu katılımcıların gözünden kaçmamıştır ve “yengesinin namusunu

sahiplenen kayınbiraderin”, namusunu temizlemek adına veya ailesinin baskısıyla bu cinayeti işlemiş olabileceğini düşünen katılımcılar vardır. Ayrıca mağdurun eşinin iş adamı olduğunun belirtilmesi bazı katılımcılarda, mağdurun eşiyle “parası için evlenmiş, rahat etmek için evlenmiş” olabileceği düşüncesini uyandırmıştır. Açıkça “Yani o da rahat dursaymış” diyen bir katılımcının haricinde, mağduru suçlamaya yönelik sözler, daha çok “yanlış anlaşılma” meselesi üzerinden aktarılmıştır.

Birinci haber hakkında katılımcılara bu olayın suçlusunun kim olduğu sorulduğunda, kayınbirader kadar mağdurun eşinin de suçlanması ilginçtir. Mağdurun eşinin, kardeşini cinayet işlemek için azmettirebileceğini düşünen bir katılımcının haricinde bu suçlama daha çok eşin yurt dışına kaçarken mağduru da yanında götürmemesi, yalnız bırakması ve “karısına sahip çıkmaması” üzerinedir. Dolayısıyla yukarıdaki değerlendirmelerle birlikte, haberdeki “İş adamı kocası yurtdışına kaçan yabancı uyruklu kadın” şeklinde bir ifade, fail dışında hem mağdurun hem de mağdurun eşinin suçlanmasına yol açmıştır. Başka bir sorun ise haberde geçen “Aldatıyordu” ifadesidir. Failin mağduru itham ettiği bu durum, gerçek olsa da olmasa da haberi okuyan kişilerin zihninde “eşini aldatan yabancı uyruklu kadın” imgesi bırakacaktır ki birkaç katılımcı da zaten bu duruma dikkat çekmiş ve aldatma bile bunun bir cinayet sebebi olmayacağını söylemiştir. Birkaç katılımcı ise failin bu ithamını sorgulamamıştır ve “İşin içinde aldatma varmış, ondan demek ki” gibi sözlerden, bu ithamın gerçekliğini kabul ettikleri çıkarılmaktadır.

Birinci haberde kullanılan fotoğrafların da katılımcıların değerlendirmeleri üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Mağdurun fotoğrafları katılımcılar tarafından “güzel bir kadın, bakımlı bir kadın, gösterişli bir kadın, çalışan bir kadın” olarak yorumlanmıştır ve diğer iki haberin aksine “kendi ayakları üzerinde durabilen, özgür bir kadın” profili çizmiştir. Mağdurun bu gösterişli ve güzel haliyle birlikte, haberdeki “Yengesinin abisini aldattığını öne süren zanlı, Katerina Çetin’in buna kulak asmadığını iddia etti” sözleri, katılımcıların gözünde mağdurun “rahat ve özgür” tavırlarını güçlendirici bir etki yapmaktadır ve uyruk meselesi de bu durum üzerinde etkili gibi görünmektedir. Ancak birkaç istisna haricinde, katılımcılar tarafından açık bir şekilde mağdurun suçlanmasına yönelik bir tavır görünmemektedir.

İkinci haber ise diğerlerinden farklı olarak gizli veya açık bir mağduru suçlama tavrının en çok görüldüğü haberdur ve çoğunluk failin ifadesinin yalan olduğunu düşünse de “cama çıktığında eşini yan apartmanın önünde sekiz dokuz erkek ve üç kadınla

görmesi” ve “ben sana hediyeler alıyorum, sen neden böyle yapıyorsun” sözleri kafa karışıklığı yaratmaktadır. Birinci haberdeki aldatma suçlamasında “kim görmüş, ne zaman görmüş, nerede görmüş” sorularının karşılığı yoktur ancak ikinci haberde failin ifadeleri bu sorulara karşılık vermektedir. Bu açıdan katılımcıların, birinci haberdeki planlı bir cinayetin aksine, ikinci haberde failin o anlık öfkeyle cinnet geçirdiği şeklinde bir yorum getirmesine yol açmaktadır. Bu cinnet olayında mağdur da suçlanmaktadır çünkü katılımcılar “Bir insan da durup dururken cinnet geçirmez ki” diyerek, mağdur tarafından bir kışkırtma olabileceğini düşünmektedirler. Haberlerdeki eksik olan bilgilere dair ne düşündükleri sorulduğunda, bu haber için en çok merak edilen noktanın failin eşini gerçekten bahsi geçen erkek ve kadınlarla görüp görmemesi konusunda olması da bu kanıyı desteklemektedir.

İkinci haber belirtilmesi gereken bir diğer durum, mağdurun, haberde geçen “Seni mahalleye rezil edeceğim” sözlerinin bazı katılımcılar tarafından bir kışkırtma, bazı katılımcılar tarafından ise bir çaresizlik olarak değerlendirilmesidir. Bazı katılımcılar, bunun failin cinnet geçirmesinde etkili olduğunu düşünürken, bazı katılımcılar ise “Kadının elinden başka bir şey gelmiyor demek ki” diye düşünmüşlerdir. Bunun yanında “Beni bırak çocuklarımı kurtar” sözleri çoğunlukla bir fedakârlık ve kendinden vazgeçme olarak yorumlanmıştır. Katılımcılar tarafından mağdurun olay öncesinde de eşinden sürekli şiddet gördüğü düşünülmüş ve çocukları için buna katlanmış olabileceği söylenmiştir. Bu durumda mağdur, faili tahrik etmiş olabileceğini düşünen katılımcılar haricindeki diğer katılımcıların gözünde “fedakâr ve cefakâr anne” imajına uymaktadır. Birinci haberdeki “özgür ve kendi ayakları üzerinde durabilen kadın” profili, ikinci haberde “eşinden sürekli şiddet gören, ekonomik özgürlüğü olmayan, ses çıkaramayan kadın” profiline dönüşmektedir.

İkinci haberin fotoğrafı ise bu düşünce ile zıtlık yaratmaktadır çünkü katılımcıların çoğu bu fotoğraf hakkında “birbirini seven bir çift” yorumunu yapmaktadır. Bu yorum aynı zamanda, fail ve mağdurun evliliği hakkında ne düşündükleri konusunda, katılımcıların çoğunun “kadının sürekli şiddet gördüğü bir evlilik” düşüncesiyle de ters düşmektedir. Buradan çıkarılabilecek sonuç, haberlerde fail ve mağdurun birlikte çekilmiş ve mutlu günlerini gösteren fotoğrafların kullanılmasının, katılımcıların gözünde “Aslında adam onu seviyormuş ama ne olduysa işte öldürmüş” gibi bir düşünce uyandırmasıdır.

Son olarak üçüncü haber, şiddeti açıkça anlatan içeriğiyle “buna diyecek pek bir şey yok, bu canilik, psikopatlık” gibi yorumların sıklıkla yapıldığı, katılımcıların mağdura acıma ve faile kızgınlık yönündeki tepkilerinin yoğun olduğu bir haberdır. Diğer haberlerde “boğarak öldürdü”, “pompalı tüfekte öldürdü” şeklinde kısaca aktarılan yerler, bu haberde işkencenin nasıl yapıldığına, ne kadar sürdüğüne, mağdurun nasıl kurtulmaya çalıştığına kadar detaylı bir biçimde anlatılmıştır ve haberi okuyan çoğu katılımcının yüzünü buruşturmasına sebep olmuştur. Ayrıca bu haberde çoğunlukla olayın mağdur üzerinden değil, failin psikolojisi üzerinden değerlendirildiği görülmekte ancak olayın sebebinin belirsiz olduğu düşünülmektedir. Bu noktada, birinci haberdeki olayın sebebinin de katılımcılar tarafından tam olarak anlaşılmayarak farklı şekillerde yorumlandığı düşünüldüğünde, bu haberde mağdurun bir şekilde eşini aldatmış olabileceğini, başka birileriyle ilişki kurmuş olabileceğini düşünen katılımcı çok nadirdir ve cinayetin sebebi genel olarak failin “ruh hastası” olması şeklinde yorumlanmıştır.

Birinci ve ikinci haberin aksine üçüncü haberde mağdurun katılımcılar tarafından daha “masum” olarak değerlendirilmesinin sebebinin, mağdurun maruz kaldığı işkence ve dolayısıyla bunun uyandırdığı acıma duygusu olduğu düşünülmektedir. Yine de bazı katılımcılar tarafından, mağdurun da faili tahrik etmiş veya kıskırtmış olabileceği söylene de bu şekildeki değerlendirmeler, diğer haberlerin yanında bu haber için daha nadirdir. Ayrıca bu haberdeki mağdur profili, ikinci habere göre “daha da çaresiz bir kadın” olarak görülmektedir. Çoğu katılımcı, mağdurun üst katta oturan akrabalarının sesleri duymuş olabileceğini fakat müdahale etmediklerini düşünmektedir ve bu da “ailesinin bile sahip çıkmadığı, yalnız kalmış bir kadın” şeklinde yorumlanmıştır. Mağdurun otuz dört yaşında dört çocuk annesi olması ise eğitim düzeyinin düşük olduğu ve bunun da çaresizliği konusunda etkili olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Ayrıca mağdurun uğradığı işkencenin boyutu ve bu işkencenin haberde tasvir edilmesi, katılımcılara okudukları bu haberlerden akıllarında neler kaldığı sorulduğunda, en sık verilen cevabın üçüncü haberle ilgili olmasına neden olmuştur.

Katılımcıların üçüncü haberin fotoğraflarına yaptıkları yorumlar ise haber içeriğiyle uyuşmamaktadır ve çoğu katılımcı iki fotoğrafı birlikte değerlendirdiklerinde “eşlerden biri kaza geçirmiş gibi, diğeri de onun yasını tutuyor gibi” yorumunu yapmıştır. Bu yorumun sadece evlilik fotoğrafına bakılarak yapılan yorumla çelişmesi ise ilginçtir çünkü haberde kullanılan evlilik fotoğrafı hakkında “görücü usulü bir şey gibi, insan düğün gününde biraz daha mutlu olur” şeklindeki yorumlar da fazladır. Bu durum

üzerinde, katılımcıların haber içeriğini okuduktan ve yaşanan dehşeti gördükten sonra, bu çiftin birbirini severek evlendikleri konusunda ikna olmamalarının etkili olduğu düşünülmektedir. İkinci haberdeki çiftin fotoğrafı hakkında daha çok “mutlu bir çift” yorumu yapılırken, üçüncü haberdeki bu çiftin fotoğrafının kesinlikle birbirini seven bir çiftte ait olamayacağı şeklinde değerlendirilmesi de tahminimizce aynı sebepten kaynaklanmaktadır.

Sonuç olarak katılımcılar açısından ortaya çıkan tablo, birinci haberde “güzel ve yabancı uyruklu, kocası da iş adamı olan bir kadının, yurtdışına kaçan kocasını aldattığı gerekçesiyle, namusunu sahiplenene veya ona göz koyan kayınbiraderi tarafından öldürülmesi” olarak ve ikinci haberde ise “eşinden sürekli şiddet gören ancak ona katlanmak zorunda kalan bir kadının artık canına tak etmesiyle boşanmak istemesi ve eşiyile kavga etmesi sonucu, eşinin cinnet geçirerek onu öldürmesi” şeklinde görülmektedir. Üçüncü haberde ise daha farklı bir durum vardır ve “tamamen çaresiz, eğitimsiz, sessiz bir kadının, canı ve psikopat kocası tarafından işkence yapılarak öldürülmesi” katılımcıların gözündeki durumu tanımlamak açısından daha uygundur. Nitekim katılımcılar tarafından birinci haberdeki mağdur daha özgüvenli bir kadın, ikinci haberdeki mağdur en azından boşanmak ve kurtulmak için çaba sarf eden bir kadın olarak görülürken, üçüncü haberdeki mağdur için katılımcıların tek söyleyebildiği “Yazık olmuş” olmaktadır.

Katılımcıların düşünceleri hakkında bu değerlendirmeler, nitel içerik analizinin sonuçlarıyla karşılaştırıldığında çıkarılabilecek bir sonuç, sansasyonel ifadelerle sunulan haberlerin okuyucuların zihninde olayın taraflarına (özellikle de mağdura) dair çeşitli ihtimaller uyandırdığı, failin ifadelerine sıkça yer verilen haberlerin mağdurun suçlanmasına yol açtığı ve yaşanan şiddeti detaylı olarak betimleyen haberlerin mağdura acınmasına sebep olduğudur. Bunun yanında katılımcıların çoğunun haberlerin failin ifadelerine dayanarak yazıldığını söylemesi, haberlerdeki tek taraflı bakış açısını, erkek empatisine dayalı haber yazımını göstermektedir. Faillerin ifadelerini sorgulamadan kabul eden katılımcılar açısından da mağdurların doğrudan ya da örtük bir biçimde suçlanmasına yol açmaktadır. Kadınlar haberlerde acınacak bir kurban, failin cinnet geçirmesine ve şiddete başvurmasına neden olan bir “kışkırtıcı”, sürekli şiddet gören çaresiz bir insan ya da hakkında çeşitli ihtimaller türetilmeye açık bir magazin figürü şeklinde gösterilmektedir. Bu şekilde bir haber sunumu iki boyutlu olarak değerlendirilmelidir: Birinci olarak haberlerin ilgi çekmesini ve daha çok kişi tarafından

ziyaret edilmesini sağlamakta, ikinci olarak da toplumdaki erkek egemen düşünceyi yansıtmaktadır. Genel olarak haber metinlerinin magazinsel yönü arttıkça okurları da başka şekilde yönlendirdiği, örneğin namus kelimesi kullanılsa bile olayların bir namus cinayeti çerçevesinde değerlendirilmesine yol açtığı veya mağdur hakkında, mağdurun hayatı hakkında verilen çeşitli detayların, mağduru suçlamaya yönelik tavırlar gösterilmesinde etkili olduğu söylenebilmektedir.

Bu noktada özellikle mağduru suçlama konusunda belirtilmesi gereken bir durum, birkaç istisna hariç olmak üzere çoğu katılımcının mağdurları açık olarak suçlamadığı ve suçlayanların da mağdurların öldürülmesini onaylamadığıdır. Başka bir deyişle, genel düşünce “O da öyle yapmasaymış, hak etmiş” şeklinde değil, “Kadın da yapmıştır bir şeyler ama öldürmese daha iyiymiş” şeklindedir. Suçlamalar daha çok mağdurların yaşam tarzlarına, sessiz kalmalarına ve diğer insanlarla olan ilişkilerine yoğunlaşmakta, yine de katılımcılar tarafından genelde kasıtlı olarak yapılmamakta ve esasında bir suçlamadan ziyade bir eleştiri olarak söylenmektedir. Bu noktada, Taylor’un (2009) mağdurun suçlanmasına yönelik doğrudan ve dolaylı tavırlar ayrımı göze çarpmaktadır. Mağdurun geçmişte yaşadığı olayları bildirmemesi ve diğer erkeklerle olan ilişkilerinin cinayete katkısı olabileceğinin düşünülmesi açısından katılımcıların tavrı daha doğrudan bir suçlamaya yöneliktir. Failin psikolojik ve finansal sorunlarının vurgulanması ve aile içi şiddette her iki tarafın da suçlu olabileceği düşüncesi ise dolaylı olarak mağdurların suçlanmasına yöneliktir. Mağduru suçlamaya yönelik bu tavır bazı katılımcılarda haberdeki olayları değerlendirirken, bazı katılımcılarda cinayetin kimin suçu olduğu sorulduğunda, bazı katılımcılarda mağdurlar hakkında ne düşündünüz sorusuna cevap verirken, bazı katılımcılarda ise fail ve mağdurun ilişkisi hakkındaki düşüncelerini anlatırken ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla haberlerde yer verilen çeşitli detaylar önemlidir ve çeşitli şekillerde mağdurun suçlanmasına yol açabilmektedir.

Katılımcıların kadın cinayetleri üzerine düşünceleri ve haberlere yaptıkları yorumların karşılaştırılması konusunda da birkaç çıkarım yapılabilmektedir. Öncelikle katılımcıların çoğu kadın cinayetlerinin sebeplerinin başta eğitimsizlik ve ataerkillik, sorumlularının ise devletin eğitim politikaları ve ailelerin yetiştirme tarzı olduğunu düşünürken, haberler hakkındaki değerlendirmelerinde daha münferit bir yaklaşım içinde oldukları ve çoğu katılımcının bireyleri suçladığı görülmüştür. Örneğin, katılımcılara kadın cinayetlerinin sebepleri ve sorumluları sorulduğunda kimse kadınları suçlamazken, haberler hakkındaki yorumlarda bu tavra sahip olan katılımcıların olduğu görülmektedir.

Bu durumun, gazetelerin kadın cinayeti haberlerini toplumsal bağlamından kopuk bir şekilde sunmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların kadın cinayetlerinde kültürün etkisi üzerine düşünceleri ise haberler hakkındaki yorumlarına yansımaktadır. Kadın ve erkek arasındaki eşitsiz ilişki ve ataerkil yapının izleri “özgür ve rahat yaşayan kadın” veya “çaresiz ve ses çıkaramayan kadın” profillerinde ve “eşini bir şekilde kıskırtıp cinnet geçirmesine neden olan kadın”, “eşine sahip çıkmayarak yurt dışına kaçan koca” gibi düşüncelerde ortaya çıkmaktadır. Özellikle “özgür ve rahat yaşayan kadın” ve “eşinden boşanmak isteyen, eşine cevap veren kadın” düşünceleri Çetin’in (2015) kadınların geleneksel değerlerle çatışmaya girmesinden kaynaklanan “başkaldırı cinayetleri” tanımına ve Taşdemir-Afşar’ın (2016) kadının konumunun değişmesinden kaynaklanan taleplerinin erkek şiddetini arttırdığı yönündeki tespitine daha çok uymaktadır. Bunun yanında “yengesinin namusunu sahiplenen kayınbirader”, “eşinden sürekli şiddet gören kadınlar” ise katılımcılar tarafından daha çok erkeklerin kadın üzerindeki tahakkümü olarak görülmekte ve onaylanmamaktadır. Ayrıca, cinayetlerin işlenmesinde çevrenin ve toplumun etkisi olabileceğini düşünen katılımcılar da vardır. Çevrenin etkisi daha çok mağdurların hakkında dedikodu yapılması şeklinde ortaya çıkmakta ve toplumun etkisi mağdurların yaşadıkları yerde gelenekler ve göreneklerin daha etkili olması üzerinden değerlendirilmektedir. Ancak her halükârda katılımcılar bunu ataerkil kültürle ve kadınların üzerindeki toplum baskısıyla ilişkili bulmaktadır. Bu açıdan, bu şekildeki yorumlarda Yıldırım’ın (2018) belirttiği, toplumsal kriz halinin bireysel travmalara ve yıkıcı eğilimlere dönüşmesi durumu ve kıskançlık, sahip olma, yaşam alanını koruma gibi gerekçeler daha ön plandadır.

Bu noktaya kadar katılımcıların düşünceleri tartışıldıktan sonra, araştırmanın dördüncü sorusuna, “İnternet gazetesi okuyucularının yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni durum gibi değişkenlere göre bakış açıları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?” sorusunun cevabına geçilebilir. Esasında araştırmamız için bu soruya verilebilecek en uygun cevap, katılımcıların bakış açıları hakkında sadece bahsi geçen değişkenlere göre bir gruplandırma yapmanın çoğu zaman mümkün olmadığıdır. Örneğin birinci haberi erkekler namus cinayeti çerçevesinde değerlendirirken, kadınlar ise çoğunlukla failin mağdurla ilişkisi olması şeklinde yorumlamıştır denilememektedir çünkü bu şekildeki yorumlar, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre göze çarpan bir farklılık göstermemektedir. Benzer bir şekilde, haberlerdeki cinayetlerin suçluları hakkında yüksek eğitim seviyesini temsil eden katılımcılar daha çok erkekleri yetiştiren aileleri

suçlarken, düşük eğitim seviyesini temsil eden katılımcılar ise failleri veya bireyleri suçlamaktadır şeklinde bir yorum yapmak da mümkün değildir çünkü olayı gerek toplumsal kurumlar açısından gerek bireyler açısından değerlendirenler arasında her eğitim düzeyinden katılımcı bulunmaktadır.

Yine de belirgin olan birkaç farklılık ortaya çıkmıştır ve bunların başında yüksek eğitim seviyesini temsil eden ve özellikle de genç kadın katılımcıların kullanılan haber dilini diğer katılımcılara göre daha fazla ayırt edebilmesi gelmektedir. Hall'un kodlama ve kod açılımı modeline göre bu katılımcıların haberleri muhalif bir şekilde okuduğu, haber metinlerine eleştirel yaklaştığı görülmektedir. İkinci olarak, mağduru suçlamaya yönelik tavırlarda erkek katılımcıların yaşı ve eğitim durumu fark etmeksizin daha üstü kapalı, örtük ve daha önce bahsi geçtiği gibi suçlamadan ziyade eleştiri olarak düşündükleri ifadeler kullandıkları görülmüştür. Bu tavra sahip kadın katılımcılar ise doğrudan “Bence kadın da suçlu” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir ve bu durum yine yaş ve eğitim durumuna göre farklılık göstermemektedir. Dolayısıyla mağduru suçlamaya yönelik tavırlar açısından erkekler müzakereli, kadınlar ise baskın/hegemonik kod açılımına uyan bir pozisyon almaktadır. Ayrıca bu tavrın kadın katılımcılar arasında daha yaygın olduğu gözlenmiştir, dolayısıyla bu ikinci tespitte geçerli olan değişken cinsiyet olarak gözükmemektedir ve bu durum, ataerkillik ve tahakküm ilişkileri açısından dikkate değer bir bulgudur. Esasında bu bulgu, ataerkilliğin erkeğin kadına bakış açısını şekillendirdiği kadar, kadının kadına bakış açısını da olumsuz yönde şekillendirebileceği düşüncesini desteklemektedir. Bunlar haricinde genel olarak sadece demografik değişkenlere göre öne çıkan bir değerlendirme gözükmemektedir.

O halde, sadece demografik değişkenler belirgin bir benzerlik veya farklılık yaratmıyorsa, katılımcılar arasındaki görüş farklılıklarının sebebi nedir? Neden bazı katılımcılar haberlerin failin ifadesine dayanarak yazıldığını ve eksik olan birçok nokta olduğunu fark ederken, bazıları fark etmemektedir? Haberlerin tarafsızlığı konusunda katılımcılar arasındaki görüş farklılıkları nereden kaynaklanmaktadır? Bazı katılımcıların haberlerde geçen bilgileri sorgulamamasının nedeni ne olabilir? Bu soruların cevabı, katılımcıların internetten haber okuma alışkanlıklarında yatmaktadır ve bununla birlikte bir tek eğitim düzeyi etkili gözükmemektedir.

Yüksek lisans, lisans ve ön lisans mezunu katılımcıların hepsi ve lise mezunu iki erkek katılımcı internetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okumaktadır. Bu katılımcıların büyük çoğunluğu haberlerde eksik bulduğunuz yerler nelerdir diye

sorulduğunda mağdur tarafından bir bilgi olmadığını fark etmişler ve haberlerin sadece bir tarafı dinleyerek yazıldığı, haberlerde sadece failin ifadelerinin yer aldığı, sadece erkeklerin ne hissettiği ve amaçlarının anlatıldığı şeklinde cevaplar vermişlerdir, dolayısıyla tek taraflı haber dilini ayırt edebilmektedirler. Haberlere sosyal medyada denk geldikçe veya vakit buldukça baktığını söyleyen katılımcılar ise lise mezunu olan kadın katılımcı hariç, lise eğitimi yarıda bırakmıştır veya ilkokul mezunudur. Bu katılımcıların çoğunluğu haberlerde eksik yerler olmadığını, aynı zamanda haberleri tarafsız bulduklarını söylemişlerdir ve haberlerde geçen bilgileri, diğer katılımcılara göre daha az sorgulamaktadırlar.

Bu genel tablonun yanında istisnalar elbette ki mevcuttur ve özellikle ön lisans ve lise mezunu katılımcılar bu istisnaları oluşturmaktadır. Bu katılımcıların hemen hemen hepsi internetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okusa da haberler hakkındaki düşünceleri net değildir ve bir grupta yapmaya izin vermemektedir. Örneğin haberlerdeki eksiklikleri fark eden katılımcıların çoğu aynı zamanda bu eksik noktalara bağlı olarak haberlerin tarafsız olmadığını düşünürken, ön lisans ve lise mezunu katılımcılardan bazıları haberlerde eksik noktalar olsa da haberleri tarafsız bulduklarını söylemişlerdir. Ayrıca bu katılımcılardan bazıları haberlerin mağdurla empati yapılarak yazıldığı düşünülenler arasında da bir istisna oluşturmaktadır çünkü bu şekilde düşünen katılımcılar genellikle lise eğitimi yarıda bırakmıştır veya ilkokul mezunudur. Ancak yine de bu katılımcıların, eğitim seviyesi daha düşük olan ve internetten haber okuma alışkanlığı pek olmayan katılımcılara göre haberlerde geçen bilgileri daha fazla sorguladıkları görülmüştür.

Sonuç olarak, katılımcılarla yapılan görüşmelerin analizinden elde edilen bulgular, çoğunluk üzerinden düşünülecek olursa, internetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okumanın, haber dilini ayırt etme ve haberlere bakış açısı üzerinde demografik değişkenlerden daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu katılımcılar haberleri muhalif şekilde okumaya daha yatkındır. Yaş, cinsiyet ve medeni durum bu durum üzerinde etkili değildir ancak eğitim düzeyi bu durumu etkilemektedir. Şöyle ki, haberler hakkında eleştirel bir tutum ve sorgulama davranışı internetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okuma alışkanlığı olan katılımcılarda daha sık görülmektedir ve bu alışkanlığı olan katılımcılar da lise ve üstü eğitime sahiptir. Yüksek lisans ve lisans mezunları haberlerdeki eksik bırakılan yerler, tarafsızlık sorunu ve eleştirel bir ifade olup olmaması konusunda daha sorgulayıcıyken, eğitim düzeyi düştükçe bu sorgulayıcılık azalmakta ve

haberler hakkındaki düşüncelerde baskın/hegemonik okuma daha çok belirgin olmaktadır. Ön lisans ve lise mezunları ise yüksek ve düşük eğitim seviyeleri arasında kalan bir tavır sergilemekte ve müzakereli bir okuma yapmaya eğilim göstermektedir.

Araştırma üzerine genel bir değerlendirmeden ve araştırmanın problemlerinin cevaplanmasından sonra hem kadın cinayeti haberleriyle ilgili bundan sonraki araştırmalar için yararlı olabilecek hem de kadın cinayetlerinin haberleştirilmesinde göz önüne alınması gereken hususlar açısından faydalı olabilecek birtakım önerilere yer vermek yerinde olacaktır. Bu çalışmadan sonra konuyla ilgili yapılacak diğer çalışmalar için, öncelikle bu araştırmanın yöntemsel açıdan sınırlılıklarını aşmaya yönelik girişimler hedeflenmelidir. Etnografik yönelimli araştırmaların ve gözlemlerin bu açıdan faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında, bu araştırmanın gerek zamansal açıdan gerek diğer olanaklar açısından sınırlılıkları yalnızca üç temsili haber sunumunun araştırılmasına imkân vermiştir. Bu açıdan hem haber sunumu hem de örneklem açısından daha geniş çaplı araştırmalar önerilmektedir. Katılımcıların daha çeşitli ve farklı kültürel arka plana sahip olduğu araştırmalar, bakış açıları üzerinde toplumsal cinsiyetin etkilerini değerlendiren araştırmalar veya olumlu bir haber sunumunun katılımcıların bakış açısı üzerindeki etkilerini belirleyecek araştırmalar da faydalı olacaktır.

Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesiyle ilgili olarak ise öncelikle kullanılan haber diline göre ve konunun nasıl anlatıldığına göre okuyucuların bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Dolayısıyla bu konudaki haberler kamuoyuna duyurulurken mağdurlara acınmasına veya herhangi bir şekilde itham edilmelerine yol açabilecek ifadelerden ve detaylardan kaçınılmalıdır. Haberler magazinsel bir bakış açısından ve ilgi çekmeye yönelik tavrılardan uzak bir şekilde duyurulmalıdır. Bunun yanında kadın cinayeti vakalarının duyurulması kadar duyurulmaması da problem yaratabilecek bir durumdur. Örneğin sürekli benzer haberlerle karşılaştıkları için bu haberlere alıştıklarını ve normal karşıladıklarını söyleyen katılımcılar vardır ancak bu olaylardan kamuoyunun hiç haberi olmaması da kadın cinayetlerini tamamen unutulacak bir olguya dönüştürebilir. Başka bir deyişle kadın cinayetlerinin sürekli duyurulması bu olayların görmezden gelinmesine yol açarken, aksi bir durum bu olayların gündemde hiç yer almamasına sebep olabilir. Dolayısıyla kadın cinayetleri haberleştirilirken amaç bu olayları normalleştirmek veya bir ilgi unsuru haline getirmek değil, farkındalık yaratmak olmalıdır. Bu ilk öneri, şüphesiz konuyla bütün çalışmalarda dile getirilmiştir ancak ısrarla vurgulanması gerekmektedir.

İkinci olarak, katılımların haberlerle ilgili düşüncelerini dile getirirken, haberdeki olayları öncelikle gerçekleşme sebebi ve cinyeti işleyen failler açısından ele aldıkları düşünüldüğünde gazetelerin olayı tarafsız bir biçimde açıklaması gerektiği, faillerin söyledikleri üzerinden haber yapmamaları gerektiği görülmektedir. Bunun yanında, haberlerde bazı bilgileri eksik veya üstü kapalı olarak anlatmaları kadar bazı detayları vurgulamaları da mağdurun suçlanmasına sebebiyet vermektedir bu açıdan hassas bir denge kurulmalıdır. Örneğin birinci haberde mağdurun eşinin iş adamı olması gereksiz bir detaydır ve mağdurun eşiyle parası için evlenmiş olabileceği düşüncesini uyandırmıştır. Bu gibi gereksiz detaylar, mağdurlara ön yargılı yaklaşılmaya sebep olmaktadır. Kaldı ki haberdeki en küçük detayın bile bir sebepten aynı etkiyi yaratabileceği görülmektedir.

Üçüncü olarak haberlerde kullanılan fotoğraflar mağduru ifşa etmemelidir. Failler yerine mağdurların fotoğraflarının konulmasının sebebinin, mahkemede hükmün henüz kesinleşmemesi veya cinayetin suçunu üstlenme gibi durumlarda faillerin ilerideki hayatına zarar vermemek olduğu bilinmektedir ancak fail kadar mağdurun kişilik haklarının da korunması gerektiği unutulmamalıdır. Uzun'un (2007) belirttiği gibi, internet ortamında yayınlanan içerikler kolaylıkla ortadan kaldırılamamakta veya unutulmamakta, arama motorları sayesinde istendiğinde kolaylıkla bulunabilmektedir. Bu açıdan mağdurun yakınlarının tepkileri ve hisleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla gerçek kişi fotoğrafları, cinayet aletini gösteren fotoğraflar, mağdurun cenazesinde yakınlarının ne durumda olduğunu gösteren fotoğraflar kullanılmamalıdır. Bu fotoğrafların kullanımı aynı zamanda mağdura ve yakınlarına karşı acıma duygularının oluşmasına da sebep olmaktadır.

Dördüncü olarak, “cani koca”, “vahşice öldürdü” gibi ifadeler, akademisyenler tarafından olayı münferitleştiren ve suçu failin psikolojik problemlerine atan bir unsur, katılımcılar tarafından da birer eleştiri ve kınama olarak değerlendirilmektedir ancak aynı zamanda yine acıma duyguları uyandırmaktadır. Kanımızca, kadın cinayetlerinin önüne geçilmesinin yolu toplumun mağdurlara acıması veya onlar adına üzülmesi değildir çünkü bu durum çaresizlik hissini körüklemektedir. Bunun yanında üstü kapalı da olsa “O da öyle bir şey yapmasaymış” şeklinde bir düşünce uyandıran haberler, ataerkil toplum yapısını ve bu yapı içinde hem erkeklerin hem de kadınların kadın üzerindeki baskısını meşrulaştırmakta ve çözüm yollarını daraltmaktadır. Bu açıdan mağduru suçlamak veya faili haklı çıkarmaktansa kadın cinayetlerini eleştiren bir haber sunumuna,

acıma değil farkındalık yaratan bir dile, çaresizliği değil çözüm yollarını vurgulayan ifadelere, münferit bir sorunun değil toplumsal bir sorunun altını çizen bir bakış açısına ihtiyaç vardır.

Son olarak, medya okuryazarlığının ve katılımcıların çoğunun haberlere sosyal medya üzerinden ulaştığı düşünöldüğünde özellikle yeni medya okuryazarlığının, haberleri değerlendirme üzerindeki etkisine değinmek gereklidir. Bireylerin haberleri okurken sorgulayıcı ve aktif bir tutum alması, haberlerdeki bilgileri eleştirel bir gözle değerlendirebilmesi önemlidir. Bu açıdan, bu konuda geniş çaplı bilinçlendirme çalışmaları önerilmektedir. Nitekim hem araştırma konusu özelinde hem de genel olarak yeni medya platformlarında üretilen ve paylaşılan haberlerin değerlendirilmesi konusunda bu metinlerin kaynağını, paylaşıma ve dolaşıma girmesini, içeriğindeki bilgileri sorgulayan bireylerin sayısı ve farkındalığı arttıkça, görüntülenme sayısı için oluşturulan başlıklar ve içerikler ilgi görmedikçe, toplumsal olayların bu şekilde kullanılması ve olumsuz bir haber diliyle sunulması tepki yarattıkça sadece kadın cinayetleri konusunda değil, sorunlu birçok alanda olumlu gelişmeler olacağı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdo, N. (2006). Namusun tikelliği ve öldürmenin evrenselliği: Erken uyarı sinyallerinden feminist pedagojiye. S. Mojab ve N. Abdo (Ed.), *Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar* içinde (s. 17-43). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akınerdem, F. (2016). *Türkiye Medyasında Kadınların Temsili: Gazete ve İnternet Haberciliği Raporu*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı.
- Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6 (1), 32-42.
- Akmeşe, Z. ve Deniz, K. (2015). Kadına yönelik cinsiyetçi söylemin internet haber portallarında yer alma biçimleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 311-326.
- Aktaş, C. (2007). İnternetin gazeteciliğe getirdiği yenilikler. *Selçuk İletişim Dergisi*, 5 (1), 30-41.
- Alper, Z., Ergin, N., Selimoğlu, K., Bilgel, N. (2005). Domestic violence: A study among a group of Turkish women. *European Journal of General Practice*, (11), 48-54.
- Artan-Bayhan, Z.S. (2016). Bir cinayetin anatomisi: Medya, şiddet ve toplumsal cinsiyet. *Toplum ve Bilim*, (137), 5-22.
- Althusser, L. (1971/2006). Ideology and ideological state apparatuses (Notes towards an investigation). M.G. Durham ve D. Kellner (Ed.), *Media And Cultural Studies: Keywords* içinde (s. 79-88). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Altınay, A.G. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet* (2. Baskı). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Altun, A., Bek, M.G. ve Altun, E.E. (2007). Aile şiddet haberlerinin üretim süreci ve medya profesyonelleri. *İletişim Araştırmaları*, 5 (2), 9-61.
- Amnesty International (2004). *Türkiye: Aile içi şiddete karşı mücadelede kadınlar*. <https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/Rapor/eur440132004tr.pdf> (Erişim tarihi: 03.03.2019)
- Anderson, K. L. (1997). Gender, status, and domestic violence: An integration of feminist and family violence approaches. *Journal of Marriage and Family*, 59 (3), 655-669.
- Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi (2008). İnsanlığın namus lekesi: Töre cinayetleri. *Ankara Barosu Dergisi*, 66 (4), 17-19.
- Arsan, E. (2005). Haber ve habercilik. S. Alankuş (Ed.), *Gazetecilik ve Habercilik* (2. Baskı) içinde (s. 137-151). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Arslan, A. (2004). Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1) <https://j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/162> (Erişim tarihi: 25.03.2019)
- Aslan, M.G. (2013). Yeni medyanın “yeni”liği üzerine. *Yeni Medya Çalışmaları: Kuram, Yöntem, Uygulama ve Siyasa I. Ulusal Kongresi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, s. 102.

- Avcı, F. ve Güdekli, İ.A. (2018). Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: Yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayeti haberleri üzerine bir analiz. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 4 (2), 475-506.
- Ayan, S. (2018). Kadın algısında kadına yönelik şiddet; Türkiye’de kadın sığınma evleri üzerine bir inceleme. *Journal of Human Sciences*, 15 (1), 251-264.
- Aydın, B.N., Kocagazioğlu, S.Y., Arda, Ö.E., Gölge, Z.B. (2016). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin ele alınış biçimlerinin karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (Özel Sayı), 64-72.
- Ayhan, A. ve Kükrer-Aydın, Ö. (2015). İnternet gazetelerindeki okur yorumlarına yönelik bir analiz (Özgecan Aslan cinayeti örneği). *Global Media Journal TR Edition*, 6 (11), 75-89.
- Bahar, H.I. (2018). Patriarchy, gender inequality and criminal victimization of women in Turkey. Carrington K., Hogg R., Scott J., Sozzo M. (eds), *The Palgrave Handbook of Criminology And The Global South* içinde (s. 931-946). Palgrave Macmillan, Cham.
- Bezircan-Arar, Y. (2017). Kadın cinayetlerinde şiddeti sergilemek: Şefika Etik vakası üzerine bir inceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4 (14), 104-123.
- Bilgili, N. ve Vural, G. (2011). Kadına yönelik şiddetin en ağır biçimi: Namus cinayetleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14 (1), 66-72.
- Binark, M. (2007). Yeni medya çalışmalarında yeni Sorular ve yöntem sorunu. M. Binark (Ed.), *Yeni Medya Çalışmaları* içinde (s. 21-44). Ankara: Dipnot.
- Binark, M. (2015). Giriş. M. Binark (Ed.), *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri* içinde (s. 15-25). İstanbul: Ayrıntı.
- Binark, M. ve Löker, K. (2011). *Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim Rehberi*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı I), 108-114.
- Blackstone, A. (2003). Gender roles and society. J. R. Miller, R. M. Lerner ve L. B. Schiamberg (Ed.), *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments* içinde (s.335-338). Santa Barbara, CA: Abc-Clio.
- Bloom, S. S. (2008). *Violence Against Women and Girls: A Compendium of Monitoring and Evaluation Indicators*. Chapel Hill, NC: Measure Evaluation.
- Bolter, J.D. ve Grusin, R. (2000). *Remediation: Understanding New Media*. Cambridge: MIT Press.
- Bowman, S. ve Willis, C. (2003). *We Media: How Audiences Are Shaping The Future of News and Information*. Reston, VA: The Media Center at the American Press Institute.
- Bozok, M. (2011). *Soru ve Cevaplarla Erkeklikler*. İstanbul: Altan Basım.
- Bulunmaz, B. (2011). İnternet gazeteciliğinin medya dünyası içindeki rolü ve ekonomik boyutları. *Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Dergisi*, (18), 27-46.

- Bulunmaz, B. (2014). Yeni medya eski medyaya karşı: Savaşı kim kazandı ya da kazanacak? *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 4 (7), 22-29.
- Butler, J. (2014). *Cinsiyet Belası* (Çev: B. Ertür). İstanbul: Metis.
- Bütün, C., Can, M., Dokgöz, H., Turan, N., Sözen, Ş. (2009). Violence and other reasons as cause of death in women. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, (31), 211-219.
- Campbell, J.C. ve Runyan, C.W. (1998). Femicide: guest editors' introduction. *Homicide Studies*, 2 (4), 347-352'den aktaran Widyono, M. (2009). Conceptualizing femicide. *Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability*, Washington DC, April 14-16, 2008, s. 8.
- Can, Y. ve Güvel, Ö. (2018). Türkiye'de kadına yönelik şiddetin ekonomik ve kültürel nedenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (29), 118-130.
- Chomsky, N. (1993). *Medya Gerçeği* (Çev: A. Yılmaz). İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık
- Cirhinlioğlu, F.G. ve Şenel, A.F. (2017). Kadına ilişkin namus anlayışı, değerler ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (60), 311-324.
- Civeleker, M. (2017). Yeni medya ile değişen haber söylemi: Hürriyet gazetesi ve Hürriyet.com.tr örneği. *1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı*, İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, s. 478.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd Edition). California: University of California Press.
- Corradi, C., Marcuello-Servós, C., Boira, S., Weil, S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Current Sociology*, 64 (7), 1-21. DOI: 10.1177/0011392115622256
- Coşkun, A. ve Köse, H. (2018). Hürriyet.com.tr'de kadın cinayeti haberlerinin retorik haber çözümleme yöntemi açısından incelenişi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (4), 191-222.
- Çadık, A. (2018). Haksız tahrikin felsefi temelleri. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26 (3), 185-238.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel gazetecilik karşısında internet gazeteciliği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (22), 123-149.
- Çalışkan, H. ve Çevik, E.İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye Örneği. *BJSS Balkan Journal of Social Sciences*, 7 (14), 218-233.
- Çambay, S.O. (2015). Bir toplumsallaşma aracı olarak yeni medya: Kuramsal bir değerlendirme. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 237-247.
- Çelenk, S. (2010). Kadınların medyada temsili ve Etik Sorunlar. B. Çaplı ve H. Tuncel (Ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde (s. 229-236). Ankara: Fersa Matbaacılık.

- Çelik, G. (2016). “Erkekler (de) ağlar!”: Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü. *Fe Dergi*, 8 (2), 1-12. http://cins.ankara.edu.tr/16_1.pdf (Erişim tarihi: 27.02.2019)
- Çetin, İ. (2014). Gelenek ve modernite arasında Türkiye’de son dönem kadın cinayetleri. *Sosyoloji Dergisi*, (30), 41-63.
- Çetin, İ. (2015). Defining recent femicide in modern Turkey: Revolt killing. *Journal of International Women’s Studies*, 16 (2), 346-360.
- Çomu, T. ve Halaiqa, İ. (2015). Web içeriklerinin metin temelli çözümlemesi. M. Binark (Ed.), *Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri* içinde (s. 26-87). İstanbul: Ayrıntı.
- Dawson, M. ve Gartner, R. (1998). Differences in the characteristics of intimate femicides: The role of relationship state and relationship status. *Homicide Studies*, 2 (4), 378-399.
- Demircioğlu, Z. ve Atik, A. (2016). Televizyon haberleri yoluyla erkek egemen söylemin yeniden inşası: Kadın cinayeti haberleri örneği. *Atatürk İletişim Dergisi*, (11), 125-139.
- Demirel, S.D. (2018). Dijital medyada haber üretim sürecinde okuyucu odaklılık. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (55), 824-831.
- Deniz, Ş. ve Korap-Özel, E. (2018). Google gazeteciliği: Dijital çağda bir ‘Gerekli Kötü’ olarak SEO haberleri ve haberin ‘Tık’ uğruna deformasyonu. *Connectist: Istanbul University Journal of Communication Sciences*, (55), 77-112.
- Deniz, Ş. ve Özel, E.K. (2018). Bana okurunu söyle, sana manşetini söyleyeyim: Gazetecilerin, içerik hiyerarşisini ve gündemi belirlemede okurun değişen rolüne bakışı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17 (3), 916-940.
- Deuze, M. (2001). Online journalism: Modelling the first generation of news media on the world wide web. *First Monday*, 6 (10) http://firstmonday.org/issues/issue6_10/deuze/index.html (Erişim: 05.03.2019)
- Deuze, M. (2003). The web and its journalism: Considering the consequences of different types of newsmedia online. *New Media & Society*, 5 (2), 203-230.
- Dewdney, A. ve Ride, P. (2006). *The New Media Handbook*. New York: Routledge.
- Dönmez, İ.H. (2010). İnternet haberciliğinde tıklanma kaygısı ve kapan manşetler. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (14), 105-128.
- Duman, K. (2018). Arama motorları ve internet haberciliğine etkileri: Türk internet haber medyası örneği. *Selçuk İletişim Dergisi*, 11 (1), 257-287.
- Dursun, Ç. (2010). Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 2 (1), 19-32. <http://cins.ankara.edu.tr/cdursun.html> (Erişim tarihi: 21.03.2019)
- Dündar, S. ve Demiray, E. (2016). Türkiye’de kadına yönelik şiddetin ulusal gazetelerin internet sitelerinde yer alışı. *Istanbul Journal of Innovation in Education*, 2 (2), 71-103.

- Easteal, P., Holland, K., Judd, K. (2015). Enduring themes and silences in media portrayals of violence against women. *Women's Studies International Forum*, (48), 103-113.
- Engebretsen, M. (2006). *Writing for the Web: An Introduction to Online Journalism*. Tartu University, Vytauto Didziojo Universitetas.
- Erden, G. ve Akdur, S. (2018). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın cinayetleri. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 2 (3), 128-139.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2005). *Öteki Kuram: Kitle iletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi* (2. Baskı). Ankara: Erk.
- Erdoğan, M. (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Erol, D. D. (2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkiye yazılı basınında şiddet haberleri ve haber fotoğrafları. *Selçuk İletişim Dergisi*, 8 (1), 192-211.
- Erol, E.G. (2007). Web journalism and a comparative case study for the news web sites. *Humanities Sciences*, 2 (4), 367-385.
- Ertürk, Y. (2015). *Sınır Tanımayan Şiddet: Paradigma, Politika ve Pratikteki Yönleriyle Kadına Şiddet Olgusu*. İstanbul: Metis Yayınları
- Evers, H. (2010). İnternet haberciliği: Yeni etik sorunlar mı? B. Çaplı ve H. Tuncel (Ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde (s. 322-328). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Gartner, R. ve McCarthy, B. (1991). Social distribution of femicide in urban Canada, 1921-1988. *Law and Society Review*, 25 (2), 287-311.
- Gazioğlu, E. (2013). Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve sorunlu yaklaşımlar. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7 (30), 89-100.
- Genç, H.N. ve Aydemir, D. (2018). Yazılı basında çıkan kadın cinayeti haberleri üzerine söylem çözümlemesi: Türkiye-Amerika örneği. *Journal of Human Sciences*, 15 (2), 665-682.
- Geray, H. ve Aydoğan, A. (2010). Yeni iletişim teknolojileri ve etik. B. Çaplı ve H. Tuncel (Ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde (s. 305-321). Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Global Media Monitoring Project (2015). *Who Makes The News?* Canada: WACC.
- Gödelek, K. (2005). Güç iktidar ilişkisi bağlamında kadına yönelik şiddet. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 97-107.
- Gökulu, G. ve Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta gazeteleri örneği (2005-2008). *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (2), 1829-1850.
- Görgün-Baran, A., Tuba-Sarıtaş, C. Ve200 Şahin-Kütük, B. (2017). Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: Beyazgazete.com örneği. *Sosyoloji Konferansları*, (55), 107-132.
- Gramsci, A. (1985/2006). Cultural themes: Ideological material. M.G. Durham ve D. Kellner (Ed.), *Media And Cultural Studies: Keywords* içinde (s. 16). Malden, MA: Blackwell Publishing.

- Gündüz, F. (2018). Kadına yönelik şiddet: Cinayet haberi çözümlemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6 (1), 297-318.
- Güneri, F. Y. (1996). Aile içinde kadına yöneltilen şiddet. *Evdeki Terör: Kadına Yönelik Şiddet* içinde (s. 87-92). İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Gürses, F. (2017). Kadın cinayetlerinin haber söylemi: Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan haberleri üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72 (3), 541-568.
- Gürsoy, E. ve Arslan-Özkan, H. (2014). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin “namus” algısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5 (3), 149-159.
- Hall, S. (1980/2006). Encoding/Decoding. M.G. Durham ve D. Kellner (Ed.), *Media And Cultural Studies: Keywords* içinde (s. 163-173). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Hall, S. (1997a). The work of presentation. S. Hall (Ed.), *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* içinde (s. 13-74). Milton Keynes: Open University Press.
- Hall, S. (1997b). *Representation & The Media*. S. Talreja, S. Jhally, M. Patierno (Ed.), Northampton, MA: Media Education Fundation
<https://www.mediaed.org/transcripts/Stuart-Hall-Representation-and-the-Media-Transcript.pdf> (Erişim Tarihi: 12.07.2019)
- Hamzaoglu, M. ve Konuralp, E. (2018). Türk hukuk sisteminin namusla imtihanı: Ulusal mevzuat uluslararası düzenlemeler açısından namus cinayetleri. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 67-83.
- Harcar, T., Çakır, Ö., Sürgevil, O. ve Budak, G. (2008). Kadına yönelik şiddet ve Türkiye’de kadına yönelik şiddetin durumu. *Toplum ve Demokrasi*, 2 (4), 51-70.
- Hekimoğlu, F.M. (2018). 2014-2016 yılları arasında dijital medya kanalıyla ulaşılan kadın cinayetlerinin sosyo-demografik özellikleri. *Türkiye Klinikleri J Foren Sci Leg Med*, 15 (1), 1-9.
- Hepkon, Z. (2017). Kadın cinayetleri ve medya: Emanî el Rahmî cinayeti analizi. *MSGSU Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (15), 142-153.
- Herman, E.S. ve Chomsky, N. (1988/2006). A propaganda model. M.G. Durham ve D. Kellner (Ed.), *Media And Cultural Studies: Keywords* içinde (s. 257-294). Malden, MA: Blackwell Publishing.
- Herman, E.S. ve Chomsky, N. (2012). *Rızanın İmalatı Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*. (Çev: E. Abadoğlu). İstanbul: Bgst Yayıncılık.
- Herring, S.C. (2004). Content analysis for new media: Rethinking the paradigm. *New Research for New Media: Innovative Research Methodologies Symposium Working Papers and Readings*, 47-66.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.461.985&rep=rep1&type=pdf> (Erişim tarihi: 19.02.2019)
- Işık, U. ve Koz, K.A. (2014). Çöp yığınlarında haber aramak: İnternet gazeteciliği üzerine bir çalışma. *Humanities Sciences*, 9 (2), 27-43.
- İnce, M. (2018). İnternet haberciliğinde çok tıklanma beklentisi ve tuzak başlıklar. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (2), 297-313.

- İnceoğlu, İ. ve Akçalı, E. (2018). *Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması*. İstanbul: TÜSİAD.
- İnceoğlu, Y. (2002). *Medyada "Kadın" İmajı*.
<http://www.yasemininceoglu.com/default.aspx?cat=4&pag=114> (Erişim Tarihi: 08.04.2019)
- İnce-Yenilmez, M. ve Demir, M.H. (2016). The challenge of femicide and violence against women in Turkey. *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*, 6 (1-2), 1-30.
- İnci, Ü.H. (2013). Basında yer alan namus cinayetlerinin sosyolojik analizi. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 282-296.
- Jensen, K.B. (2002). The qualitative research process. K.B. Jensen (Ed.), *A Handbook of Media and Communication Research* içinde (s. 235-253). London: Routledge.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2018a). *Kadın cinayetlerini durduracağız platformu Ocak 2018 veri raporu*
<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2848/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-ocak-2018-veri-raporu> (Erişim tarihi: 15.02.2019)
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2018b). *Kadın Cinayetlerini durduracağız platformu Şubat 2018 veri raporu*.
<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2849/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-subat-2018-veri-raporu> (Erişim tarihi: 15.02.2019)
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2018c). *Kadın cinayetlerini durduracağız platformu Mart 2018 veri raporu*.
<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2851/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-mart-2018-veri-raporu> (Erişim tarihi: 15.02.2019)
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2019). *Kadın cinayetlerini durduracağız platformu 2018 veri raporu*.
<http://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/veriler/2869/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-2018-veri-raporu> (Erişim tarihi: 12.02.2019)
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2015). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara: Elma Teknik Basım.
- Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi (2018). *Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması 2018*.
<http://www.khas.edu.tr/cms/kadin/dosyalar/files/2018TCKAA-9mart2018-V2.pdf> (Erişim tarihi: 23.02.2019)
- Kafadar, H. (2018). Artan tehlike, medyaya yansıyan kadın cinayetleri. Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (3), 1118-1125.
- Kalay, A. (2012). Namus ve toplumsal cinsiyet. *Mediterranean Journal of Humanities*, 11 (2), 151-163.
- Kalsın, B. (2016). Geçmişten geleceğe internet gazeteciliği: Türkiye örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (42), 75-94.
- KAMER (2011). *İstersek Biter*. Diyarbakır: KAMER Kadın Merkezi.
- KAMER (2015). *Kadın Hakları İnsan Haklarıdır Projesi*. Ankara: Karınca Ajans Matbaacılık Yayıncılık.

- Kapoor, S. (2000). Domestic violence against women and girls. *Innocenti Digest* no. 6 <https://www.unicef-irc.org/publications/213-domestic-violence-against-women-and-girls.html> (Erişim tarihi: 27.02.2019)
- Kara, H. (2005). Bilgisayar/İnternet teknolojisi ve değişen gazetecilik. S. Alankuş (Ed.), *Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya* (2. Baskı) içinde (s. 97-140). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: USAK Yayınları.
- Karbeyaz, K., Akkaya, H. ve Balcı, Y. (2013). An analysis of the murder of women in a 10-year period in Eskişehir province located western Anatolia in Turkey. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, (20), 736-739.
- Karbeyaz, K., Yetiş, Y., Güneş, A., Şimşek, Ü. (2018). Intimate partner femicide in Eskişehir, Turkey 25 years analysis. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, (60), 56-60.
- Kardam, F. (2005). *Türkiye’deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri: Eylem Programı İçin Öneriler ve Sonuç Raporu*. Ankara: Nüfusbilim Derneği.
- Kaygusuz, C., Alkan, E. ve Ökten, M. (2015). Kadın cinayetlerini yazılı basın nasıl görüyor? Üç gazete (Evrensel, Milliyet ve Yeni Şafak) örneği. G. Ağrıdağ (Ed.), *Türkiye’de ve Dünyada Kadın Araştırmaları* içinde (s. 76-82). Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.
- Kızmaz, Z. (2006). Şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 247-267.
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4 (3), 21-28.
- Koğacioğlu, D. (2004). The tradition effect: Framing honor crimes in Turkey. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies*, 15 (2), 118-151.
- Kolburan, Ş.G. (2017). Kadın cinayetleri konusunda nedensel bir değerlendirme: Sahip olma güdüsü. *Adli Tıp Bülteni*, 22 (3), 194-199.
- Korkmaz, A. (2009). İnternet gazeteciliğinin kamuoyu oluşumuna etkisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1 (2), 6-19.
- Köseoğlu, M. (2018). Kadına yönelik şiddet sorununun sosyalleşme süreci ve toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19 (42), 77-95.
- Krantz, G. ve Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *J Epidemiol Community Health*, (59), 818-821.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An introduction to its methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kuş, E. (2012). *Nicel-nitel araştırma teknikleri* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Laurent, C., Platzer, M. ve Idomir, M. (2013). *Femicide: A Global Issue That Demand Action* (2nd Edition). Vienna: Academic Council on the United Nations System.

- Lecheler, S., Bos, L., Vliegenthart, R. (2015). The mediating role of emotions: News framing effects on opinions about immigration. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 92 (4), 812–838.
- Lee, E.J. ve Tandoc Jr., E.C. (2017). When news meets the audience: How audience feedback online affects news production and consumption. *Human Communication Research*, (43), 436–449.
- Lister, M., Dovey, J., Giddings, S., Grant, I., Kelly, K. (2009). *New Media: A Critical Introduction* (2nd Edition). New York: Routledge.
- Maier, S.R., Slovic, P., Mayorga, M. (2016). Reader reaction to news of mass suffering: Assessing the influence of story form and emotional response. *Journalism*, 18 (8), 1011-1029.
- Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. Cambridge, Mass.: MIT Press.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching* (2nd Edition). London: Sage Publications.
- Mater, N. ve Çalışlar, İ. (2007). Medyadaki durumu tersine çevirmek. S. Alankuş (Ed.), *Kadın Odaklı Habercilik* içinde (s.167-195). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- McIntyre, K. (2019). Solutions journalism: The effects of including solution information in news stories about social problems. *Journalism Practise*, 13 (1), 16-34.
- McIntre, K. ve Sobel, M. (2017). Motivating news audiences: Shock them or provide them with solutions? *Communication & Society*, 30 (1), 39-56.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's Mass Communication Theory* (6th Edition). New Delhi: Sage Publications.
- MEB (2011). *Gazetecilik, İnternet Haberciliği*. Ankara.
- MEDİZ (2008). *Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırması*.
http://www.bianet.org/files/doc_files/000/000/015/original/mediz_rapor_0806.doc
(Erişim Tarihi: 12.07.2019)
- Messerschmidt, J. W. (2017). Masculinities and femicide. *Qualitative Sociology Review*, 13 (3), 70-79.
- Mora, N. (2005). Kitle iletişim araçlarında yeniden üretilen cinsiyetçilik ve toplumda yansıması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2 (1), <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/29/0> (Erişim Tarihi: 25.03.2019)
- Narin, F.B. (2016). İnternet gazeteciliğinde hipermetin üretimi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (43), 118-149.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar* (Çev: S. Özge). Ankara: Yayınodası.
- Özarslan, H. (2007). *Çerçeveleme yaklaşımı açısından haber çerçevelerinin izler kitle düşünceleri üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özçağlayan, M. (2008). Gazetelerin gelişimi ve gazeteciliğin geleceği (Yeni teknolojiler ve medya ekonomisi açısından genel bir değerlendirme). *Marmara İletişim Dergisi*, (13), 131-159.

- Özçetin, B. (2010). “Kullanım ve Doyumlar”dan izlerkitle sosyolojisine: Türkiye’de izlerkitle çalışmaları. *İletişim Araştırmaları*, 8 (2), 9-46.
- Özel, E.K. ve Deniz, Ş. (2019). “Tık” ve “Etik” arasında sıkışan gazetecilik: İnternet gazeteciliğinin ortaya çıkardığı yeni etik sorunlar ve gazetecilerin konuya bakış açısı üzerine bir araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6 (1), 443-466.
- Özel, S. (2011). Yakınsama: Yeni medyanın itici gücü. *Erciyes İletişim Dergisi “Akademia”*, 2 (2), 54-66.
- Özel, S. (2012). “Yeni medya”nın temelleri üzerine bir tartışma. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 3 (7), 29-45. http://www.ajit-e.org/?menu=pages&p=details_of_article&id=29 (Erişim tarihi: 05.03.2019)
- Özer E., Aydoğdu H., Kırıcı, G., Önal, G. (2016). Kadın cinayetleri – Femisid kavramı. *Adli Tıp Bülteni*, 21(2). DOI: <https://doi.org/10.17986/blm.2016220388> (Erişim tarihi: 22.02. 2019)
- Özerkmen, N. ve Gölbaşı, H. (2010). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (15), 23-37.
- Öztürk, M. ve Demirdağ, M.A. (2013). Namusunu kanla temizleyenler: Mardin Cezaevi’nde namus davası nedeniyle yatan mahkûmlar üzerinde bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7 (30), 117-135.
- Özyal, B. (2016). Tık odaklı habercilik: Tık odaklı haberciliğin Türk dijital gazetelerindeki kullanım biçimleri. *Global Media Journal TR Edition*, 6 (12), 273-301.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Pavlik, J.V. (2015). Transformation: Examining the implications of emerging technology for journalism, media and society. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 1 (1), 9-24.
- Radford, J. ve Russell D. (1992). *Femicide: The politics of woman killings*. New York: Twayne’dan aktaran S. Weil (2016). Making femicide visible. *Current Sociology*, 64 (7), s. 4.
- Russell, D.E.H. (2009). Femicide: Politicizing the killing of females. *Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability*, Washington DC, April 14-16, 2008, s. 26-31.
- Russell, D.E.H. (2013). Femicide: The power of a name. C. Laurent, M. Platzer, M. Idomir (Ed.), *Femicide: A Global Issue That Demands Action* (2nd Edition) içinde (s. 19-20). Vienna: Academic Council on the United Nations System.
- Sallan-Gül, S. ve Altındal, Y. (2015). Medyada kadın cinayeti haberlerindeki cinsiyetçi izler: Radikal gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (24), 168-188.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız İktidar*. İstanbul: Metis.
- Segal, L. (2010). Şiddetin kurbanları: Toplumsal cinsiyet manzarasına bakış. L. Panitch ve C. Leys (Ed.), *Günümüzde Şiddet* içinde (s. 119-141). İstanbul: Yordam Kitap.

- Sev'er, A. ve Yurdakul, G. (2001). Culture of honor, culture of change: A feminist analysis of honor killings in rural Turkey. *Violence Against Women*, 7 (9), 964-998.
- Seven, M., Karabal, B., Uludağ, B., Keleş, M.N., Kafaoğlu, M., Top, S., İder, Z.B. (2015). Gazetelere haber olan kadın cinayetlerinin incelenmesi. *KASHED*, 2 (2), 71-83.
- Sır, A. (2005). Namusun algılanışı araştırması. *KAMER Güneydoğu Ve Doğu Anadolu Bölgelerinde 'Namus' Kisvesi Altında İşlenen Cinayetler ile Mücadelede Kalıcı Yöntemler Geliştirme Projesi 2005 Raporu* içinde (s. 87-124). Diyarbakır: Kamer Vakfı.
- Silverstone, R. (1999). What's new about new media? *New Media & Society*, 1 (1), 10-12.
- Sirman, N. (2006). Akralalık, siyaset ve sevgi: Sömürge-sonrası koşullarda namus – Türkiye örneği. S. Mojab ve N. Abdo (Ed.), *Namus Adına Şiddet: Kuramsal ve Siyasal Yaklaşımlar* içinde (s. 43-63). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Sokullu-Akıncı, F. (2011). Increase in the numbers of women victimization and access to justice for the women of Turkey. *Annales de la Faculte de Droit d'Istanbul*, 43 (60), 161-183.
- Sözeri, C. ve Güney, Z. (2011). *Türkiye'de Medyanın Ekonomi Politikası: Sektör Analizi*. İstanbul: Tesev Yayınları.
- Stevenson, N. (2008). *Medya Kültürleri: Sosyal Teori ve Kitle İletişimi* (Çev: G. Orhon ve B.E. Aksoy). Ankara: Ütopya.
- Stout, K. (1992). Intimate femicide: An ecological analysis. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 19 (3), 29-50.
- Şenol, D. ve Yıldız, S. (2013). *Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla Kadına Yönelik Şiddet Algısı*. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Şimşek-İşleyen, F. (2014). Fotoğraf ve ideolojik çerçeveleme: “1 Mayıs” haberlerinin fotoğraflarına yönelik bir odak grup çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (5), 592-608.
- Şimşek-İşleyen, F. (2015). Şiddet haberlerindeki “Mağdur Kadın” miti üzerine göstergebilimsel bir inceleme: “Habertürk gazetesi Ş.E. cinayeti örneği”. *Global Media Journal TR Edition*, 6 (11), 478-496.
- Tahaoğlu, Ç. ve Akgül, E. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik Elkitabı*. İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Tahincioğlu, A.N.Y. (2010). Namusun ve namus cinayetlerinin cinsiyet eşitsizlikleri bağlamında analizi. *Kültür ve İletişim*, 13 (2), 131-158.
- Tahincioğlu, A.N.Y. (2013). Türkiye basınında namusun halleri. *Kültür ve İletişim*, 16 (1), 73-104.
- Tanrıöver, H.U. (2007). Medyada kadının temsil biçimleri ve kadın hakları ihlalleri. S. Alankuş (Ed.), *Kadın Odaklı Habercilik* içinde (s. 149-166). İstanbul: IPS İletişim Vakfı.
- Taşdemir-Afşar, S. (2015). Türkiye’de şiddetin “Kadın yüzü”. *Sosyoloji Konferansları*, (52), 715-753.

- Taşdemir-Afşar, S. (2016). Violence against women and femicides in Turkey. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 1 (5), 70-80.
- Tatlıoğlu, K. ve Küçükköse, İ. (2015). Türkiye’de kadına yönelik şiddet: Nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), 194-209.
- Taylor, R. (2009). Slain and slandered: A content analysis of the portrayal of femicide in crime news. *Homicide Studies*, 13 (1), 21-49.
- TBMM (2012). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu*. Ankara: TBMM Basımevi.
- Tekin, H.H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, 3 (13), 101-116.
- Tekkaş-Kerman, K. ve Betrus, P. (2018). Violence against women in Turkey: A social ecological framework of determinants and prevention strategies. *Trauma, Violence, & Abuse*. <https://doi.org/10.1177/1524838018781104> (Erişim tarihi: 06.03.2019)
- Tezcan, M. (2000). *Türk Ailesi Antropolojisi* (1. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi
- Timisi, N. (2016). Teknoloji ve toplum, ağlar ve aktörler. N. Timisi (Ed.), *Dijital – Kavramlar, Olanaklar, Deneyimler* içinde (s. 17-40). İstanbul: Kalkedon.
- Toker, H. ve Altun, D. (2015). Toplumsal şiddetin aktarım yoluyla yeniden üretilmesi: Basının televizyonlaşması bağlamında Şefika Etik cinayeti. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9 (1), 115-140.
- Toprak, S. ve Ersoy, G. (2017). Femicide in Turkey between 2000 and 2010. *PLoS ONE*, 12 (8), 1-16. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0182409> (Erişim tarihi: 23.02.2019)
- Turner, G. (2016). *İngiliz Kültürel Çalışmaları* (Çev: D. Özçetin ve B. Özçetin). Ankara: Heretik.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2016). *Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Kılavuzu*. İstanbul.
- Tütüncüler, A., Özer E., Karagöz Y.M., Beyaztaş, F.Y. (2015). Evalution of Femicide Cases Committed Between the Years 1996–2005 in Antalya. *Omega-Journal of death and dying*, 71 (2), 198–210.
- Uluyol, F.M. ve Uluç, S. (2016). 2016 yılında meydana gelen kadın cinayetlerinin sosyodemografik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17 (Ek sayı 4), s. 13.
- Umut Vakfı (2018). *2017 yılı kadın cinayetleri haritası*. <http://www.umut.org.tr/umut-vakfi-2017-yili-kadin-cinayetleri-haritasi/> (Erişim: 15.02.2019)
- Ural, H. ve Çabuk-Kaya, N. (2018). Kadın cinayetlerinde sembolik iktidarın krizi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 21 (2), 356-382.
- Uzun, R. (2006). Gazetecilikte yeni bir yönelim: Yurttaş gazeteciliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 633-656.
- Uzun, R. (2007). *İletişim Etiği: Sorunlar ve Sorumluluklar*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

- Uzun, R. (2015). Türkiye’de çevrimiçi gazetecilik: Geleneksel gazetelerin yeni medya özelliklerini kullanımı. *Yeni Medya Çalışmaları II. Ulusal Kongre*, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, s.390.
- Uzun, R. (2017). Haber alma hakkının yanıltılması: Aldatmanın haber biçiminde dolaşımı. *Yeni Medya Çalışmaları III. Ulusal Kongre*, Ankara: Alternatif Bilişim Derneği, s. 342.
- Ünal, S. (2018). Yeni medya çağında haber okuryazarlığı. *Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu*, Mersin: Mersin Üniversitesi, s. 351.
- Ünsal, A. (1996). Genişletilmiş bir şiddet tipolojisi. *Cogito*, (6-7), 29-36.
- Van der Haak, B., Parks, M., Castells, M. (2012). The future of journalism: Networked journalism. *International Journal of Communication*, (6), 2923-2938.
- Van Dijk, J. (2016). *Ağ Toplumu*. İstanbul: Kafka.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, (35), 29-56.
- Walby, S. (1990). *Theorizing Patriarchy*. Cambridge: Basil Blackwell.
- Weil, S. (2016). Making femicide visible. *Current Sociology*, 64 (7), 1-14. DOI: 10.1177/0011392115623602
- Weil, S. (2017). The advantages of qualitative research into femicide. *Qualitative Sociology Review*, 13 (3), 118-125.
- Widiono, M. (2009). Conceptualizing femicide. *Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability*, Washington DC, April 14-16, 2008, s. 7-25.
- World Health Organization (2010). *Preventing Intimate Partner and Sexual Violence Against Women: Taking Action and Generating Evidence*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization (2012). *Understanding and addressing violence against women: Femicide*. <http://www.who.int/iris/handle/10665/77421> (Erişim tarihi: 22.02.2019)
- Yanık, A. (2016). Yeni medya nedir ne değildir? *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (45), 898-910.
- Yardım, G. ve Doğruel, H. (2019). Eleştirel söylem çözümlemesi bağlamında haber metinlerinin incelenmesi: Pippa Bacca cinayeti örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6 (1), 137-148.
- Yegen, C. (2014). İnternet haberciliğinde kadın cinayeti haberlerinin sunumu: Posta gazetesi örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4 (3), 15-28.
- Yengin, H. (1997). Bir iletişimsizlik biçimi: Şiddet. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (4), 147-218.
- Yıldırım, B. (2010). Gazeteciliğin dönüşümü: Yöndeşen ortam ve yöndeşik gazetecilik. *Selçuk İletişim Dergisi*, 6 (2), s. 230-253.

- Yıldırım, B. (2015). İçerik çözümlemesi yönteminin tarihsel gelişimi uygulama alanları ve aşamaları. B. Yıldırım (Ed.), *İletişim Araştırmalarında Yöntemler* içinde (s. 105-153). Konya: Litera Türk Academia Yayınları.
- Yıldırım, B. ve Dudu, E. (2014). Farklı yayın politikalarına sahip gazetelerde kadına yönelik şiddetin sunumu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (3), 23-50.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, O. ve Yüksel, E. (2016). IŞİD Terörü Haberleri ve Okuyucu Değerlendirmeleri. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1 (2), 21-37.
- Yıldırım, S. (2018). Türkiye’de son on yılda işlenen kadın cinayetleri üzerine: Sebep, sonuç ve öneriler. *Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (6), 1-21.
- Yıldız, M.C. (2008). Türkiye’de töre baskısına bağlı intiharlar ve töre cinayetleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (16), 209-231.
- Yılmaz, E., Kumral, B., Cantürk, N., Erkol, Z., Okumuş, A.M. (2015). Analysis and comparison of domestic femicide cases in the cities of Diyarbakir & Tekirdag, Turkey: A preliminary study. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, (34), 17-23.
- Yurdigül, Y. ve Zinderen, İ.E. (2012). Yeni medyada haber dili (Ayşe Paşalı olayı üzerinden geleneksel medya ve internet haberciliği karşılaştırması). *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2 (3), 81-91.
- Yüksel, H. (2014). İnternet gazeteciliğinde bilgi kirliliği sorunu. *Atatürk İletişim Dergisi*, (6), 125-138.
- Yüksel-Kaplanoğlu, İ. ve Çavlin, A. (2015). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı. *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* içinde (s. 81-122). Ankara: Elma Teknik Basım.
- http-1:** <https://www.alexa.com/topsites/countries/TR> (Erişim Tarihi: 28.04.2018).
- http-2:** <http://anitsayac.com/> (Erişim tarihi: 12.02.2019).
- http-3:** <http://www.dorduncukuvvetmedya.com/kunye-a-iletisim.html> (Erişim tarih: 15.03.2019).

EK-1. Araştırma Soru Çizelgesi

A. Katılımcıların demografik bilgileri hakkındaki sorular

1. Kendinizi biraz tanıtır mısınız?
2. Kaç yaşındasınız?
3. Öğrenim durumunuz nedir?
4. Ne iş yapıyorsunuz?
5. Evli misiniz? Evli iseniz çocuğunuz var mı?

B. Katılımcıların interneti kullanım alışkanlıkları ve internetten haber okuma alışkanlıkları hakkındaki sorular

6. İnterneti günlük hayatınızda genelde ne yapmak için/hangi amaçlar için kullanırsınız?
7. İnternetten sıkça ve/veya düzenli olarak haber okur musunuz? Haber okumak için özellikle zaman ayırır mısınız?
8. İnternet üzerinden haberlere hangi yollarla ulaşıyorsunuz? (Örneğin sosyal medyada yer alan linklerden yararlanma veya arama motoru üzerinden haber sitesinin web sayfasına bağlanma). Sosyal medyada haberlerin sadece başlıklarına bakıp geçer misiniz yoksa bağlantıyı açıp okur musunuz?
9. Özellikle okuduğunuz/ilgilendiğiniz haberler hangi konulardadır?
10. Hangi haber sitelerini takip edersiniz? Özellikle tercih ettiğiniz bir site var mı? Varsa neden bu siteyi tercih ediyorsunuz?

C. Katılımcıların kadın cinayetleri hakkındaki düşünceleri üzerine sorular

11. Ülkemizde yaşanan kadın cinayetlerinde son zamanlarda bir artış olduğunu düşünüyor musunuz?
12. Sizce kadın cinayetlerinin sebepleri nelerdir?
13. Sizce kadın cinayetlerinin sorumlusu kimdir/kimlerdir?
14. Sizce kadın cinayetlerinin işlenmesinde kültürün ve yasaların rolü nedir?

D. Katılımcıların kadın cinayeti haberleri hakkındaki düşünceleri üzerine sorular

15. Öncelikle haberlerin tamamını okumadan yalnızca başlıklarını okumanızı rica etsem, bu başlık size ne düşündürdü? Bu başlıktan ne anladınız, size ne ifade etti?
16. Haberlerin tümünü okuduğunuzda, bu haber metni size ne düşündürdü? Yaşanan bu olay hakkında neler söyleyebilirsiniz?
17. Okuduğunuz bu haberlere göre sizce cinayetin suçu kime ait?
18. Okuduğunuz bu haberlerde failer hakkında neler düşündünüz?

EK-1. (devam)

19. Sizce bu haberler olay hakkında her bilgiyi barındırıyor mu? Haberlerde eksik bırakılan bir kısım, olayın şu kısmını da öğrenseydik dediğiniz bir yer var mı?
20. Sizce bu haberler söz konusu olayı kamuoyuna doğru, tam olarak, nesnel ve tarafsız bir biçimde aktarmış mıdır?
21. Sizce bu haberler, cinayeti eleştirmekte ve kınamakta mıdır?
22. Sizce bu haberler, benzer durumda olan insanlar için, örneğin iyi geçinemeyen bir çift veya araları herhangi bir nedenle bozuk olan akrabalar için, örnek oluşturma potansiyeline sahip midir?
23. Okuduğunuz ve bilgi sahibi olduğunuz bu haberlerdeki fotoğraflara dikkatlice bakmanızı rica etsem, bu fotoğraflar hakkında neler söyleyebilirsiniz? Haber metnini okumadan yalnızca bu fotoğraflara baksaydınız ne düşündünüz?
24. Sizce bu haberler mağdurlarla mı yoksa failerle mi empati yapılarak yazılmıştır?
25. Okuduğunuz bu haberlerde mağdurlar hakkında ne düşündünüz?
26. Sizce okuduğunuz bu haberde fail ve mağdurun aralarındaki ilişki veya evlilikleri nasıldı? Bunun hakkında neler söyleyebilirsiniz?
27. Bu haberleri okumak size ne hissettirdi?
28. Okuduğunuz bu haberlerden aklınızda neler kaldı?

EK-2. Sabah.com sitesinde 28.02.2018 tarihinde yayımlanan “İş adamı kocası yurtdışına kaçan kadın, kayınbirader kurbanı oldu!” başlıklı haber

İş adamı kocası yurtdışına kaçan kadın, kayınbirader kurbanı oldu!

Fabrika sahibi eşi iflas edince yurtdışına kaçtı, Katerina Çetin kayınbiraderi Mehmet Çetin ve ailesiyle Manavgat'a gitmek zorunda kaldı. Çetin, boşanma davasından 1 gün önce genç kadını 'Aldatıyordu' diyerek vahşice öldürdü

Giriş Tarihi: 28.2.2018 10:45 Güncelleme Tarihi: 28.2.2018 10:47

Antalya Manavgat'ta ikamet eden 34 yaşındaki Kırgız asıllı Katerina Çetin, korkunç bir cinayete kurban gitti. Olay önceki gece Bahçelievler Mahallesi'nde meydana geldi. Sabah saatlerinde karakola giden Mehmet Çetin, bir süre önce yurtdışına kaçan abisinin eşi boğarak öldürdüğünü söyledi. Katerina Çetin'in evine giden polis ekipleri 3 çocuk annesi Katerina Çetin'in cansız bedeniyle karşılaştı.

BOŞANMA DAVASI VARDI

Gazete Habertürk'ten Soner Özcan'ın haberine göre gözaltına alınan Mehmet Çetin ifadesinde, abisi Haydar Çetin'le birlikte 2 yıl önce Niğde'de iplik fabrikası işlettiklerini, Rusya ile yaşanan krizin ardından işlerinin kötüye gittiğini ve iflas ettiklerini söyledi. Abisinin borçlarını ödeyemediği için yurtdışına kaçtığını anlatan Çetin "Ben de eşim, çocuklarım, abimin eşi ve çocuklarıyla birlikte çalışmak için Manavgat'a geldim" dedi. Bir alışveriş merkezinde çalışmaya başlayan yengesinin abisini aldattığını öne süren zanlı, Katerina Çetin'in buna kulak asmadığını iddia etti.

EK-2. (devam)

ÇOCUKLARI EVDEN ALDI

Ertesi sabah abisiyle boşanma davası görülecek olan yengesiyle aldatma nedeniyle tartışıklarını kaydeden Çetin, tartışma sırasında genç kadını boğarak öldürdüğünü söyledi.

Öte yandan Mehmet Çetin'in, cinayeti işlemeyi önce 3 yeğenini alıp kendi evine götürdüğü, daha sonra tekrar genç kadının evine gidip cinayeti işlediği ortaya çıktı. Mehmet Çetin'in sabaha kadar cesedin başında bekledikten sonra karakola gidip polise teslim olduğu anlaşıldı.

EK-3. Haber7.com sitesinde 01.02.2018 tarihinde yayımlanan “Kocam delirdi, beni bırak çocuklarımı kurtar” başlıklı haber

HABERLER 3.SAYFA

"Kocam delirdi, beni bırak çocuklarımı kurtar"

Boşanmak isteyen eşi Birgül Ç.'yi Beyoğlu'nda 3 Haziran 2017'de sokakta pompalı tüfekte öldürdüğü gerekçesiyle gözaltına alınan Ali Ç. bugün ilk kez hakim karşısına çıktı

GİRİŞ 01.02.2018 17:37 • GÜNCELLEME 01.02.2018 17:37

+ Aa -

Boşanmak istediği eşi Birgül Ç.'yi pompalı tüfekte öldürdüğü gerekçesiyle hakkında dava açılan Ali Ç.'nin yargılanmasına başlandı. İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmaya, tutuklu sanık Ali Ç. ve avukatı ile öldürülen Birgül Ç.'nin iki oğlu, annesi ile kız kardeşi katıldı. Duruşmada savunma yapan Ali Ç., olay günü Birgül Ç.'ye hediye aldığını iddia ederek, "Ben akşam olunca yatmaya gittim. Bu sefer kendisi kalktı ve bana bağırmağa başladı. Ben de, 'Ben sana hediyeler alıyorum. Sen neden böyle yapıyorsun?' dedim. Bağırmağa devam edince iki tokat attım. Sustu, yattı. Daha sonra tuvalete gitmek için kalktı. Evin dış kapısını açıp bana doğru bakarak, 'Seni mahalleye rezil edeceğim. Görürsün sen' dedi. Ben 'ne yapıyorsun' diye sordum ama kapıyı kapatıp gitti." ifadelerini kullandı.

Cama çıktığında eşini yan apartmanın önünde 8-9 erkek ve 3 kadınla gördüğünü savunan Ç., bunun üzerine tüfeği alıp dışarı çıktığını söyledi. Ç., dışarı çıktıktan sonra Birgül Ç.'nin olduğu tarafa değil tersi yönüne yürümeye başladığını anlatarak, "Bu sırada rahmetli eşim bana bağırmağa başladı. 'Vuracaksan gel beni vur' diye. Ben havaya ateş etmek istemiştim. Tüfek ateş aldı ve eşim vuruldu." dedi. Bunun üzerine araya giren mahkeme başkanının, "Vurma kastın yoktu yani?" demesi üzerine sanık Ç., "17 yıllık hayat arkadaşımdı. Öldürmek gibi bir amacım yoktu." ifadesini kullandı.

EK-3. (devam)

"ÇEKİL YOKSA SENİ DE VURURUM"

Duruşmada tanık olarak dinlenen Mustafa Toprak da olay günü komşusu Birgül Ç.'nin kendisine, "Kocam delirdi. Beni bırak çocuklarımı kurtar." dediğini aktararak, eve gittiğinde sanık Ali Ç.'nin çok sinirli ve alkollü olduğunu belirtti. Toprak, çocukları alıp aşağı indiği sırada sanık Ali Ç.'nin de tüfekte indiğini ifade ederek, önüne geçmeye çalıştığı Ç.'nin "Çekil yoksa seni de vururum." demesi üzerine eşi Birgül Ç.'nin "Senin işin benimle, vuracaksan beni vur." dediğini söyledi. Mustafa Toprak, sanık Ali Ç.'nin de bunun üzerine eşi Birgül Ç.'ye dönüp ateş ederek öldürdüğünü ifade etti.

Duruşmada söz alan Birgül Ç.'nin annesi Mavuş Çoban, sanığa kızını neden öldürdüğünün sorulmasını istedi. Birgül Ç.'nin kız kardeşi İlknur Çoban da sanık Ali Ç.'nin kardeşine sürekli şiddet uyguladığını ifade etti.

Mahkeme heyeti, sanığın tutukluluk halinin devamına karar vererek duruşmayı erteledi.

Duruşmanın ardından adliye önünde açıklama yapan bir grup kadın hakları savunucusu, bu davanın takipçisi olacaklarını belirterek, kadın cinayetlerini protesto etti.

Boşanmak isteyen eşi Birgül Ç.'yi Beyoğlu'nda 3 Haziran 2017'de sokakta pompalı tüfekte öldürdüğü gerekçesiyle gözaltına alınan Ali Ç., sevk edildiği mahkemece tutuklanmıştı.

EK-4. Ensonhaber.com sitesinde 22.01.2018 tarihinde yayımlanan “Kocasının 38 yerinden bıçakladığı kadın hayatını kaybetti” başlıklı haber

Kocasının 38 yerinden bıçakladığı kadın hayatını kaybetti

Gaziantep'te, kocası tarafından 2,5 saat boyunca işkence gören kadın, 9 gün süren yaşanan savaşı kazanamayarak yaşamını yitirdi.

İHA | 22.01.2018 - 11:57..

Haberler » 3. Sayfa

Whatsapp ile paylaş

Gaziantep'te 4 çocuk annesi 34 yaşındaki Neslihan Kaya, 16 yıldır evli olduğu 38 yaşındaki İlhan Kaya ile tartıştı.

Kıskançlık nedeniyle çıktığı ileri sürülen kavganın ardından çocuklarının bulunduğu odaya giden Neslihan Kaya, çocukları ile birlikte uyuduğu sırada gece saat 03.00 sıralarında odaya giren İlhan Kaya karısını uyandırarak yan odaya çağırdı. Karısının ağzını çorapla kapatan İlhan Kaya, 2,5 saat boyunca karısını dövüp işkence yaptı.

38 YERİNDEN BİÇAKLANMIŞTI

38 yerinden bıçakladığı karısının vücudunun her yeri kan içerisinde kalmasına rağmen işkencesine devam eden İlhan Kaya, talihsiz kadının göbeğini iç organları dışarıya çıkacak şekilde oydu. Kadın, boğazını kesmek isteyen kocasına direndi. Bu sırada canı koca daha büyük bir bıçak almak için mutfığa gitti.

38 yerinden bıçaklanan kadın, kocası mutfığa gittiği sırada üst katta oturan kayını ile evli olan kız kardeşi Emine Kaya'nın kapısını çalarak kurtulmuştu.

EK-4. (devam)

YAŞAM MÜCADELESİNİ KAZANAMADI

Önce Ersin Devlet Hastanesi yoğun bakımında tedavi altına alınan kadın, daha sonra ise [Gaziantep Üniversitesi Şahinbey Eğitim ve Araştırma Hastanesi](#) yoğun bakımı ünitesine kaldırılmıştı. Hayati tehlikesini atlatabayan kadın, 9 günlük yaşam mücadelesini kaybetti. Doktorların tüm çabasına rağmen Neslihan Kaya, bu sabah erken saatlerde yaşamını yitirdi.

4 çocuk annesi kadının cenazesi, otopsi yapılmak üzere Gaziantep Adli Tıp Kurumuna getirildi. Yapılan otopsinin ardından kadının cenazesi, defnedilmek üzere ailesine teslim edilecek.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Merve Deniz Tunalı

Yabancı Dil: İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı: Eskişehir / 09.10.1991

E-Posta: mdenizsekerici@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2016-2019, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programı
- 2015-2019, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Lisans Programı
- 2011-2015, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Lisans Programı

Yayımları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

—

Ödülleri:

—

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri:

—